

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2021

Václav Šipla

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

Postoj Spojených států na konferenci v Ženevě
o Indočíně v roce 1954

Václav Šipla

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Moderní dějiny

Diplomová práce

**Postoj Spojených států na konferenci v Ženevě
o Indočíně v roce 1954**

Václav Šipla

Vedoucí práce:

PhDr. Jaroslav VALKOUN, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. Jaroslavu Valkounovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a odborné vedení mé práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2021

.....

Obsah

1	ÚVOD	1
2	SPOJENÉ STÁTY A INDOČÍNA	12
2.1	Trumanova revize zahraniční politiky.....	13
2.2	Eisenhower, Dulles a Vietnamský stát.....	22
3	SPOJENÉ STÁTY NA CESTĚ K ŽENEVESKÉ KONFERENCI	28
3.1	Élyho mise.....	33
3.2	United Action.....	37
3.3	Londýnská antipatie	51
4	SPOJENÉ STÁTY A ŽENEVSKÁ KONFERENCE	57
4.1	Otázka intervence.....	59
4.2	Obtíže americké diplomacie.....	77
5	ZÁVĚR	108
6	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	114
7	RESUMÉ	128
8	PŘÍLOHY	130

1 ÚVOD

Spojené státy se na jaře roku 1954 ocitly v situaci, které se v předchozích letech snažily zabránit. Závěr berlínské konference z února téhož roku totiž zařadil na program dalšího mezinárodního jednání otázku neutuchajícího konfliktu v Indočíně, jenž se viditelně vyvíjel v neprospěch Francie. Začátkem května se tak měly ve švýcarské Ženevě sejít delegace Spojených států, Francie, Velké Británie, Sovětského svazu, Čínské lidové republiky, Vietnamské demokratické republiky, Laosu, Kambodži a Vietnamského státu, aby našly cestu k obnově míru mezi všemi národy účastníci se tohoto konfliktu.

Washington byl proti diplomatickému vyjednávání, jelikož se domníval, že pouze vojenské vítězství v Indočíně dokáže zabránit ztrátě celé jihovýchodní Asie pod vliv komunismu. Proto v předešlých letech poskytl Francii značnou finanční a materiální podporu v naději, že tím porazí *Viet Minh*, který se zpočátku prezentoval jako národně osvobozenecký hnutí. Jenže vítězství stále nepřicházelo a sílící hlas francouzské veřejnosti stále více volal po diplomatickém řešení na budoucí konferenci. Spojené státy se tudíž obávaly stažení spojence z Indočíny, a tak považovaly minimální účast na konferenci za nezbytně nutnou pro podporu vlastní antikomunistické doktríny. Jenže ani značná americká diplomatická, materiální a finanční podpora z předešlých let již nemohla zvrátit výsledky vyjednávání. Francouzská vláda a veřejnost byla unavená konfliktem a pád vládního kabinetu v červnu 1954 pouze urychlil mírová jednání. Spojené státy tak byly postaveny před dvě možnosti. Neúčastnit se již nadále mírové konference, čím by utrpěla především mezinárodní prestiž a byla by tím zdiskreditována politika zadržování komunismu, nebo se participovat na jednáních a převzít případnou zodpovědnost v regionu. S rozhodnutím podílet se na ženevské konferenci, položily Spojené státy budoucí základy pro jejich intervenci v Jižním Vietnamu.

Cíle předkládané diplomové práce jsou dvojího charakteru. Zprv: analýza přístupu Eisenhowerovy administrativy k indočínskému konfliktu a ženevské konferenci v první polovině roku 1954. Zadruhé: pokus o přehodnocení vnímání tehdejší zahraniční politiky Spojených států a její snahy vojensky internovat v Indočíně. Ačkoliv je problematika účasti Američanů ve vietnamské válce v zámoří stále živým, ale také kontroverzním tématem, v americké historiografii nebyla doposud věnována dostatečná pozornost působení Spojených států na konferenci v Ženevě, přestože je tato událost vnímána jako odraz Eisenhowerovy politiky vůči Indočíně.

Diplomová práce je chronologicky členěna do tří hlavních kapitol, až na výjimku třetí, která byla pro lepší přehlednost tematicky rozdělena. První kapitola analyzuje vztah Spojených států vůči Indočíně od konce druhé světové války, kdy tehdejší prezident Harry S. Truman odmítl koncepci svého předchůdce v úřadu, Franklina Delana Roosevelta, a ostře se vymezil proti jakékoliv podpoře národně osvobozeneckých hnutí v koloniích svých spojenců. Nadále ale panovaly obavy ze spojování s kolonialismem, a proto až do začátku roku 1950 nepodnikl Washington žádné výraznější kroky. Až vývoj mezinárodní situace, především ve vztahu ke kontinentální Číně, znamenal posun k otevřené podpoře Francie v boji proti komunistickému *Viet Minhu*. V roce 1953 se ovšem změnila americká administrativa. Po více jak dvaceti letech byla opětovně u moci Republikánská strana. V Bílém domě zasedl bývalý spojenecký generál Dwight David Eisenhower, který spolu se svým ministrem zahraničí Johnem Fosterem Dullesem začali po Paříži požadovat aktivnější vedení války. Francouzský generál Henri Navarre proto vypracoval nový strategický plán, v rámci kterého bylo dílčím úkolem ovládnout staré japonské letiště z dob okupace Indočíny u horského města Dien Bien Phu. Souběžně s výstavbou pevností v tomto průsmyku, bylo počátkem roku 1954 na schůzi čtyř mocností v Berlíně dohodnuto, že další mezinárodní konference bude řešit situaci na Dálném východě. Pro Spojené státy tak začalo nejintenzivnější diplomatické úsilí v průběhu celého konfliktu, jehož cílem bylo udržet Francii v Indočíně.

Druhá kapitola se věnuje hlubší analýze Eisenhowerovy administrativy a jejího vnímání Indočíny od začátku roku 1954 až do pádu Dien Bien Phu počátkem května téhož roku. Důraz je především kladen na otázku intervence v rámci operace *United Action*, americko-francouzské diskuze nad pokračující materiální a finanční pomocí, ale také na následný krach vojensky se angažovat v Indočíně kvůli neochotě Londýna zasáhnout. Klíčovou otázkou, kterou si autor v této kapitole položil je – byly Spojené státy skutečně ochotné internovat v Indočíně již v roce 1954, nebo se jednalo pouze o politiku zastrasování krátce před začátkem konference? Právě tato problematika je nepochybně spjata s vývojem situace na konferenci a zůstávala v americké historiografii po dlouho dobu neadekvátně zodpovězena.

Třetí, závěrečná, kapitola je jádrem předkládané práce. První část se věnuje analýze postoje amerického ministerstva zahraniční vůči ženevské konferenci v kontextu pokračujících vzájemných rozhovorů s Paříží nad otázkou intervence. Autor si

klade otázku, zda Francie pouze nevyužila americké hrozby intervence, vzhledem ke skutečnosti, že její realizaci stále oddalovala. Spojené státy se totiž v květnu 1954 ocitly v situaci, které se chtěly vyhnout z obav, že jednání vyústí v pád celého Vietnamu a následně ve ztrátu jihovýchodní Asie, jak předpokládala tzv. teorie domina. Druhá část této kapitoly se tudíž věnuje analýze stanoviska americké diplomacie nad účastí na konferenci a hledání alternativního východiska po neúspěchu vojensky zasáhnout. Tato problematika byla také velmi úzce spjata s otázkou kolektivní bezpečnosti v regionu a účastí Londýna v tomto systému. Nelze se totiž omezit na tvrzení, že Spojené státy se po neúspěchu *United Action* distancovaly od hledání řešení indočínské krize v průběhu konference v Ženevě.

Diplomová práce byla zpracována na základě vydaných i nevydaných pramenů a odborné literatury v anglickém jazyce. Výchozím místem pro každého badatele zabývajícího se mezinárodními dějinami Spojených států musí být oficiální edice vydaných pramenů *Foreign Relations of the United States* (dále jen *FRUS*) od amerického ministerstva zahraničí, *Department of State*, které obsahují nepřeborné množství dokumentů nezbytných pro hlubší výzkum. Autor převážně využil svazky z doby Eisenhowerovy administrativy. Zejména se jednalo o čtyři edice. V případě konference v Ženevě se bezpochyby zásadní dokumenty nachází v *The Geneva Conference, Volume XVI*,¹ jenž převážně pochází od americké delegace. Zároveň ale jejich význam spočívá v nastínění pohledu ministerstva zahraničí na jednání a jejich skepse vůči další účasti. Ovšem v kontextu konference nelze opomenout ani edici *Indochina, Volume XIII, Part 2*,² bez které by byla badatelská činnost vzhledem k tématu práce velmi obtížná. V obou výše jmenovaných edicích jsou zahrnuty stanoviska americká delegace a ministerstva zahraničí ohledně konference, ovšem v tomto vydání lze dále nalézt postoje Washingtonu vůči svým spojencům a vojenské intervenci. Ostatně rozhodnutí nečinila americká delegace, ale ministr zahraničí Dulles a prezident Eisenhower, kteří se po většinu doby nacházeli v hlavním městě Spojených států. Zároveň tato edice zahrnuje úvahy nad vytvořením systémem kolektivní obrany. V tomto případě byly využity také dokumenty z *East Asia and the Pacific, Volume XII*,

¹ GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference, Volume XVI*, Washington 1982.

² GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina, Volume XIII, Part 2*, Washington 1982.

Part 1.³ Ovšem patrně nejpodstatnější materiály pro vývoj stanoviska Eisenhowerovy administrativy vůči Vietnamu do roku 1954, lze nalézt ve dvou edicích. Již výše zmiňovaná *Indochina, Volume XIII, Part 2* obsahuje řadu dokumentů spadající do období po pádu Dien Bien Phu, ale také k následnému postoji Paříže nad udržením Vietnamského státu a v neposlední řadě lze zde nalézt kritické telegramy vůči osobnosti nového vietnamského premiéra, jímž se stal Ngo Dinh Diem. K vývoji těchto vztahů s Paříží byly podstatné také dokumenty z *Indochina, Volume XIII, Part 1*,⁴ které se vztahují k zhoršující se pozici Francouzům ve Vietnamu, samotnému obléhání Dien Bien Phu a hledání východiska z této krize prostřednictvím *United Action*. V neposlední řadě je nutné také zmínit vydaná prohlášení ministerstva zahraničí z edic *Department of State Bulletin*,⁵ které poskytly pohled na oficiální prezentování indočínského problému v americké domácí politice. V tomto směru byla použita také prohlášení prezidenta Eisenhowera z *Public Papers of the President*.⁶

Druhou hlavní skupinou archivních materiálů, s nichž autor při svém studiu pracoval, tvořily zprávy ze zpravodajské služby *Central Intelligence Agency* (dále jen CIA) a obsáhlé studie *United States – Vietnam Relations, 1945–1967: A Study Prepared by the Department of Defense*, která je více známá pod názvem *Pentagon Papers*. V případě zpravodajské služby byly materiály přínosné především kvůli skutečnosti, že v edicích *FRUS* nejsou zaznamenány žádné její aktivity, popřípadě pouze zkrácené závěry, ačkoliv ředitelem této organizace byl mladší bratr ministra zahraničí, Allen Dulles, který se častokrát účastnil jednání Rady národní bezpečnosti a nepochybně velmi důvěrně informoval svého bratra na ministerstvu o aktivitách CIA. Přínos těchto materiálů je neocenitelný, jelikož poskytuje další informace, kterých si byla tehdejší administrativa vědoma a pravděpodobně ovlivnila řadu rozhodnutí. Důvodem, proč tyto dokumenty ale nebyly zahrnuty ve *FRUS* je jejich postupné zveřejňování a digitalizace. Tento problém byl také způsoben dobou vydáním těchto edicí ministerstva zahraničí počátkem 80. let minulého století.

³ GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984.

⁴ GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982.

⁵ U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1950*, Volume 22, Washington 1950; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, Washington 1953; U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954.

⁶ Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower, 1954*, Washington 1960.

V případě tzv. *Pentagon Papers* se ostatně jednalo o obdobný problém. Ačkoliv část této obsáhlé studie byla zveřejněna krátce po úniku informací do tisku již v roce 1971, zůstávala zpráva nekompletní a byla vydávána v tzv. *Gravel Edition*. Ovšem po čtyřiceti letech došlo k podstatné změně. Národní archiv Spojených států, *National Archives and Records Administration*, v roce 2011 kompletně odtajnil a zdigitalizoval celou zprávu, jenž je od této doby přístupná na oficiálních stránkách archivu. V kontextu diplomové práce měly *Pentagon Papers* zásadní přínos především v otázce vojenské intervence, jelikož opětovně mnohé dokumenty z *FRUS* pouze zestručňují průběh jednání, kde se nad materiály z ministerstva obrany diskutovalo, popřípadě odkazují na neúplné *Gravel Edition* nebo v některých případech schůze podléhala vyššímu stupni utajení, a tak byla vedena mimo oficiální záznam.

Autor rovněž pracoval s dokumenty z archivu *Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive* při *Texas Tech University*, který je taktéž zdigitalizován. Ačkoliv lze v tomto archivu nalézt k tématu diplomové práce častokrát materiály, jež byly zařazeny již v edicích *FRUS* nebo *Pentagon Papers*, v kolekci od historika Douglasa Pike,⁷ popřípadě od Ronalda B. Frankuma,⁸ se nachází dokumenty původem z britského ministerstva zahraničí nebo Vietnamského státu. Další dokumenty, které přiblížily stanovisko Londýna, nalezl autor v *National Archives (London-Kew)*. Autor využil především memoranda, s nimiž pracoval vládní kabinet (*CAB 129*) a pro nastínění postoje britského ministra zahraničí autor využil materiály ze série *FO 800*, jenž obsahuje řadu materiálů ze soukromé korespondence především s ministerským předsedou. Autor práce dále pracoval s materiály z prezidentských archivů Trumana, Eisenhowera a Kennedyho, které jsou částečně zdigitalizovány. Použité dokumenty byly především charakteru z působení Rady národní bezpečnosti. Neocenitelné se také ukázaly knihy schůzek tzv. *Appointment books*, jenž zaznamenaly většinu jednání prezidenta s vládními činiteli.

Problematictější přístup k pramenům je ale v ruských a čínských archivech. Ovšem díky práci historiků z *Woodrow Wilson International Center for Scholars* je v současnosti k dispozici alespoň část dokumentů, převážně z čínského archivu, které byly vydány ve sborníku a přibývajících materiály byly posléze zdigitalizovány na

⁷ Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 10, 11, 12.

⁸ Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Ronald B. Frankum, Jr. Collection: Box 2, Folder 4; Box 8, Folder 8.

oficiálních stránkách.⁹ Alespoň částečné použití těchto materiálů bylo pro práci určitým přínosem, jelikož poskytly pohled ostatních delegací na konferenci a zároveň objasnily rozhodovací proces pro zaujetí těchto postojů.

Důležitým pramenem pro studium angažmá Spojených států ve Vietnamu jsou nepochybně média. Vzhledem ke skutečnosti, že v předložené práci byla častokrát zmíněna oficiální prohlášení předních činitelů, nelze opomenout ani komentáře nebo poznatky z tisku. Články jsou ovšem často poznamenány dobou vzniku nebo jistou předpojatostí k politickým názorům, přesto hrály v některých událostech zásadní roli. Nicméně nutno dodat, že v průběhu počátečních let Eisenhowerovy administrativy se příliš kritických ohlasů v tisku nevyskytuje, a to ani v periodikách inklinující k Demokratické straně. Zpravodajská organizace *CIA* se totiž za úřadování Allena Dullese snažila ovlivnit veřejné mínění prostřednictvím médií, ať už za pomoci přímé spolupráce s redaktory nebo cíleným předáváním zpráv z hlavního ústředí. Častokrát tudíž jediná kritika, která se nacházela v tisku, pocházela z rukou karikaturistů, jejichž příklady přiložil autor do příloh. Vzhledem tedy k aktivitám zpravodajské služby v tisku, které většinou negovaly rozdíly v politických názorech, rozhodl se autor použít ve své práci celostátní tisk *New York Times* a regionální *The Washington Post*.¹⁰ V omezené míře byly použity také londýnské *The Times*, které poskytly odlišný pohled britského kabinetu na otázku Indočíny a francouzské vládní noviny *Journal officiel de la République française*, kde jsou zaznamenány veškeré legislativní změny a oficiální prohlášení.

K dějinám Eisenhowerovy administrativy existuje také řada pamětí, které jsou ovšem často poznamenány vlastními názory, zkrácením celé situace nebo se případně jejich autoři vyhýbali citlivým tématům. Přesto často právě vlastní názory, ke kterým se musí přistupovat velmi kriticky, poskytly při psaní této práce neocenitelnou pomoc pro pochopení nad smyšlením jednotlivých osob. Autor předkládané práce především využil paměti prezidenta Eisenhowera,¹¹ který ačkoliv se několikrát nechal vyslyšet, že již od počátku měl pochybnosti o intervenci, odráží se v jeho memoárech jakási

⁹ OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, Washington 2008. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/collection/7/geneva-conference-of-1954>.

¹⁰ Periodikum *The Washington Post* se počátkem roku 1954 sloučilo s deníkem *Washington Times-Herald* a přijalo společný název *The Washington Post and Times Herald*.

¹¹ EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953–1956*, New York 1963.

nerozhodnost v této otázce, jež se zároveň projevila v první polovině roku 1954. Ostatně velmi blízko k prezidentovi měl jeho tiskový mluvčí James Hagerty, jehož deník, který se po vybraných částech nachází v edicích *FRUS*, obsahuje podstatné informace z rozhovorů s prezidentem, jež nebyly jinde zaznamenány. Autor do své práce zakomponoval také paměti britského ministra zahraničí Anthonyho Edena,¹² kde lze spatřit téměř opačný přístup k řešení indočínské krize. Opomenout nelze ani memoáry tehdejšího předsedy Sboru náčelníků štábů, admirála Arthura Williama Radforda,¹³ jehož rozhovor s francouzským náčelníkem štábu Paulem Ély ovlivnil budoucí vztahy s Paříží. Autor v neposlední řadě využil také rozhovory s přímými účastníky konference nebo členy Eisenhowerovy administrativy, které jsou k dispozici v digitálním archivu *WGBH Educational Foundation a Columbia University Libraries*.¹⁴

Mimo vydaných a nevydaných pramenů existuje k otázce počátkům přímého angažmá Spojených států ve Vietnamu také množství odborných publikací. Účast Washingtonu na konferenci v Ženevě je ale ve většině vyobrazena velmi zjednodušeně a ve výsledku se této problematice hlouběji věnovalo pouze omezený okruh monografií. Patrně za takovou skutečnost může větší obliba u tématu případné americké intervence během bitvy u Dien Bien Phu, která skončila krátce před začátkem jednání ve švýcarské Ženevě. V zásadě se tudíž tématu předkládané diplomové práce věnovaly v americké historiografii do současnosti pouze tři monografie.

Nejstarší pochází od Roberta F. Randleho,¹⁵ jež bylo vydáno již v roce 1969. Bohužel s ohledem na vznik ale trpí publikace absencí přístupu k archivním pramenům, a tak byla převážně vypracována na základě novinových článků a oficiálních vyjádření ministerstva zahraničí. Historik Lloyd C. Gardner se tématu věnoval již na základě intenzivního archivního výzkumu. Jeho monografie pokrývala působení Spojených států ve Vietnamu v letech 1941 až 1954, kdy její závěrečné kapitoly se věnují postoji amerického ministerstva zahraničí na konferenci Ženevě.¹⁶ Ovšem tato práce byla ovlivněna dobou vzniku a obsahuje názory vůči prezidentství Eisenhowerova, které byly později revidovány. Nejrozsáhlejší a patrně nejobjektivnější monografií, která pokrývá

¹² EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960.

¹³ RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980.

¹⁴ *WGBH Openvault* [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: <http://openvault.wgbh.org/>; *Columbia University Libraries* [online], [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://dlc.library.columbia.edu/>.

¹⁵ RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969.

¹⁶ GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989.

nejenom stanoviska americké delegace, ale také zástupců ostatních států v Ženevě, vydal až v roce 2012 švédsko-americký historik Fredrik Logevall.¹⁷ Kniha, jež analyzovala vietnamský konflikt v letech 1919 až 1959, byla natolik úspěšnou, že rok po jejím vydání získala Pulitzerovu cenu za historii. Nesmíme ale opomenout také na monografii od přímého účastníka konference. James Cable byl členem britské delegace na konferenci v Ženevě, o které později vydal stejnojmennou publikaci.¹⁸ Jelikož ale převážně pracoval s prameny z *National Archive (London-Kew)* a zároveň byl spolupracovníkem britského ministra zahraničí, nachází se v jeho práci mnoho domněnek a osobních postojů Edena vůči stanoviskům Eisenhowerovy administrativy. Na téma ženevské konference vzniklo také několik studií, o jejichž vznik se především zasloužili tři američtí historici – Richard Immerman, George Herring a Gary Hess.¹⁹

Další publikace, které se věnují tématu amerického vztahu k Indočíně a byly naprosto nepostradatelné pro vznik této práce, jsou následující. David Anderson a jeho úvodní kapitoly z *Trapped by Success*,²⁰ které velmi výstižně popisují postupný nárůst amerického angažmá. Stejnému tématu se věnoval také Ronald Spector ve své knize *Advice and Support: The Early Years*,²¹ ve které spojil výzkum v archivech ministerstva zahraničí a obrany. Také již zmiňovaný George Herring v jeho díle *America's Longest War* nastiňuje postupnou změnu Washingtonu ve vnímání Indočíny.²² V případě amerických úvah nad intervencí u Dien Bien Phu je dodnes nejobsáhlejší publikace od Melanie Yun-Billingosové, *Decision Against War*.²³ Autor zároveň použil obsáhlou monografii od Martina Windrova, *The last valley*,²⁴ která uceleně popisuje průběh celé bitvy, jež znamenala derniéru pro Francouzskou Indočínu. V neposlední řadě byly

¹⁷ LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012.

¹⁸ CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000.

¹⁹ Například viz: HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: "The Day We Didn't Go to War" Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 343–363; IMMERMANN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990; HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 123–148.

²⁰ ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991.

²¹ SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983.

²² HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001.

²³ YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988.

²⁴ WINDROW, Martin, *The Last Valley: Dien Bien Phu and the French Defeat in Vietnam*, Cambridge 2004.

použity sborníky *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations*,²⁵ *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*²⁶ a *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*,²⁷ které v řadě studií analyzují vývoj vztahů mezi Paříží a Washingtonem v letech 1954–1955, revidují postoj Eisenhowerovy administrativy nebo podrobují rozboru stanoviska Londýna vůči Indočíně.

Nutno podotknout na skutečnost, že americká historiografie docílila v 80. a 90. letech minulého století k několika významným změnám ve vztahu k prezidentství Eisenhowerova. Odstoupilo se již od dříve proklamované teze, že administrativu vedl namísto prezidenta tehdejší ministr zahraničí Dulles. Souběžně s tímto revisionismem se také otevřela opětovně otázka, zda byl Eisenhower ochotný vojensky zasáhnout ve Vietnamu, nebo podle dřívějších tvrzení se jednalo pouze o čistý diplomatický kalkul, jak posílit vlastní pozice na konferenci. Příkladem některých starších názorů mohou být publikace od výše zmíněných autorů – Herring, Gardner, Yun-Billingos nebo bývalý ministr zahraničí Henry Kissinger.²⁸ Ačkoliv se od těchto tezí postupně opouštělo, byla americká historiografie nepochybně poznamenána dřívějšími nepřesnými stanovisky nad působením prezidenta Eisenhowera ve vlastní administrativě a musí se ke starším monografiím přistupovat kriticky.

Publikace, která byla v některých směrech kontroverzní, napsal americký historik Stephen E. Ambrose pod názvem *Eisenhower: Soldier and President*.²⁹ Ačkoliv v mnoha ohledech se jedná dodnes o nepřekonatelné dílo, ze které vycházely i další historici, jeví se především problematická ta skutečnost, že autor výše uvedené publikace byl požádán Eisenhowerem, v té době již bývalým prezidentem, k sepsání této autobiografie a samotný Ambrose s ním strávil pouze omezený čas, než později opakovaně proklamoval. Zároveň při práci na pamětech až příliš vycházel z omezených rozhovorů, a tak v podstatě vznikla autobiografie skoro v té podobě, jakou si Eisenhower přál, tedy zachovat si svůj kladný odkaz a působit tím proti kritice vůči své politice. Kvůli výše uvedeným okolnostem se autor rozhodl nepoužít publikaci v předkládané práci.

²⁵ ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954-1955*, Wilmington 1990,

²⁶ IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990.

²⁷ MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987,

²⁸ KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999.

²⁹ AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003.

Z pochopitelných důvodů se tématu indočínských válek příliš nevěnuje česká historiografie. V posledních letech byla napsaná pouze jediná publikace věnující se válečným konfliktům v Indočíně. Milan Syruček a jeho monografie *V zajetí džungle* je velmi komplexní dílo,³⁰ které pokrývá všechny tři indočínské války z minulého století. Ovšem i přes patrnou maximální snahu o objektivitu byla práce ovlivněna Syručkovým kritickým míněním nad angažmá Spojených států ve Vietnamu. Důvodem je pravděpodobně jeho dřívější působení v roli novináře v Indočíně, kdy koncem šedesátých let referoval o této válce do tehdejšího československého tisku.

Navzdory skutečnosti, že od českých autorů nevzniklo příliš publikací o vietnamské válce, lze vzhledem k množství přeložených pamětí od účastníků této války nebo publikací zabývajících se vojenskými aspekty konfliktu, označit toto období za vcelku populární v českém prostředí, ostatně jako filmy se stejnou tematikou. V posledních letech také vznikly kvalifikační práce na téma vietnamské války. Především tři z nich se zabývaly přímo počátky angažmá Spojených států v Indočíně za prezidentsví Eisenhowera.³¹ Ovšem o některých závěrech uvedených v těchto pracích lze polemizovat, jelikož jejich autoři vycházeli ze starších titulů, kterých se týká výše popsána problematika revisionismu. V pracích se také nachází faktografické chyby, např.: konferenci v Ženevě se účastnil americký ministr zahraničí Dulles, který měl zájem o příměří;³² nesprávná stanoviska amerického ministerstva zahraničí po konci konference a opětovné přirovnání Dullese do vedoucí pozice delegace;³³ tendence k názoru, že Spojené státy využily hrozby odepření vojenské pomoci jako nátlakové politiky na Paříž během konference,³⁴ popřípadě lze diskutovat nad spojením, že „[...] v případě pozitivního výsledku konference vydají Spojené státy unilaterální prohlášení o podpoře.“³⁵ Pokud lze tedy pominout tyto faktografické chyby, dochází přesto autoři především k přílišnému zjednodušování u postojů Eisenhowerovy administrativy před a v průběhu konference, které se ale během jednání do jisté míry vyvíjely, ovšem stále v hranicích nastavené politické a zahraniční linie.

³⁰ SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejdelší válka 20. století*, Praha 2007.

³¹ TRUBAČOVÁ, Zuzana, *Příčiny americké intervence ve Vietnamu*, Bakalářská práce, Praha 2012; DO, Phuong Thuy, *Americká angažovanost ve Vietnamu za prezidentství Dwighta D. Eisenhowera*, Bakalářská práce, Praha 2015; MIŠTÍK, Stanislav, *Prvá vojna v Indočíně: Od Augustovej revolúcie po Ženevskú konferenciu*, Bakalářská práce, Praha 2009.

³² MIŠTÍK, s. 49.

³³ DO, s. 26.

³⁴ TRUBAČOVÁ, s. 24, 26.

³⁵ Tamtéž, s. 26.

Závěrem pokládá autor za nezbytné objasnit používané termíny a překlad vietnamských názvů a jmen. Oficiálním názvem Francouzské Indočíny byla od roku 1941 až do jejího zániku Indočínská federace. Pro širší veřejnost je ale francouzské koloniální oblast známa zkráceně pod názvem Indočína, který byl použit i v této práci. K dalším nepřesnostem dochází při uvádění správných názvu vietnamských vlád. V případě pojmu Severní Vietnam se jedná o neformální název Vietnamské demokratické republiky, která byla vyhlášena v roce 1945, ovšem komunistickými mocnostmi nebyla tehdy oficiálně uznána. Následující čtyři roky tedy stále *de iure* existovala francouzská kolonie členěná podle jednotlivých provincií. Až v roce 1949 byl založen Vietnamský stát, který pokrýval až do výsledku ženevské konference také severní část dnešního Vietnamu, ačkoliv *de facto* zde nedisponoval větší mocí, jelikož byla oblast ovládaná *Viet Minhem*.

Co se překladů týče, autor nepoužívá vietnamské výrazy, ale jejich české, případně mezinárodní ekvivalenty. Příkladem, Hà Nội zjednodušeně přepsána na Hanoj nebo Điện Biên Phủ na Dien Bien Phu. Zároveň vietnamština obsahuje obdobnou zvláštnost jako jiné asijské jazyky, kdy se příjmení kladou před dvoudílné křestní jméno. Pokud bychom tedy hovořili o Ho Či Minovi jako o prezidentovi Minovi, dopouštíme se chyby. Nejenom, že se jedná o pseudonym jako například v případě bývalého císaře Bao Daje, ale je to jako bychom označili tehdejšího amerického ministra zahraničí Johna Fostera Dullese za ministra Johna. Ovšem v západní historiografii byla udělena řada výjimek. Například jméno vietnamského premiéra a pozdějšího prezidenta, Ngo Dinh Diem, je ve většině monografií uváděno zjednodušeně pouze jako Diem, ačkoliv se jedná o křestní jméno. K tomuto zkracování přistoupil také autor předkládané práce.

2 SPOJENÉ STÁTY A INDOČÍNA

Region jihovýchodní Asie byl dekády let před vypuknutím druhé světové války pod hlavní sférou vlivu Francie, Velké Británie a Nizozemí. Jakékoliv záměry Spojených států nad Indočínou byly před rokem 1940 téměř vždy v kontextu zachování vřelých americko-francouzských vztahů, bez ohledu na specifičnost Tonkinu, Annamu, Kočičíny, Kambodže a Laosu.³⁶ Ovšem situace ve Francouzské Indočíně se změnila po pádu Paříže v červnu 1940 a následné japonské okupaci této kolonie v roce 1945. Především v regionu vzrostly nacionalistické tendence, které výrazným způsobem ovlivnily názor amerického prezidenta Franklina Delano Roosevelta vůči případnému návratu francouzské správy do dálnovýchodní kolonie.

Blížící se konec světového konfliktu znamenal počátky angažovanosti Spojených států v Indočíně. Roosevelt, jenž předvídal konec francouzské koloniální říše a úpadek velmocenského postavení Francie, formoval v této době svou antikoloniální politiku, program *trusteeship*. V případě Indočíny se vymezoval vůči plnému návratu Francie do předválečné pozice a prosazoval obdobný status mandátního území pod mezinárodním dohledem, který měl dovést zemi v dohledné době k nezávislosti.³⁷ Nepochybným důvodem, proč Spojené státy bránily návratu francouzské správy do Indočíny, byl strategický a ekonomický význam regionu pro americké zájmy, které se vyjevily během druhé světové války, a jenž mohly být ohroženy vleklým konfliktem v důsledku narůstajícího nacionalismu.³⁸ Případný návrat Francie by také obnovil její monopolní postavení, čímž by Spojené státy ztratily přístup k námořním základnám a nerostným surovinám, především kaučuku, který byl vyvážen ve větším množství již v meziválečném období.³⁹ Ovšem exilová a následná prozatímní francouzská vláda kategoricky odmítala jakékoliv jednání o úplné liberalizaci Indočíny a plánovala začlenit region do svého koloniálního systému v rámci Francouzské unie. Z těchto důvodů se staly zájmy obou států v otázce Indočíny neslučitelné.⁴⁰

³⁶ ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991, s. 12.

³⁷ HESS, Gary, *Franklin Roosevelt and Indochina*. In: *The Journal of American History* 59, 1972, 2, s. 353–354.

³⁸ GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989, s. 45.

³⁹ HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001, s. 9; SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983, s. 8.

⁴⁰ HESS, *Franklin Roosevelt and Indochina*, s. 365.

2.1 Trumanova revize zahraniční politiky

Dne 12. dubna 1945 zemřel Roosevelt a s ním i jeho vize uspořádání poválečného světa. Nový prezident Harry S. Truman sdílel pro Paříž přijatelnější zahraniční politiku. Truman byl silně ovlivněn sovětskou expanzí ve východní Evropě a později také vývojem událostí v Řecku a Turecku. Proto v reakci na sovětskou hrozbu udržoval politicko zahraniční linii zadržování komunismu,⁴¹ na kterou v následujících letech navázal vyhlášením Trumanovy doktríny, Marshallovým plánem a založením Severoatlantické aliance. Francie se tak rázem stala klíčovým spojencem pro Spojené státy v prosazování evropských projektech. Ovšem již na sklonku druhé světové války se Washington obával, že anti-pravicová nálada ve francouzské společnosti přivede zemi do socialistického tábora.⁴² Bylo tedy nutné udržet dosavadní francouzské pozice na kontinentu, které pomáhaly balancovat síly proti Sovětskému svazu. Z tohoto důvodu deklarovaly Spojené státy již dne 23. dubna 1945,⁴³ tedy velmi krátce po úmrtí Roosevelta, bezvýhradnou spolupráci s prozatímní vládou Francie ve sporných otázkách, čímž v konečném důsledku odsunuly řešení indočínského problému.⁴⁴

Ačkoliv tedy zpočátku panovaly obavy ze spojování Spojených států s kolonialismem, čímž by především utrpěla mezinárodní prestiž, evropské záležitosti ve výsledku převýšily nad dřívějším skepticismem z francouzských suverénních pozic v Indočíně. Trumanova administrativa dospěla k názoru: „[...] máme bezprostřední zájem na udržení u moci přátelskou francouzskou vládu, abychom pomohli při prosazování našich cílů v Evropě. Tento bezprostřední a zásadní zájem měl v důsledku toho přednost před aktivními kroky směřujícími k realizaci našich cílů v Indočíně.“⁴⁵

⁴¹ Důležitý podíl na utváření poválečné zahraniční politiky Spojených států měl *chargé d'affaires* americké mise v Moskvě, George Frost Kennan. Postoje vůči Sovětskému svazu prezentoval v *Dlouhém telegramu* a následně v článku „X“ (*The Source of Soviet Conduct*). Původní záměry byly spíše více ekonomického a politického charakteru, než vojenského. Více k politice zadržování: SUCHÝ, Petr, *Strategie zadržování v americké zahraniční politice: vznik a vývoj koncepce 1945–53*, Brno 2005, s. 35–47.

⁴² WALL, Irwin, *The United States and the Making of Postwar France, 1945–1954*, New York 1991, s. 41.

⁴³ HERRING, *America's Longest War*, s. 10.

⁴⁴ HERRING, George, *The Truman Administration and the Restoration of French Sovereignty in Indochina*. In: *Diplomatic History* 1, 1977, 2, s. 103–105; Stanovisko americké vlády bylo znovu potvrzeno v říjnu 1946 viz: Náměstek ministra zahraničí *chargé d'affaires* v Číně, 5. 10. 1945, PERKINS, Ralph, GLEASON, Everett (ed.), *FRUS, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, Washington 1969, s. 314.

⁴⁵ Prohlášení ministerstva zahraničí o politice v Indočíně, 27. 9. 1948, GLEASON, Everett, AANDAHL, Frederick, STAUFFER, David, REID, John (ed.), *FRUS, 1948, The Far East and Australasia*, Volume VI, Washington 1974, s. 43–49.

Situace v Indočíně se ovšem začala radikálně měnit na sklonku druhé světové války ve spojitosti s osobností vietnamského nacionalisty Ho Či Mina, jenž výrazným způsobem zasáhl do postkoloniálních záležitostí. Trumanova administrativa identifikovala komunismus jako hlavní nebezpečí pro Spojené státy. Ho Či Min se ale pokoušel získat americké sympatie citováním americké ústavy během deklarace nezávislosti Vietnamské demokratické republiky,⁴⁶ a ačkoliv sám sebe prezentoval jako: „[...] *symbol nacionalismu a boje za svobodu pro drtivou většinu populace*,“⁴⁷ byl bezesporu komunistou.⁴⁸ Nejenom, že zastával marxisticko-leninskou ideologii, ale celá jeho dosavadní politická kariéra souvisela s úzkými vztahy na Komunistickou stranou Sovětského svazu. Pochopitelně ani absence přímého napojení Kremlu v Indočíně nebyla pro Washington zásadní překážkou.⁴⁹ Bylo více než jasné, že vítězství nacionalistického uskupení *Viet Minh*, jenž byl založen v roce 1941 za cílem osvobození země od Francouzů a později také od Japonců, by bylo především vítězstvím Sovětského svazu.⁵⁰ V tomto mínění a v důsledku politických aktivit vůdčí osobnosti Ho Či Mina, pohlížely Spojené státy na Severní Vietnam jako na nepřitele a hrozbu pro americké zájmy již od počátku indočínské války, která propukla na konci roku 1946 v reakci na francouzské úsilí o zrestaurování dominance.

Francouzská správa se vrátila do Indočíny v době, kdy již na severu Vietnamu existoval Ho či Minem vyhlášený samostatný stát. Pochopitelně se Hanoj snažila zprvu o diplomatické jednání s Paříží, jelikož nedisponovala žádnými prostředky, kterými by dokázala dlouhodobě udržet svoji pozici. První a zároveň poslední předválečná smlouva za účasti Severního Vietnamu a Francie byla podepsána v březnu 1946 mezi Ho Či Minem a zástupcem vlády Jeanem Saintenym. Obsahem dohody bylo povolení vstupu francouzských vojáků na území Severního Vietnamu a dále se vláda v Paříži zavazovala

⁴⁶ Vyhlášení nezávislosti Demokratické republiky Vietnam proběhlo 2. září 1945. FREY, Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, Praha 2003, s. 7.

⁴⁷ HERRING, *America's Longest War*, s. 12.

⁴⁸ Na náklonost vietnamských vůdců směrem k americké misi v Indočíně vzpomínal bývalý důstojník zpravodajské služby *Office of Strategic service* Archimedes Patti: „*Po jednání [s Vo Nguyenem Giapem, pozn. autora] jsme vyšli směrem k východovým dveřím a k mému velkému překvapení se zde shromáždili příslušníci armády. Přímě před námi stála kapela a před nimi vlajky [...] jedna z nich americká [...] kapela spustila Star Spangled Banner [hymna Spojených států, pozn. autora]. [...] po konci ceremoniálu jsem obdržel pozvání na setkání s Ho Či Minem.*“ *Interview with Archimedes L. A. Patti*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_3267C58E4C104A54A0AFDF230D618AE6; Nutno zmínit, že ostatně také Giap pozoroval Pattiho sympatie s uskupením *Viet Minh*. GIAP, Vo Nguyen, *Nezapomenutelné dny*, Praha 1973, s. 17.

⁴⁹ Náměstek ministra zahraničí konzulátu v Saigonu, 5. 12. 1946, GLEASON, Everett, REID, John, FINE, Herbert (ed.), *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, Washington 1971, s. 67.

⁵⁰ YOUNG, Marilyn, *The Vietnam Wars 1945–1990*, New York 1991, s. 22–23.

k uznání místních referend a Vietnamské demokratické republiky jako součástí Indočínské federace a Francouzské unie.⁵¹ Dodatečná jednání o diplomatických vztazích, zákonech a francouzských zájmech v zemi měla být projednána na budoucím setkání ve Fontainebleau. Zde ovšem Ho Či Min stále předkládal požadavek nezávislosti, a jelikož vládní kabinet v Paříži odmítal jakékoliv návrhy týkající se otázky svobodného Vietnamu, byla jednání ukončena.⁵²

Umírnění politici na obou stranách se snažili vyhnout ozbrojenému konfliktu, přesto v atmosféře doby bylo diplomatické řešení pravděpodobně nereálné. Francouzské smyšlení o poválečné obnově se neobešlo bez koloniální říše a nastalý *modus vivendi* v Indočíně považovali za neakceptovatelný a dočasný. K uklidnění situace nepomohl ani odchod čínské republikánské armády ze severu Indočíny v březnu 1946, která zde byly rozmístěna po pádu japonské okupace, jelikož již podle zmiňované březnové smlouvy byli čínští vojáci nahrazeni francouzským expedičním sborem. V důsledku toho narůstal počet střetů a napětí mezi místními obyvateli a příslušníky koloniální armády. Přesto odpověď na otázku, který stát si válku přál méně, je přinejmenším jednoznačná. Vietnam se nacházel v hospodářské krizi a společnost potřebovala konkrétní důkaz o prospěchu autonomie či nezávislosti. Ideální aspektem se jevilo zlepšení životní úrovně obyvatel. Hospodářství se ale mohlo rozvíjet pouze za mírových podmínek. Proto se Ho Či Min snažil získat americké sympatie a zaslal prezidentovi Trumanovi jeden z dalších dopisů, ve kterém přesvědčoval o nutnosti americké pomoci.⁵³ Pochopitelně ale zůstal dopis, jako předchozí korespondence, bez odpovědi.⁵⁴ Situace se však zhoršovala a napětí vyvrcholilo v listopadu 1946, kdy Francouzi začali odstřelovat přístav Haiphong na severu země, a tím *de facto* vyhlásili válku. Ho Či Min se marně snažil navázat kontakty s francouzskými představiteli jakoukoliv cestou,⁵⁵ ovšem snahám o mírové řešení bylo konec. Incident u pobřežního města odstartoval řetězec událostí, které o měsíc později, dne 19. prosince, vedly k bitvě o Hanoj a k oficiálnímu vypuknutí první indočínské války.⁵⁶

⁵¹ United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, National Archives and Records Administration (dále jen NARA), Part I, Section A, s. 25–26.

⁵² Telegraf velvyslance Cafferyho ve Francii Ministerstvu zahraničí Spojených států, 2. 8. 1946, *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, s. 49–50.

⁵³ Dopis od Ho Či Mina prezidentovi Trumanovi, Hanoj 28. 2. 1946, Harry S. Truman Presidential Library and Museum, Washington and Pacific Coast Field Station Files, 1942–1945; WALL, s. 236.

⁵⁴ YOUNG, s. 14.

⁵⁵ DUIKER, William J., *Ho Či Min*, Praha 2003, s. 321–323.

⁵⁶ SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejdelší válka 20. století*, Praha 2007, s. 47–55.

Spojené státy udržovaly během prvních třech let konfliktu zřetelnou pro francouzskou „neutralitu“. Ačkoliv se nejednalo o veřejnou podporu, poskytly Spojené státy značnou nepřímou finanční a materiální pomoc. Ostatně již v průběhu nedávného světového konfliktu povolily Francii ponechat si rozsáhlou část vojenského materiálu a techniky z programu *Land-Lease*, který obdržely v případě spojenecké invaze na japonské ostrovy. Ovšem s japonskou kapitulací, koncem druhé světové války a následným stažením Britů z Indočíny zůstalo ve vojenských skladech v zemi plno armádní výzbroje a výstroje ze Spojených států.⁵⁷ Velmi krátce na to byly tudíž tyto zbraně použity francouzskými vojáky proti *Viet Minhu* a jiným nacionálním uskupením. V důsledku toho podalo Oddělení jihovýchodní Asie z Ministerstva zahraničí Spojených států oficiální protesty nejenom směrem k Trumanově administrativě, ale již dříve také na ministerstva zahraničí v Londýně a Amsterdamu.⁵⁸ Důvodem námitek byly totiž již zmiňované obavy ze spojování s kolonialismem. Následné požadavky vyzývaly alespoň k odstranění insignií Spojených států z armádního materiálu. Nařízení však nebylo vždy ze strany Francie nebo Nizozemska plně dodržováno. Apely ministerstva zahraničí přesto nebránily, aby v průběhu Trumanova prezidentsví zasílal Washington armádní vybavení a výzbroj do Francie pro zdánlivou obranu západní Evropy, ale s vědomím, že bude využita pro vojenskou kampaň v Indočíně.⁵⁹

Přinejmenším stejně důležitá jako materiální podpora, byla pro francouzské válečné úsilí podpora finanční. Bylo zřejmé, že Paříž nemá dostatečný příjem do státní pokladny pro vedení války, přesto Spojené státy až do roku 1950 neposkytly Francii žádné finanční prostředky určené přímo na vedení konfliktu. Pochopitelně se Spojené státy opětovně snažily vyhnout otevřené podpoře kolonialismu. Washington si ovšem byl vědom reality přeposílání amerických zbraní z Francie do Indočíny. Tudíž bezpochyby byli přední představitelé Trumanovy administrativy obeznámeni se skutečností, že část financí poskytnutá Spojenými státy k obnovení poválečné ekonomiky, využila Francie k realizaci vojenských akcí v Indočíně.⁶⁰

⁵⁷ Podle spojeneckého plánu z postupimské konference v červenci 1945 obsadila britská armáda jižní část Indočíny po 16. rovnoběžku. FREY, s. 13.

⁵⁸ The New York Times, 25. 10. 1945, XCV/32051.

⁵⁹ KAHIN McTURNAN, George, *Intervention: How America Became Involved in Vietnam*, New York 1986, s. 7–8.

⁶⁰ United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part IV, Section A-II, s. 1.

Nutno dodat, že politika Spojených států v regionu nebyla unikátní. Ve stejném období propukly obdobné nacionální tendence v Indonésii. Washington podporoval návrat Nizozemců do kolonie ze stejných důvodů, jako tomu bylo v případě Indočíny. Přesto strategická pozice Francie byla pro Spojené státy v prosazování evropských záležitostí mnohonásobně vyšší než u Nizozemska. Proto v konečném důsledku nebyl Washington nadále ochotný podporovat tři roky trvající neúspěšný pokus Amsterdamu o obnovení kontroly v bývalé Nizozemské východní Indii.⁶¹

Oficiální navázání diplomatických vztahů v Indočíně a počátek přímé finanční a vojenské podpory Spojených států se odehrál až na pozadí mezinárodní situace na přelomu let 1949 a 1950. Vzhledem k vývoji v Číně, kde komunistické síly pronikaly k jižním hranicím, vznikla bezprostřední hrozba z pozemního spojení dvou komunistických režimů. Francie byla odhodlána zachovat svůj vliv Indočíně. Ovšem frustrace z nepříznivého vývoje války, neúspěšné snahy najít vhodnou alternativu k *Viet Minhu* a obavy ze zapojení čínských komunistických sil do konfliktu zapříčinily, že Paříž již musela provést dílčí ústupky v koloniální správě Indočíny. Bylo ale zřejmé, že Francie se pro zachování vlivu v regionu neobejde bez podpory Spojených států. Jenže Washington krátce předtím sdělil Paříži odmítavou odpověď na případnou podporu místních vlád, které by se jevily jako loutkové a byly by drženy u moci pouze za přítomnosti francouzských vojenských sil.⁶² Bezprostřednost situace přesto donutila Paříž k jednání v očekávání budoucí podpory ze strany Spojených států.

Dne 9. března 1949 byla v Elysejském paláci podepsána smlouva s Vietnamem, jenže bez účasti delegace *Viet Minhu*. V takzvané Elysejské dohodě bylo budoucímu Vietnamskému státu přislíbena značná nezávislost výměnou za hospodářské výhody. *De iure* byla součástí nového státu také Vietnamská demokratická republika. Ve skutečnosti však Saigon měl sotva pod kontrolou jižní část Vietnamu. Zároveň vznikla národní vláda, ale rozhodovací pravomoci v zahraniční politice a armádě nadále zůstaly ve francouzských rukou. Kromě toho musel Vietnam vstoupit do Francouzské unie, což do budoucna jakékoliv další uvolnění poměrů zpochybňovalo.⁶³ Do čela nového státu, který byl vyhlášen o tři měsíce později, byl následně dosazen bývalý císař Bao Daj,

⁶¹ KAHIN, s. 8; ROTTER, Andrew, *The Path to Vietnam: Origins of the American Commitment to Southeast Asia*, Ithaca 1989, s. 177.

⁶² Náměstek ministra zahraničí Spojených států velvyslanectví ve Francii, 17. 1. 1949, REID, John (ed.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, Washington 1975, s. 4–5.

⁶³ SCHULZINGER, David Robert, *A Time for War: The United States and Vietnam, 1941–1975*, New York 1997, s. 38.

který obdobnou roli vykonával již za japonské okupace v roce 1945. Nová hlava státu ale nebyla silnou osobností a také jeho politická síla byla velmi limitována. Bývalý panovník přesto ani netoužil vládnout. Často se zdržoval ve svém venkovském sídle na francouzské riviéře a ve Vietnamu rád pobýval v horském středisku v bývalé Kočinčině. Ostatně na jeho osobnosti se shoduje řada historiků: „*Zbaven morální a politické odpovědnosti, byly jeho zájmy především ženy, lov, sportovní auta, jachting a hazard.*“⁶⁴ *Příležitostně působil dost ochotně navštívit Vietnam, ovšem odmítal tam žít.*⁶⁵ *Neudržoval žádné kontakty s venkovským obyvatelstvem“* a tudíž v konečném důsledku „*vietnamský život a jeho problémy mu byly příliš vzdálené.*“⁶⁶

Bývalý císař se stal hlavou státu z jednoho hlavního důvodu. Byl jediný veřejně známý kandidát, jenž po částečném váhání svolil stát v čele budoucího Vietnamského státu.⁶⁷ Avšak proces od proklamace Elysejských smluv k jejich ratifikaci trval poměrně dlouho. Francouzská legislativa schválila dohody až téměř po roce 2. února 1950.⁶⁸ Mezitím se však strategický význam Dálného východu dramaticky změnil. Porážka republikánské armády v kontinentální Číně na podzim 1949 silně ovlivnilo zahraniční politiku Spojených států v oblasti jihovýchodní Asie. Obavy z potencionálního opakování čínského scénáře v Indočině přiměl Washington k diplomatickému uznání Bao Dajova režimu⁶⁹ a následně Vietnamského státu jako „[...] *nezávislého státu uvnitř Francouzské unie,*“ pouhých pět dní po ratifikaci smluv.⁷⁰ Obstrukce francouzských žádostí o pomoc se staly již nežádoucími, a proto Trumanova administrativa zahájila počátkem května 1950 program finanční a materiální podpory.⁷¹ Souběžně byla tato pomoc prezentována americké veřejnosti jako obrana regionu před komunistickou hrozbou, nikoliv jako pomocná ruka pro návrat Francie do koloniálních pozic.⁷²

⁶⁴ HASTINGS, Max, *Vietnam: An Epic Tragedy, 1945–1975*, London 2019, s. 22; HERRING, *America's Longest War*, s. 20; ANDERSON, s. 10.

⁶⁵ YOUNG, s. 42.

⁶⁶ FREY, s. 18.

⁶⁷ SCHULZINGER, s. 33–34.

⁶⁸ GARDNER, s. 86.

⁶⁹ HESS, Gary, *The First American Commitment in Indochina: The Acceptance of the "Bao Dai Solution", 1950*. In: *Diplomatic History* 2, 1978, 4, s. 343–345.

⁷⁰ Spojené státy uznávají Vietnam, Laos a Kambodžu, 20. 2. 1950, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1950*, Volume 22, Washington 1950, s. 291–292.

⁷¹ Prezident ministři zahraničí, 1. 5. 1950, GLEASON, Everett, PETERSEN, Neal, SLANY, William, SAMPSON, Charles, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, Washington 1976, s. 791; Memorandum ministra zahraničí prezidentovi, 9. 3. 1950, tamtéž, s. 40–44.

⁷² *The New York Times*, 9. 5. 1950, XCIX/33708; *The Washington Post*, 9. 5. 1950, LXXIII/26990.

Vítězství komunistů v Číně a následné oficiální diplomatické uznání Severního Vietnamu ze strany Pekingu a Kremlu v lednu 1950 přesvědčilo Washington, že sovětská hrozba se ukrývá v podobě internacionálního komunismu, který nyní ohrožuje Asie, jakož i Evropu, a je tedy ještě více než nutné udržet pozice evropského spojence ve Vietnamu.⁷³ Tento sdílený pohled Paříže a Washingtonu výstižně formuloval francouzský poslanec Édouard Frédéric-Dupont ve svém projevu během finálních debat nad ratifikací Elysejských smluv: „*Válka v Indočíně je zkouškou Francouzské unie tváří v tvář mezinárodnímu komunismu. Od příchodu čínských komunistů na hranici Tonkinu se však Indočína stala hranicí pro západní civilizaci a válka v Indočíně byla začleněna do studené války.*“⁷⁴ Ovšem Washington nezůstal pouze u jednotlivých prohlášení jako jejich francouzští spojenci. Ve stejné době, během které probíhaly závěrečné debaty v pařížském Národním shromáždění, vytvořila Trumanova administrativa oficiální komisi zabývající se hrozbou šířícího se komunismu a významem všech nekomunistických zemí pro americké zájmy. Strategické přehodnocení dosavadní zahraniční politiky Spojených států následně našlo oficiální interpretaci v dokumentu NSC 68, nesoucí název *Cíle a podprogramy pro národní bezpečnost*.

Dokument NSC 68 byl prvním a zároveň finálním pokusem o vypracování oficiální strategie v období Trumanova prezidenství. Byl vyhotoven pod vedením ředitele politického plánování Paula Nitze, který ve spolupráci s předními činiteli z ministerstva obrany a zahraničí reagovali na úspěšné sovětské atomové testy a vítězství komunistů v Číně. Dokument přesto nelze vnímat jako zásadní krok, který by zdiskreditoval předešlou politiku zadržování od George Frosta Kennena, jenž se ostatně spolupodílel na této zprávě. Naopak do jisté míry navazovaly výsledky komise na předchozí dokumenty. Proto lze chápat NSC 68 jako přehodnocení dosavadní americké zahraniční politiky a jako pokus o její ucelení a snahu nalézt adekvátní prostředky pro její fungování.⁷⁵ Washington od této chvíle vystupoval s explicitní antikomunistickou politikou, jejímž cílem již nebylo pouze zadržování, ale také závazek, že Spojené státy budou aktivně vzdorovat veškerému komunistickému postupu ve snaze zabránit nenadálému zvratu rovnováhy sil ve prospěch komunistického bloku.⁷⁶ V důsledku oné renovované americké zahraniční politiky byl Washington přiměn k již zmíněné přímé

⁷³ FREY, s. 18; ANDERSON, s. 14; HERRING, *America's Longest War*, s. 17.

⁷⁴ Journal officiel de la République française, 28. 1. 1950, LXXXI/12.

⁷⁵ SUCHÝ, 73–77; ROTTER, s. 182–183.

⁷⁶ Zpráva Rady národní bezpečnosti - NSC 68, Washington 12. 4. 1950, Harry S. Truman Presidential Library and Museum, President's Secretary's Files, Ideological Foundations of the Cold War.

materiální a finanční podpoře francouzského válečného úsilí ve válce proti *Viet Minhu*. Spojené státy tak vstoupily během Trumanovy administrativy do vietnamského konfliktu, přesto to bylo stále daleko od toho, co se o dekádu let později nazvalo jako amerikanizace války ve Vietnamu. Do situace v Indočíně totiž opět vstoupily mezinárodní události, které ovlivnily budoucí vývoj.

Vypuknutí korejské války na konci června 1953 mělo přímý důsledek na americkou angažovanost ve Vietnamu. V rámci nové zahraniční politiky, která byla zformulována v dokumentu NSC 68, byl severokorejský útok vnímán jako komunistická expanze, čímž byla také potvrzena stanoviska předešlých predikcí. Od této doby byl Washington ještě více odhodlán vybudovat z Indočíny hráz proti šíření komunismu do regionu jihovýchodní Asie. Ovšem s rozmístěním amerických vojáků v Evropě a na Korejském poloostrově a s následnou čínskou invazí do Jižní Koreje, postrádal Washington aspirace na další dislokaci ozbrojených sil. Hlavní těžiště války tudíž zůstalo stále na Francii.⁷⁷ Paříži se přesto dostalo materiální a finanční podpory, kterou nutně potřebovalo.⁷⁸ Washington během následujících let drasticky navyšoval podporu Vietnamského státu a Francii, na kterou od září 1950 dohlížela americká vojenská poradní mise se sídlem v Saigonu.⁷⁹ Jestliže v roce 1952 financovaly Spojené státy „pouze“ 40 % veškerých válečných nákladů, již o dva roky později už tomu bylo přibližně 80 %.⁸⁰ Do konce první indočínské války byla do francouzských základen v Indočíně odeslána vojenská výstroj a výzbroj, těžká technika, transportní prostředky, obrněná vozidla a finance v hodnotě cca 2,7 miliard dolarů.⁸¹ Oproti celkovým výdajům za budoucí americké tažení ve Vietnamu se však jednalo o nepatrný zlomek.

⁷⁷ ANDERSON, s. 15.

⁷⁸ Chargé d'affaires (Gullion) ministři zahraničí, 18. 3. 1950, *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, s. 764–765; Francie nutně požadovala především moderní radiová zařízení, těžkou techniku pro výstavbu komunikací, vrtulníky a lehká letadla pro evakuaci zraněných. Více k poskytnuté americké pomoci: SPECTOR, s. 105–111, 167–168.

⁷⁹ SPECTOR, s. 115–116.

⁸⁰ Většina monografií uvádí podíl americké pomoci v rozmezí 78–80 %. KAHIN, s. 42; FREY, s. 20; HASTINGS, s. 30; ANDERSON, s. 23.

⁸¹ AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003, s. 370; FREY, s. 20; HASTINGS, s. 30; KAHIN s. 36–42; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part IV, Section A-II, s. 15; Zajímavý pohled poskytla také dobová periodika, která se příliš nemýlila od poskytnuté částky americké pomoci do roku 1954. V tomto směru americká vláda prezentovala veřejnosti skutečné údaje. *The New York Times*, 5. 7. 1954, CIII/35226; Tamtéž, 1. 7. 1954, CIII/35222; *The Washington Post and Times Herald*, 7. 8. 1954, LXXVII/214; Tamtéž, 22. 8. 1954, LXXVII/229.

Trumanova administrativa s jistou nelibostí podporovala Francii, která nejevila záměry poskytnout Vietnamskému státu větší podíl nezávislosti.⁸² Následná kritika a rady ze strany Spojených států byly často přehlíženy francouzskými politiky a generály kvůli osobní hrdosti a sebestřednosti. Domnívali se, že především jejich rozhodnutí směřují k definitivní porážce nepřítele.⁸³ Ve skutečnosti se však vítězství stále více Francii vzdalovalo v důsledku utrpených lidských a materiálních ztrát během neúspěšných ofenzív.⁸⁴ Washington ovšem nedisponoval diplomatickou silou, která by přinutila Paříž k zodpovědnějšímu vedení války. Důvodem této absence v americké diplomacii byla totiž provázanost Indočíny se strategickým významem Evropy ve vnímání Spojených států.

Klíčovým faktorem bylo Evropské obranné společenství. Jednalo se o návrh vojenského paktu, ve kterém mělo dojít k vytvoření západoněmeckých ozbrojených sil a jejich následné integrace do panevropského uskupení s Francií. Tento vojenský potenciál obou zemí, ale také Itálie a států Beneluxu, měl být směřovaný vůči hrozbě Východního bloku. Washington považoval smlouvu za nezbytně nutnou pro vytvoření silné koalice proti Sovětskému svazu v Evropě. Jenže pro budoucí projekt byl důležitý především postoj francouzské vlády a Národního shromáždění. Ovšem Francie, která stále cítila nedůvěru vůči svému sousedovi za Rýnem, dokázala náležitě využívat politického nátlaku na Spojené státy. Paříž hrozila, že bez značné americké podpory v Indočíně nemohou posílit své evropské pozice. Washington se tak nacházel před dvěma možnostmi. Podpořit Francii, Vietnamský stát, evropský kolonialismus a dosavadní neúspěšné úsilí, anebo pozastavit materiální a finanční podporu, která by zdiskreditovala stávající zahraniční politiku zadržování nejenom v Evropě, ale také v Asii. Jenže predikce potencionálního vývoje se obávaly pádu Vietnamu a vytvoření komunistické Indočíny, a proto v konečném důsledku a pochopitelně vzhledem k evropským záležitostem, byla Trumanova administrativa donucena pokračovat v hospodářské podpoře Paříže. Tehdejší americký ministr zahraničí Dean Acheson s odstupem let poměrně výstižně charakterizoval způsoby francouzské diplomacie. Postup Paříže označil za akt politického vydírání.⁸⁵

⁸² ANDERSON, s. 15.

⁸³ SYRUČEK, s. 67, 74.

⁸⁴ ANDERSON, s. 15.

⁸⁵ The New York Times Book Review, 12. 10. 1969, CXIX/40804.

Období, kdy Truman zastával prezidentský úřad, skončilo v lednu 1953. Od doby, kdy nastoupil do Bílého domu, se přešlo během krátké periody od konce druhé světové války k novému konfliktu, studené válce, jež začala v Evropě a postupně se přesunula na Dálný východ. V Indočíně již šestým rokem probíhal konflikt, který se z původního koloniálního stupně transformoval do boje proti komunistické expanzi. Ztráta kontinentální Číny a patová situace na Korejském poloostrově znamenala, že případný úspěch *Viet Minhu* v Indočíně by byl pro Spojené státy nepřijatelný z hlediska dosavadní zahraniční politiky a mohl by případně vést k rozšíření komunismu v regionu jihovýchodní Asie.⁸⁶ Trumanův nástupce, generál Dwight David Eisenhower, dal těmto neuspokojivým predikcím vývoje na Dálném východě pojmenování – teorie domina.

2.2 Eisenhower, Dulles a Vietnamský stát

Republikánská administrativa prezidenta Eisenhowera navázala bez signifikantních změn na dosavadní zahraniční politiku vůči Francii a Vietnamskému státu. Washington přesto došel ke změnám, které nenarušily dosavadní koncept strategie v Indočíně, ale spíše upravovaly metody v rámci nové politiky, která byla později zformulována pod názvem *New Look*. Její obsah vycházel z Eisenhowerovy prezidentské kampaně, která obviňovala demokraty z neúspěchu zastavit komunistickou expanzi. Republikáni byli ještě více odhodláni zabránit změně v poměru sil ve prospěch komunistického bloku, přesto paradoxně podporovali Eisenhowera a budoucího ministra zahraničí, Johna Fostera Dullese, v redukci výdajů v rámci konvenčních sil. Tato omezení v armádě byla reakcí na finanční nákladnost probíhající korejské války. Východiskem podlé nové republikánské administrativy mělo být větší spoléhání na nukleární zbraně, čímž zároveň mělo dojít ke snížení armádních výdajů a vyrovnat tak státní rozpočet.⁸⁷

V důsledku této inovované defenzivní politiky byla znát jistá neochota vyslat bojové jednotky do jihovýchodní Asie, přesto Spojené státy byly stále odhodlány zabránit vítězství *Viet Minhu*. Ovšem hlavní zodpovědnost za vedení války měla nést nadále Francie. Paříž přesto požadovala po Eisenhowerovi stále větší financování konfliktu. V důsledku toho Washington vytvořil seznam podmínek, za kterých bude ochotný pokračovat ve finanční a materiální pomoci a to tedy za předpokladu, že Paříž

⁸⁶ Prohlášení o politice Radou národní bezpečnosti k cílům a postupům Spojených států ve vztahu k jihovýchodní Asii, 25. 6. 1952, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984, s. 127.

⁸⁷ IMMERMANN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990, 1, s. 45; HERRING, *America's Longest War*, s. 27.

poskytne detailní informace o budoucím postupu v Indočíně a dále se adaptuje na ofenzivní vedení války s cílem porazit hlavní síly *Viet Minhu* do dvou let.⁸⁸ Francouzská vláda přijala požadavky a následně představila plán *Letourneau*, pojmenovaný podle tehdejšího ministra pro Indočínu. Návrh by pravděpodobně nepřesvědčil skeptický Kongres pro odhlasování navýšení finanční pomoci,⁸⁹ jelikož postrádal ony vyžadované dynamické aspekty,⁹⁰ ovšem nový pocit krize v jihovýchodní Asii dramaticky změnil důležitost jednání.

V květnu 1953 zaútočil *Viet Minh* do Laosu, kterému se konflikt doposud spíše vyhýbal. V rámci politiky *domina se* Washington obával, že komunistický Laos způsobí ztrátu celého regionu. Podle prezident Eisenhowera mohla být situace zvrácena pouze novou dynamickou osobností ve velení. Osobně prosazoval generálporučíka Jeana Valluyho, jenž měl zkušenosti v Indočíně a byl jedním z důstojníků zodpovědný za Haiphongský incident v roce 1946 nebo generála Augustina Guillauma, který velel francouzským okupačním silám v Německu a dále sloužil jako inspektor francouzských sil v severní Africe.⁹¹ Pro Washington ale bylo překvapením, když Paříž jmenovala do Vietnamu generálporučíka Henriho Navarreho, který nikdy předtím nesloužil v Indočíně a ve strukturách Severoatlantické organizace byl znám jako: „[...] *neagresivní, postrádající organizační schopnosti a inklinací k nerozhodnosti*.“⁹² Ve Francii byl přesto považován za odborníka v boji proti guerillovým uskupením, jelikož strávil několik let působením v Maroku a Sýrii v rámci pacifikačních kampaní.⁹³

Nový velitel v Indočíně již krátce po svém jmenování představil plán, který navrhoval ofenzivu v oblasti Rudé řeky na severu země a dále větší investice do výcviku vietnamské armády,⁹⁴ obdobně jako tomu bylo v případě Spojených států a vybudování jihokorejské armády. Takzvaný *Navarrův* plán citelně navýšil výdaje spojené s výcvikem armády a ofenzivními aktivitami. Jenže tyto náklady měl opět

⁸⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 19. 3. 1953, GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982, s. 416–417.

⁸⁹ Schůze Spojených států a Francie, první zasedání v Quai d'Orsay, Paříž, 22. 4. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 485.

⁹⁰ Více k podrobnosti plánu *Letourneau*: SPECTOR, s. 170.

⁹¹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 7. 5. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 550.

⁹² Memorandum zástupce náčelníka Generálního štábu vojenského zpravodajského sboru, objekt: Posudek osobnosti a charakteru generálporučíka Henriho Navarreho, 20. 5. 1953, *Record of ACSI*, citováno z: SPECTOR 173.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ HERRING, *America's Longest War*, s. 28; SCHULZINGER, s. 57.

zaplatit Washington. Republikánská administrativa byla ale velmi skeptická vůči plánu, současně si však uvědomovala narůstající napětí ve francouzské vládě a u veřejného mínění, které vyzývalo po příměří. Podle zprávy ministerstva zahraničí se zároveň jednalo o poslední vládní kabinet, který byl ochoten setrvat v indočínském konfliktu.⁹⁵ Spojené státy se tak ocitly v pozici, kdy odmítaly vyslat konvenční síly do Vietnamu, zároveň ale hrozilo stažení Francie z Indočíny a pravděpodobně se jednalo o poslední snahy Paříže ukončit konflikt vojenskou cestou. Washington byl proto opětovně přiměn souhlasit s navýšením finanční pomoci.⁹⁶

Vzhledem k světovým událostem se ale postupně vystupňoval strategický význam regionu a to již krátce po představení *Navarrova* plánu. Příměří na Korejském poloostrově vyneslo politiku Spojených států vůči Indočíně opět na nejvyšší úroveň. V reakci na to rozvinul americký ministr zahraničí Dulles defenzivní politiku zdržování a především její protiopatření, jež byly důsledkem zvýšeného napětí z případného přesměrování čínských sil do Vietnamu. Převládly obavy, že by mohly vstoupit do indočínského konfliktu obdobně, jako v případě korejské války: „*Komunistická Čína trénuje, vybavuje a zásobuje komunistické síly v Indočíně. Existuje riziko, že stejně jako v Koreji, může rudá Čína poslat do Indočíny vlastní armádu. Čínský komunistický režim by si měl uvědomit, že v případě takové agrese by se neobešla bez závažných následků, které by se neomezovaly pouze na Indočínu. Říkám to střízlivě v zájmu míru a v naději, že zabráním dalšímu přešlapu od agresora,*“ varoval Dulles veřejně Peking v polovině září 1953.⁹⁷

V návaznosti na prohlášení ministra zahraničí přijala Eisenhowerova administrativa dne 30. října 1953 dokument NSC 162/2, který oficiálně zavedl politiku *New Look*.⁹⁸ Jak již bylo uvedeno, republikánská politika upravovala, ale v zásadě neměnila dosavadní strategii zavedenou Trumanem. Od té minulé se přesto odlišovala ve dvou faktorech. Slibovala agresivnější antikomunistickou politiku a zároveň měla být fiskálně konzervativní, tedy prosazovat vyrovnaný rozpočet. Washington financoval

⁹⁵ Report ministerstva zahraničí Radě národní bezpečnosti, 5. 8. 1953, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 717.

⁹⁶ Memorandum poradce (MacArthur) ministrovi zahraničí, 7. 7. 1953, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 642.

⁹⁷ Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, s. 342.

⁹⁸ Zpráva výkonného tajemníka (Lay) Radě národní bezpečnosti, 30. 10. 1953, SLANY, William, ROSE, Lisle, PETERSON, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, National Security Affairs*, Volume II, Part 1, Washington 1984, s. 578–596.

v té době přibližně 80 % nákladů indočínského konfliktu, přesto Eisenhower nevnímal finanční pomoc jako dotační program, ale jako nejlevnější metodu, jak ochránit Spojené státy, podle jeho slov: „[...] *od nejhoršího*“.⁹⁹ Ovšem význam dokumentu se v rámci Indočíny zakládal na oficiální integraci kolonií v zásadní strategické zájmy Spojených států.¹⁰⁰ Washington tudíž nemohl dopustit ztrátu Indočíny. Jenže v době, kdy byla pod republikánskou administrativou zavedena inovovaná politika zadržování, proběhla v Indočině událost, kterou lze ze zpětného hlediska označit za klíčový moment indočínské války. V severozápadním cípu Vietnamu proběhl výsadek tří tisíc francouzských elitních parašutistů u horského města Dien Bien Phu.

Generál Navarra¹⁰¹ v rámci amerických požadavků vypracoval operaci *Castor*, jejímž cílem bylo podle oficiálního prohlášení vybudovat obranné postavení proti protivníkovým přesunům do Laosu.¹⁰² Ovšem otázka, proč zvolil natolik odlehlé místo od hlavních sil dislokované v údolí Rudé řeky, zůstává dodnes neadekvátně vysvětlena. Přesto ať už byl účel operace jakýkoliv,¹⁰³ Dien Bien Phu se stalo středem zájmu severovietnamského velitele Vo Nguyena Giapa. Navzdory francouzskému plánu, který považoval místní terén za natolik neprostupný pro těžkou techniku, dopravili příslušníci *Viet Minhu* na úpatí hor dělostřelectvo a postupně obklíčili v údolí vojáky v několika pevnostech pod velením plukovníka Christiana de Castriese.¹⁰⁴

Nastalá situace sice neznamenala porážku, ale po sedmi letech indočínského konfliktu cítila francouzská vláda potřebu zahájit diplomatická jednání,¹⁰⁵ ke kterým byly rovněž nakloněny nedávné světové události a obzvláště veřejné mínění v zemi. Smrt generalissima Josifa Vissarionoviče Stalina a následné uzavření korejského příměří přimělo Paříž k názoru, že vliv Sovětského svazu na Ho Či Mina zajistí příznivé vypořádání ve Vietnamu, a proto záležitost Indočíny by měla být projednána na dalším setkání velmocí Západu a Východu.¹⁰⁶ Z tohoto důvodu se může zdát, že operace u Dien Bien Phu byla původně zamýšlena k vylepšení výchozí pozice na případné

⁹⁹ ANDERSON, s. 23.

¹⁰⁰ IMMERMANN, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*, s. 47.

¹⁰¹ Henri Navarre byl podle systému hodností NATO v hodnosti generálporučíka. Jedná se o ekvivalent francouzského *Général de corps d'armée*, generála armády.

¹⁰² Konzul v Hanoji (Sturm) ministrově zahraničí, 23. 11. 1953, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 882.

¹⁰³ Odlišné interpretace o účelu operace u Dien Bien Phu: WALL, s. 254; SPECTOR, s. 182; HASTINGS, s. 40; YOUNG, s. 31; SCHULZINGER, s. 59; ANDERSON, s. 23.

¹⁰⁴ SPECTOR, s. 182; HASTINGS, s. 41–44.

¹⁰⁵ GARNER, s. 153.

¹⁰⁶ HERRING, *America's Longest War*, s. 31; ANDERSON, s. 25.

konferenci a francouzská vláda již byla rozhodnuta v nadcházejícím roce konflikt ukončit. Ovšem i přes nejasnosti v záměrech Paříže měla tato změna názoru vůči konferenci zásadní vliv na postoj Spojených států. Ministr zahraničí Dulles zastával ještě v září 1953 stanovisko, že řešení korejských záležitostí může obsahovat také indočínský konflikt, pokud Čína prokáže, že již nepodporuje komunistické síly v jihovýchodní Asii.¹⁰⁷ Francouzský diplomatický přístup ovšem znamenal hrozbu pro Spojené státy, a tak z obav stažení Francie z konfliktu, změnil Dulles během velmi krátké doby názor na budoucí konferenci. Znepokojen tímto faktem se snažil zabránit diskuzi o indočínském konfliktu na již naplánovaném setkání velmocí v Berlíně.¹⁰⁸

Dne 25. ledna 1954 se sešly v německé metropoli čtyři světové velmoci, jež byly reprezentovány ministry zahraničí Spojených států (John Foster Dulles), Velké Británie (Anthony Eden), Francie (Georges Bidault) a Sovětského svazu (Vjačeslav Molotov). Původně se konference měla zabývat evropskými problémy, především německou otázkou a rakouskou státní smlouvou. Ovšem dálnovýchodní konflikty se staly primárním bodem plenárních zasedání. Pozice Spojených států na konferenci byla v první řadě definována z pohledu vnímání provázanosti evropské a indočínské politiky.¹⁰⁹ Jenže tato paralela v úsilí Washingtonu pomoci Francii zvítězit v Indočíně a zároveň přimět Paříž k ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství, narazila v Národním shromáždění. Zde totiž existovaly dvě protichůdné skupiny. Poslanci, kteří podporovali vstup do obranného paktu s Němci, opovrhovali válkou a zároveň ti, kteří podporovali koloniální konflikt, zastávali negativní postavení vůči zapojení Němců do tohoto obranného společenství. Francouzská vláda se tak nacházela v obtížné situaci, a tudíž se snažila udržet alespoň tehdejší stav v Indočíně v naději, že případná jednání budou úspěšná.¹¹⁰ V neposlední řadě je nutné zmínit postoj Velké Británie. Edenova zahraniční politika se především zasazovala o navázání diplomatických vztahů s Pekingem. Potencionální souhlas o umístění indočínského konfliktu na budoucí agendu v Ženevě se odvíjel od britského pohledu na evropskou bezpečnost a především obrany Malajska, než o nevyhnutelnosti jednání o příměří ve Vietnamu.¹¹¹

¹⁰⁷ Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, s. 342–343.

¹⁰⁸ HERRING, *America's Longest War*, s. 31.

¹⁰⁹ IMMERMANN, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*, s. 48.

¹¹⁰ WALL, s. 255.

¹¹¹ RUANE, Kevin, *Anthony Eden, British Diplomacy and the Origins of the Geneva Conference of 1954*. In: *The Historic Journal* 37, 1994, 1, s. 160; ROTTER, s. 216.

Nejednotnosti u spojenců dokázala náležitě využít sovětská strana, které předložila návrh oficiálního uznání Čínské lidové republiky a následně její budoucí participaci na konferenci, jež se bude zabývat indočínským a korejským konfliktem. V návaznosti na to a v domnění, že vliv Sovětského svazu zajistí příznivý mír,¹¹² naznačila Paříž, že je ochotná uzavřít dohodu s Moskvou, popřípadě s Pekingem.¹¹³ Francouzská vláda patrně hrála diplomatickou hru na obě strany, vzhledem ke které se mohla kdykoliv rozhodnout, kdy se stáhne z Vietnamu.¹¹⁴ Ministr zahraničí Dulles se tudíž obával, že v případě, kdy bude Washington příliš vzdorovat francouzskému návrhu umístit indočínskou agendu na konferenci v Ženevě a pokud neuzná budoucí účast Čínské lidové republiky na jednání, mohly by Spojené státy ztratit nejenom dosavadní úsilí v Indočíně, ale také ve smlouvě o obranném společenství.¹¹⁵

Berlínská konference skončila 18. února 1954. Německá a rakouská otázka zde nenalezla řešení, jelikož byla upozaděna situací na Dálném východě. Ministři zahraničí se však v posledním den jednání zavázali k řešení konfliktů v Indočíně a Koreji na konferenci ve švýcarské Ženevě, jenž měla být zahájena 26. dubna 1954. Dulles ustoupil francouzským požadavkům a Čínská lidová republika byla přizvána. Ovšem na jeho námitky se nejednalo o její oficiální diplomatické uznání. Obdobně tomu bylo v případě Jižní Koreje, kterou neuznal Sovětský svaz.¹¹⁶

Vztah Spojených států vůči jihovýchodní Asii se tak dramaticky změnil během necelých deseti let od konce druhé světové války. Ačkoliv se Washington neúčastnil konfliktu v Indočíně v takové míře, jako v korejské válce, byla Trumanova a Eisenhowerova administrativa nucena usilovat o udržení nekomunistické Indočíny v rámci politiky domina. Angažovanost se postupně zvyšovala, až vedla k přímé finanční a vojenské podpoře Vietnamského státu, který byl posléze integrován do strategických zájmů Spojených států. Ovšem celková politika Washingtonu v jihovýchodní Asii byla důsledkem provázanosti evropských záležitostí a Indočíny, jako i vzdorem vůči komunistické expanzi a počátkem studené války.

¹¹² HERRING, *America's Longest War*, s. 31; ANDERSON, s. 25.

¹¹³ WALL, s. 256; GARDNER, s. 153, 172; *The New York Times*, 7. 2. 1954, CIII/35078.

¹¹⁴ ANDERSON, s. 23.

¹¹⁵ Memorandum z diskuze ze 186. zasedání Rady národní bezpečnosti, 26. 2. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1080–1081.

¹¹⁶ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 18. 2. 1954, tamtéž, s. 1057; STEININGER, Rolf, *John Foster Dulles, the European Defense Community, and the German Question*. In: IMMERMAN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 87; *The New York Times*, 19. 2. 1954, CIII/35090.

3 SPOJENÉ STÁTY NA CESTĚ K ŽENEVESKÉ KONFERENCI

Politika Spojených států byla několik měsíců před konferencí v Ženevě výrazně ovlivněna závěry z jednání čtyř mocností v Berlíně, kde francouzská delegace prosadila agendu indočínské otázky na program budoucího setkání. Pochopitelně se Washington stavěl proti kroku svého spojence velmi odtažitě. Přesto je nutné vyjasnit, že ministr zahraničí Dulles nevnímal pařížský postup jako definitivní zahájení mírových rozhovorů. Uvědomoval si totiž komplexnost celého problému a krátce po návratu z Evropy objasnil situaci na zasedání Rady národní bezpečnosti. Dulles se totiž předně domníval, že v případě návratu francouzské delegace z Berlína bez jakéhokoliv stanoviska ohledně Indočíny, jejíž téma ostatně sama otevřela, mělo by to pravděpodobně za následek pád vlády Josepha Laniela, která se Spojeným státům jevila jako poslední, jež je ochotná setrvat v konfliktu. Jak již bylo uvedeno závěrem minulé kapitoly, podle Dullese by patrně nový vládní kabinet mohl kdykoliv ukončit konflikt, ale také se postavit proti smlouvě o obranném společenství. Obavy z pádu tehdejší vlády dále podtrhovala skutečnost, jež plynula z francouzského veřejného mínění. Většina Francouzů nemohla pochopit, proč musí nadále setrvat v protikomunistickém boji poté, co Spojené státy dosáhly příměří v Koreji. Tudiž jakékoliv vřelé gesto směrem od vlády by zmírnilo tento nátlak a zabránilo by patrně jejímu pádu.¹¹⁷

Z těchto důvodů je tedy zřejmé, že Dulles nemohl vetovat francouzský návrh o umístění indočínské agendy na budoucí konferenci. Osobně se navíc domníval, že zaujatá americká pozice v Berlíně zajistila udržení Francie nejenom v Indočíně, ale také ve smlouvě o Evropském obranném společenství. Ostatně ministr zahraničí závěrem diskuze konstatoval: „[...] *nevěřím, že by Francouzi mohli silně usilovat o vyjednání dohody, pokud by nedošlo před a během konference k žádné skutečné vojenské katastrofě v Indočíně [...] jestliže se současná francouzská vláda udrží a nedošlo by k žádnému vážnému nebo zjevnému vojenskému zvratu, nepředpokládám příliš velké potíže.*“¹¹⁸ Ačkoliv se tedy může zdát závěr jednání jakkoliv pozitivní, nelze tvrdit, že Spojené státy se neobávaly budoucí konference a její výsledků. Pesimistické předpoklady především plynuly z obležených francouzských pozic na severu Vietnamu.

¹¹⁷ Memorandum z diskuze ze 186. zasedání Rady národní bezpečnosti, 26. 2. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1080–1081.

¹¹⁸ Tamtéž.

Francouzské jednotky u horského města Dien Bien Phu vnesly nejzásadnější aspekt do indočínské politiky Spojených států před ženevskou konferencí. Washington byl nadále odhodlaný zabránit ztrátě tohoto regionu. Ovšem jak se Dulles správně domníval, pro případná úspěšná jednání bylo zapotřebí, aby Francii nepostihla žádná porážka, byť by se z vojenského hlediska jednalo o marginální střetnutí. Přestože zprávy z Indočíny hovořily o obranných možnostech v podstatě pozitivně, Eisenhower a jeho administrativa považovali za nutné předcházet takovému scénáři.¹¹⁹ Z pohledu Washingtonu se koneckonců jevilo nejlepší východiskem, pokud by se na konferenci v Ženevě jednalo pouze o formálních záležitostech, tedy buď udržet *status quo* nebo zasadit *Viet Minhu* porážku, která by mohla být využita v politickém boji.¹²⁰ Z těchto predikcí se následně zrodily dva faktory, jež determinovaly otázku případného amerického angažmá. Ovšem pro kompletní vyjasnění této problematiky je nutné nejprve zmínit událost, která se odehrála krátce před konferencí v Berlíně.

Aktivita *Viet Minhu* u francouzských pozic poblíž Dien Bien Phu byla hlavním tématem zasedání Rady národní bezpečnosti dne 8. ledna 1954. Ačkoliv koncentrace severovietnamského vojska a *de facto* obklíčení pevnosti vytvořilo ve Washingtonu znepokojení, stále se nejednalo o neodkladnou krizi. Přesto tématem celého jednání bylo zvážení všech možností pro případný zásah v Indočíně. Paradoxně na schůzi byl Eisenhower zprvu proti jakémukoliv potencionálnímu angažmá, ale již o pár desítek minut později změnil stanovisko a eventuální unilaterální intervenci dokonce zvažoval.¹²¹ Předně se shodoval s názorem předsedy Sboru náčelníků štábů,¹²² admirálem Arthurem Williamem Radfordem, který navrhoval: „*Pokud bychom mohli jednu letku amerických letadel vyslat nad Dien Bien Phu jen na jedno odpoledne, mohlo by to situaci zachránit.*“¹²³ Tento riskantní plán ale nenalezl větší podporu u ostatních členů rady a do závěru jednání se nedošlo ani ke konkrétním závěrům. Převládající nerozhodnost mezi účastníky schůze posléze vystihnul Eisenhower, když poznamenal: „*Zatím nikdo, více než já, neusiloval o to, abychom udrželi naše muže mimo tyto*

¹¹⁹ Indočína, 11. 3. 1954, Electronic Reading Room, Central Intelligence Agency (dále jen ERR, CIA), General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79R00890A000200050013-6; HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: "The Day We Didn't Go to War" Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 345.

¹²⁰ GARDNER, s. 176.

¹²¹ ANDERSON, s. 24; V rozporu jsou Eisenhowerovy paměti a jeho přesvědčení o neúčinnosti leteckého útoku. EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953–1956*, New York 1963, s. 341.

¹²² Sbor náčelníků štábů je poradní orgán prezidenta a ministra obrany ve vojenských záležitostech.

¹²³ Memorandum z diskuze ze 179. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 1. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 953.

džungle. Ovšem nemůžeme zapomenout na naše zásadní zájmy v Indočíně.¹²⁴ Nicméně prezident se zmoohl alespoň na jediné rozhodnutí. Vyslal dalších čtyřicet bombardérů B-26 společně s civilními technikami do Indočíny, jež Paříž žádala.¹²⁵ Kongresmani z Demokratické strany ale tento krok později velmi kritizovali. Obávali se postupného vtažení do konfliktu,¹²⁶ ačkoliv se patrně tehdy jednalo pouze o symbolické gesto pomoci. V té době totiž probíhala konference v Berlíně, která se pro Spojené státy nevyvíjela příznivě. Tímto krokem byla tudíž pouze deklarována pokračující podpora konfliktu. Jenže ona nerozhodnost, co učinit v případě krize, byla stále znatelná a zůstala nevyřešená až do útoku *Viet Minhu* na Dien Bien Phu. Washington byl ale nadále přesvědčen o vojenském vítězství Francouzů. Ostatně, když se ve stejném období vrátila z jihovýchodní Asie americká vojenská mise, její závěry negovaly nevalné představy o francouzských vojenských výsledcích. Skepticismus byl ale nadále znatelný u politického vývoje Vietnamského státu, který neodrážel Pařížskou slibované závazky vytvořit vietnamskou národní armádu a zajistit větší podíl nezávislosti.¹²⁷

Celkově lze tedy konstatovat, že politika Spojených států vůči Indočíně byla krátce po konferenci v Berlíně ovlivněna především dvěma faktory. Za prvé, nerozhodností, zda vůbec a jakým způsobem zasáhnout v případě nouze a za druhé a tj. paradoxní, snahou zabránit změně aktuálního stavu ve prospěch *Viet Minhu*, jelikož tím mohlo být ohroženo budoucí jednání v Ženevě. Eisenhower a Dulles se předně obávali, že případné dohody nebudou v souladu se základními cíli Spojených států v jihovýchodní Asii, jelikož patrně budou koncipovány k politickým a teritoriálním ústupkům na straně francouzské vlády. Důsledkem konference tedy mohla být nejenom ztráta Indočíny, jež měla strategickou pozici nejen k zajištění amerických bezpečnostních zájmů na Dálném východě, ale také, jak již bylo avizováno, mohla být ohrožena stabilita a bezpečnost v Evropě. Z pohledu Washingtonu se tudíž jevílo vojenské vítězství jako: „[...] *jediná alternativa k přijetí kompromisního řešení.*“¹²⁸

¹²⁴ Memorandum z diskuze ze 179. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 1. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 952.

¹²⁵ Memorandum z diskuze ze 184. zasedání Rady národní bezpečnosti, 11. 2. 1954, tamtéž, s. 1037; EISENHOWER, s. 341; HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 346.

¹²⁶ REICHARD, Gary W., *Divisions and Dissent: Democrats and Foreign Policy, 1952–1956*. In *Political Science Quarterly* 93, 1978, 1, s. 58.

¹²⁷ BUZZANCO, Robert, *U. S. Military Opposition to Intervention in Vietnam*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 2, s. 213.

¹²⁸ Ministr obrany (Wilson) ministromi zahraničí. Memorandum Sboru náčelníků štábů ministromi obrany (Wilsonovi) ze dne 12. března, 23. 3. 1954, GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, Washington 1982, s. 472–476.

Nerozhodnost v otázce, zda vyslat bojové jednotky do Vietnamu a případně jakým způsobem zasáhnout, v důsledku znamenala, že Eisenhower musel pověřit prezidentský výbor k vypracování nového strategického plánu. Ten měl nejen napomoci Navarrovi k vítězství, ale zároveň sledovat politiku *New Look* a koncipovat okolnosti, za kterých by bylo nejvhodnější zasáhnout v Indočíně. Ve výsledku však nový program nebyl skoro v ničem inovativní. Tradičně požadoval navýšení finanční a materiální pomoci, výcvik domorodých sil, vedení psychologické války, získání si podpory místního obyvatelstva, udělení větší politické moci Bao Dajovu režimu apod. Ovšem nově bylo doporučeno nabírat do služby u cizineckých legií zejména občany z Německa, Itálie nebo z Asie s technickou kvalifikací pro formování leteckých jednotek. Případně dobrovolníky ze Spojených států, kteří neměli pozbyt občanství.¹²⁹ Souběžně s tím byl odmítnut návrh Jižní Koreje, která nabízela služby vlastní armády, jež mohla být rozmístěna v Laosu. Veřejného mínění by patrně nesouhlasilo se zachováním americkým vojenských sil na korejském poloostrově, zatímco jihokorejská armáda by byla stažena k akci v jihovýchodní Asii.¹³⁰

Ve vnímání Eisenhowerovy administrativy bylo tudíž primární získat dobrovolníky pro službu v Indočíně, nikoliv eskalovat konflikt, pobouřit veřejné mínění a vyslat americké vojáky do další války v Asii bez jistoty vítězství. Ostatně prezidentský výbor došel k závěru, že pokud koncept plánu bude implantován do stávajícího programu a za předpokladu, že čínští komunisté nezasáhnou v Indočíně, zvrátí tím poměrně rychle současnou situaci a dosáhnou tak konečného vítězství, bez zjevného použití amerických vojenských sil. Zároveň byly také analyzovány okolnosti, za kterých bylo doporučeno internovat, ovšem nejasně definovány. Výbor navrhoval, že v případě, kdy se situace v Indočíně drasticky změní nebo francouzská neústupnost znemožní provést plán: „[...] měly by Spojené státy zvážit přímou vojenskou akci v jihovýchodní Asii, aby zajistily zachování životně důležitých zájmů v této oblasti.“¹³¹ Než ale mohla být celá zpráva dokončena a předána k diskuzi, zahájil Viet Minh ofenzívu na systém francouzských pevností u Dien Bien Phu.

¹²⁹ První část programu viz: Memorandum předsedy Rady pro koordinaci operací (Smith) prezidentovi, 11. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1109–1116.

¹³⁰ Memorandum z diskuze ze 187. zasedání Rady národní bezpečnosti, 4. 3. 1954, tamtéž, s. 1094–1095; Posouzení reakce na účast ROK [Republic of Korea Army, pozn. autora] ve válce v Indočíně, CIA, nedatováno [patrně konec února 1954, pozn. autora], Dwight D. Eisenhower Presidential Library and Museum (dále jen Eisenhower Library), NSC Series, Policy Papers Subseries: 10.

¹³¹ Memorandum předsedy Rady pro koordinaci operací (Smith) prezidentovi, 11. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1116; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part II, Section B, s. 7–8.

V noci ze dne 12. na 13. března 1954 zaútočili a posléze obsadili příslušníci *Viet Minhu* pevnost *Beatrice*. Během následujících dnů byly ztraceny další pozice, *Gabrielle* a *Anna Marie*, které byly vybudovány k ochraně letiště. Klíčovým faktorem rychlého úspěchu byla přesná palba těžkého dělostřelectva, která rychle vyřadila přistávací plochu z provozu. Zásobování bylo tudíž možné pouze za pomoci padákových shozů. Bezmocnost francouzských, afrických a vietnamských vojáků, společně s příslušníky cizineckých legií, pouze dokládá skutečnost, kdy velitel pevnostní artilerie, plukovník Charles Piroth, byl natolik sklíčený neúspěchem umlčet nepřátelskou dělostřeleckou palbu, že již druhý den od propuknutí bitvy spáchal sebevraždu.¹³²

Prvotní reakce amerického velvyslanectví v Saigonu na ofenzívu byla ovšem velmi vzdálená realitě. Zprvu odeslalo do Washingtonu pozitivní zprávy o situaci u Dien Bien Phu a slabosti *Viet Minhu*.¹³³ Jenže příliš optimistická sdělení v průběhu následujících dní vystřízlivěla.¹³⁴ Ostatně se to také týkalo titulků periodik.¹³⁵ Nepříznivé zprávy se následně odrazily na zasedání Rady národní bezpečnosti dne 18. března. Na této schůzi ředitel *Central Intelligence Agency* a zároveň mladší bratr ministra zahraničí, Allen Welsh Foster, představil aktuální informace týkající se udržení pevnosti. Ačkoliv upozornil, že je poměrně brzo na obdobné předpovědi, odhadoval 50 % možnost francouzské porážky.¹³⁶ Spojené státy byly tudíž od tohoto momentu v nové pozici, ve které budou patrně donuceny učinit rozhodující kroky k záchraně Indočíny, nebo v případě jejího vojenského kolapsu nuceny pokračovat v dosavadní politice, ale již bez účasti Francie. Eisenhower přesto neučinil na zasedání žádná zásadní rozhodnutí. Pouze pokládal otázky, zda Francouzi využívají letadla, která mají k dispozici a zda používají napalm proti nepřátelským dělostřeleckým postavením.¹³⁷ Nikdo z přítomných ale nedokázal odpovědět. V té době ale již mířil do Washingtonu francouzský generál a náčelník štábu Paul Ély, aby o aktuální situaci v Indočíně informoval přední americké činitele.

¹³² WINDROW, Martin, *The Last Valley: Dien Bien Phu and the French Defeat in Vietnam*, Cambridge 2004, s. 412.

¹³³ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 14. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1119–1120.

¹³⁴ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 16. 3. 1954, tamtéž, s. 1124–1125.

¹³⁵ *The New York Times*, 15. 3. 1954, CIII/35114; *The Washington Post*, 15. 3. 1954, LXXVII/28396; *The New York Times*, 16. 3. 1954, CIII/35115; *The New York Times*, 18. 3. 1954, CIII/35117; *The Washington Post*, 17. 3. 1954, LXXVII/28398.

¹³⁶ Poznámky ze zasedání Rady národní bezpečnosti, 18. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200190010-0.

¹³⁷ Memorandum z diskuze ze 189. zasedání Rady národní bezpečnosti, 18. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1132–1133.

3.1 Élyho mise

Dne 20. března 1954, týden od prvních střetů u Dien Bien Phu, přistálo na mezinárodním letišti ve Washingtonu letadlo s generálem Paulem Élym, který byl pozván americkým protějškem Radfordem k prodiskutování vojenské situace v Indočíně. Élyho mise přesto ve výsledku znamenala prohloubení krize, jejíž původ spočíval zprvu v rozličných interpretacích případné americké podpory. Radford se přinejmenším zpočátku domníval, že Ély si pouze vyslechne doporučení Spojených států vztahující se k vedení války, která byla nedávno koncipována prezidentským výborem.¹³⁸ Ovšem pouhý den před jeho přiletem, informoval generál Valluya, jakožto člen francouzské mise ve Washingtonu, admirála Radforda o pravé povaze Élyho mise. Konstatoval, že v Paříži docílili nových závěrů ohledně vítězství v indočínském konfliktu, kterého nebude dosaženo v následujícím roce, jak původně bylo požadováno pro navýšení finanční pomoci. Patrně tato skutečnost nebyla pro Spojené státy překvapující a v zásadě ani velkou překážkou, pokud by francouzská vláda nedodala druhé, podmiňující stanovisko. Podle Valluyi měla Paříž v případě pokračování konfliktu vyžadovat aktivní účast americké armády.¹³⁹ Élyho mise tedy nebyla pouze informativní, jak se Radford původně domníval, ale ve skutečnosti byl generál pověřen vládou, aby zajistil přímou vojenskou intervenci Spojených států v Indočíně. Tím pro Washington začalo nejintenzivnější období během první poloviny roku 1954, ve kterém se Spojené státy ocitly na pokraji války.¹⁴⁰

Radford se ještě před oficiálním přijetím generála Élyho dostavil do Bílého domu na schůzi s Eisenhowerem, které se dále účastnili bratři Dullesovi, ministr obrany Charles Erwin Wilson a poradce ministra zahraničí Douglas MacArthur II.¹⁴¹ Ačkoliv z jednání neexistuje žádný zápis, lze s vysokou pravděpodobností konstatovat, že obsahem jednání bylo sdělení generála Valluyi z předešlého dne.¹⁴² Radford z této schůze následně odjel na letiště přivítat Élyho a poté jej pozval na večeři do své rezidence, které se mimo jiné také účastnili Allen Dulles, viceprezident Richard Nixon a

¹³⁸ RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980, s. 391.

¹³⁹ Memorandum z rozhovoru, poradce (MacArthur), 19. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1133–1134.

¹⁴⁰ YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988, s. 29, 33; LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012, s. 454–455.

¹⁴¹ Jedná se o synovce slavného pěti hvězdičkového generála Douglase MacArthura.

¹⁴² Schůze byla vedena mimo záznam viz: Zápis přítomných na schůzi, Washington 20. 3. 1954, Eisenhower Library, Presidential Appointment Books, March 1954.

náčelník armádního štábu, generál Matthew Ridgway. Nutno však na tomto místě poznamenat, že osoba Paula Élyho nebyla ve Washingtonu neznámá. Předtím než se stal náčelníkem generálního štábu ve Francii, sloužil u strategické skupiny Severoatlantické aliance. Tudíž patrně kvůli dřívějším kontaktům s armádními činiteli v americké armádě si uvědomoval, že večerní schůzi je považována za pouze informativní a pravděpodobně zde nedojde k žádným závěrům. Jenže Ély využil nastalá situace a podotkl, že ztráta Dien Bien Phu není ve vojenských termínech velkou porážkou, ostatně by Francie ztratila zanedbatelné procento z celkových vojenských kapacit. Především by se ale jednalo o diplomatickou prohru vzhledem k budoucí konferenci. Poté konstatoval, že vítězné ukončení konfliktu nelze očekávat v následujících dvou letech. Tato skutečnost ale již byla v podvědomí americké strany, proto pro ně nebylo překvapující, když generál Ély vyslovil závěrem schůze dva akutní požadavky. Především žádal moderní padáky pro letecké zásobování a vyslání dalších bombardérů B-26, jelikož největší nedostatky spatřoval, obdobně jako prezidentský výbor, ve francouzských vzdušných silách v Indočíně.¹⁴³

Požadavky byly následně projednány v Bílém domě, později také za účasti Élyho. Přestože z jednání není opětovně dochován žádný adekvátní dokument,¹⁴⁴ Eisenhower pravděpodobně v záměru povzbudit francouzskou morálku a zároveň prokázat plnění závazků vůči spojencům, souhlasil s vysláním dalších dvaceti pěti bombardérů. Krátce na to také povolil využívat původní americká dopravní letadla pro bombardování nepřátelských pozic napalmem.¹⁴⁵ Pochopitelně nelze konstatovat, že těmito kroky byla odstraněna neodkladná krize, přesto byl prvotní úspěch francouzské mise využit a prezentován veřejnosti pod rouškou hrozící porážky. Když generál Ély pózoval společně s Eisenhowerem pro fotografie v oválné pracovně, prezident podotknul, že v průběhu druhé světové války se situace občas nevyvíjela v přízeň Spojenců, načež generál Ély odpověděl: „*Ale nakonec jsme zvítězili a zvítězíme znova.*“ Optimistické predikce ale rychle uzavřel Radford, když přítomným reportům stručně sdělil: „*Francouzi vyhrávají. Jedná se o boj, který bude ukončen s naší pomocí.*“¹⁴⁶

¹⁴³ Memorandum ze záznamu kapitána G. W. Andersona, USN, asistenta předsedy sboru náčelníků štábů (Radford), 21. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1137–1140.

¹⁴⁴ Jednání bylo vedeno mimo záznam viz: Zápis přítomných na schůzi, Washington 22. 3. 1954, Eisenhower Library, Presidential Appointment Books, March 1954.

¹⁴⁵ Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001500110001-2.

¹⁴⁶ *The New York Times*, 23. 3. 1954, CIII/35122.

Architekt dosavadního angažmá Spojených států v Indočíně, ministr zahraničí Dulles, udržoval ale velmi obezřetnou linii. Nezdřáhal se poskytnout materiální nebo finanční pomoc, jenže na schůzi s francouzskou misí předložil Ély písemný dotaz se žádostí o odpověď, zda v případě, kdy se čínské komunistické vzdušné síly vyskytnou nad Indočínou, podnikne letectvo Spojených států odpovídající kroky. V tomto bodě se charakter francouzské mise transformoval z čistě informativních záměrů do skutečné povahy – zajistit intervenci Spojených států v Indočíně. Ministr zahraničí ovšem apeloval, že pro případný zásah musí být nejprve zajištěn úspěch. Spojené státy si nemohly dovolit provést jakoukoliv akci, ve které by utrpěla jejich prestiž. Dále poznamenal, že v případě, kdy Paříž žádá Washington o zapojení do konfliktu, měla by tomu odpovídat také větší míra partnerství, zejména ve vztahu k výcviku domorodých sil a nezávislosti Vietnamu, Laosu a Kambodži.¹⁴⁷ Dulles se následně telefonicky spojil s Eisenhowerem, který potvrdil jeho stanovisko neinterventovat v Indočíně, pokud neexistují předpoklady, že Francie zvítězí. Nicméně prezident nevyloučil možnost jediného útoku: „[...] *pokud by bylo téměř jisté, že by přinesl rozhodující výsledky.*“¹⁴⁸

Francouzská diplomatická mise se tak chýlila ke konci. Ély nenalezl větší podporu u Dullese ani prezidenta a zdálo by se, že byl neúspěšný, pokud by nebyl v den jeho odjezdu požádán Radfordem, aby se ve Washingtonu ještě zdržel. Následně byl generál pozván na důvěrný rozhovor, kterého se dále účastnil pouze Radford. Ačkoliv z tohoto jednání nebyl vypracován náležitý písemný záznam, je vzhledem k budoucím událostem nanejvýš pravděpodobné, že obsahem schůze byl případný útok letectva Spojených států na Dien Bien Phu, známý pod kódovým označením *Vulture*. Tato idea nebyla pro oba armádní činitele neznámá. Původně byl plán vypracován americkými a francouzskými důstojníky v Saigonu s cílem provést noční letecký útok na pozice *Viet Minhu* u pevnosti.¹⁴⁹ Více jak tři sta letadel, mezi kterými měly být zahrnuty také strategické bombardéry B-29, mělo odstartovat z amerických základen na Filipínách, popřípadě z letadlových lodí a během dvou dnů přinést zásadní zvrát ve válce,¹⁵⁰ ale pravděpodobně také její eskalaci. Ély později ve svých pamětech tvrdil, že Radford až nadšeně podporoval tento plán a naznačoval, že překoná Dullesovu zdrženlivost a získá

¹⁴⁷ Memorandum ministra zahraničí prezidentovi, 23. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1141.

¹⁴⁸ Memorandum z konverzace podané ministrem zahraničí, 24. 3. 1954, tamtéž, s. 1150.

¹⁴⁹ United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part II, Section B, s. 19-20.

¹⁵⁰ HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 347.

Eisenhowera na svoji stranu.¹⁵¹ Prezident přeci letecký útok nevyločil a začátkem ledna podpořil obdobný návrh na jednání Rady národní bezpečnosti, který byl ostatně předložen Radfordem. Ovšem Radford patrně takové závazky nikdy neučinil. S odstupem času připouštěl, že francouzského generála informoval o možnosti nasadit americká letadla na základě formálního požadavku. Trval ale na tom, že důrazně vyjasnil podmínky intervence, které vyžadovaly schválení od vlády a následně také Kongresu.¹⁵² Podle názoru amerického historika Richarda Immermana došlo na jednání pravděpodobně k nedorozumění. Generál Ély totiž stěží hovořil plynule anglicky a jelikož na schůzi, jako na jediné nebyl přítomen tlumočník, zřejmě si obsah celé konverzace špatně vyložil, nebo kvůli jeho dychtivosti po zárukách americké pomoci a patrně pod časovým tlakem: „[...] *slyšel to, co chtěl slyšet.*“¹⁵³

Eisenhowerova administrativa při odjezdu francouzské mise zřetelně signalizovala, že ačkoliv se jednalo o leteckém zásahu, nebyly specifikovány okolnosti, za kterých bude Washington jednat. Když Radford předložil ministrovi zahraničí návrh memoranda z poslední schůze, Dulles vyjmul následující část, která byla dopsána Élym: „*Byla zde naprostá shoda za podmínek Élyho memoranda z 23. března. Jednání ohledně intervence letectva Spojených států v Indočíně je v případě nebezpečí chápáno tak, že by mohla být tvořena námořními nebo vzdušnými sil podle potřeby a v závislosti na vývoji situace.*“¹⁵⁴ Dulles touto úpravou, se kterou ostatně souhlasil také Radford, odmítl přijmout nspecifikované závazky Spojených států, ačkoliv již dříve prezidentský výbor doporučil zasáhnout v případě nutnosti. Ély ale nebral závěr memorandu na zřetel. Bezpochyby věřil tomu, co údajně slyšel od Radforda, tedy že prezident má jiný pohled na situaci, než ministr zahraničí. V podstatě měl v tomto úsudku částečně pravdu. Francouzský generál se tak vrátil do Paříže s optimistickými vyhlídkami. Lanielovu vládu informoval ohledně uzavřeného stanovisku s Radfordem, které podle jeho mínění prezentovalo také názor prezidenta Eisenhowera. Podle Élyho slov bylo nakonec dosaženo: „[...] *úplné shodě ve všech věcech.*“¹⁵⁵

¹⁵¹ LOGEVALL, s. 457.

¹⁵² Élyho tvrzení admirál Radford vyvracel veřejně poté, co obdržel výtisk Élyho memoárů, které byly vydány v roce 1964. RADFORD, s. 393–397.

¹⁵³ IMMERMANN, Richard, *Between the Unattainable and the Unacceptable: Eisenhower and Dien Bien Phu*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 131.

¹⁵⁴ Návrh zápisu ze schůze admirála Radforda a generála Élyho, 26. 3. 1954. *Radford's Papers*, citováno z: YUN-BILLINGS, s. 50; RADFORD, s. 394.

¹⁵⁵ YUN-BILLINGS, s. 51.

3.2 United Action

Udržet *status quo* a stabilizovat situaci v Indočíně bylo pro Spojené státy klíčové vzhledem k blížící se konferenci v Ženevě. Ačkoliv *Viet Minh* ukončil první fázi ofenzívy s částečnými zisky, bylo očividné, že nehodlá zůstat pouze u dílčích úspěchů. Pokud tedy měla Élyho mise dopad na Spojené státy, tak především v tom směru, že Washington byl postaven do nové situace, ve které bude muset zasáhnout, ať už diplomatickou či vojenskou silou. Eisenhowerova administrativa ale překvapivě upozadila francouzská stanoviska a také samotnou francouzskou misi. Proto až v den Élyho odjezdu, 25. března 1954, zasedla ve Washingtonu Rada národní bezpečnosti na obvyklou čtvrtěční schůzi, jejíž závěry lze ze zpětného hlediska označit za počátky, a především za příčinu indočínské krize v americké zahraniční politice. Původně ale nic nenavštěvovala tomu, že taková situace nastane.¹⁵⁶

Na jednání byla znát jistá rezervovanost vůči jakýmkoliv unáhleným akcím. Dokonce nastala paradoxní situace, kdy nikdo ze zúčastněných nevznesl ani požadavek akutní intervence ve snaze zabránit porážce u Dien Bien Phu, přestože byl region vnímán za přední bezpečnostní zájmy Spojených států. Ostatně ministr obrany Wilson doporučil: „*Zapomenout na chvíli na Indočínu a soustředit úsilí na zachování zbývajících svobodných národů v jihovýchodní Asii, aby mohly vzdorovat komunistické expanzi.*“ Eisenhower ale vyjádřil velké pochybnosti. Jeho odpověď byla jednoznačná: „*Pád Indočíny by vyvolal řetězovou reakci, která by vyústila v pád celé jihovýchodní Asie pod vládu komunistů.*“ Vítězství *Viet Minhu* bylo pro prezidenta v rámci teorie *domina* nepřijatelné, proto bylo žádoucí uvažovat o nových opatřeních, jak tomu zabránit. V souladu s tím navrhl: „*Tohle může být ten okamžik, kdy v Kongresu začneme zkoumat, jakou lze očekávat podporu v případě, že by se zdálo nutné zasáhnout v Indočíně.*“ Z prezidentova pohledu byli kongresmani klíčem k intervenci, jelikož: „*[...] budou muset být zapojeni do jakékoliv akce Spojených států, jestliže chceme zasáhnout v Indočíně.*“ Patrně ale překvapil některé přítomné svým pohledem na věc, když v krátkosti sdělil, že by bylo přece pomyslné uvažovat jinak.¹⁵⁷

¹⁵⁶ YUN-BILLINGS, s. 53; WINDROW, s. 453–458; Vojenská situace u Dien Bien Phu, 25. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200200003-6.

¹⁵⁷ Memorandum z diskuze ze 190. zasedání Rady národní bezpečnosti, 25. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1163–1168; Eisenhower byl „oprávněn“ zasáhnout v Indočíně bez souhlasu Kongresu. Mohla za to nejasná definice druhého článku Ústavy Spojených států amerických, která mohla být interpretována tak, že prezident je oprávněn vést armádu proti nepřátelským akcím, bez předchozího souhlasu kongresmanů, jako byla např. vedena vojenská operace v Koreji. Ta ovšem

Velmi podstatnou souvislost lze vysledovat mezi březnovým zasedáním Rady národní bezpečnosti a závěrem Élyho mise. Jak již bylo avizováno, Washington upozadil francouzská stanoviska a ani na schůzi nikdo zprvu nenastínil nutnost zasáhnout. Patrně proto Radford požádal Élyho, aby se zdržel ve Washingtonu a následně s ním vedl rozhovor.¹⁵⁸ Eisenhower vyjasnil, že možnost intervence závisí na postoji kongresmanů, čehož se Radford oprávněně obával. Zřejmě se domníval, že skeptický Kongres by nesouhlasil s účastí v dalším asijském konfliktu v době, kdy neuplynul ani rok od podepsání příměří v Koreji. Z tohoto důvodu není překvapující, že následujícího dne Radford ujišťoval Élyho o pokračující americké podpoře.

Těžko hodnotit, zda Eisenhower a Dulles pocítili nutnost činit rozhodující kroky v otázce Indočíny příliš pozdě vzhledem k blížící se konferenci. Nicméně Dulles nesouhlasil s prezidentovým stanoviskem ohledně průzkumu mínění v Kongresu. Předně poukazyval na skutečnost, že případné angažmá by se mělo prvně řešit na Radě národní bezpečnosti a až následně informovat kongresmany s potencionálním plánem. Dulles totiž vnímal otázku intervence více z politického, než z vojenského hlediska. Jeho obavy plynuly předně z postupu, který by mohl ohrozit francouzskou ratifikaci smlouvy Evropského obranného společenství.¹⁵⁹ Přesto se s prezidentem shodli na podstatném bodě. Dle jejich mínění by Organizace spojených národů patrně nepodpořila mezinárodní zásah v Indočíně, jelikož zde nebyla prokazatelná agrese cizí země, především z komunistické Číny. Peking se ostatně v této době ani nesnažil o eskalaci konfliktu a spíše se soustředil na budoucí jednání v Ženevě.¹⁶⁰ Z tohoto důvodu se rozhodli pro druhou předkládanou možnost – utvořit vojenskou koalici mezinárodních sil, která by byla pozvána vládou Vietnamského státu. Konsenzus panoval i v tom směru, že pro tento návrh by získali potřebné hlasy v Kongresu, ve kterém měla

zanechala Trumanovu administrativu velmi oslabenou. Patrně z tohoto důvodu vnímal Eisenhower Kongres za klíč k intervenci, jelikož republikáni zde měli velmi slabou majoritu. Jednalo by se tedy čistě o politický krok. HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 351–352.

¹⁵⁸ LOGEVALL, s. 459; YUN-BILLINGS, s. 55.

¹⁵⁹ MARKS, Frederick W., *Power and peace: the diplomacy of John Foster Dulles*, Westport 1993, s. 33–34; HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 125.

¹⁶⁰ Návrh memoranda: Komplexní řešení obnovení míru v Indočíně. Vytvořilo vietnamské oddělení čínské delegace účastníci se konference v Ženevě, 4. 4. 1954, OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, Washington 2008, s. 14; QIANG, Zhai, *China and the Geneva Conference*. In: *The China Quarterly* 33, 1992, 10, s. 107–108; ZHANG, Guang Shu, *Constructing 'Peaceful Coexistence': China's Diplomacy toward the Geneva and Bandung Conferences, 1954–55*. In: *Cold War History* 7, 2007, 4, s. 514; WANG, Tao, *Neutralizing Indochina: The 1954 Geneva Conference and China's Efforts to Isolate the United States*. In: *Journal of Cold War Studies* 19, 2017, 2, s. 9–10.

republikánská strana slabou majoritu, jež ani nebyla jednotná v otázce intervence.¹⁶¹ Ovšem kritickým problémem v případě tohoto plánu, který vešel do historie pod názvem *United Action*, byl již onen čas. Konference o indočínském konfliktu v Ženevě měla být zahájena za šest týdnů. Prezident a ministr zahraničí proto začali okamžitě připravovat základy pro budoucí zásah. Prvně museli o kritické situaci v Indočíně informovat velmi skeptickou veřejnost a získat si jejich sympatie.¹⁶²

Dne 29. března předstoupil Dulles před přítomné reportéry v *Overseas Press Club* s jedním z jeho nejznámějších projevů, příznačně pojmenovaný *Hrozba rudá Asie*. Úvodem opětovně potvrdil podporu francouzských sil v boji proti *Viet Minhu*, který otevřeně označil za součást: „[...] *komunistického imperialismu*“ v čele se Sovětským svazem a komunistickou Čínou. Prohlásil, že pokud by *Viet Minh* dosáhl vojenského nebo politického úspěchu: „[...] *byli by lidé podrobena kruté komunistické diktatuře, která by přebírala rozkazy z Pekingy a Moskvy.*“ Dulles ve svém proslovu dále navázal na tezi, která reflektovala teorii domina: „*Pokud by komunistické síly získaly kontrolu nad Indočínou nebo její podstatnou částí, zajisté by vedly stejný model agrese proti ostatním svobodným lidem v této oblasti.*“ Ovšem pro budoucí vývoj byl nejdůležitější závěr prohlášení, který byl napsán jak v záměru odradit komunistickou Čínu od případné agrese, tak především za účelem nastínění budoucího postupu. Následující slova odrážela definici inovované zahraniční politiky Spojených států, která již překročila svůj vlastní stín a od tohoto momentu se Washington snažil aktivně zapojit do indočínského konfliktu, přesto s cílem udržet Francii na bitevních polích: „*Za dnešních podmínek by zavedení politického systému komunistického Ruska a jeho čínského komunistického spojence do jihovýchodní Asie bylo jakýmkoli způsobem vážnou hrozbou pro celé svobodné společenství. Spojené státy se domnívají, že tato skutečnost by neměla být pasivně přijímána, ale měla by se setkat s jednotnou akcí. To může přinést vážná rizika, avšak tato rizika jsou mnohem menší než ta, kterým budeme muset čelit za několik let, pokud si dnes dovolíme být nerozhodní.*“¹⁶³

¹⁶¹ Memorandum z diskuze ze 190. zasedání Rady národní bezpečnosti, 25. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1165–1168; *The United States House of Representatives – 221 republikánů, 213 demokratů, 1 nezávislý. United States Senate – 48 republikánů, 47 demokratů, 1 nezávislý*; K otázce nejednotnosti v republikánské straně viz: MANN, Robert, *A Grand Delusion: America's Descent into Vietnam*, New York 2001, s. 140.

¹⁶² Dle výzkumu Amerického institutu veřejného mínění v listopadu 1953, bylo pouze 8 % dotázaných pro vyslání vojáků do Indočíny. *The Washington Post*, 18. 11. 1953, LXXVI/28218.

¹⁶³ *Hrozba rudé Asie*, 12. 4. 1954, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954, s. 539–542.

Dullesův proslov měl odezvu nejenom v domácí politice, ale také ve vzájemných vztazích Spojených států a Francie. Slova o nutnosti přijmout určitá opatření zapůsobila na francouzskou vládu a zároveň tím potvrdila Élyho stanoviska ohledně vojenské pomoci. Pro Paříž se nakonec zdálo, že Washington zvažil nutnost leteckého zásahu. Jenže toto zdání bylo postaveno na základech nedorozumění. Oproti tomu proslov vyvolal v domácí politice čilý rozruch. Kongresem zavládl zmatek, jelikož většina jeho členů si nebyla jistá, jakou politiku Dulles vlastně zamýšlel. Patrně přesné představy neměl ani ministr zahraničí, jelikož plán *United Action* byl před proslovem vypracován pouze jako koncept a jednalo se o nastínění dalšího postupu, který nebyl závazný.¹⁶⁴ V konečném důsledku nejasnost záměrů způsobila, že zatímco část republikánských senátorů přijala proslov bez výhrad, byla již většina demokratů přesvědčena a ovlivněna živými vzpomínkami nad patovou situací v Koreji o tom, že Eisenhowera administrativa se snaží přivést zemi do další války v Asii.¹⁶⁵

Ovšem co nikdo při psaní proslovu nepředpokládal, byl přehnaný dopad veřejného mínění na Dien Bien Phu. Ačkoliv v průběhu celého projevu byla pevnost zmíněna pouze jednou, a to až v samotném závěru, veřejnost přisuzovala výsledku bitvy velký význam.¹⁶⁶ Dulles patrně chtěl takové interpretaci zabránit. Původně byla totiž jeho slova koncipována k záchraně Indočíny, nikoliv obležené pevnosti. K podpoření tohoto tvrzení vypovídá předně průběh posledního březnového zasedání Rady národní bezpečnosti, na které se neřešila jedna konkrétní bitva, ale celá oblast Indočíny, její udržení a budoucí vítězství. Proto s ohledem na dosavadní zahraniční a domácí politiku byl vytvořen plán *United Action*. Jednalo se o mezinárodní zásah, na kterém se měly podílet Spojené státy, Velká Británie, Austrálie a Nový Zéland, a jenž měl být postaven na legálních základech, tedy na pozvání vládou Vietnamského státu. Koalice měla nejenom stabilizovat vojenskou situaci, ale zároveň negovat podporu kolonialismu a vytvořit tím jistý nátlak na Paříž, aby více sdílela politická a vojenská rozhodnutí, jinak by jí hrozila diplomatická izolace. Plán ale předně sledoval politiku *New Look*, jelikož Spojené státy neměly být jedinými účastníky a nehovořilo se ani o tom, že by vyslaly pozemní armádu. Washington měl především zajistit námořní a leteckou podporu,

¹⁶⁴ IMMERMANN, Richard, *John Foster Dulles: Piety, Pragmatism, and Power in U.S. Foreign Policy*, Wilmington 1999, s. 91.

¹⁶⁵ MANN, s. 141; Názory předních kongresmanů na Dullesův proslov viz: *The New York Times*, 31. 3. 1954, CIII/35130; *The Washington Post and Times Herald*, 31. 4. 1954, LXXVII/28412.

¹⁶⁶ Veřejné mínění bylo ovlivněno také populárními časopisy, které cílily na osud pevnosti, popřípadě přirovnaly situaci k bitvě u Verdunu v roce 1916. *Life*, 5. 4. 1954, XXXVI/14; *Time*, 5. 4. 1954, LXIII/14.

společně s výcvikem vietnamské národní armády, která se měla od této doby více participovat na vedení konfliktu.¹⁶⁷ Ovšem podle názoru historika George Herringa je patrné, že Dulles a Eisenhower nikdy neuvažovali o nutnosti vojenského zásahu. Podle Herringa byl koncept *United Action* navržen tak, aby v případě nutnosti intervenci učinily Spojené státy za nejpříznivějších okolností. Washington se totiž během krize u Dien Bien Phu nikdy nezavázal k vojenskému zásahu, ponechal však tuto možnost otevřenou, aby mohl čelit nepředvídaným událostem, např. čínské intervenci, francouzské vojenské porážce nebo zhroucení jednání v Ženevě a pokračování indočínského konfliktu.¹⁶⁸ Ať už ale mohl být záměry nového plánu jakékoliv, je nutné upozornit na fakt, že veřejnost a podstatná část státních činitelů neznala koncept *United Action*, a proto si vyložila Dullesův proslov jinak, než jak ministr zahraničí původně zamýšlel. Ostatně to ale bylo nevyhnutelné, vzhledem k tomu, že celá řeč směřovala k budoucím pesimistickým predikcím, pokud nebudou rozhodní, se samo o sobě nabízelo spojení zasáhnout u pevnosti.¹⁶⁹ Nicméně ve stejný den, kdy tisk informoval americkou veřejnost o kritické situaci v Indočíně, zaútočil *Viet Minh* opět na Dien Bien Phu.

Dne 30. března započala již dlouho očekávána druhá fáze ofenzívy. Těžké dělostřelectvo opět ochromilo obránce v pevnostech, kteří se navzdory skoro pětinasobné převaze úspěšně bránili v opevněných návrších.¹⁷⁰ Do 6. dubna ztratili pouze předsunuté pozice u pevností *Dominique* a *Eliane*. Jenže situace se nadále zhoršovala. Protivníková dislokace protiletectvých zbraní způsobila, že zásobování bylo prováděno velmi obtížně. Evakuace zraněných skoro ani neprobíhala. Přesto navzdory opatrnému francouzskému optimismu bylo patrné, že osud pevnosti a patrně výsledek celého konfliktu je otázkou nadcházejících týdnů.¹⁷¹

¹⁶⁷ Memorandum Charlese C. Stelle řediteli politického plánování, 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1195–1199; DAMMS, Richard, *The Eisenhower presidency, 1953–1961*, London 2002, s. 36; HERRING, George, *Franco-American Conflict in Indochina, 1950–1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 42.

¹⁶⁸ HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 217.

¹⁶⁹ Podstatná část Američanů byla ale nadále proti intervenci. Podle průzkumu veřejného mínění na přelomu dubna a května 1954 nesouhlasilo 52 % dotázaných s vysláním námořních a vzdušných sil do Indočíny. *The Washington Post and Times Herald*, 16. 5. 1954, LXXVII/162.

¹⁷⁰ GOSCHA, Christopher, 'Hell in a Very Small Place' *Cold War and Decolonisation in the Assault on the Vietnamese Body at Dien Bien Phu*. In: *European Journal of East Asian Studies* 9, 2010, 2, s. 215.

¹⁷¹ Vojenská situace v Indočíně, 1. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200210003-5; Situace u Dien Bien Phu, 6. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200220003-4; Velvyslanec v Saigonu (Heath)

Vývoj situace u Dien Bien Phu silně rezonoval ve Washingtonu. Radford se obával nejhorší scénáře, a proto jako předseda Sboru náčelníků štábů svolal mimořádné zasedání této instituce. Obsahem jednání mělo být zjištění individuálních názorů na okamžitý zásah amerického letectva v Indočíně. Jestliže ale Radford očekával plnou podporu, byl určitě brzy zklamán. Jako jediný se totiž vyslovil pro stanovisko, že by měla být Paříži nabídnuta letecká pomoc. Nikdo z jeho kolegů obdobný názor nezastával. Především důrazně oponoval vůdce této opozice, náčelník armádního štábu a generál Matthew Ridgway, který se domníval, že jakýkoliv zásah by nevyvážil riziko, které bylo nutné podstoupit. Také nechtěl připustit, aby Spojené státy byly vtaženy do dalšího konfliktu v Asii. Nutno ovšem upozornit na skutečnost, že Ridgway pohlížel na situaci pouze z vojenského hlediska. Držel se prohlášení generála Élyho z večerní diskuze v rezidenci Radfordových, že v případě pádu Dien Bien Phu by to představovala pouze 5 % ztrátu z celkových francouzských armádních kapacit, ačkoliv francouzský generál následně zdůraznil, že ztráta pevnosti by především znamenala politickou hrozbu. Ridgway byl ale známý averzí vůči politice, která se ostatně projevila v závěru jednání. Přítomným sdělil, že pokud otázka intervence nebyla zadána vyšší autoritou, a přesto by podpořili Radfordův návrh bez vědomí ministra obrany nebo prezidenta, překročili by výlučně poradní pravomoce a dle jeho pohledu by byl „[...] *Sbor náčelníků štábů nevyhnutelně zapojen do politiky.*“¹⁷² Právě z těchto důvodů se Ridgway rozhodl, společně s ostatními účastníky této mimořádné schůze, nepodpořit předložený Radfordův návrh a v následném memorandu adresovaný ministrovi obrany se vyslovili proti intervenci za současných podmínek.¹⁷³

Aktivita *Viet Minhu*, společně s nejasnými záměry Dullesova projevu a zmatkem v Kongresu měl odezvu také v Bílém domě. Dne 31. března vystoupil prezident Eisenhower na běžné tiskové konferenci, a ačkoliv se v celém proslovu nezmínil o plánu *United Action*, učinili již tak přítomní reportéři se svými dotazy. Prezident ale pouze potvrdil, že s ministrem zahraničí došli k úplně shodě v indočínské politice a dále

ministerstvu zahraničí, 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1190–1191; FALL, Bernard B., *Hell in a Very Small Place: the Siege of Dien Bien Phu*, New York 1966, s. 222–224.

¹⁷² SOFFER, Jonathan, *General Matthew B. Ridgway: from Progressivism to Reaganism, 1895–1993*, Westport 1998, s. 197.

¹⁷³ Memorandum od náčelníků štábů ministrovi obrany (Wilsonovi), 31. 3. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1198–1199; Memorandum od náčelníka štábu armády Spojených států (Ridgway), 2. 4. 1954, tamtéž, s. 1220–122; SOFFER, s. 197–198; Memoáry generála Ridgwaye a jeho přímý pohled na otázku intervence: RIDGWAY, Matthew, MARTIN, Harold (ed.), *Soldier: The Memoirs of Matthew B. Ridgway*, New York 1956, s. 274–277; Ačkoliv admirál Radford ve svých pamětech obhajoval svoje setkání s Élym, o tomto jednání se ani v náznamech nezmínil.

uvedl: „*Neumím si představit větší nevýhodu pro Spojené státy, než rozmístit pozemní armádu nebo jiné vojenské síly ve velké množství po celém světě, kde by se setkávaly s každou malou situací, jež by se vyskytla.*“¹⁷⁴ Nepochybně se snažil těmito slovy utišit Kongres. Nicméně ale stále nebyla zodpovězena podstata otázky konkrétního postupu. Řešení tohoto palčivého problému bylo naplánováno na program dalšího jednání předních činitelů Eisenhowerovy administrativy.

Následujícího dne, 1. dubna 1954, zasedla na pravidelném termínu Rada národní bezpečnosti. Nepříjemná situace Francouzů u Dien Bien Phu vyvolala opět otázku, zda by Spojené státy měly nyní reálně uvažovat o jakémkoliv zásahu, které by oblehání prolomilo. Ačkoliv admirál Radford byl bez podpory ostatních armádních velitelů, rozhodl se urgovat Eisenhowera o nevyhnutelnosti leteckého zásahu. Prezident ale již byl obeznámen s memorandem náčelníků štábů. Ostatně se také potvrdila slova generála Ridgwaye, když Eisenhower konstatoval, že otázka intervence není záležitostí Radforda, ale: „[...] *otázka pro státníky.*“¹⁷⁵ Přesto na jednání rady se nedošlo k žádným závěrům, a proto po konci zasedání měla proběhnout další schůze v prezidentově kanceláři, ale již pouze za účasti nejbližších spolupracovníků. Z následujícího soukromého jednání se ale nedochoval žádný zápis, přesto lze z následné transkripce telefonních rozhovorů konstatovat, že návrh operace *Vulture*, nebo její obdobná varianta nebyla zcela zavrhnuta.¹⁷⁶ Ostatně krátce po avizovaném soukromém zasedání se Eisenhower údajně svěřil svému tiskovému mluvčí: „*Spojené státy možná budou muset přijmout rozhodnutí vyslat letectvo bombardovat rudé u Dien Bien Phu.*“ Záhy ale doplnil: „*Samozřejmě, že kdybychom tak učinili, museli bychom to navždy popírat.*“¹⁷⁷ Koneckonců tento názor Eisenhower zastával, společně s Radfordem, již od zmiňovaného lednového zasedání Rady národní bezpečnosti. Později však vcelku pochopitelně popřel, že obdobnou akci vůbec zvažoval.¹⁷⁸

¹⁷⁴ Tisková konference prezidenta, 31. 3. 1954, Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower*, 1954, Washington 1960, s. 366.

¹⁷⁵ Memorandum z diskuze ze zasedání 191. Rady národní bezpečnosti, 1. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1201–1202.

¹⁷⁶ Patrně žádný záznam ze schůze neexistuje, protože se nekonala oficiálně viz: Prezidentovy schůze, 4. 4. 1954, Eisenhower Library, Presidential Appointment Books, April 1954; Transkripce telefonních rozhovorů viz: Poznámka č. 3, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1201–1202.

¹⁷⁷ Hagertyho deník, 1. 4. 1954, tamtéž, s. 1203.

¹⁷⁸ EISENHOWER, s. 341; Tehdejší tiskový mluvčí Bílého domu, James Campbell Hagerty, v roce 1969 uvedl, že ačkoliv Eisenhower považoval Dien Bien Phu za neubránitelný, možnost leteckého zásahu

V ranních hodinách dne 2. dubna 1954 se do oválné pracovny v Bílém domě dostavili ministr zahraničí Dulles, admirál Radford a ministr obrany Wilson. Cílem této schůze bylo pokračovat v naleznutí východiska, jak přesvědčit skeptický Kongres k ratifikaci plánu *United Action*. Dulles zde představil usnesení, které mělo podle jeho mínění přesvědčit kongresmany ohledně nejkritičtějšího aspektu nového plánu, tedy že Eisenhowera administrativa nehodlá vyslat pozemní jednotky do Indočíny. Dále bylo cíleno na skutečnost, ve které jsou přední bezpečnostní zájmy Spojených států spojené s politikou v Indočíně.¹⁷⁹ Nejzásadnější odstavec tohoto krátkého dokumentu byl tudíž následující: „*Prezident Spojených států byl a je oprávněn v případě, kdy určí za nutná opatření k ochraně a obraně bezpečnosti Spojených států, povolat námořní a vzdušné síly Spojených států na pomoc silám, které odolávají agresi v jihovýchodní Asii, aby zabránily jejímu šíření a tím bránily bezpečnost Spojených států.*“¹⁸⁰

Nutno zde zmínit, že samotný výklad vyslání pozemních jednotek může být různě interpretován, např. námořní pěchota spadá pod velení námořnictva. Podle názoru historika Frederika Logevalla, který srovnával Tonkinskou rezoluci z roku 1964 s výše uvedeným prohlášením ministra Dullese, mohla být již v roce 1954 pravděpodobně vyslána regulérní armáda pod záštitou boje proti komunistické agresi a v rámci obrany americké bezpečnosti.¹⁸¹ Naproti tomu se ale staví již uvedené tvrzení historika George Herringa, který se domnívá, že by patrně k žádnému vojenskému zásahu nedošlo, pokud by se neudála nepředvídaná událost. Nicméně, ať už mohl být dokument zamýšlen nebo vykládán v několika variantách, předstoupil následujícího dne Dulles s memorandem před vysoce postavené republikánské a demokratické kongresmany a senátory s cílem zajistit si jejich podporu pro případnou intervenci v Indočíně.

zvažoval až do pádu pevností. *Interview with James C. Hagerty*. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-hy0c-xh22>.

¹⁷⁹ Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 2. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1211–1212.

¹⁸⁰ Návrh dokumentu připravený na ministerstvu zahraničí, 2. 4. 1954, tamtéž.

¹⁸¹ Tonkinská rezoluce reagovala na incident v Tonkinském zálivu, kdy údajně byly dne 4. srpna 1964 napadeny americké torpédoborce Maddox a Turner Joy. S nejvyšší pravděpodobností se tento střet nikdy neudál, ovšem Washington využil incident jako *casus belli* a po odhlasování rezoluce Kongresem, vstoupily Spojené státy otevřeně do války ve Vietnamu. Podstata Tonkinské rezoluce spočívala v udělení oprávnění prezidentovi, jako nejvyššímu veliteli ozbrojených sil, přijmout veškerá opatření před případnou agresí vůči armádě Spojeným státům. V budoucnu tudíž nemusel prezident Lyndon Baines Johnson žádat Kongres o další autorizaci jeho plánů. Ostatně nebylo stanoveno ani datum platnosti. Oproti tomu rezoluce z roku 1954 měla stanoveno fixní datum do konce června 1955. V zásadě jsou tedy mezi oběma dokumenty pouhé dva rozdíly – v rezoluci od Dullese nejsou zahrnuty pozemní jednotky, přesto jejich účast nelze vyloučit a dále bylo stanoveno datum vypršení platnosti. Lze tedy tvrdit, že oba dokumenty z let 1954 a 1964 mají obdobné vyznění a pokud by Dullesovo memorandum bylo ratifikováno Kongresem, patrně by Spojené státy mohly podniknout aktivnější kroky v Indočíně již před zahájením konference v Ženevě. LOGEVALL, s. 466, 472, 767.

Ministr zahraničí Dulles začal svůj proslov před zástupci Kongresu obdobně, jako před pár dní v *Overseas Press Club*. Předně apeloval na strategický význam oblasti pro bezpečnostní zájmy Spojených států, s čímž se v rámci teorie *domina* pojila nutnost zabránit komunistickému vítězství v Indočíně. Dále pokračoval admirál Radford, který přítomné obeznámil se situací. Ovšem na otázku, zda by letecký útok na Dien Bien Phu vyřešil situaci, odpověděl, že již nikoliv. Radford si ani v této situaci ale neodpustil poznámku, že pokud by letecký útok byl proveden před třemi týdny, byl si téměř jistý, že by odrazil *Viet Minh*.¹⁸² Tento projev nejednotnosti mezi členy Rady národní bezpečnosti rozhodně nezapůsobil na skeptický Kongres, ačkoliv Dulles pouhý den předtím apeloval, aby byly rozpory mezi ním a Radfordem vyjasněny.¹⁸³

Pokud by byly ale neshody ujasněny, patrně by to ničemu nepomohlo. V této době převládal již mezi republikány a demokraty konsenzus v otázce intervence. Paradoxně onu demokratickou opozici vedl na jednání budoucí prezident Lyndon Baines Johnson, který o deset let později zavedl Spojené státy do vietnamského konfliktu. Tehdy ale ani jedna strana nehodlala dopustit unáhlených závěrů, které by mohly znamenat nasazení amerických vojáků v další válce v Asii, přestože Dulles důrazně tvrdil, že se nebude jednat o vyslání pozemní armády. Trauma z Koreje ale převládalo. Zástupci Kongresu proto představili základní požadavek. Pokud se májí v Kapitolu odhodlat k dalším krokům, ke kterým se ostatně nebudou bránit, učiní tak pouze za předpokladu, kdy ministr zahraničí získá politické a materiální závazky spojenců.¹⁸⁴ V tomto bodě byli neústupní. Dulles se tak náhle ocitl v paradoxní situaci, kdy Kongres požadoval, aby byly prvně zajištěny spojenecké závazky, ačkoliv z jejich strany nedisponoval plnou podporou. Tento stav mohl budoucí jednání značně ztížit. Jenže skepticismus senátorů a kongresmanů nebyl utišen ani poté, co ministr zahraničí uvedl, že již započalo diplomatické jednání s britským velvyslancem ve Washingtonu.¹⁸⁵ Patrně právě kvůli tomuto opatrnému přístupu k okamžitým jednostranným činům ze strany Kongresu, nepředstavil Dulles ani návrh rezoluce z předešlého dne, který měl po celou dobu u sebe.¹⁸⁶

¹⁸² Memorandum do spisu ministra zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1224–1225.

¹⁸³ Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 2. 4. 1954, tamtéž, s. 1211.

¹⁸⁴ Memorandum do spisu ministra zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954*, tamtéž, s. 1224–1225.

¹⁸⁵ Memorandum z rozhovoru podané ministrem zahraničí, 30. 3. 1954, tamtéž, s. 1183.

¹⁸⁶ PRADOS, John, *The Sky would fall: Operation Vulture: the U.S. Bombing Mission in Indochina, 1954*, New York 1983, s. 96.

Ministr zahraničí neztrácel čas a okamžitě po ukončení jednání se telefonicky spojil s prezidentem Eisenhowerem, který se nacházel na víkendovém sídle v Camp Davidu. V krátkosti vyložil průběh setkání a postoj Kongresu, který je připraven podniknout rozhodné kroky pouze v případě, že Spojené státy tak neúčinní osamoceny. Senátory a kongresmany ovšem z tohoto postupu neobviňovali, jelikož s jejich skepticismem byli obeznámeni již před jednáním. Společně se proto shodli, že v tomto případě musí být zahájeno aktivní jednání s případnými spojenci v rámci *United Action*.¹⁸⁷ Dulles ani v tomto případě neztrácel čas a první schůze proběhla ještě téhož dne. Do svého domu pozval velvyslance Nového Zélandu a Austrálie.

Ačkoliv je ze zápisu z jednání znatelná velká snaha přesvědčit oba velvyslance o akutní nutnosti jednat, byly tyto snahy na diplomatickém poli neúspěšné.¹⁸⁸ Velvyslanec Austrálie hovořil o obtížné domácí situaci. Nejenom, že se obával nedodržení slibů francouzské vlády zajistit nezávislost Vietnamu, ale koncem května měly proběhnout v zemi parlamentní volby. Domníval se tedy, že účast Austrálie je před tímto datem pravděpodobně nereálná. Obdobně se vyjádřil také velvyslanec Nového Zélandu, který totožně odkazoval na budoucí volby. Přesto upozornil, že jeho vláda považuje za nejdůležitější postoj Velké Británie. Přinejmenším se velvyslanci alespoň osobně shodli na nutnosti řešit nastalou krizi. Pro Spojené státy ale mohli udělat pouhé minimum – informovat domovské vlády o situaci v Indočíně.¹⁸⁹

Stanoviska obou velvyslanců vyvolala ve Washingtonu zdání, že patrně jejich vlády nepřistoupí k *United Action*, pokud se ke společnému zásahu nepřipojí Velká Británie. Náznaky spolupráce pravděpodobně plynuly pouze z obav narušení vřelých vztahů s jejich největším spojencem v Pacifiku, pokud alespoň formálně nepodpoří předložený plán. Jakkoliv tudíž mohly být vládní kabinet v Canberře a Wellingtonu ochotné zúčastnit se společného zásahu v Indočíně, bylo v této době stále nemyslitelné, aby se zapojily do válečného konfliktu za předpokladu, že Velká Británie zachová neutralitu. Rozhodující hlas tedy závisel na stanovisku Londýna.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Memorandum z telefonní komunikace mezi ministrem zahraničí a prezidentem, 3. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1230.

¹⁸⁸ Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Bonbright), 4. 4. 1954, tamtéž, s. 1232–1235.

¹⁸⁹ KELLY, Andrew, *ANZUS and early Cold war: Strategy and Diplomacy Between Australia, New Zealand and the United States, 1945-1956*, Cambridge 2018, s. 118–122.

¹⁹⁰ WAITE, James, *Contesting “the Right of Decision”*: New Zealand, the Commonwealth, and the New Look. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 25, s. 908–909.

Mezitím se do Washingtonu vrátil prezident Eisenhower, a ještě téhož dne svolal večerní schůzi, na které byli přítomni ministr zahraničí Dulles, admirál Radford a poradce ministra zahraničí MacArthur II. Ačkoliv byla schůze vedena mimo oficiální záznam, popsal její obsah později tehdejší prezidentův tajemník Sherman Adams. Údajně zde byly ujednány tři podmínky pro intervenci v Indočíně: „[...] *zaprvé a nejdůležitější. United Action se musí účastnit britské, australské a novozélandské jednotky [...]. Zadruhé, Francouzi ponosou nadále hlavní těžiště konfliktu.*“ Poslední a třetí bod údajně doplnil prezident, patrně z obav před nařčením z podpory kolonialismu: „*Bude garantována budoucí nezávislost Vietnamu, Kambodže a Laosu.*“¹⁹¹

Lze těžko hodnotit Eisenhowerova rozhodnutí, která byla zaznamenána pouze v jeho vlastních a Adamsových memoárech, jenž se schůze ani nezúčastnil.¹⁹² Proto záměry tohoto jednání mohou být historiky interpretovány několika způsoby, přesto vždy směřovaly k otázce intervence v Indočíně.¹⁹³ Veškerá snaha měla být od tohoto momentu soustředěna na získání si podpory Velké Británie. Proto ještě téhož dne odeslal Dulles dopis od prezidenta Eisenhowera ministerskému předsedovi Winstonovi Churchillovi, který lze považovat za oficiální žádost o připojení se k *United Action*.¹⁹⁴ Když byla ale již výše zmiňovaná schůze ukončena, dorazil do Washingtonu nečekaný telegraf z Paříže. Lanielova vláda žádala o okamžitý letecký zásah amerického letectva u Dien Bien Phu, který byl odůvodněn údajnou Radfordovou nabídkou z jednání s francouzským generálem Élym.¹⁹⁵

¹⁹¹ SHERMAN, Adams, *Firsthand Report: the Story of the Eisenhower Administration*, New York 1962, s. 126; EISENHOWER, s. 347.

¹⁹² Zápis přítomných na schůzi, Washington 4. 4. 1954, Eisenhower Library, Presidential Appointment Books, April 1954.

¹⁹³ V zásadě zde existují dva rozdílné pohledy na jednání ze 4. dubna 1954, které zároveň souvisí s interpretací *United Action* a revizionistickým pohledem na prezidentsví Eisenhowera. První názor: Eisenhower cíleně usiloval o intervenci v Indočíně. Dlouhou dobu nezavrhl letecký zásah. Zasadil se o větší zapojení Velké Británie a nesnažil se rezignovat na podmínky kladené v Kongresu. Pokud by se snažil vyhnout intervenci, patrně by také volil smířlivější prohlášení. LOGEVALL, s. 472–473; Druhý názor: Eisenhower se pouze snažil zajistit si co nejhodnější podmínky pro případnou intervenci, která by se neobešla bez podpory Kongresu. KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999, s. 658; HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*, s. 217; Podrobnější analýzy obou pohledů: STATLER, Kathryn, *Eisenhower, Indochina and Vietnam*. In: PACH, Chester (ed.), *A Companion to Dwight D. Eisenhower*, Malden 2017, s. 499–502; RABE, Stephen, *Eisenhower Revisionism: A Decade of Scholarship*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 1, s. 103–106.

¹⁹⁴ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Velké Británii, 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1239–1241; ARNOLD, James, *The First Domino: Eisenhower, the Military, and America's Intervention in Vietnam*, New York 1991, s. 169.

¹⁹⁵ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1236–1238.

Eisenhowerova administrativa musela být velmi zaskočena francouzským požadavkem. Patrně stejné pocity musel prožívat také admirál Radford, který s nejvyšší pravděpodobností nikdy nedal generálu Élymu žádné závazky ohledně intervence.¹⁹⁶ Ovšem Paříž, která sledovala zhoršující se vývoj situace u Dien Bien Phu, věřila stanoviskům francouzského generála. Nemohli ale tušit, že pouhých pár dní předtím proběhlo jednání ve Sboru náčelníků štábů, které se vyslovilo proti leteckému úderu, tudíž ani v americkém armádním štábu nebyly nakloněny k tomuto řešení. Ostatně veškerý postup se odvíjel v souladu se skeptickým Kongresem. Proto již předtím vznikl plán *United Action*, který sledoval rozhodnutí učiněná v minulých týdnech. Pokud tedy v této době panovalo ve Washingtonu zdání, že osud Indočíny je relativně v rukou Spojených států, nacházely se od této chvíle v zcela nové situaci. V situaci, kdy francouzský požadavek rapidně zvýšil tempo americké zahraniční politiky, která začala hledat odpověď na krizi v Indočíně.

Zodpovědnost za naleznutí východiska padala na Dullese. Ministr zahraničí kontaktoval prezidenta Eisenhowera ale až ráno následujícího dne 5. dubna 1954. V telefonickém rozhovoru prezident trval na svých předešlých rozhodnutích, tedy že bude souhlasit s intervencí pouze za předpokladu, že tak bude učiněno na základech *United Action* a následně bude potvrzena Kongresem.¹⁹⁷ Z tohoto důvodu sdělil Dulles ještě téhož dne pařížské vládě odmítavou odpověď na jejich žádost.¹⁹⁸ Zaujaté stanovisko ve Washingtonu ale již nemohlo zvrátit započatou krizi. Ostatně ani zmiňované zamítnutí neodradilo francouzského ministra zahraničí Bidaulta od zaslání dalšího požadavku, ve kterém Paříž žádala „pouze“ deset až dvacet plně vybavených bombardérů B-29, který mohly být okamžitě nasazeny.¹⁹⁹ Lanielova vláda věřila, že relativně malý zásah by mohl zvrátit situaci u Dien Bien Phu, kde francouzský generální štáb očekával

¹⁹⁶ Ministr zahraničí Dulles se v telefonním rozhovoru s prezidentem Eisenhowerem dokonce zastal admirála Radforda: „[...] při jednání s Radfordem a Ely [myšleno jednání z posledního dne Élyho mise, tj. 26. 3. 1954, pozn. autora] byl silný až jednomyslný pocit, že nesmíme a nemůžeme vstoupit do boje, dokud nebudeme mít vyjasněny politické aspekty. Radford tudíž nedal žádné závazky.“ Memorandum z prezidentovy telefonní konverzace, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1241–1242; Memorandum ze záznamu kapitána George W. Anderson, Jr., zástupce předsedy Sboru náčelníků štábů (Radford), 5. 4. 1954, tamtéž, s. 1247–1248.

¹⁹⁷ Memorandum z telefonní konverzace prezidenta, 5. 4. 1954, tamtéž, s. 1241–1242; V roce 1982 vzpomínal MacArthur II. na prezidentovo stanovisko nebombardovat následovně: „[...] kdybychom zasáhli vojenskými letouny a podpořili Francouze, podle jeho nejlepšího úsudku by tento zásah vůbec neuspěl a nezabránil by Viet Minhu ve vítězství, protože by se stáhli do džungle. Neviděli bychom to, co bombardujeme.“ *Interview with Douglas MacArthur*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_EB16D45C78244F589A64E7A893C26BD1

¹⁹⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1242.

¹⁹⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1248.

rozhodující fázi bitvy v průběhu následujících deseti dnů.²⁰⁰ Také americký velvyslanec v Paříži, Clarence Douglas Dillon, apeloval na Washington, aby adekvátně odpověděl, jelikož se domníval, že pokud pevnost padne, bude francouzská vláda obviňovat nečinnost Spojených států z její ztráty.²⁰¹ Tato nastalá diplomatická rozepře mohla přímo ohrozit Lanielovu vládu a její postoj na konferenci v Ženevě. Jenže také tento požadavek byl na jednání Rady národní bezpečnosti zamítnut. Koneckonců ani admirál Radford již nesouhlasil s vysláním dalších bombardérů. Předně poukazoval na nevyužití již poskytnutých B-26. Prezident souhlasil, a proto se došlo k názoru, že alternativně mohou být Paříži nabídnuty námořní stíhací letouny *Corsair*, spolu s americkými techniky. Francouzi měli s těmito stroji větší zkušenosti, čímž mohla být relativně snadně navýšena kriticky nízká efektivita francouzského letectva v Indočíně.²⁰²

Vzhledem k nedávné schůzi mezi zástupci Kongresu a ministrem zahraničí bylo ale nepředstavitelné, že by se jakákoliv diskuze ohledně vyslání dalších techniků do Indočíny odehrála bez jejich účasti, což značně zpomalilo tempo zahraniční politiky. V konečném důsledku dorazily do Indočíny pouze letadla, a to až v půli dubnu.²⁰³ Jak ale již bylo uvedeno, Kongres se nezdráhal podpořit *United Action*, pouze musel být splněn požadavek, že nejdříve budou dojednány spojenecké závazky. Přesto námitky vůči intervenci byly stále znatelné. Především skupina okolo demokratického senátora a budoucího prezidenta, Johna Fitzgeralda Kennedyho, měla výhrady k postupu Francie. Kennedy se domníval, že pokud nebude udělena Vietnamu, Laosu a Kambodže nezávislost, lze jen těžko si představit uspokojivý výsledek akce *United Action*, který by jinak pouze znamenal: „*Hrnout peníze, materiál a muže do džungle v Indočíně, bez alespoň vzdálené vyhlídky na vítězství.*“²⁰⁴ Jenže ve stejné době, kdy vystoupil senátor Kennedy se svým kritickým projevem v budově Kapitolu, zasedla o pár bloků dál Rada národní bezpečnosti. Jak již bylo avizováno, na této schůzi se dospělo k závěrům

²⁰⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 5. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1243.

²⁰¹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1249.

²⁰² Memorandum z diskuze ze 192. zasedání Rady národní bezpečnosti; 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1264; Hlavní odůvodnění, proč Spojené státy zatím nevyslaly požadovaná letadla B-29, bylo následující: „*Naši vojenští poradci nevidí důvod, proč by mělo být o osudu celé Indočíny rozhodnuto za deset dní v Dien Bien Phu, protože tato bitva musí značně vyčerpávat vojenský potenciál nepřítele.*“ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 6. 4. 1954, tamtéž, s. 1268–1269.

²⁰³ Pětadvacet letadel typu *Corsair* a nepatrný počet dalších leteckých strojů byly do Vietnamu doručeny až 18. dubna 1954. Jednalo se o poslední americké stroje, které byly Francii dodány před jejich odchodem z Indočíny. FUTRELL, Robert Frank, *The Advisory Years to 1965*, Washington, D.C. 1981, s. 24.

²⁰⁴ Projev senátora Johna F. Kennedyho, Washington 6. 4. 1954, John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Papers of John F. Kennedy, Pre-Presidential Papers, Senate Files: 12.

nevyslat další bombardéry, zároveň ale měla začít diplomatická jednání s Londýnem, jež měla cílit na dvě skutečnosti – pokud Indočína padne, bude tak ohrožena nejenom pozice Malajska, ale v rámci dominového efektu také „[...] *britské děti*“ – Austrálie a Nový Zéland.²⁰⁵ Několikrát použitou metaforu teorie domina si Eisenhower nakonec natolik oblíbil, že ji použil také následující den na tiskové konferenci. Když zde byl prezident dotázán, aby se vyjádřil ke strategickému významu Indočíny, Eisenhower odpověděl, že pokud dojde k jejímu pádu, mohlo by následovat to, co by nazval: „[...] *principem padajícího domino*.“ Porážka v Indočíně podle Eisenhowera by vedla dozajista k pádu jihovýchodní Asie a k: „[...] *počátku rozpadu*“, který by: „[...] *měl mít hluboké dopady*.“²⁰⁶ Prezidentova metafora se krátce na to natolik uchytila ve společnosti, až následně definovala celou jednu éru v americké zahraniční politice.²⁰⁷

Dulles mezitím upřel veškeré snahy k vytvoření mezinárodního uskupení. Dokonce považoval za úspěch, aby koalice byla přinejmenším v procesu vytváření během konference v Ženevě.²⁰⁸ Pokud by ale dokázal překonat britské a francouzské antipatie k *United Action*,²⁰⁹ mohlo být stále obtížné nalézt konsenzus, jelikož každá strana sledovala především své vlastní zájmy. Nastavený kurz americké zahraniční politiky, spolu se skeptickým Kongresem, přesto nedovoloval Washingtonu uvažovat v otázce intervence jinak, přestože prezidentský výbor předtím doporučil v takovém případě unilaterálně zasáhnout. Nicméně ještě před začátkem jednání se Dulles dostal do trapné situace, když musel odmítnut britský návrh na uspořádání tripartitní schůze. Patrně chtěl francouzské působení v Indočíně projednat v Londýně soukromě, vzhledem k většímu množství výhrad vůči Paříži. Ostatně ale věřil, že jestli bude s každou stranou jednat zvlášť, bude zaručena větší šance úspěchu.²¹⁰ Ačkoliv tedy nebyla výchozí pozice pro jednání snadná, vyrazil Dulles do Evropy. První zastávkou byl Londýn.

²⁰⁵ Memorandum z diskuze ze 192. zasedání Rady národní bezpečnosti; 6. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1256.

²⁰⁶ Tisková konference prezidenta, 7. 4. 1954, *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 382–383.

²⁰⁷ Redakci *The New York Times* se použití této metafory natolik zalíbilo, že její obdobné vyznění použilo již následujícího dne na titulní straně: „*Prezident varuje před řetězovou reakcí, pokud padne Indočína*.“ *The New York Times*, 8. 4. 1954, CIII/35138.

²⁰⁸ Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Bonbright), 4. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1235.

²⁰⁹ Britská odpověď na Eisenhowerovu žádost ze dne 4. 4. 1954 byla velmi krátká, bez náznaku sdíleného pohledu na osud Indočíny: „*Můj drahý příteli, obdržel jsem tvou nejdůležitější zprávu ze 4. dubna. Dáváme jí vážnou pozornost v kabinetu. Winston*.“ Churchill Eisenhowerovi, 6. 4. 1954, BOYLE, Peter (ed.), *The Churchill-Eisenhower Correspondence, 1953–1955*, London 1990, s. 138.

²¹⁰ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 7. 4. 1954, tamtéž, s. 1286–1287.

3.3 Londýnská antipatie

Když dne 10. dubna 1954 nastoupil Dulles na palubu letadla směřujícího do Evropy, odeslal krátce před odletem americkému velvyslanci v Paříži prohlášení, ve kterém apeloval na spojení všech sil k zachování svobody v Indočíně. Ostatně jak závěrem uvedl, jednalo se o: „[...] *poslání míru prostřednictvím síly*.“²¹¹ Dulles však v tomto případě nespolehal na prázdna prohlášení, a ačkoliv hodně věřil ve své vyjednávací schopnosti, uvědomoval si obtížnost následujících schůzí.²¹² Jenže bez správného informování by bylo jakékoliv jednání ještě obtížnější. Proto je nutné vyzdvihnout aktivitu amerických velvyslanců v Paříži a Londýně, kteří krátce před avizovaným příletem ministra neúnavně odesílali do Washingtonu zprávy o vývoji v obou vládách, popřípadě se setkali s jejich představiteli s cílem zjistit jejich stanoviska.²¹³

Dulles byl díky jejich činnosti ještě před příletem do Evropy důkladně obeznámen se situací, kdy, ačkoliv Paříž a Londýn považovaly za žádoucí udržet jihovýchodní Asii mimo vliv komunismu, byly zde rozdíly, jak toho docílit. Shoda nepanovala ani v předběžných stanoviscích před konáním konference v Ženevě, jejíž první část věnující se situaci na korejském poloostrově měla být zahájena přibližně za dva týdny. Díky zásluze správného informování ale dokázal Dulles překonat veškeré prvotní překážky a antipatie směřující k *United Action*. Po rozsáhlých diplomatických jednáních v Londýně a následně v Paříži docílil souhlasu obou vlád k přistoupení na předběžné diskuze ohledně kolektivní bezpečnosti v jihovýchodní Asii.²¹⁴ Bylo tím dosaženo prvního diplomatického úspěchu, který byl nutný pro ratifikaci *United Action*. Ovšem základy budoucí koalice byly krátce na to narušeny přímo ve Washingtonu.

²¹¹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 10. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1303.

²¹² LOGEVALL, s. 482.

²¹³ Např. viz: Londýn považoval francouzské zprávy o situaci u Dien Bien Phu za přehnané. Velvyslanec ve Velké Británii (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 6. 4. 1954, *Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1249–1250; Velká Británie se podle Dullese obávala přímého zapojení pozemních jednotek v Indočíně. Také nepřikládala větší důležitost teorii domina. Ministr zahraničí prezidentovi, 13. 4. 1954, tamtéž, s. 1322–1323; Francouzská vláda byla vzhledem k blížící se konferenci velmi skeptická vůči *United Action*. Paříž si byla vědoma rizika, že francouzská veřejnost bude patrně vnímat aktivity Spojených států jako destabilizační prostředek k dojednání míru. Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 7. 4. 1954, tamtéž, s. 1282–1283; Francouzská neochota z pohledu Spojených států – Paříž se zřejmě domnívala, že Washington se rozhodl kdykoliv zasáhnout v Indočíně, bez ohledu na to, zda se přidá Velké Británie. Proto francouzská vláda chtěla prvně využít svého postavení na konferenci. Pokud by tato jednání ztroskotala, mohli by opětovně ustoupit od svých dřívějších prohlášení. Memorandum poradce (MacArthur) ministrově zahraničí, 8. 4. 1954, tamtéž, s. 1294–1295.

²¹⁴ Zástupce ministra zahraničí určitým velvyslanectvím, 16. 4. 1954, tamtéž, s. 1342–1343; WARNER, Geoffrey, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu, April 1954: The Failure of the United Action*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 68–69.

Dne 16. dubna, pouze několik hodin od Dullesova návratu z Evropy, vystoupil před novináře viceprezident Richard Nixon, který na hypotetickou otázku, jak budou Spojené státy reagovat na francouzský kolaps v Indočíně, odpověděl: „*Patrně budeme muset riskovat vyslání pozemní armády.*“²¹⁵ Nevhodné vyjádření vyvolala všeobecně negativní reakci,²¹⁶ čímž vznikla paradoxní situace. Eisenhowerova administrativa čelila rozhořčeným kongresmanům, zatímco nadále obviňovala Sovětský svaz a komunistickou Čínu z agresivního jednání. Proto ve snaze vyhnout se trapné situace a minimalizovat již způsobené škody, vydalo ministerstvo zahraniční velice vágní prohlášení, které mělo vyjasnit zahraniční politiku, nikoliv ale negovat viceprezidentova slova.²¹⁷ Ostatně jak příznačně poznamenal tiskový mluvčí Bílého domu, mělo být docíleno prohlášení, aniž by „[...] *podřezali větev pod Nixonem.*“²¹⁸

Pokud ale utišení emocí vyvolalo ve Washingtonu zdání, že mohou od této chvíle pokračovat ve zdárné realizaci *United Action*, byl Dulles krátce na to zaskočen obdržným telegramem z Londýna, ve kterém Eden zrušil účast Velké Británie na předběžné diskuzi o kolektivní bezpečnosti.²¹⁹ Jindy klidný Dulles byl údajně touto zprávou rozzuřen. Domníval se, že Eden byl ovlivněn indickou vládou Džaváharlála Néhrúa, která se pouhých pár dní předtím ohradila proti snahám Washingtonu vytvořit defenzivní alianci v jihovýchodní Asii.²²⁰ Ostatně Eden později připustil, že stanovisko Indie sehrálo v jeho rozhodnutí nemalou roli.²²¹ Jistý vliv také mohl být způsoben Nixonovým projevem a britskými obavami z účasti v diskuzi, jež mohlo znamenat podporu vojenského zásahu.²²² Přesto ať už byly příčiny britského odmítnutí jakékoliv, Eisenhower a Dulles byli nuceni, vzhledem k absenci alternativních řešení, opětovně se přizpůsobit nastalé situaci a hledat možná východiska z této diplomatické krize.

²¹⁵ The Washington Post and Times Herald, 17. 4. 1954, LXXVII/28429; The Times, 17. 4. 1954, CLXIX/52908; The New York Times, 17. 4. 1954 CIII/35147.

²¹⁶ The Washington Post and Times Herald, 18. 4. 1954, LXXVII/28430.

²¹⁷ The New York Times, 18. 4. 1954 CIII/35148.

²¹⁸ IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 138–139.

²¹⁹ Neúčast Velké Británie Eden odůvodnil tím, že mezi ním a Dullesem nedošlo k žádné dohodě o podílení se v pracovní skupině, která měla zajistit pokročení v otázce kolektivní bezpečnosti v jihovýchodní Asii. Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant), 18. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1349–1350.

²²⁰ The New York Times, 16. 4. 1954, CIII/35142; The Times, 19. 4. 1954, CLXIX/52909; Podezření z vlivu indického premiéra na Edena viz: Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 19. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 533; Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001500380001-3.

²²¹ EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960, s. 110; Na druhou stranu, dne 15. dubna Eden údajně popsal indického premiéra jako: „*Malý a ubohý indický Kerenskij.*“ CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000, s. 60.

²²² IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 141.

Blížící se datum konference v Ženevě bylo za daných okolností sledováno ve Washingtonu s obavami. Proto pod záštitou zasedání Severoatlantické organizace v Paříži odcestoval Dulles znovu do Evropy,²²³ aby zde osobně jednal s britským ministrem zahraničí. Ačkoliv na této schůzi zdůrazňoval: „[...] *pokud jsme nepodnikli žádné kroky a nemáme žádné alternativy, naše šance čehokoliv dosáhnout v Ženevě jsou velmi malé,*“ byl Eden v otázce intervence neústupný. Britská strana byla nakonec ochotná zvážit *United Action* a opětovně se podílet na jednání o kolektivní bezpečnosti, ale pod podmínkou, že bude vyjasněn budoucí postup Paříže a o možnosti intervenci diskutovat až za předpokladu, kdy dojde k francouzskému kolapsu v Indočíně.²²⁴ Ostatně zprávy z Vietnamu naznačovaly, že patrně taková situace nastane, pokud Spojené státy nezasáhnou. Když totiž Dulles obdržel téhož dne zprávu z Paříže o aktuálním stavu, informoval ho frustrovaný²²⁵ ministr zahraničí Bidault velmi stručně: „*Situace u Dien Bien Phu je nyní téměř beznadějná [...] nic nemůže zachránit situaci, kromě snad „masivního“ leteckého zásahu [...] kdyby Dien Bien Phu padlo, pochybuji, že by francouzský národ považoval navrženou koalici za prostředek k dosažení míru v Ženevě, ale spíše za udržení Francie v bojích v jihovýchodní Asii.*“²²⁶ Francouzský defétismus byl z telegramu velmi znatelný, společně s pocitem, že situace v Indočíně je ztracená. *Viet Minh* totiž toho dne ovládl většinu přistávací plochy u Dien Bien Phu.²²⁷

Dulles se tak nacházel v obtížné situaci, ve které byl Londýn ochotný zvážit intervenci, ale pouze za předpokladu francouzského kolapsu v Indočíně, zatímco vláda v Paříži by již v takovém případě nemusela být nadále ochotná setrvat v konfliktu a ani ve snahách vytvořit kolektivní bezpečnost. Pokud tedy neměly být ztraceno dosavadní úsilí a s ohledem na teorii domina, bylo zapotřebí urychleně přesvědčit skeptický Londýn.²²⁸ Než se ale americký ministr zahraničí obrátil na Edena, udála se událost, která byla po dlouho dobu velmi kontroverzní. Dulles údajně nabídl Bidaultovi dvě atomové bomby, jenže do současnosti nebyl nalezen žádný archivní materiál, který by

²²³ Periodický tisk dále informoval, že důvodem setkání je koordinace zahraniční politiky před konferencí v Ženevě. *The New York Times*, 21. 4. 1954, CIII/35151; *The Times*, 21. 4. 1954, CLXIX/52911.

²²⁴ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 22. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1362–1363.

²²⁵ Dulles popsal Bidaultův stav po osobní schůzi následovně: „*Je zjevně vyčerpaný a ve svém projevu je zmatený a nesourodý.*“ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 23. 4. 1954, tamtéž, s. 1374.

²²⁶ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 22. 4. 1954, tamtéž, s. 1361.

²²⁷ Ačkoliv obránci Dien Bien Phu dokázali od 6. dubna udržet většinu opěrných bodů, dne 22. dubna padla v těsné blízkosti letiště *Huguette 1*. Od tohoto data zde nebylo možné přistát. WINDROW, s. 526.

²²⁸ Postup diplomatického nátlaku na Londýn navrhl přímo Eisenhower v dopise adresovaném přímo Dullesovi viz: Zastupující ministr zahraničí ministrovi zahraničí v Paříži, 23. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1366–1367.

nabídku potvrdil, a tak je událost především známa pouze ze svědectví Bidaulta, jenž se mohou vzhledem k tehdejší situaci jevit jako tendenční.²²⁹ Přesto nelze vyvrátit, že Dulles tak skutečně neučinil. Přinejmenším ve Washingtonu se již dříve zabývali možností použít atomové zbraně v Indočíně, ale vzhledem k okolnostem by zřejmě k jejich nasazení nikdy nedošlo.²³⁰ Pokud přesto Dulles takovou nabídku vyslovil, tak patrně v záměru posílit francouzskou morálku, jelikož Bidault po osobní schůzi budil: „[...] *dojmem muže na bodě zlomu*.“²³¹ Nicméně účast Velké Británie byla nadále nutná pro ratifikaci *United Action*, tudíž reálnější postup spočíval v přesvědčení Londýna, než ve shoení atomových bomb na *Viet Minh* a čelit neodvratné eskalaci konfliktu.

Diplomatická jednání se ovšem pro Spojené státy nevyvíjela příznivě. Proto do Evropy odcestoval admirál Radford, aby společně s Dullesem vyvíjeli nátlak na Velkou Británii. Jenže bez úspěchů. Britský ministr zahraničí Eden odmítl poskytnout jakoukoliv podporu, byť symbolickou v podobě dvou letek, která by umožnila Washingtonu ratifikovat *United Action*. Eden se osobně domníval, že letecký útok nezachrání situaci v Indočíně, zároveň se také obával reakce komunistické Číny. Proto zastával stanovisko neinternovat, pokud by nebylo v nebezpečí britské území. Nicméně se alespoň zavázal informovat o situaci vládní kabinet.²³² Dulles tím přinejmenším docílil malé diplomatické výhry. Byla zde totiž šance, že v Londýně přehodnotí zaujaté stanovisko. Na odpověď ale nervózně vyčkával již v Ženevě, kam odletěl v předvečer zahájení konference o Koreji.

²²⁹ BIDAULT, Georges, *Resistance; the Political Autobiography of Georges Bidault*, New York 1967, s. 196; Maurice Schumann v roce 1986 uvedl, že se nejednalo o žádnou oficiální nabídku od Dullese, kterou by brali příliš vážně. Z jeho pohledu se spíše jednalo o otázku na názor, jak by Paříž reagovala, kdyby jí byla bomba nabídnuta. *Interview with Maurice Schumann*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_31B1CB3DDC7B4180BF4209CFD3BF384E.

²³⁰ CÉSARI, Laurent, FOLIN De, Jacques, *Military Necessity, Political Impossibility: The French Viewpoint on Operation Vautor*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 113; Memorandum poradce (MacArthur) ministrovi zahraničí, 7. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1270–1272; Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) zástupci ministra zahraničí (Smith), 30. 4. 1954, GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, Washington 1982, s. 1445–1448; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part II, Section B, s. 10, 23; JONES, Matthew, *Great Britain, The United States, and Consultation over use of the Atomic Bomb, 1950–1954*. In: *The Historical Journal* 54, 2011, 3, s. 825; Tehdejší viceprezident Nixon ve svých memoárech uvedl, že Dulles a Eisenhower měli velké pochyby ohledně použití atomových zbraní, jelikož se obávali reakce komunistické Číny. NIXON, Richard, *The memoirs of Richard Nixon*, New York 1979, s. 185.

²³¹ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 23. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, s. 1374.

²³² Memorandum z rozhovoru, náměstek ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant) [datace: 24. 4. 1954, pozn. autora], 26. 4. 1954, tamtéž, s. 1386–1391.

Eden dorazil do Ženevy 25. dubna 1954. Netrpělivý Dulles okamžitě sjednal schůzku v naději, že Velká Británie změnila názor. Jenže byl zklamán. Londýnská antipatie vůči *United Action*, respektive vůči unáhleným krokům krátce před konáním konference, stále převažovala. Eden se zavázal, že poskytne Francii veškerou možnou diplomatickou podporu na jednáních, nicméně připojení k mezinárodní koalici měla britská vláda zvážit až v případě, kdy nebude dosaženo uspokojivé dohody. Stále se však nejednalo o definitivní závazek. Londýn totiž nevěřil, že jakýkoliv zásah v Indočíně by dokázal za tehdejší situace cokoli změnit. Ačkoliv Dulles vytrvale naléhal na Edena, že britské stanovisko znamená onen francouzský kolaps, nedokázal již zvrátit definitivní rozhodnutí Londýna, který také odmítl opětovně se připojit k předběžným diskuzím o kolektivní obraně. Není proto překvapující, když Dulles okomentoval schůzi s Edenem jako: „[...] *nejvíce zdrcující*.“²³³

Eisenhowerova administrativa ale již nemohla déle odkládat rozhodnutí nad intervencí. Během následujících dní byla proto navrhována možnost provést *United Action* bez Velké Británie. Obdobně byl také zamýšlen alternativní plán, ve kterém se měly francouzské jednotky stáhnout do obranných enkláv, odkud mohly být podpořeny námořnictvem a letectvem Spojených států.²³⁴ Vzhledem ke katastrofické situaci u Dien Bien Phu žádala také francouzská vláda velmi urgentně, aby byla podniknuta jakákoliv akce, která by dokázala stabilizovat situaci v Indočíně. Za tímto účelem navrhovala přinejmenším vyvolat konzultaci o obranných opatřeních v jihovýchodní Asii nebo v neposlední řadě, vydat veřejné prohlášení od států, které mají v regionu zásadní zájmy a jsou ochotny spolupodílet se na její obraně. Paříž zároveň jistým politickým nátlakem upozornila, že v případě pádu vlády to patrně vyústí nejenom stažením z Indočíny, ale také tím bude ohrožena smlouva o Evropském obranném společenství.²³⁵ Ve Washingtonu se však nadále domnívali, že pád pevnosti pravděpodobně nezpůsobí okamžitý kolaps Francouzské Indočíny, zároveň si ale byli vědomi vážnosti situace.²³⁶

²³³ Memorandum konverzace podané ministrem zahraničí, 25. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 553–557; Britské parlamentní debaty nad Indočínou, Londýn 1954, Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive (dále jen Vietnam Center and Archive), Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 10.

²³⁴ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1432; Zápis v prezidentově deníku, 27. 4. 1954, FERRELL, Hugh Robert (ed.), *The Eisenhower diaries*, New York 1981, s. 279–280.

²³⁵ Memorandum zvláštního poradce delegace Spojených států (MacArthur) ministroví zahraničí, 27. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 581–852.

²³⁶ Důsledky pádu Dien Bien Phu v Indočíně, 28. 4. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79R01012A004400050001-9.

Britské stanovisko přesto v konečném důsledku znamenalo, že Washington nebyl schopný provést *United Action*. Vzhledem k již probíhající konferenci v Ženevě, na které se zanedlouho mělo otevřít téma samotné Indočíny, nezbýval ani čas provést jakoukoliv jinou akci. Nicméně již z projevu Eisenhowera dne 29. dubna bylo patrné, že Spojené státy již nebyly ochotné intervenovat, když prezident konstatoval, že indočínská politika je řízena mezi dvěma faktory, které jsou: „[...] *nedosažitelné nebo nepřijatelné*.“²³⁷ Později téhož dne bylo na zasedání Rady národní bezpečnosti specifikováno, co tím prezident zamýšlel. Ačkoliv byla znovu přehodnocena možnost leteckého útoku, který mohl situaci zachránit, Eisenhower nebyl ochotný svolit k unilaterální intervenci. Prezident dokonce opustil od dosavadně prosazované teorie *domina*, když poznamenal: „*Pokud by naši spojenci v každém případě odpadli, mohlo by být pro Spojené státy lepší přeskóčit menší překážky a zasáhnout tu největší* [Sovětský svaz, pozn. autora] *se vsí silou, kterou máme*.“²³⁸ Bez dalších polemik se proto Rada národní bezpečnosti shodla na pokračujících diskuzích nad aktuální situací v Indočíně, ale pozdržet jakoukoliv vojenskou akci s ohledem na průběh ženevské konference. Navzdory britské neochotě se ale mělo nadále pokračovat v: „[...] *organizování regionální uskupení, zahrnující původně Spojené státy, Francii, přidružené státy* [Laos, Kambodža a Vietnamský stát, pozn. autora] *a další národy se zájmy v této oblasti, na obranu jihovýchodní Asie*.“²³⁹ Ve stručnosti, Eisenhower nebyl proti intervenci, jak se mohlo zdát, ale pouze proti zásahu za současných podmínek.²⁴⁰

Ve výsledku však rozhodnutí prezidenta nepodniknout žádnou ráznější akci, zpečetilo osud nad Dien Bien Phu. Katastrofická situace nedávala veliteli pevnosti De Castriesovi sebelepší vyhlídky na záchranu. Když dne 7. května 1954 provedl *Viet Minh* finální útok, byl francouzský odpor vůči několikanásobné přesile již symbolický. Obránci se po více jak pětadesáti dnech vzdali. Jenže světové velmoci a obě válčící strany odvrátily svoji pozornost od Vietnamu a upřely ji na probíhající konferenci v Ženevě, kde mělo být následujícího dne zahájeno jednání o Indočíně. Francouzská koloniální moc v Asii se tím chýlila ke konci.

²³⁷ Tisková konference prezidenta, 29. 4. 1954, *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 428.

²³⁸ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1441.

²³⁹ Memorandum z diskuze ze 194. zasedání Rady národní bezpečnosti, 29. 4. 1954, tamtéž, s. 1445.

²⁴⁰ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) zástupci ministra zahraničí (Smith), 30. 4. 1954, tamtéž, s. 1445; MARKS, Frederick W., *The Real Hawk at Dienbienphu: Dulles or Eisenhower?* In: *Pacific Historical Review* 59, 1990, 3, s. 301; DUIKER, William J., *U. S. Containment Policy and the Conflict in Indochina*, Stanford 1994, s. 161, 171–172.

4 SPOJENÉ STÁTY A ŽENEVSKÁ KONFERENCE

Pád Dien Bien Phu pouhý den před zahájením konference o Indočíně znamenal pro Eisenhoweru administrativu diplomatickou katastrofou, které se snažila zabránit od schůze čtyř mocností v Berlíně z počátku roku 1954. Jenže přiznat porážku bylo vzhledem k budoucímu jednání o osudu země nepřijatelné. Proto když ministr zahraničí Dulles promluvil k americké veřejnosti pouhých pár hodin po pádu pevnosti, naznačil, že Spojené státy již docílily částečného vítězství, když dokázaly odvrátit komunistickou Čínu od další agrese v Indočíně. V tomto směru měl na mysli svůj březnový proslov z *Overseas Press Club*. Ovšem jak již bylo uvedeno, Peking se více soustředil na budoucí konferenci, než na eskalaci konfliktu. Tudíž bezesporu směřodatnějším sdělením bylo veřejné prohlášení, že v případě intervence Eisenhower vyžaduje souhlas od Kongresu a zároveň takový zásah musí být postaven na mezinárodní koalici. Komplikací do budoucna se ale mohla jevit dosavadní nečinnost Spojených států, kterou si veřejnost mohla spojovat s pádem Dien Bien Phu. Proto Dulles konstatoval, že provést jakoukoliv akci v rámci *United Action* bylo a je nadále nemožné vzhledem k složitým podmínkám v Indočíně. Zároveň ale dodal: „[...] pokud v Ženevě dojde k příměří nebo k zastavení palby, které by poskytlo cestu ke komunistickému převzetí moci a další agresi [...] bude ještě naléhavější vytvořit podmínky pro jednotnou akci na obranu oblasti.“²⁴¹

Projev ministra zahraničí signalizoval několik skutečností. Washington nadále považoval Indočínu za nedílnou součást bezpečnostních zájmů Spojených států, ačkoliv na posledním dubnovém zasedání Rady národní bezpečnosti připustil Eisenhower její ztrátu. Nicméně ať už byly dříve vysloveny sympatie k udržení regionu, prezident nebyl nadále ochotný jednat prostřednictvím unilaterální akce. Vzhledem ke skeptickému Kongresu považoval za nutné vytvořit systém kolektivní obrany v rámci *United Action*. Dulles ale neprojevil jakýkoliv náznak, že by měly být podmínky intervence změněny. Zároveň veřejně odkazoval na složitou situaci ve Vietnamském státě, která údajně neumožnila realizovat jakoukoliv akci. Ve skutečnosti však situace v zemi nesehrála tak důležitou roli, jakou jí ministr zahraničí cíleně přisuzoval. Veřejnost totiž nebyla obeznámena se třemi podmínkami, které si Eisenhowerova administrativa údajně sama položila, a jež ztížily případnou ratifikaci *United Action*. Zdá se tedy pochopitelné, že pokud Dulles a Eisenhower nechtěli oslabit vlastní pozici, nemohli spojovat nečinnost

²⁴¹ Rozhlasový a televizní projev k národu od ministra zahraničí, předneseno ve Washingtonu, 7. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 720–726.

Spojených států s pádem Dien Bien Phu. Republikáni totiž během prezidentské kampaně před pouhými dvěma lety obviňovali Demokratickou stranu z obdobné nečinnosti vůči nekomunistické Číně, což vyústilo v jejich porážku jak ve volbách do Kongresu, tak předně do prezidentského úřadu, který demokraté zastávali bezmála posledních dvacet let. Ovšem jak již bylo uvedeno v minulé kapitole, v historiografii nepanuje shoda, zda Spojené státy byly reálně ochotny internovat před pádem Dien Bien Phu. Nicméně strach z komunistického převzetí moci v Indočíně nadále dominoval americké zahraniční politice. Jak ale Dulles poznamenal, pouze přímá komunistická hrozba mohla urychlit snahy realizovat *United Action*. Ostatně tím nepřímou přijal stanovisko Velké Británie, která byla ochotná zvážit možnosti vojenské intervenci až v případě, kdy nebude dosaženo uspokojivé dohody. Tudíž lze celkově konstatovat, že pád Dien Bien Phu v zásadě neovlivnil politiku Spojených států pouhý den před zahájením indočínské konference v Ženevě.

Dne 8. května 1954 zasedli v ženevském Paláci národů zástupci Laosu, Kambodži, Vietnamského státu, Vietnamské demokratické republiky, Spojených států, Francie, Velké Británie, Sovětského svazu a Čínské lidové republiky, kteří měli projednat: „[...] *problém obnovy míru v Indočíně*.“²⁴² Delegaci Spojených států ovšem nevedl Dulles, ale jeho zástupce z ministerstva, Walter Bedell Smith, který obdržel následující základní instrukci. Postoj Spojených států na konferenci měl být determinován jako: „[...] *zainteresovaného národa, který však není agresivní, ani zásadní při vyjednávání*.“²⁴³ Washington tímto krokem odmítal větší participaci na jednáních, jelikož nechtěl být obviněn z případné ztráty Indočíny. Zároveň se však otevřeně stavěl proti příměří nebo jiným dohodám, které by nevyhnutelně vedly ke komunistické dominanci v zemi. Pokud taková situace měla nastat nebo směr jednání měl být v rozporu s indočínskou politikou Spojených států, neměla se americká delegace nadále účastnit dalších jednání. Eisenhowerova administrativa totiž již před zahájením konference moc nevěřila, že v Ženevě může vzejít přívětivý výsledek pro americké bezpečnostní zájmy, a proto nadále uvažovala o intervenci, respektive o modifikované *United Action*, jako o nástroji řešení celého indočínskému.²⁴⁴

²⁴² První plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 8. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 737.

²⁴³ Ministr zahraničí delegaci Spojených států v Ženevě, 12. 5. 1954, tamtéž, s. 778–779.

²⁴⁴ Memorandum z konzervace, 5. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1469; Memorandum z diskuze ze 195. zasedání Rady národní bezpečnosti, 6. 5. 1954, tamtéž, s. 1488.

4.1 Otázka intervence

Pro vyjasnění celé problematiky pokračujících amerických snah dosáhnout *United Action*, je nutné nejdříve stručně shrnout základní předkonferenční stanoviska ostatních hlavních delegací, jelikož předně v těch západních byly znatelné velmi protichůdné postoje. Velká Británie tradičně zastávala stanovisko nezasahovat, dokud není ohroženo vlastní území nebo zájmy. Tento pohled se odrazil také v postoji před konferencí, kdy chtěla prvně docílit uspokojivé dohody, než vyslat armádu. Nelze ale tvrdit, že si neuvědomovala hrozbu komunistické expanzi. Londýn si ovšem pomyslné hranici proti takové agresi vytyčil až v Britském Malajsku. Jenže přijatelná dohoda, které chtěli docílit, mohla být ohrožena francouzským defétismem. Lanielova vláda byla totiž politicky velmi oslabena porážkou u Dien Bien Phu, a proto se dalo očekávat, že podnikne kroky v rozporu s britskou nebo americkou politikou.

Zatímco tedy západní mocnosti mohly narazit mezi sebou na mnohé překážky, komunistický blok dokázal sjednotit vyjednávací taktiku. Sovětská delegace se předně soustředila na dojednání míru. V Kremlu si byli totiž po smrti generalissima Stalina vědomi, že již není možné stanovovat extrémní požadavky, a proto upřednostňovali participaci Indočíny. Ostatně se v Moskvě domnívali, že tím zlepší vzájemné vztahy s Paříží, kde v téže době měla francouzská komunistická strana velmi silnou základnu. Zároveň také konflikty vyčerpaná Čínská lidová republika se přiklonila k sovětskému návrhu rozdělení Vietnamského státu. Jenže zatímco Moskva a Peking poměrně rychle našly konsenzus, *Viet Minh* se pochopitelně ostře vymezoval proti jejich rozhodnutí a požadoval kompletní sjednocení země na základě dosavadních vojenských výsledků. Kvůli absenci diplomatické síly se ale Ho Či Min musel podříditi rozhodnutí Kremlu, ačkoliv do této doby nejevil o region příliš velký zájem.²⁴⁵

Jestliže ale delegace Spojených států měla v Ženevě negovat veškerá jednání, která byla v rozporu s dosavadním kurzem zahraničním politiky, zároveň ale přesvědčit Francii a Velkou Británii k pokračování v konfliktu, bylo jisté, že brzy narazí na skepticismus buď z Paříže, nebo Londýna. Vážné problémy se ale vyskytly téměř

²⁴⁵ Tajné memorandum z konzervace mezi Molotovem a velvyslancem Čínské lidové republiky Čang Wen-tchien, 6. 3. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 86–88; GAIDUK, Ylya V., *Confronting Vietnam: Soviet Policy Toward the Indochina Conflict, 1954–1946*, Washington D. C. 2003, s. 26–27; GAIDUK, Ylya V., *Soviet Policy towards U. S. Participation in the Vietnam War*. In: *History* 81, 1996, 1, s. 43–44; DUIKER, *Ho Či Min*, s. 371–372; ASSELIN, Pierre, *The Democratic Republic of Vietnam and the 1954 Geneva Conference: A Revisionist Critique*. In: *Cold War History* 11, 2011, 2, s. 176; HOLCOMBE, Alex, *Mass Mobilization in the Democratic Republic of Vietnam, 1945–1960*, Honolulu 2020, s. 214–215.

okamžitě po pádu Dien Bien Phu. Francouzský premiér Laniel veřejně obvinil vlastní spojence z nečinnosti, která zapříčinila pád Dien Bien Phu.²⁴⁶ Ještě závažnějším problémem se však následně vyjevil ve francouzských požadavcích, které chtěla Paříž předložit na úvodním plenárním zasedání v Ženevě. Washington byl zděšen, když Francie navrhla dočasné příměří.²⁴⁷ Tento bod byl přímo v rozporu s indočínskou politikou. Není proto překvapující, když ministr zahraničí Dulles poznamenal směrem k francouzským požadavkům: „*Pro Spojené státy je nesmyslné, aby přijaly stanovisko, že před politickým vyrovnáním může být přijat klid zbraní. V dohledné době totiž neexistuje žádná uspokojivá politická dohoda.*“²⁴⁸

Slova ministra zahraničí pouze potvrdila již předešlá stanoviska, která byla veřejnosti prezentována už od proslovu v *Overseas Press Clubu* koncem března 1954. Přesto krátce před zahájením konference, redakce *New York Times* a francouzského *Le Monde* informovaly čtenáře o údajném stanovisku Eisenhowerovy administrativy, která je ochotná docílit kompromisního řešení celé situace,²⁴⁹ navzdory skutečnosti, že Rada národní bezpečnosti v téže inklinované době zasedla a diskutovala o tomto problému. Mylné informace mohly v budoucnosti zdiskreditovat *United Action* v očích veřejnosti, jelikož ve Washingtonu nebyly žádné náznaky, že by se měly vyjednat mírové rozhovory. Koneckonců prezident Eisenhower souhlasil s výše uvedenou poznámkou od ministra zahraničí ohledně absence diplomatického vyrovnání, a proto ještě téhož dne odeslal Dulles americkým zástupcům v Ženevě ostrý nesouhlas k přijetí jakékoliv dohody.²⁵⁰ Paradoxně ale vedoucí delegace Smith značně podporoval akceptaci francouzských požadavků. Domníval se, že tím nejenom stabilizují francouzskou morálku, ale také zde byla šance k případnému zlepšení vzájemných vztahů s Francií a Velkou Británií, které mohly být klíčové na budoucích zasedáních.²⁵¹ Jenže ve vnímání Spojených států se měla komunistická agrese v Indočíně setkat s *United Action*, nikoliv s vyjednáváním. Překvapivě obdobný názor zastával také francouzský premiér Laniel, který ačkoliv volal po příměří, následně ubezpečil Washington, že jejich záměrem nebyla případná mírová jednání, ale během příměří přeskupit vojáky

²⁴⁶ The Washington Post and Times Herald, 8. 5. 1954, LXXVII/ 154.

²⁴⁷ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 8. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 730.

²⁴⁸ Memorandum z diskuze ze 196. zasedání Rady národní bezpečnosti, 8. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1506.

²⁴⁹ The New York Times, 7. 5. 1954, CIII/35107; *Le Monde*, 8. 5. 1954, XI/2887.

²⁵⁰ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 8. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 731.

²⁵¹ Delegace Spojených států ministrovu zahraničí, 9. 5. 1954, tamtéž, s. 738; HESS, *Redefining the American Position in Southeast Asia*, s. 130.

v zemi k obraně zbývajících území. Pařížská vláda se totiž společně s Washingtonem obávala, že dalším cílem po Dien Bien Phu bude Hanoj.²⁵² Pokud tedy na konferenci mohlo dojít k případné participaci země, či jiným nevýhodným dohodám, ztráta největšího města na severu Vietnamu by patrně znamenala okamžitý a definitivní konec francouzského koloniálního mocí v Indočíně. Proto pouhé dva dny po zahájení indočínské konference se francouzský premiér Laniel obrátil na amerického ministra zahraničí Dullese s otázkou, jaké jsou podmínky Spojených států pro intervenci v Indočíně.²⁵³ Nutno ale upozornit na skutečnost, že francouzská veřejnost vnímala kolonii již jako ztrátovou, ve které se nikdy nedocílí konečného vítězství. V únoru 1954 bylo pouze 7 % dotázaných pro setrvání ve válce, zatímco 42 % vyjádřilo souhlas pro zahájení neodkladných diplomatických jednání s *Viet Minhem*.²⁵⁴ Přesto navzdory mizivé podpoře u francouzské veřejnosti, Washington uvítal Lanielův dotaz vzhledem k předchozím znepokojujícím prohlášením, a proto již následujícího dne 11. května, obdržel americký velvyslanec v Paříži seznam požadavků, které byly následující.

Paříž měla společně s Laosem, Kambodžou a Vietnamským státem formálně požádat Spojené státy o vojenskou účast. Obdobné pozvání mělo obdržet také Thajsko, Filipíny, Nový Zéland, Austrálie a Velká Británie. Dále měla být do záležitosti Indočíny zapojena také Organizace spojených národů, například prostřednictvím žádosti Laosu, Kambodži nebo Thajska na zřízení pozorovatelských mírových misí. Eisenhower a Dulles opětovně také požadovali, aby všem třem indočínským státům byla udělena nezávislost, včetně možnosti kdykoli vystoupit z Francouzské unie. Paříž se měla dále zavázat, že nestáhne vlastní jednotky v průběhu *United Action*. Zároveň Spojené státy měly vyslat hlavně vzdušné a námořní síly, které měly mít charakter doplňujících jednotek, nikoliv náhradních. Závěrem bylo požadováno, aby bylo dosaženo dohody o výcviku domorodých vojsk a jednotné struktuře velení. Tento seznam podmínek považoval Washington za: „[...] *naprosto nepostradatelný pro základ naší akce*.“ Před zásahem měly ale být tyto požadavky nejdříve ratifikovány Národním shromážděním.²⁵⁵

²⁵² Hrozba Viet Minhu v deltě Tonkinu, 7. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200270001-1.

²⁵³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1524.

²⁵⁴ *1945–1954: La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

²⁵⁵ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1535–1536.

Předložené podmínky potvrdily dosavadní kurz americké zahraniční politiky vůči Indočíně. Spojené státy nadále trvaly na multilaterální akci *United Action*. Ovšem v rámci podmínek zazněly dva úplně nové aspekty – ratifikace Národním shromážděním a zapojení Organizace spojených národů. Washingtonu se již obával, že reálně hrozí pád francouzské vlády, kvůli její pokračující účasti v nepopulární válce. Ostatně po pádu Dien Bien Phu propukly v Paříži protivládní protesty.²⁵⁶ Ministr zahraničí Dulles se zároveň domníval, že se jedná o poslední vládu, která byla ochotná setrvat ve válečném stavu s *Viet Minhem*. Washington tedy chtěl ratifikací v Národním shromáždění zabránit situaci, kdy se Paříž v budoucnu stáhne z konfliktu v průběhu *United Action*, a tím by se Spojené státy a jejich spojenci rázem ocitly „osamoceny“ ve Vietnamu. Druhým požadavkem, co zazněl úplně poprvé, byla žádost zapojit do záležitosti Organizaci spojených národů. Eisenhower se totiž obával, že v případě, kdy bude žádat Kongres o ratifikaci *United Action*, měl tento postup dle jeho slov signalizovat, že není tato instituce: „[...] *obcházena, ale je do věci zapojena.*“²⁵⁷

Ačkoliv ale bylo výše uvedeno, že Washington navázal na dosavadní indočínskou politiku, vedla se krátce předtím komplexnější debata nad udělením nezávislosti. Přestože to byla údajně jedna ze tří podmínek pro intervenci, kterou doplnil osobně Eisenhower, měl prezident již pochyby ohledně svého rozhodnutí. Panovaly totiž obavy, že za současné situace není vietnamská administrativa schopná udržet si případnou nezávislost. Ovšem z obav před spojováním s kolonialismem, trval dále na jejím udělení. Kompromisně ale nebyla stanovena konkrétní doba, do kdy má být nezávislost realizována. Nicméně nejzásadnějším rozdílem oproti předchozím podmínkám byla účast Velké Británie. Washington byl přesvědčen, že Thajsko a Filipíny nabídky přijmou. Austrálie a Nový Zéland patrně až po australských volbách, pokud se Washington odvolá na smlouvu ANZUS.²⁵⁸ V případě Velké Británie ale již nebyla účast vyžadována. Nespoléhat na stanovisko Londýna znamenalo podle Dullese nejenom odstranění klíčové překážky, ale také negaci komunistického vlivu, když poznamenal: „[...] *veto Velké Británie, které se týkalo asijských záležitostí, podléhalo převážně indickému vetu, jež naopak převážně podléhalo vetu komunistické Číny.*“²⁵⁹

²⁵⁶ The Washington Post and Times Herald, 9. 5. 1954, LXXVII/ 155.

²⁵⁷ Memorandum z rozhovoru od poradce (MacArthur), 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1528.

²⁵⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, tamtéž, s. 1535.

²⁵⁹ Memorandum z rozhovoru od ministra zahraničí, 11. 5. 1954, tamtéž, s. 1533.

Vedoucí britské delegace, ministr zahraničí Eden, ovšem nebyl informován o tajných rozhovorech mezi Spojenými státy a Francií. Výše uvedené požadavky byly totiž francouzskému premiérovi předány až 14. května,²⁶⁰ jelikož jeho vláda čelila hlasování o důvěře, ve které si udržela svoji pozici o pouhé dva hlasy.²⁶¹ Když ale ráno 15. května otevřel Eden v Ženevě místní noviny a následně také *Herald Tribune*, byl velmi nemile překvapen, když se dočetl o tajném jednání mezi Lanielem a Dullesem. Eden byl rozhořčen, že bez jeho účasti jednaly zbylé západní delegace opětovně o *United Action*, ve které byla zmíněna také Velká Británie. Nutno ale poznamenat, že nebylo úmyslem Washingtonu pozdržet informace před Londýnem.²⁶² Nicméně Eden se cítil býti obcházen ostatními delegacemi, jelikož pouhých pár dní předtím se dohodl se Smithem na zahájení předběžných diskuzí ohledně kolektivní obrany.²⁶³ Eden proto ještě téhož dne konfrontoval vedoucího americké delegace se zprávami z tisku.

Smith se na soukromém setkání s Edenem zprvu vyhýbal odpovědět, ale později potvrdil tajné rozhovory s Paříží. Patrně z rozhořčení nad neschopností udržet tajná jednání před tiskem, přečetl Smith britskému ministrovi zahraničí část korespondence mezi Paříží a Washingtonem z 11. a 14. května, jejichž obsahem byly již výše uvedené podmínky a případná intervence Spojených států v Indočíně.²⁶⁴ Částečně svoji roli mohl sehrát také Smithův předchozí názor na posílení vzájemných vztahů mezi delegacemi. Ačkoliv ale Eden ocenil gesto, následujícího dne veřejně uvedl, že nebude pokračovat se zástupci západních mocností v jakékoliv diskuzi ohledně případné kolektivní obrany jihovýchodní Asie, jež měla podle Londýna garantovat výslednou dohodu v Ženevě.²⁶⁵ Bez vědomí Washingtonu byl ale Eden vzápětí ujištěn francouzským ministrem zahraničí Bidaultem, že nebude vyžadovat intervenci Spojených států do doby, kdy jednání nebudou úspěšná.²⁶⁶ Určitým způsobem tím byl zažehnán diplomatický rozkol mezi západními spojenci a Eden přehodnotil dřívější rozhodnutí. Ovšem nedůvěra Velké Británie vůči Spojeným státům a Francii nadále přetrvávala.

²⁶⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1567–1568.

²⁶¹ *Journal officiel de la République française*, 14. 5. 1954, LXXXV/42.

²⁶² Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 11. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1536.

²⁶³ EDEN, s. 133–134; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 13. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 791–792.

²⁶⁴ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1567–1568; Jednání Eden-Smith, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 815–816.

²⁶⁵ *The New York Times*, 17. 5. 1954, CIII/35177; *The Times*, 15. 5. 1954, CLXIX/52933.

²⁶⁶ CABLE, s. 79.

Dulles označil zdržovací taktiku Londýna za cestu k druhému Mnichovu,²⁶⁷ jenže diplomatické vztahy s Paříží nebyly o moc přívětivější. Francouzský premiér Laniel totiž docílil závěru, že na konferenci nečelí pouze *Viet Minhu*, ale především komunistické Číně.²⁶⁸ Poměrně paradoxní situace, jelikož právě francouzská delegace se v Berlíně počátkem roku 1954 velmi zasadila o přizvání Pekingů na budoucí konferenci v Ženevě. Ovšem přítomnost čínských vojenských jednotek u Dien Bien Phu zvýšil pocit nebezpečí obdobné čínské intervence jako v průběhu korejské války. Proto se francouzský generál Ély dotazoval během své březnové mise ve Washingtonu na možnost leteckého zásahu Spojených států v případě, kdy se nad Indočínou vyskytnou čínská letadla. Dne 14. května se obdobně na takovou možnost odvetného úderu dotázal také francouzský premiér Laniel, společně s otázkou, zda Spojené státy jsou schopny garantovat hranice Laosu a Kambodži, aby mohly být z tohoto území staženy francouzské jednotky pro obranu Hanoje a zbývajícího území ve Vietnamu.²⁶⁹

Ministr zahraničí Dulles odpověděl ale zamítavě. Neshledal nutnost garantovat hranice Laosu a Kambodže, jelikož se domníval, že dostačujícím opatřením bude zřízení pozorovatelských mírových misí pod správou Organizace spojených národů, jak již dříve avizoval. Ovšem v případě výskytu čínských letadel nad Indočínou došel Washington k nejasným závěrům. Pokud mělo k takovému útoku dojít před vytvořením kolektivní obrany, byly Spojené státy ochotné reagovat odvetnými údery, jenže až po posouzení jednotlivých situací. Dullesova odpověď byla tedy velice vágní, přesto patrně, aby snížil francouzský defétismus, sdělil, že ačkoliv v podmínkách byla uvedena účast hlavně námořních a vzdušných sil Spojených států, nebyla tato fráze navržena tak, aby vylučovala protivzdušné síly a omezený počet pozemních jednotek na ochranu amerických základen v Indočíně. Spojené státy tedy nevyloučily v případě čínské intervence zásah nad rámec *United Action*, zároveň to bylo ale daleko od toho, co by se dalo nazvat příslibem vojenské pomoci v případě nouze.²⁷⁰

Eisenhowerova administrativa si po tomto velice neurčitým prohlášením nechala vypracovat konkrétnější studie ohledně jednostranné intervence. Ministerstvo obrany na základě memoranda od Sboru náčelníků štábů doporučilo, že účast Spojených států by

²⁶⁷ Memorandum z konverzace s prezidentem od ministra zahraničí, 19. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1584.

²⁶⁸ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, tamtéž, s. 1523–1524.

²⁶⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, tamtéž, s. 1566–1567.

²⁷⁰ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 15. 5. 1954, tamtéž, s. 1570.

se měla primárně omezit pouze na vzdušné a námořní síly. Dle jejich pohledu, který se velmi odlišoval od Eisenhowerovy teorie *domina*, postrádala Indočína klíčové vojenské cíle. Přidělením do této oblasti více, než symbolický počet amerických ozbrojených sil, mohlo znamenat vážné odklonění omezených možností Spojených států na Dálném východě a patrně by vyprovokovalo komunistickou Čínu k další agresi v jiné části Asii, kde by Washington postrádal ony jednotky. Jak již bylo uvedeno, Eisenhowerova administrativa v rámci politiky *New Look* finančně podporovala nekonvenční zbraně na úkor pozemní armády a předně se soustředila na obranu západní Evropy. Proto není překvapující, když ministerstvo obrany docílilo k závěru, že indočínský konflikt musí vyhrát vietnamská národní armáda, nikoliv americká.²⁷¹ Prezident Eisenhower přesto pověřil ostatní ministerstva a agentury k vypracování dalších studií na případnou intervenci ozbrojených sil v Indočíně s ohledem na jednu proměnnou skutečnost – zda čínští komunisté zasáhnou nebo nikoliv.²⁷²

Vystává tedy otázka, zda Washington navzdory doporučení z ministerstva obrany skutečně zamýšlel vyslat pozemní vojsko do Indočíny. Důkladnost, se kterou byla následná memoranda vypracována, naznačují, že možnost čínské intervence byla považována za vážnou realitu, se kterou se mohou v budoucnu střetnout.²⁷³ Nicméně ale ani studie necílily na závazek vyslat pozemní síly.²⁷⁴ Jenže jak již bylo uvedeno, Dulles se v dubnu 1954 snažil přesvědčit skeptický Kongres s argumentací, že se nebude jednat o vyslání pozemního vojska, ovšem návrh rezoluce mohl být vykládán v několika verzích, ve kterých byl prezident oprávněn povolát pozemní armádu při ohrožení bezpečnosti Spojených států. Proto lze uvažovat nad tvrzením, že Dullesova odpověď do Paříže, ohledně vyslání amerických vojáků a protiletectkých jednotek, přímo potvrdila domněnku, že Eisenhowerova administrativa využila tento dvojitý výklad. Jenže skutečně Washington uvažoval nad vyslání pozemní armády? Postup Spojených států se totiž velice podobá situaci, která nastala o necelých deset let později. V roce 1964 se prezident Johnson snažil také získat podporu skeptického Kongresu, a když byla v srpnu téhož roku ratifikována Tonkinská rezoluce, vyslal zprvu do Vietnamu pouze námořní a

²⁷¹ Memorandum od předsedy Sboru náčelníků štábů ministrovi obrany (Wilson), 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1592.

²⁷² Memorandum od výkonného tajemníka Rady národní bezpečnosti (Lay) ministrovi zahraničí, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 1581–1582.

²⁷³ Obsah jednotlivých memorand viz: United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part V, Section B-3-b, s. 508–529.

²⁷⁴ Seznam studií vypracovaných pro Radu národní bezpečnosti, 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1650–1652; Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, tamtéž, s. 1660–1662.

letecké síly. Prezident Johnson ale využil tehdejších útoků *Vietcongu* na společné jihovietnamské a americké základny jako *casus belli*, a tím celá situace vyústila ve vylodění prvních příslušníků námořní pěchoty v březnu 1965 a v počátek přímé vojenské účasti ve vietnamské válce. Vzhledem ale k absenci archivních pramenů, lze pouze spekulovat, zda by prezident Eisenhower jednal obdobně. Nicméně zůstává faktem, že Spojené státy se v roce 1954 nikdy nezavázaly k případné intervenci pozemní armády do Indočíny, pouze nad touto možností uvažovaly. Ve Washingtonu byla spíše patrná ochota docílit *United Action*. V případě francouzské vlády lze ale polemizovat o jejich snahách nalézt konsenzus se Spojenými státy.

Francouzský premiér Laniel měl téměř okamžitě námitky k obdrženým americkým podmínkám. Podle očekávání Washingtonu se jednalo předně o bod, kdy Francie měla veřejně přiznat Laosu, Kambodži a Vietnamu nezávislost a právo kdykoliv vystoupit z Francouzské unie. Podle Laniela by francouzská veřejnost nemohla pochopit, proč jsou nutná učinit taková prohlášení, když žádný ze tří uvedených států o to nikdy nepožádal. Ačkoliv ale bylo dohodnuto, že o tomto bodě se povede ještě další diskuze,²⁷⁵ byla Lanielova vláda dále znepokojena opatrným jednáním Washingtonu vůči intervenci a předně z pocitu, že pouze námořní a vzdušná podpora Spojených států se jeví jako nedostačující. Paříž byla ale znovu ujištěna, že námořní pěchota spadá pod velení námořnictva, tudíž může být nasezena v Indočíně.²⁷⁶ Na tomto místě musí být ale upozorněno na skutečnost, kdy se američtí historici George Herring, Stephen E. Ambrose nebo Richard Immerman mylně domnívali, že Paříž pro ratifikaci podmínek požadovala po Spojených státech závazky v podobě vyslání pozemního vojska a letecký úder v případě výskytu čínského letectva v Indočíně.²⁷⁷ Vzhledem k analýze archivních pramenů lze označit tato tvrzení za mylná. Ve skutečnosti se jednalo pouze o bilaterální diskuzi Paříže a Washingtonu nad případnými vojenskými možnostmi americké reakce, nikoliv o jednostranné francouzské požadavky.²⁷⁸

²⁷⁵ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1567.

²⁷⁶ Schůze mezi Smithem a Bidaultem, 24. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 903.

²⁷⁷ HERRING, IMMERMANN, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu*, s. 362; IMMERMANN, *Between the Unattainable and the Unacceptable*, s. 144; HERRING, *America's Longest War*, s. 40; AMBROSE, s. 381.

²⁷⁸ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta náměstkovi ministra zahraničí, 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1648; Memorandum Sboru náčelníků štábů ministři obrany, 20. 5. 1954, tamtéž, s. 1590–1591; Podstata diskuse mezi zástupci ministerstva zahraničí a Sbohem náčelníků štábu, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1666; MOODY, Walton S. (ed.), *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, Washington D.C. 2004, s. 180–184.

Ve Washingtonu byl ale již znatelný jistý skepticismus a nedůvěra vůči Francii. Ministr zahraničí Dulles se domníval, že právě premiér Laniel, nebo jeho následovník, využije hrozby americké vojenské intervence jako: „[...] *karty pro hru v Ženevě*.“²⁷⁹ Obavy Washingtonu dále plynuly z vlastních předložených podmínek, které mohly být Francií využity jako alibi v případě, kdy jednání v Ženevě budou neúspěšná. S ohledem na dřívější defétismus francouzské vlády reálně hrozilo, že Paříž se rozhodla nepokračovat v indočínském konfliktu, a tak mohla celkem lehce přenést vlastní odpovědnost z kapitulace na Spojené státy, když by je veřejně obvinila z obtížných podmínek pro schválení intervence. Pro Eisenhowerovu administrativu byl takový výsledek více než nepřijatelný, a proto ministr zahraničí Dulles upozornil amerického velvyslance v Paříži Dillona, aby se nenechal vmanévrovat do takové situace.²⁸⁰

Podezření Washingtonu bylo navíc umocněno skutečností, že doposud neobdržel z Paříže žádné oficiální vyjádření k předloženým podmínkám. Situace v Indočíně se z pohledu Spojených států ale každým dnem zhoršovala. Ačkoliv *Viet Minh* utrpěl u Dien Bien Phu značné materiální a lidské ztráty, postupně obnovoval svoji bojeschopnost a bylo zřetelné, že obavy z útoku na Hanoj byly oprávněné. Byly totiž zaznamenány první střety s *Viet Minhem* pouhých šedesát kilometrů od města. Nicméně hlavní síla ofenzivy byla očekávána až v průběhu druhého červnového týdne.²⁸¹ Není proto překvapující, že neaktivita Paříže v této otázce znepokojila ministra zahraničí Dullese, když poznamenal: „*Zdá se zcela jasně, že vojenská opatření, která by byla přijata v příštích několika týdnech, mohou udržet Indočínu, ale také mohou být beznadějně neadekvátní za dva měsíce, jestliže se vojenská a politická situace Indočiny bude nadále zhoršovat.*“²⁸² Pokud by tedy Francie dlouho oddalovala ratifikaci podmínek, mohlo to v konečném důsledku znamenat, že vojenská a politická situace v zemi se mohla natolik zhoršit, že ve Washingtonu by již nebyli nadále ochotný internovat, ačkoliv by Francie s podmínkami souhlasila.²⁸³

²⁷⁹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 17. 5.1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1575–1576.

²⁸⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 1579–1580; Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 17. 5.1954, tamtéž, s. 1575–1576.

²⁸¹ Indočína, 20. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R0002 00290005-5; Pravděpodobný vojenský a politický vývoj v Indočíně během následujících třiceti dní, 21. 5. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79R01012A004400070001-7.

²⁸² Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 21. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1954.

²⁸³ Memorandum z diskuze ze 198. zasedání Rady národní bezpečnosti, 20. 5. 1954, tamtéž, s. 1588–1589.

Znepokojení, které vyvolala Paříž s oddalováním odpovědi, zároveň ale uspíšilo prvotní americko-francouzskou vojenskou diskuzi. Jak již bylo uvedeno, francouzská strana nepřekládala vlastní podmínky, trvala však na vyjasnění tří, z jejich pohledu závažných otázek. Prvním položenou otázkou bylo již avizované vyslání amerických pozemních sil. Je zcela zřetelné, že vzhledem k vnitřním direktivám zadané prezidentem Eisenhowerem na vypracování studií ohledně této možnosti, lze konstatovat, že Washington nebyl v této době plně rozhodnut, zda vyšle, respektive nevyšle pozemní vojsko nad rámec *United Action*. Paříž byla ale adekvátně spokojena se stanoviskem, že akce se může účastnit americká námořní pěchota. Zůstává však do současnosti nezodpovězenou otázkou, do jaké míry se měla participovat v konfliktu. Druhá otázka se týkala nezávislosti indočínských států. Francie opětovně uvedla, že veřejnost nepochopí odtržení těchto států od Francouzské unie. Ve vnímání francouzského ministra zahraničí Bidaulta by bylo přidělení takového práva katastrofou, jelikož stejné požadavky mohly poté přicházet z francouzských kolonií v severní Africe, kde již byly znatelné sílící antifrancouzské tendence. Třetí otázka obsahovala požadavek na určitou míru flexibility, pokud jde o stažení francouzských sil z Indočíny v případě podstatného posílení vietnamské národní armády. Washington se oprávněně obával, že pokud padne Lanielova vláda v průběhu *United Action*, může nastat situace, kdy se Spojené státy ocitnou se svými spojenci opuštěny v Indočíně, a tak Eisenhower bude pravděpodobně donucen rozhodnout se mezi dvěma možnostmi – buď stáhnout americké síly a přenechat zemi komunistickému *Viet Minhu*, což bylo v rámci teorie *domina* nepřijatelné, nebo vyslat značné množství pozemních sil k udržení země. Zároveň se tato otázka prolínala ve vztahu Francie k Evropskému obrannému společenství. Pokud byla dříve dávaná přednost evropským záležitostem, nyní se americký velvyslanec v Paříži domníval, že je nutné nejdříve vyřešit indočínskou krizi. Ovšem pokud Washington bude vyvíjet nátlak k přijetí této zásadní podmínky, tedy nulové stažení francouzských jednotek v průběhu *United Action*, hrozilo nejenom odložení smlouvy o Evropském obranném společenství na neurčito, ale také tím mohla být výrazně posílena skupina v Národním shromáždění upřednostňující mír v Indočíně za každou cenu.²⁸⁴

²⁸⁴ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 22. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1601–1602; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 19. 5. 1954, SLANY, William, SAMPSON, Charles, ROSE, Lisle, BERNBAUM, John (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western European Security*, Volume V, Part 1, Washington 1983, s. 958–959; STATLER, Kathryn, *Replacing France: The Origins of American Intervention in Vietnam*, Lexington 2007, s. 101.

Krátce po vyslovení těchto francouzských námitek k předloženým podmínkám, obdržel Washington dne 24. května, tedy skoro po více jak dvou týdnech, také osobní vyjádření premiéra Laniela. Souhlasil, že společně s indočínskými státy požádá Spojené státy o vojenský zásah. V zásadě přijal také následující dva body – požádat o pomoc další zmíněné státy a zapojit do celé záležitosti Organizaci spojených národů. Ovšem americký velvyslanec Dillon si byl jist, že Paříž požádá Thajsko, Filipíny, Austrálii a Nový Zéland až v případě, kdy bude Spojenými státy ujištěna, že jejich nabídky přijmou. Proto v tomto případě vynechal Velkou Británii, ačkoliv byla zmíněna v plánu *United Action*, jelikož o jejímž skepticismu již nešlo polemizovat. V případě zapojení Organizace Spojených národů měl premiér Laniel ale námitku. Prvotní apel na Valném shromáždění mělo vznést Thajsko, nikoliv Laos nebo Kambodža. Francouzský ministr zahraničí Bidault měl ale výhrady k takovému postupu, jelikož se obával neúmyslné provokace arabských států. Kde Paříž shledala odpověď bez dalších námitek, byla případná účast námořní pěchoty. Francouzský premiér ale nebyl nadále ochotný přijmout závazek nestáhnout žádné jednotky v průběhu *United Action*. Kritickým bodem se také nadále jevila otázka nezávislosti tří indočínských států.²⁸⁵

Vztah Francie vůči indočínským státům byl v této době velmi komplikovaný. Vietnamský stát, Laos a Kambodža oficiálně získaly větší podíl nezávislosti již v roce 1949 a byl jim udělen status „přidružené státy“ v rámci Francouzské unie.²⁸⁶ Přesto z pohledu Spojených států se nejednalo o kompletní naplnění předešlých dohod, ke kterým se Paříž zavázala, předně ve vztahu k Vietnamskému státu, plynoucí z Elysejské smlouvy. Washington proto požadoval, aby těmto přidruženým státům bylo uděleno právo kdykoliv moci vystoupit z Francouzské unie, což bylo nejenom silné politické, ale také společenské téma. Pokud totiž existovaly ve francouzské společnosti důvody k setrvání v boji proti *Viet Minhu*, byly to především závazky Francouzské unie bránit vlastní území. Prohlášení francouzské vlády, že přidružené státy by měly právo kdykoli vystoupit z Francouzské unie, by odstranilo poslední důvod k setrvání v konfliktu. Jestliže ale ani tyto státy nikdy nepožádaly o vystoupení z Francouzské unie, mohlo být pro francouzskou veřejnost nepochopitelné, proč Spojené státy trvaly na této podmínce.

²⁸⁵ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1603–1604.

²⁸⁶ Částečná nezávislost Laoského království byla deklarována 19. července 1949 a 8. listopadu téhož roku také Kambodži. TERTRAIS, Huges, *France and the Associated States of Indochina, 1945–1955*. In: FREY, Marc, PRUESSEN, Ronald W., YONG, Tan Tai (ed.), *The Transformation of Southeast Asia: International Perspectives on Decolonization*, New York 2015, s. 75.

Pokud přesto by Paříž tato práva udělila a Vietnamský stát by učinil jednostranné kroky k odchodu z Francouzské unie, mohlo to narušit celý její systém. V takovém případě by z pohledu Francouzů neexistovaly žádné důvody, proč udržet Vietnam, respektive navázat vřelé diplomatické vztahy jako v případě Commonwealthu, když to není v jejich osobním zájmu. Ostatně tyto predikce ohledně postoje Francie vůči svým bývalým koloniím se potvrdily během následujících let. Spojené státy proto velmi zvažovaly, zda setrvat na této podmínce. Ovšem obavy ze spojování s kolonialismem stále převyšovaly. Alternativně se tudíž v americké zahraničí politice mělo diskutovat nad možnostmi, jak francouzské vládě a veřejnosti vyjasnit případnou nezávislost přidružených států. Nicméně americký velvyslanec v Paříži společně s americkým *chargé d'affaires* v Saigonu doporučili, že není vhodné usilovat o něco, o co indočínské státy nikdy nepožádaly. Adekvátní odpověď pro vyjasnění této podmínky veřejnosti měla spočívat v podepsání bilaterálních smluv mezi Francií a Vietnamem o nezávislosti a spolupráci s Francouzskou unií. Pokud by se tento dokument stal pevným předpokladem pro pomoc Spojených států, mohla francouzská vláda a Bao Daj za Vietnamský stát okamžitě souhlasit s podpisem, a tím odstranit kritický bod jak v předložených podmínkách, tak v údajných třech požadavcích prezidenta Eisenhowera. Ostatně celou problematiku příznačně vystihl americký *chargé d'affaires* v Saigonu: „[...] *problémem Vietnamu není nyní nezávislost, ale samotná existence.*“²⁸⁷

Ministr zahraničí Dulles následně přehodnotil dřívější stanovisko a 26. května představil Paříži novou nabídku. Byl si již vědom, že není vhodné trvat na udělení práva kdykoliv opustit Francouzskou unii. Přesto stále panovalo přesvědčení, že je potřeba prohlášení, které bude mít dopad nejenom na světové mínění, ale předně na obyvatele Vietnamského státu. Zároveň ale nemohla být zrušena všechna dřívější francouzská privilegia najednou, jelikož v Paříži by již neviděli důvod, proč setrvat v boji. Bylo proto představeno kompromisní řešení. Francie a Vietnamský stát měly podepsat návrh smlouvy o nezávislosti. Zároveň Paříž měla předstoupit s veřejným prohlášením, že Francouzská unie se skládá ze suverénních států, čímž měl být negován kolonialismus, a tím pádem byly Spojené státy ochotné stát se garantem této budoucí nezávislosti.²⁸⁸

²⁸⁷ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1604–1605; *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 25. 5. 1954, tamtéž, s. 1610–1611.

²⁸⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 26. 5. 1954, tamtéž, s. 1618–1619; Představená smlouva ale nikdy nebyla podepsána a ratifikována ani jedním státem.

Dalším velmi problematickým bodem se jevila francouzská žádost o stažení části armády v průběhu *United Action*. Ačkoliv není k dispozici žádný přímý archivní materiál, který by obsahoval konkrétnější informace ohledně amerických diskuzí nad touto námitkou, lze přesto konstatovat, že Washington vyšel vstříc francouzskému požadavku. Dohoda o společném postupu měla nově Francii umožnit určitou flexibilitu, ale pouze v případě podstatného zvýšení bojeschopnosti vietnamské národní armády.²⁸⁹ Francouzský premiér Laniel nabídku přijal, a tím Spojené státy dokázaly v podstatě nalézt ve všech sporných otázkách konsenzus s francouzskou stranou. Nutno ale upozornit na skutečnost, že francouzský pohled na podmínky byl prezentován pouze ze smýšlení samotného premiéra Laniela a úzké skupiny vlády, nikoliv názorově rozděleného Národního shromáždění. Přesto Laniel vyjádřil spokojenost nad dosažení shody v politické rovině a navrhnul okamžité zahájení diskuze ohledně vojenských plánů, výcviku vietnamské národní armády a struktury společného velení.²⁹⁰

Francouzská vláda stále ale neučinila kroky, které Spojené státy očekávaly pro případnou vojenskou pomoc, tedy ratifikovat předložené podmínky Národním shromážděním. Paradoxně ale Paříž naléhala na Washington, že pro zvýšení naděje pro „pokrok“ na konferenci v Ženevě je zapotřebí prokázat zvýšenou soudružnost mezi Spojenými státy a Francií. Především Spojené státy mohly být u francouzské veřejnosti vnímány velmi negativně, kvůli nedávným obviněním z nečinnosti během bitvy u Dien Bien Phu. Proto francouzský ministr zahraničí Bidault navrhl, aby Spojené státy převzaly odpovědnost za výcvik vietnamské národní armády nebo poskytnuly pomoc na výstavbu letišť v Indočíně pro použití proudových letadel. Jestliže se ale tehdy americkému velvyslanci v Paříži Dillonovi zdálo, že jsou na zdárné cestě k ratifikaci *United Action*, byl přehnaný optimismus velmi krátce na to utnut. Francie opětovně vnesla otázku případné reakce Washingtonu na čínský letecký úder v Indočíně.²⁹¹ Dillon se obával, že pokud by okamžitě informoval Laniela, že jim v případě nouze Spojené státy nepomohou, mohlo to způsobit hluboký a okamžitý dopad jak na francouzský přístup v Ženevě, tak na jejich plány posílení obrany Indočíny.²⁹²

²⁸⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 28. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1628.

²⁹⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, tamtéž, s. 1635.

²⁹¹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 28. 5. 1954, tamtéž, s. 1628–1630.

²⁹² Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 1642; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part III, Section A, s. 21.

Francouzská vláda totiž vnímala případnou vojenskou pomoc Spojených států ze dvou pohledů. Paříž stavěla pomyslnou dělicí čáru mezi případnou americkou intervencí postavenou na základech *United Action* a odvetným úderem proti čínskému vojenskému zásahu. Ostatně francouzský generál Ély si byl stále jist, že má údajný závazek admirála Radforda, že v případě čínské invaze zasáhnou americká letadla na základě žádosti Paříže.²⁹³ Francie tedy podmiňovala splnění podmínek pouze v případě *United Action*, zatímco se mylně domnívala, že Spojené státy byly ochotny zasáhnout v případě leteckého útoku komunistické Číny. Nepochybně k tomu přispěla také skutečnost, kdy americký ministr zahraničí Dulles v září 1953 upozornil Peking před agresivním jednáním vůči Indočíně, které by se mohlo setkat s odvetnou akcí Spojených států.²⁹⁴ Ačkoliv ale nebyla hrozba čínské leteckého úderu považována ve Washingtonu za akutní,²⁹⁵ americký velvyslanec v Paříži Dillon naznačil ministerstvu zahraničí, že pokud pád Vietnamu bude způsoben za pomoci čínské leteckého útoku, který by se nestřetl s americkou reakcí, ohrozí to nejenom vyjednávání v Ženevě, jež patrně vyústí v sovětsko-francouzskou dohodu, ale zároveň v pád Lanielovy vlády. Nevylučoval dokonce potencionální převzetí Francie komunistickou stranou, vzhledem k její rostoucí popularitě. Nicméně i bez převzetí moci komunisty, mohla neaktivita Washingtonu v Indočíně způsobit značné oslabení Severoatlantické aliance, a tím také narušit pozice Spojených států v západní Evropě a její obranyschopnost vůči komunistické expanzi. Dillon ostatně závěrem uvedl, že mezi Spojenými státy a Francií došlo v otázce případné vojenské pomoci k: „[...] extrémně závažnému nedorozumění,“ které mohlo ohrozit dosavadní americké úsilí.²⁹⁶

Paříží opětovně vznešený dotaz vytvořil rozpor nejenom s Washingtonem, ale také mezi ministrem zahraničí Dullesem a prezidentem Eisenhowerem. Zatímco Dulles zastával stanovisko podpořit Francouze v případě agrese komunistické Číny, byl Eisenhower proti jakékoli obdobné akci, která by nebyla realizována na základech *United Action*. Nechtěl totiž dopustit situace, ve které by se Spojené státy ocitly ve válečném stavu s komunistickým blokem, jelikož odvetná akce znamenala podle jeho

²⁹³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 30. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1638–1639, 1641.

²⁹⁴ Válka v Indočíně, 14. 9. 1953, *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, s. 342.

²⁹⁵ Memorandum ministra zahraničí prezidentovi, 28. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 528; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part III, Section A, s. 22.

²⁹⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 30. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1639–1641.

pohledu konflikt nejenom s Pekingem, ale patrně také se Sovětským svazem.²⁹⁷ Přesto pouhý den před jednáním nad francouzským dotazem sdělil Eisenhower svému asistentovi, že mezi ním a Dullesem neexistuje žádný zásadní názorový rozdíl.²⁹⁸ Těžko konstatovat, zda si byl prezident vědom odlišného názoru ministra zahraničí, ačkoliv byl asistentem upozorněn na takovou skutečnost. Nicméně rozdílná interpretace americké pomoci se projevila dne 2. června, když prezident Eisenhower konfrontoval Dullese na schůzi ve své pracovně v Bílém domě. Ministr zahraničí zde vyjasnil svůj pohled. Obdobně jako premiér Laniel rozlišoval mezi *United Action* a odvetným úderem proti zjevné agresí komunistické Číny. Ostatně jak již bylo uvedeno, Peking byl před takovou agresí varován. Dulles ale zároveň vnímal čínský útok v Indočíně jako ohrožení bezpečnosti Spojených států, čímž odkazoval na postoj Kongresu. Podle Dullese by kongresmani v takovém případě velmi pravděpodobně schválili odvetnou akci. Prezident Eisenhower ale důrazně oponoval s odkazem na náladu v americké společnosti. Dle jeho pohledu bylo důležitější získat si nejdřív americkou veřejnost, respektive vyjasnit, že čínský útok skrývá nebezpečí pro zájmy Spojených států, a proto se obával, že Kongres nebyl v takové pozici, aby schválil odvetný úder. Navzdory skutečnosti, že Thajsko, Filipíny, Francie a indočínské státy by takovou akci patrně podpořily, byl prezident zkrátka znepokojen touto politikou, jako o nelogičnosti vést válku s komunistickou Čínou bez dřívějších spojeneckých závazků.²⁹⁹ Následně byl prezidentův názor dne 3. června potvrzen a přijat Radou národní bezpečnosti.³⁰⁰ Ministr zahraničí Dulles poté odeslal do Paříže zamítavou odpověď, že za současné situace se naplnění předložených podmínek vztahuje na jakoukoliv akci Spojených států v jihovýchodní Asii, a tudíž žádná dohoda o pomoci nebyla nikdy uzavřena.³⁰¹

Nejednalo se však o jedinou překážku v bilaterálních diskuzích mezi Paříží a Washingtonem. Francie stále nepožádala o vojenský zásah ostatní zmíněné státy, ačkoliv thajská vláda již předložila Organizaci Spojených národů dopis, v němž upozornila na boje v Indočíně, které podle jejich názoru představovaly hrozbu pro

²⁹⁷ Memorandum od Roberta Cutlera, zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti, ministru zahraničí, 2. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 531.

²⁹⁸ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler) náměstkovi ministru zahraničí pro politické záležitosti (Murphy), 1. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1649.

²⁹⁹ Jednání v kanceláři prezidenta, 2. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 530–531.

³⁰⁰ Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, tamtéž, s. 537.

³⁰¹ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 4. 6. 1954. In: United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part V, Section B-3-b, s. 530.

bezpečnost vlastní země.³⁰² Tímto postupem měla být zahájena internacionalizace konfliktu, a tím negovat podporu kolonialismu. Jenže Paříž stále nepodnikla ani v tomto směru žádné další kroky, až na námitky a dotazování se. Naopak opětovně diskutovala s Washingtonem o vyslání námořní pěchoty, která neměla vést pouze strážní, ale také ofenzivní činnost. Spojené státy ale sdělily, že nikdy nedaly žádný závazek ohledně jejich nasazení, pouze o této možnosti uvažovaly.³⁰³ Ministr zahraničí Bidault také viděl problém v ratifikaci plánu v průběhu ženevské konference. Pokus schválit americké požadavky mohl přivodit vládní krizi, jelikož majorita poslanců v Národním shromáždění byla patrně ochotná zvážit vojenské možnosti až po neúspěchu diplomatických jednání. Ačkoliv Eisenhowerova administrativa si byla vědoma těchto skutečností, musela dále trvat na ratifikaci podmínek před jakoukoliv akcí kvůli obavám, že se Francie v budoucnu stáhne z konfliktu.³⁰⁴

Rozhodující překážka pro neúspěch *United Action* se ovšem týkala nezávislosti indočínských států. Francouzský ministr zahraničí Bidault měl proti tomuto kroku stále námitky. Obával se, že po udělení plné nezávislosti vystoupí tyto státy z Francouzské unie, ačkoliv francouzští vojáci bude nadále bojovat v zemi. Zároveň také garance nezávislosti od Spojených států byla z pohledu Bidaulta vnímána jako vytvoření jakéhosi vazalského vztahu mezi indočínskými státy a Washingtonem. Podle Paříže měly tyto záruky spíše směřovat k tématům územní celistvosti, obraně a bezpečnosti.³⁰⁵

Pokud tedy všechny uvedené francouzské výtky a dotazování sumarizujeme, není překvapující, že navzdory francouzskému ujištění ohledně dosažení shody v politické rovině,³⁰⁶ byla Eisenhowerova administrativa stále více skeptická vůči francouzskému premiérovi Lanielovi, ministrovi zahraničí Bidaulta a jejich ochotě, ratifikovat podmínky, čímž by byla odstraněna překážka pro přijetí *United Action* americkým Kongresem. Ostatně ministr zahraničí Dulles byl stále více přesvědčen, že Paříž pouze využila hrozby intervence, která zároveň neobjasněna unikla do evropských

³⁰² Dopis úřadujícího stálého zástupce Thajska při OSN ze dne 29. 5. 1954, adresovaný předsedovi Rady bezpečnosti. In: United Nations Digital Library [online], [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digital.library.un.org/record/602877?ln=en>.

³⁰³ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1672.

³⁰⁴ Jednání mezi Smithem a Bidaultem, 5. června, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 6. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1040.

³⁰⁵ Tamtéž.

³⁰⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1635.

medií, k zlepšení vyjednávací pozice v Ženevě.³⁰⁷ Zatímco tedy zůstaly tyto otázky ve vzájemných diskuzích s Paříží stále otevřené a nevyřešené, odeslal ministr zahraničí Dulles premiérovi Lanielovi telegram, ve kterém označil jeho dřívější přesvědčení o nalezení shody za: „[...] *velmi nadhodnocené*.“³⁰⁸

Počátkem června 1954 se *United Action* pomalu stávala minulostí. V podstatě se potvrdily dřívější Dullesovy obavy, když byl následně francouzským premiérem Lanielem a generál Élym důrazně informován, že požádají o intervenci až v situaci, kdy jednání v Ženevě budou neúspěšná, nebo se bude schylovat k vojenskému rozhodnutí na severu Vietnamu.³⁰⁹ Jenže pokud by Paříž skutečně tak učinila, mohlo být z pohledu Washingtonu již pozdě pro jakýkoliv zásah. Francouzský ministr zahraničí Bidault dokonce sdělil svému americkému protějšku Dullesovi, že s ohledem na americké naléhání ratifikovat požadavky v Národním shromáždění, přistoupí současná vláda k možnosti *United Action* až v momentě, kdy poslanci budou plně přesvědčeni, že se vláda snažila všemi způsoby dojednat v Ženevě uspokojivou dohodu.³¹⁰ Spojené státy se tak rázem ocitly v začarovaném kruhu, který samy vytvořily.

Vzhledem k průtahům a množství výhrad lze konstatovat, že Paříž patrně hrála diplomatickou hru a pouze se snažila využít mezer v předložených podmínkách, a tím posílit vlastní vyjednávací pozici. Ke stejnému názoru dospěli také představitelé Sboru náčelníků štábů, kteří označili postup Paříže za vydírání.³¹¹ Přesto se může zdát překvapující, že delegace Spojených států na ženevské konferenci zvažovala obdobnou francouzskou taktiku, tedy využít hrozby intervence, ovšem s cílem posílit morálku vietnamské národní armády. Přesto ale závěrem dodali, že s nejvyšší pravděpodobností je taková možnost nerealistická.³¹² Obdobně se také shodli, že není v zájmu Spojených států předstírat, že pokud *Viet Minh* ovládne sever Vietnamu, Washington zasáhne. Zároveň panovaly také obavy, že demarše zaslaná Sovětskému svazu nebo komunistické Číně, která by se domáhala vyjednávání míru v Indočíně na základě

³⁰⁷ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 7. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1056.

³⁰⁸ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 4. 6. 1954. In: United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part V, Section B-3-b, s. 530.

³⁰⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1642, 1644.

³¹⁰ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, tamtéž, s. 1671–1672.

³¹¹ Podstata diskuse z jednání Sboru náčelníků štábů v Pentagonu, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1676.

³¹² Koordinátor delegace Spojených států (Johnson) vedoucímu delegace (Smith), 6. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1048.

situace před začátkem konference, mohla v zásadě ohrozit dosavadní úsilí Spojených států. Existovala zde možnost, že Peking a Kreml si byly vědomy, že Washington není schopný adekvátně reagovat na vývoj situace ve Vietnamu a diplomatický apel by pouze oslabil dosavadní americké pozice. Nicméně pokud přesto panovaly názory, že Spojené státy by měly zasáhnout, byl tento postup přímo v rozporu s nedávným memorandem prezidenta Eisenhowera, ve kterém se vyjádřil velmi skepticky k postoji Kongresu, jenž by patrně neratifikoval unilaterální vojenský zásah, a to ani v případě zjevné čínské agrese.³¹³

Definitivní konec *United Action* přinesl pád francouzské vlády premiéra Josepha Laniela, které byla dne 12. června 1954 vyslovena nedůvěra. Jelikož ale prohrála velmi těsně a opozice neměla dostatečný počet hlasů,³¹⁴ existovala zde možnost, že francouzský prezident René Coty rezignaci nepřijme z obav před vládní krizí v situaci, kdy se jednalo o osudu Francouzské Indočíny.³¹⁵ Paradoxně ale reakce amerického velvyslanectví na pád vlády nebyla tak negativní, jako spíš na obecný vývojový trend francouzské vládní politiky. Washingtonu si totiž uvědomoval, že Lanielova vláda byla patrně poslední, jež byla ochotná setrvat jak v indočínském konfliktu, tak ve smlouvě o Evropském obranném společenství. Ačkoliv tedy vývoj po pádu Dien Bien Phu zprvu naznačoval ambice, že bude úspěšně realizována *United Action*, pozdější námitky a dotazování Paříže pouze oddalovalo konečné rozhodnutí a zvyšovalo podezření, že Francie využila hrozby americké intervence na konferenci v Ženevě. Počátkem června 1954 bylo z pohledu Spojených států tudíž skoro již jisté, že vypršel čas na provedení *United Action*. Americký velvyslanec v Paříži shrnul situaci následovně: „[...] šance Spojených států pozitivně reagovat na francouzskou žádost o vojenskou pomoc i poté, co by byly splněny všechny podmínky, jsou zhruba nulový.“³¹⁶ Návrh *United Action* ovšem nebyl ani poté Spojenými státy zcela zavrhnut, ale spíše byl odsunut do pozadí a již nikdy se neobjevil opět ve formě, v jaké byl původně zamýšlen.³¹⁷

³¹³ Memorandum poradce delegace Spojených států (Bonsai) vedoucímu delegace (Smith), 7. 6. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1051–1054.

³¹³ Memorandum z diskuze z 200. zasedání Rady národní bezpečnosti, 3. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 533–537.

³¹⁴ *Journal officiel de la République française*, 13. 5. 1954, LXXXV/54.

³¹⁵ *The New York Times*, 13. 6. 1954, CIII/35204.

³¹⁶ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1687.

³¹⁷ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1166–1167; United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part III, Section A, s. 24.

4.2 Obtíže americké diplomacie

Neúspěch prosadit *United Action* znamenalo pro americkou zahraniční politiku znatelné selhání. Šance ratifikovat vojenskou intervenci byla bez předchozích spojeneckých závazků téměř nulová, navzdory se zhoršující situaci ve Vietnamu. Také osobní pohled prezidenta Eisenhowera byl proti jakémukoliv unilaterálnímu zásahu v Indočíně, dokonce i v případě zjevné agrese komunistické Číny. Zároveň narůstající podezření Washingtonu vůči skutečným úmyslům Paříže postupně oslabovalo možnosti provést *United Action*, jejíž realizace byla definitivně odložena souběžně s pádem francouzské vlády Josepha Lanielova v půli června 1954. Přesto k záchraně dosavadního úsilí Spojených států v Indočíně existovalo stále řešení, které spočívalo v diplomatickém vyjednávání se státy zastoupenými na konferenci v Ženevě. Jenže od prvního zasedání v Paláci národů nečinila americká delegace žádné podstatné kroky k nalezení dohody a spíše veškerý posun na jednání blokovala. Ostatně základní pokyny od ministra zahraničí Dullese později výstižně okomentoval koordinátor celé americké delegace v Ženevě, Ural Alexis Johnson: „[...] byli jsme bez pokynů. Až na to, že budeme poslouchat, diskutovat a získávat co nejvíce informací, protože rozhodnutí, která byla učiněna ohledně Vietnamu, neprováděla francouzská nebo naše delegace v Ženevě. Ty byly učiněny v Evropě, v Paříži a ve Washingtonu.“³¹⁸

Klíčovým problémem americké zahraniční politiky na konferenci v Ženevě byla neexistence alternativního plánu v případě neúspěchu *United Action*. V rámci základních instrukcí mohla být účast Spojených států v takové situaci výrazně omezena *de facto* do role pozorovatele, popřípadě přerušit veškeré diplomatické styky a dále se již neúčastnit. Ovšem ve stejné době, kdy padla Lanielova vláda, se podle zpráv americké delegace rozhodl britský ministr zahraničí Eden opustit konferenci.³¹⁹ Rozhodnutí vedoucího britské delegace vyvolalo ve Washingtonu mylný dojem, že z pohledu Londýna nelze docílit uspokojivé dohody, a proto opětovně přistoupí na jednání o kolektivní obraně jihovýchodní Asie a k jejímu zformování před koncem konference.³²⁰ Pro ministra zahraničí Dullese se tak po neúspěchu *United Action* rázem otevřela další možnost, jak zvrátit průběh jednání a zároveň opětovně otevřít otázku

³¹⁸ Interview with Ural Alexis Johnson. In: WGBH Openvault [online], [cit. 7. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_BA67F7DA143C49A8846FB32DB5D9FA95#at_376.013_s.

³¹⁹ Jednání mezi Edenem a Smithem, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1084; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1136.

³²⁰ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1146–1147.

britské participace v obranném paktu před uzavřením finálních dohod. Na cestě k docílení takových výsledků ale mohl narazit na výrazné problémy z dřívějších britsko-amerických diskuzí, které byly dále ovlivněny nevalnou aktivitou Spojených států na konferenci. Proto je nutné pro nastínění budoucího vývoje na jednáních v Ženevě po pádu francouzské vlády a amerického hledání východiska z diplomatické krize, uvést do kontextu nejenom průběžné diskuze mezi Londýnem a Washingtonem nad kolektivní obranou od května 1954, ale zároveň analyzovat samotný přístup Spojených států ke konferenci od prvního zasedání, jelikož obě témata byla velmi provázána. Nelze se totiž omezit pouze na tvrzení, že v rámci odmítání hlubší účasti na jednáních, nehledalo americké ministerstvo zahraničí další možnosti spolupráce se západními mocnostmi.

Základní úvahy ministra zahraničí Dullese se přesto nezměnily od konce schůze čtyř mocností v Berlíně z února 1954. Nadále byl přesvědčen, že v Ženevě nebude docíleno přívětivé dohody. Proto od počátku konference odmítal projednat jakékoliv návrhy nejenom od francouzské delegace, navrhuující dočasné příměří, ale také ze strany komunistické Číny a *Viet Minhu*, požadující rozdělení Indočíny,³²¹ jejichž odmítnutí se zdá vcelku pochopitelné. Kromě toho se však koncem května postavil také proti britskému návrhu na dočasné příměří,³²² ačkoliv v této době Washington již podezíral Paříž, že pouze využívala hrozby intervence k posílení vlastní vyjednávací pozice. Nepochybně by tedy vstřícnější krok vůči Londýnu mohl napravit již dřívější diplomatický rozkol, kdy americké ministerstvo zahraničí neúmyslně neinformovalo britskou stranu o obnovení rozhovorů s Paříží nad *United Action*. Diplomatické vztahy mezi Spojenými státy, Velkou Británií a Francií byly tudíž téměř od počátku konference poznamenány nejenom americkým odmítáním, ale později také nedorozuměním a následnou vzájemnou nedůvěrou, která se ještě více prohloubila. Jenže zároveň nelze konstatovat, že Dulles neprovil snahy opětovně spolupracovat s Velkou Británií. Jak již bylo naznačeno, Washington se předně snažil obnovit diskuzi nad kolektivní bezpečností jihovýchodní Asie a uvažoval o jejím možném rozšíření dalšími státy, které byly zainteresované v regionu. Dulles se tak navzdory britskému skepticizmu snažil, prostřednictvím vedoucího delegace Smitha, přimět Londýn k opětovné účasti na této

³²¹ Šesté omezené zasedání o Indočíně, 25. května, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 26. 5. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 922–923, 926; Sedmé omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 947.

³²² Memorandum z diskuze ze 199. zasedání Rady národní bezpečnosti, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 943.

kolektivní obraně ještě v průběhu konference.³²³ Důvod tohoto nátlaku na Londýn totiž spočíval v modifikovaném výkladu teorie domina, neboť ve Washingtonu docílili k zásadnímu obratu v otázce udržení Indočíny. Prezident Eisenhower, označován za tvůrce výše zmíněné teorie, byl po pádu Dien Bien Phu ochotný opustit od záchrany Vietnamu, a ačkoliv krátce na to se francouzský premiér Laniel dotázal na americké podmínky pro intervenci, Dulles na tiskové konferenci dne 11. května nastínil zřetelný posun v zahraniční politice. Před přítomnými redaktory poprvé veřejně připustil případnou ztrátu Indočíny. Doslova uvedl: „[...] *snažíme se docílit záchrany jihovýchodní Asie. Pokud možno zachránit co nejvíce z jihovýchodní Asie. Jestliže to ale nebude možné, tak alespoň udržet hlavní části. [...] usilujeme o vytvoření situace v jihovýchodní Asii, ve které nebude uplatněna teorie domina.*“³²⁴ Změna ve stanovisku Spojených států signalizovala, že ačkoliv již počátkem května předvíдали ve Washingtonu ztráty v regionu, byla Eisenhowerova administrativa nadále ochotná udržet zbývající území před komunistickou expanzí. Proto se zdálo ještě akutnější vytvořit systém kolektivní obrany, který později vstoupil do historie pod názvem Organizace jihoasijské smlouvy, *Southeast Asia Treaty Organization*, zkráceně SEATO.

Londýn byl ale nadále velmi zdráhavý jednat o účasti v takovém paktu v průběhu ženevské konference. Přesto souhlasil s Washingtonem, že by se měla vést předběžná diskuze, ovšem pouze o vojenských, nikoliv o politických či hospodářských plánech. Londýn také navrhoval přizvat ještě další země, například Thajsko, Filipíny nebo státy, které se účastnily nedávné konference ve srílanském Kolombu,³²⁵ tj. Srí Lanka, Indie, Indonésie, Burma a Pákistán.³²⁶ Ovšem americké sondáže britské pomoci poměrně rychle zkrachovaly poté, co se britský ministr zahraničí Eden dozvěděl o tajných rozhovorech mezi Washingtonem a Paříží. Není proto překvapující, když britský ministerský předseda Churchill vyjádřil svůj nesouhlas nad případnou účastí Londýna v již zmíněné obranné organizaci, která neměla být uskutečněna před koncem

³²³ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 7. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 711–713; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 9. 5. 1954, tamtéž, s. 745–748; Vedoucí delegace Spojených států (Smith) britskému ministrovi zahraničí (Eden), 10. 5. 1954, tamtéž, s. 762–762.

³²⁴ *The New York Times*, 12. 5. 1954, CIII/35172.

³²⁵ Zásadními tématy na konferenci v Kolombu byly indočínská otázka, kolonialismus a komunismus. Na jednáních se ale projevíly značné rozdíly v názorech. Přesto se setkání stalo základem pro následující konferenci v Bandungu v roce 1955, která skončila již úspěšněji.

³²⁶ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 13. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 791–792.

diplomatických jednání ve Švýcarsku.³²⁷ Ačkoliv Londýn později opětovně potvrdil účast na předběžných diskuzích,³²⁸ britský postoj znamenal konec pro Dullesovu vizi vytvořit kolektivní obrany dříve, než případné ženevské dohody ohrozí dosavadní americké úsilí v Indočíně. Následky britského odmítnutí lze tedy vyzorovat ve zvýšené snaze Spojených států vyjít vstříc francouzským dotazům a námitkám k předloženým podmínkám pro ratifikaci *United Action*. Ostatně jak poznamenal ministr zahraničí Dulles na zasedání Rady národní bezpečnosti: „[...] *pokud by rozhovory s Francouzi o předběžných podmínkách uspěly, vytvořily by tak základní kámen pro případné regionální uskupení.*“³²⁹ Dulles se totiž nadále domníval, že Velká Británie přistoupí ke kolektivní obraně již v průběhu konference, jelikož po odmítnutí stále nevěřil, že v Ženevě bude vytvořena přívětivá dohoda jak pro Washington, tak pro Londýn. V tomto směru byl patrně ještě více utvrzen po události, kdy britský ministr zahraničí Eden varoval komunistickou Čínu před jednáním, které by mohlo nadále zhoršit situaci. Přímou prohlásil, že v takovém případě by se Velká Británie postavila na stranu Spojených států.³³⁰ Zdá se tudíž logické, že po pádu Lanielovy vlády, které bylo doprovázeno následnými zprávami o odjezdu britského ministra zahraničí Edena z Ženevy, vyvstala na americkém ministerstvu zahraničí opětovně otázka založení kolektivní obrany za účasti Londýny.³³¹ Ovšem toto téma nebylo již poté obnoveno v takové formě, v jaké si jej ministr zahraničí Dulles původně představoval, především kvůli přetrvávajícímu nezájmu Londýna zavazovat se k defenzivnímu paktu v průběhu jednání v Ženevě.

Další faktor, který nepříznivě ovlivnil průběh konference, byly diplomatické vztahy s ostatními delegacemi. Pokud Spojené státy měly zájem po neúspěchu *United Action* docílit uspokojivého řešení, ke kterému se ostatně komunistické delegace nebránily,³³² musel být Washington ochotný jednat také se zástupci komunistické Číny,

³²⁷ Ústní odpovědi na otázky, Jihovýchodní Asie (obrana), 17. 5. 1954, United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 527, London 1954, c. 1692.

³²⁸ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 18. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 842.

³²⁹ Memorandum z diskuze ze 198. zasedání Rady národní bezpečnosti, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 497.

³³⁰ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 864.

³³¹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1146–1147.

³³² Podle historika Pierra Asselina došlo vedení Komunistické stany Vietnamu k závěru, že příměří je za současných podmínek nejlepší možnou volbou. Stát se totiž potřebovala politicky a ekonomicky stabilizovat po dlouholeté válce, společně s armádou. ASSELIN, Pierre, *Choosing Peace, Hanoi and the Geneva Agreement on Vietnam 1954–1955*. In: *Journal of Cold War Studies* 9, 2007, 2, s. 106–108.

kteří měli velký vliv na *Viet Minh*.³³³ Ovšem za „uspokojivé“ řešení považoval ministr zahraničí Dulles úplné stažení komunistů z Indočíny. Zároveň ale odmítl jednat se státy, které Spojené státy diplomaticky nikdy neuznaly. Ostatně jejich pozvání na konferenci si podmínil tím, že se nebude jednat o jejich oficiální uznání. Koneckonců Dullesova osobní nechuť jednat s delegací z Pekingu veřejně prezentoval, když před novináři poznamenal, že jediné setkání se zástupci komunistické Číny by nastalo pouze za situace, když by do sebe narazili vozidly.³³⁴

Napětí ale také narůstalo mezi západními delegacemi, které se nedařilo udržet ani v přijatelné míře. V průběhu konference se vzájemné neshody natolik vystupňovaly, že nemohly ujít pozornosti komunistickým delegacím. Především se velmi viditelně vyostřily americko-britské vztahy, čehož si všiml také sovětský ministr zahraničí Molotov.³³⁵ Vedoucí delegace Smith byl přímo dotčen chováním britských partnerů a v soukromé korespondenci s ministrem zahraničí Dullesem se ostře vymezil proti jejich výpadům: „[...] *zkreslování a klamání* [vůči americkým záměrům, pozn. autora] *bylo tak zřejmé, že to nedokázal spolknout ani Molotov a jeho konečný návrh byl ve srovnání rozumný a umírněný.*“³³⁶ Současně ve stejné době narůstalo podezření vůči Paříži, a tak šance dosáhnout přijatelného výsledku podle představ amerického ministra zahraničí byla přímo nulová. Přesto ale nelze opomenout, že vedoucí ze tří hlavních západních delegací častokrát nejednali pouze v rámci striktních zahraničních linií, ale snažili se na osobních schůzích nalézt konsensus. Ostatně Eden se obával, že vzájemné neshody zničí dosavadní vztahy,³³⁷ a proto nehledě na svá předchozí ostrá vyjádření, uspořádal počátkem června schůzi západních delegací, na které se měly napjaté vztahy vyřešit.³³⁸ Ministr zahraničí Dulles přesto nebyl nadále ochotný přistoupit k nabízené možnosti politické dohody, navzdory pocitu vedoucího delegace Smitha, že polovina Vietnamu byla již ztracena a Washington bude: „[...] *mít to štěstí, že polovinu zachrání.*“³³⁹

³³³ ZHAI, Qiang, *China and the Vietnam Wars, 1950–1975*, Chapel Hill 2000, s. 62–64; PIKE, Douglas, *Vietnam And The Soviet Union: Anatomy Of An Alliance*, Boulder 1987, s. 40.

³³⁴ KINZER, Stephen, *Bratři: John Foster Dulles, Allen Dulles a jejich tajná světová válka*, Praha 2016, s. 231–232.

³³⁵ Osmé omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 29. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 974.

³³⁶ Delegace Spojených států ministrovi zahraničí, 30. 5. 1954, tamtéž, s. 978.

³³⁷ Cabinet: Geneva Conference: Memorandum by the Secretary of State for Foreign Affairs [Eden], Foreign Office, 25. 5. 1954, The National Archives, London-Kew (TNA), Cabinet Office Papers (CAB) 129/68/27, C. (54) 177, f. 80.

³³⁸ Setkání Smith, Eden a Bidault, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 993–994.

³³⁹ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 992.

Jistou možností, jak mohla být zachráněna alespoň část Vietnamu, spočívala v osobě Ngo Dinh Diema, který dokázal nabídnout silný nacionalistický program, jenž mohl být jistou protiváhou vůči komunistickému *Viet Minhu*.³⁴⁰ Bylo oprávněnou skutečností, že dočasná hlava Vietnamského státu, Bao Daj, byl neschopný vůdce, kterého v podstatě nezajímali domácí problémy a ani nestál o funkci z důvodu moci, jako spíše kvůli přísunu financí a zachování si tak luxusního život. Dokonce americký *chargé d'affaires* v Saigonu se domníval, že Washington by měl navrhnout Paříži provést vojenský puč ve Vietnamu, pokud se Bao Daj nevrátí a zůstane ve Francii, kde velmi ochotně trávil většinu svého času. Dočasná hlava státu měla být odstavena od moci a jmenována nová vláda v čele s guvernérem ze severní provincie Tonkin. Tímto krokem mělo být *Viet Minhu* a ostatním delegacím v Ženevě ukázáno, že Vietnamský stát zřetelně odmítá participaci země.³⁴¹ Ačkoliv tento návrh nebyl pro Paříž neznámý a již v minulosti byl předložen vlivnými Vietnamci, byl zde pocit, že je v této fázi konference nepřijatelný. Ostatně malý počet francouzských jednotek v Saigonu mohl stěží provést jakýkoliv převrat.³⁴²

Reálnější možností, jak posílit vietnamskou administrativu, se jevila v dosazení Diema do premiérské funkce. Paradoxně právě tuto volbu prosazoval také samotný Bao Daj. Z jeho pohledu ale patrně nebylo úmyslem posílit pozici vietnamské vlády, která byla velmi závislá na Paříži, ale spíše se jednalo o způsob, jak zmírnit kritiku na vlastní osobu. Ovšem také američtí zástupci viděli při prvním jednání se zástupci prosazovaného kandidáta velký potenciál v jeho osobnosti a navzdory skutečnosti, že se Diem této schůze osobně nezúčastnil, byl popsán jako: „[...] vizionářský, dogmatický jedinec s vysokou reputací bezúhonnosti a vlastenectví.“³⁴³ Proto američtí zástupci dospěli k názoru, že pokud dočasná hlava Vietnamského státu: „[...] zahraje kartu na Ngo Dinh Diema,“ musí být přesvědčen, že bude podpořen Spojenými státy.³⁴⁴ Rychlé vystřízlivění ale nastalo po schůzi Diema s americkým velvyslancem Dillonem v Paříži, který byl již předtím znepokojen výše uvedeným závěrem o jeho osobnosti jako schopného člověka. Podle Dillona působil Diem: „[...] opětovně až příliš světsky a

³⁴⁰ Memorandum z rozhovoru, 18. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 844.

³⁴¹ *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 17. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1576–1577.

³⁴² *Delegace Spojených států* ministerstvu zahraničí, 20. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 857; *Ministr zahraničí delegaci Spojených států*, 22. 5. 1954, tamtéž, s. 892.

³⁴³ Memorandum z rozhovoru, 18. 5. 1954, tamtéž, s. 846.

³⁴⁴ Tamtéž.

jednoduše,“ na funkci premiéra.³⁴⁵ Ačkoliv byly některé jeho rysy opět oceněny, jako například: „[...] *zjevná upřímnost, vlastenecká horlivost a poctivost*,“ Dillon dospěl ke kritickému závěru: „[...] *pokud jsme připraveni přijmout zdánlivě směšnou vyhlídku, že tento jogínský mystik by mohl převzít vedení, což se zjevně chystá podniknout, tak jen proto, že standard stanovený jeho předchůdci je tak nízký*.“³⁴⁶

Vzhledem ale k vývoji ženevské konference na přelomu května a června rostl ve Washingtonu pocit, že závěrečná podoba jednání nebude ani v náznacích v souladu s americkými zájmy.³⁴⁷ Na rozdíl od americké a vietnamské delegace, upřednostňovali ostatní účastníci kompromisní řešení, namísto prodlužování konfliktu.³⁴⁸ Eisenhowerova administrativa se tedy reálně začala zabývat možností, zda by se Spojené státy měly nadále účastnit ženevské konference a v důsledku jejich výsledků ztratit klíčové pozice v Indočíně.³⁴⁹ Koneckonců pro Washington bylo nepřijatelné, aby se v podstatě podílely na odepsání Indočíny pod komunistický vliv. Vzhledem ale k zhoršující se vojenské situaci ve Vietnamu nemuselo ani k žádnému uzavření dohod dojít.³⁵⁰ *Viet Minh* ovládal většinu země. Stačilo pouze obsadit Hanoj, a tak docílit francouzského kolapsu. Proto Washington dospěl k názoru, že Spojené státy si musí zachovat: „[...] *taktickou pozici*,“³⁵¹ tedy vyhnout se formálnímu spojování s vytvořením dvou vietnamských států a udržet vliv v Laosu a Kambodži.³⁵²

³⁴⁵ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 24. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1609.

³⁴⁶ Tamtéž; Nelze ale jednoznačně tvrdit, že Diem se stal premiérem díky nátlaku Spojených států na Bao Daje. Spíše si zajistil svoje postavení díky kombinaci štěstí a pečlivé koordinace svých aktivit, čímž si získal příznivce ve Vietnamu. MILLER, Edward, *Vision, Power and Agency: The Ascent of Ngo Dinh Diem, 1945–54*. In: *Journal of Southeast Asian Studies* 35, 2004, 3, s. 457; K podpoření tohoto tvrzení lze konstatovat, že osobnost Diema byla neznámá nejenom ve Washingtonu, ale také pro americké zpravodajce ve Vietnamu. Například generál Edward Geary Lansdale, který působil jako poradce francouzských jednotek v boji proti *Viet Minhu*, později uvedl, že o Diemovi nikdy neslyšel až do jeho jmenování premiérem. *Interview with Edward Geary Lansdale*. In: WGBH Openvault [online], [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_76FF42FB387043579AAE7F39B43D2D1C; JACOBS, Seth, *America's Miracle Man in Vietnam: Ngo Dinh Diem, Religion, Race, and U.S. Intervention in Southeast Asia*, Durham, London 2004, s. 52–56.

³⁴⁷ Zastupující ministr zahraničí ministrově zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 991.

³⁴⁸ Obavy Bao Daje z výsledku konference viz: Memorandum z rozhovoru, poradce delegace Spojených států (Bonsal), 20. 5. 1954, tamtéž, s. 859–862.

³⁴⁹ Zastupující ministr zahraničí delegaci Spojených států, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 989.

³⁵⁰ Týdenní report z Indočíny, 2. 6. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP91T01172R000300190004-6.

³⁵¹ Zastupující ministr zahraničí ministrově zahraničí, 31. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 991.

³⁵² Delegace Spojených států ministrově zahraničí, 7. 6. 1954, tamtéž, s. 1055; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 7. 6. 1954, tamtéž, s. 1056.

Washington se tudíž reálně začal obávat, že během první poloviny června 1954 dojde k zásadnímu politickému nebo vojenskému obratu na konferenci, popřípadě na bojištích v Indočíně,³⁵³ za který Eisenhowerova administrativa nechtěla nést zodpovědnost. Proto s odkazem na nepříznivý vývoj jednání se začalo uvažovat o plánu, jak stáhnout vedoucího delegace Smitha, a tím zásadně omezit účast na jednání a nebyt tak spojování s případným rozdělením státu a *de facto* diplomatickým uznáním Severního Vietnamu. Jenže z obav, že by Washington byl nařčen ze sabotáže celé konference, byl Smith ponechán v Ženevě.³⁵⁴ V rámci pokynů od Dullese ale nemohl zásadně zvrátit průběh jednání, která se pro Spojené státy vyvíjela velmi nepříznivě. Ostatně jak úvodem kapitoly bylo uvedeno, delegace pouze mohla: „[...] *poslouchat, diskutovat a získávat co nejvíce informací.*“³⁵⁵ Jenže v téže době se naplnily obavy Washingtonu a v půli června 1954 se zásadně proměnila celá situace na konferenci.

Katalyzátorem těchto změn se stala stanoviska komunistických delegací, které byly od počátku června stále neústupnější v předložených podmínkách. Když se sovětský ministr zahraničí Molotov vrátil z několika denního pobytu v Moskvě, útočil na zasedání nejenom na francouzskou politiku v Indočíně, ale také na jihovietnamskou vládu. Zároveň také zmizela jakási role sovětského prostředníka mezi komunistickou Čínou a Spojenými státy.³⁵⁶ Velmi ostré diskuze se také vedly ohledně působení zahraničních vojsk v Laosu a Kambodži a předně o složení neutrálních dozorcích komisí v Indočíně, kde si každá strana prosazovala předně ty státy, které jim byly více nakloněny. Konference v Ženevě se tedy ani po měsíci neposunula žádným směrem a pro vedoucího delegace Smitha se nakonec zdálo nemožné, že bude dosaženo dohody, ve které bude většina komunistických podmínek negována,³⁵⁷ tudíž bude přímo v rozporu s dosavadní americkou zahraniční politikou. Ostatně také ministr zahraničí Dulles se obával situace, kdy Sověti využijí francouzského defétismu, prostřednictvím kterého předloží Paříži návrh s cílem zachránit část jejich koloniálního panství

³⁵³ Memorandum z diskuze ze 199. zasedání Rady národní bezpečnosti, 27. 5. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 944; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 31. 5. 1954, tamtéž, s. 992.

³⁵⁴ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 26. 5. 1954, tamtéž, s. 935; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 940; Memorandum od ministra zahraničí prezidentovi, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 949; Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 27. 5. 1954, tamtéž, s. 949–950.

³⁵⁵ Viz poznámka č. 317.

³⁵⁶ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1095.

³⁵⁷ Šesté plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 9. 6. 1954, tamtéž, s. 1087, 1090.

v Indočíně, ovšem smlouva by byla podmíněna garancí světových mocností, včetně Spojených států. Washington by patrně musel tento diplomatický nátlak odmítnout, jelikož pokud nechtěl zdiskreditovat politiku zadržování komunismu, tak bylo přímo nutné nevázat se ke smlouvě, která by právě garantovala jeho vliv v Indočíně. Jenže odmítnutí mohli komunisté využít k vytvoření silného protiamerického citění ve Francii s velmi vážnými dopady na budoucnost smlouvy o Evropském obranném společenství a na působení v Severoatlantické alianci.³⁵⁸ Vzhledem tedy k vývoji jednání a také s ohledem na neústupnost jak komunistů, tak americké administrativy, mohl ministr zahraničí Dulles stěží věřit, že dosáhne dohody podle vlastních představ. Ostatně situaci na jednáních okomentoval následovně: „[...] *Ženeva nás v otázce Indočíny nikam neposune, kromě zpátky.*“³⁵⁹ Jenže Dulles nebyl jediný, který vnímal konferenci jako neúspěšnou. Britský ministr zahraničí Eden, který ačkoliv byl nadále nakloněný k politickému řešení, dne 10. června veřejně připustil, že vzhledem k rozdílným přístupům: „[...] *je naší povinností říci a připustit, že jsme selhali.*“³⁶⁰ Další jednání považoval za marná, a tak celá konference uvázla na mrtvém bodě.³⁶¹

Ministr zahraničí Dulles velmi vítal případný neúspěch. Kolaps jednání totiž podle jeho vnímání viditelně změnil pohled britské zahraniční politiky, a tím byla dána možnost již potřetí otevřít diskuzi o připojení Londýna ke kolektivní obraně.³⁶² Ovšem vítaný neúspěch způsobil pád francouzské vlády. Zhoršující se vojenská situace a předstíraný postup na konferenci byly hlavními tématy opozičního uskupení v Národním shromáždění, ze kterých byl od počátku ženevských jednání obviňován dosavadní premiér Laniel. Nepochybně vyřčená slova britského ministra zahraničí velmi podnítila reakci opozičních politiků v Paříži a následná kritika pouze vyústila v očekávaný výsledek. Dne 12. června byla vládnímu kabinetu vyslovena nedůvěra.³⁶³ Ačkoliv tedy ministr zahraničí Dulles zprvu vítal konečné odročení konference,³⁶⁴ bylo zřetelné, že vyjednávací pozice západních delegací byla velmi oslabena Lanielovou

³⁵⁸ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 9. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1104–1105.

³⁵⁹ Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1117.

³⁶⁰ Sedmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1117.

³⁶¹ Schůze mezi Smithem a Edenem, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 12. 6. 1954, tamtéž, s. 1125.

³⁶² Ministr zahraničí ministerstvu zahraničí, 10. 6. 1954, tamtéž, s. 1117.

³⁶³ Cesta francouzského premiéra k demisi viz: RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969, s. 269, 273–276.

³⁶⁴ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1146–1147.

rezignací. Novým francouzským premiérem se totiž stal dlouholetý kritik konfliktu, Pierre Mendès France, který oproti svému předchůdci zakládal diplomacii na náladě ve společnosti a její aspiraci po ukončení konfliktu v Indočíně. Ostatně při svém jmenování do funkce dne 17. června se zavázal, že pokud nedosáhne příměří do 20. července 1954, rezignuje na svoji funkci.³⁶⁵ Zároveň se jednalo o prvního premiéra od jara 1947, který obdržel podporu od francouzských komunistů, jejichž hlasy sehrály podstatnou roli ve zvolení.³⁶⁶ Otázkou však je, do jaké míry se jednalo o instrukce Moskvy, nebo o samostatné rozhodnutí francouzských komunistů. Mendès France se totiž pouhý rok předtím ucházel o premiérské křeslo, ale neúspěšně. Paradoxně proti němu hlasovali právě francouzští komunisté, ačkoliv již tehdy proklamoval snahu ukončit konflikt v Indočíně. Mendès France ale ani po neúspěšné kandidatuře nezměnil programové body, ve kterých zaujal skeptické stanovisko také vůči smlouvě o Evropském obranném společenství, a přesto byl komunistickou stranou podpořen až po roce.³⁶⁷ Ačkoliv neexistují přímé důkazy, že tak bylo činěno podle direktiv Kremlu, lze se domnívat, že se nejednalo o vlastní rozhodnutí francouzských komunistů, ale o navázání na sovětskou politiku dosažení míru. Nepochybně k tomu přispívá skutečnost, kdy vůdce francouzských komunistů, Maurice Thorez, věnoval počátkem června 1954 svůj první veřejný projev po návratu z tříletého pobytu v Moskvě právě otázce míru v Indočíně.³⁶⁸ Komunistické hlasy se patrně Kremlu oprávněně jevily jako rozhodující subjekt ve francouzském politickém systému, které mohly výrazně ovlivnit indočínskou politiku, ale předně ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství.

Část francouzských poslanců ovšem nebyla nadšená z volby nového premiéra. Především zodpovědnost za pád dosavadní vlády a hrozící vládní krize přímo padala na Mendèse Franceho a jeho dřívější kritiku. Proto byl také pověřen francouzským prezidentem Cotyem k sestavení nové vlády. Ačkoliv byl následně, patrně překvapivě, zvolen především díky podpoře komunistů, přibližně 20 % přítomných poslanců

³⁶⁵ Vládní prohlášení od Mendèse Franceho před Národním shromážděním, 17. 6. 1954, CAMERON, Allen W. (ed.), *Viet-Nam Crisis: A Documentary History, 1940–1956*, Vol. 1, Ithaca 1971, s. 276.

³⁶⁶ Původně se předkládalo, že Mendès France obdrží v Národním shromáždění přibližně 290 hlasů. Po prohlášení snahy dosáhnout příměří do 20. července 1954 vzrostl odhadový zisk hlasů na 310. Minimálně ale potřeboval alespoň 314 hlasů. Poté ale oznámili francouzští komunisté podporu kandidatury, a tak nový premiér získal 419 hlasů. DEVILLERS, Philippe, LACOUTURE, Jean, *End of a war: Indochina, 1954*, New York 1969, s. 244.

³⁶⁷ LACOUTURE, Jean, *Pierre Mendès France*, New York 1984, s. 195–196.

³⁶⁸ Obsah projevu Maurice Thoreze uveden viz: FALL, Bernard B., *Tribulations of a Party Line: The French Communists and Indo-China*. In: *Foreign Affairs* 33, 1955, 3, s. 508.

v Národním shromáždění se zdrželo hlasování,³⁶⁹ což bylo velmi neobvyklé i na politicky nestabilní francouzskou čtvrtou republiku. Paradoxně ale nejviditelnější odezva na nepříznivý vývoj se neodehrála v Paříži nebo ve Washingtonu, ale ve vzdáleném Saigonu. Reakce na volbu nového premiéra, který prosazoval příměří v Indočíně, velmi rezonovala ve vietnamských vládních kruzích, kteří nebyli ochotni vzdát se části území. Proto byl jako jakýmsi protipólem vůči tehdejší francouzské politice jmenován do funkce premiéra Vietnamského státu Ngo Dinh Diem, který se neskryval tím, že bude sabotovat jakoukoliv formu kompromisu,³⁷⁰ ale zároveň požadoval po Francii větší formu nezávislosti.³⁷¹ Vznikl tak zárodek budoucích konfliktů vietnamského premiéra nejenom s Mendèsem Francem, ale také s Francií upřednostňovaným Bao Dajem, u kterého byla očividná jeho náklonost k Paříži, výměnou za finance pro udržení si tak luxusního života. V důsledku této změny na vládním postu, kterou paradoxně realizoval budoucí Diemův rival Bao Daj, začal proces postoupného odloučení Vietnamského státu od Francie a jeho následné hospodářské, vojenské a politické orientace na Spojené státy.

Situace na konferenci se společně s nedávným neúspěchem realizovat *United Action*, pádem francouzské vlády a nástupem promírového kurzu negativně projevila v diplomatických vztazích mezi Washingtonem a Paříží, zatímco se otvírala možnost nové spolupráce s Londýnem. „*Domníváme se, že konečné odročení konference je v našem nejlepším zájmu,*“ sdělil ministr zahraničí Dulles vedoucímu delegace Smithovi, krátce po demisi premiéra Laniela, zároveň ale dodal: „*[...] pouze pokud lze ale provést, aniž bychom v tomto kritickém okamžiku vyvolali dojem ve Francii, že byli opuštěni Spojenými státy a Velkou Británií, a proto nezbyvá nic jiného, než kapitulace před komunisty v Ženevě a případně přizpůsobení se Sovětům v Evropě.*“³⁷² Americké ministerstvo zahraničí se obávalo, že Francie již vnímala odtažitost Spojených států zasáhnout v Indočíně, což v zásadě velmi oslabilo jejich vyjednávací pozici na konferenci. Napjaté vztahy mezi Paříží a Washingtonem se následně projevily během rozhovoru mezi francouzským velvyslancem a ministrem zahraničí Dullesem ve Washingtonu dne 16. června, kdy se navzájem obviňovali ze vzniklé situace.

³⁶⁹ Přesněji se jednalo o 143 absencí. *Journal officiel de la République française*, 18. 5. 1954, LXXXV/55.

³⁷⁰ LACOUTURE, *Pierre Mendès France*, s. 218–219.

³⁷¹ SHAW, Geoffrey, *The Lost Mandate of Heaven: The American Betrayal of Ngo Dinh Diem, President of Vietnam*, San Francisco 2015, s. 32, 36.

³⁷² Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1146–1147.

Zatímco francouzský velvyslanec se na schůzi dotazoval na možnosti americké intervence, Dulles opakovaně odmítal vyslat vojenské síly do Vietnamu s odkazem na vniklou situaci a nesplnění předložených podmínek. Následovala bouřlivá debata, kdy velvyslanec opakoval, že vše již bylo dohodnuto, ale následně se jim jevilo, že Spojené státy odstoupily. Dulles ale namítl, že nikdy nemohl poskytnout závazek na dobu neurčitou. Přesto se nakonec zdálo, že atmosféra napjatých vztahů bude uklidněna, když po opětovném dotazu na americký zásah Dulles odvětil, že pokud bude existovat v Paříži vláda nakloněná pro pokračování války, budou také ve Washingtonu ochotný opětovně zvážit všechny možnosti. Souběžně s tím ubezpečil, že Eisenhowerova administrativa nezměnila pohled na důležitost regionu jihovýchodní Asie ani odhodlání jí zachránit, ovšem vzhledem k případnému postupu *Viet Minhu* na severu země nechtěl poskytnout žádné záruky s ohledem na skutečnost, že by se situace ještě radikálně změnila. Washington byl zkrátka rozhodnut nezachraňovat celý Vietnam, pokud to již není možné, a spíše se soustředit na udržení zbývajících států. Kritický moment ale nastal v závěru setkání, když Dulles uzavřel celou diskuzi, plnou vzájemného obviňování, osobní poznámkou: „[...] předpokládalo se to již v Berlíně a to nevyžaduje žádný dar prorocství, že dohoda o vyjednávání s komunisty o Indočíně by postavila Francouze na kluzký svah. Přesto jsem v této době přistoupil na Bidaultův úsudek, že aby vláda Laniela zůstala u moci, musí zařadit Indočínu do programu ženevské konference.“³⁷³ Podle ministra zahraničí francouzský velvyslanec odešel ze schůze emociálně velmi rozrušen. Patrně právě z obav, že v Paříži vznikne onen pocit opuštěnosti, před kterým osobně varoval, informoval americkou delegaci v Ženevě, aby stanovisko Spojených států bylo francouzskému ministrovi zahraničí Bidaultovi: „[...] adekvátně vysvětleno.“³⁷⁴

V téže době, kdy bylo uklidňováno vzrůstající napětí mezi Paříží a Washingtonem, Dulles očekával krach konference, britský ministr zahraničí Eden měl odletět zpátky do Londýna a vedoucí americké delegace Smith byl několikrát pozván britským premiérem Churchillem na osobní schůzi,³⁷⁵ přišel nečekaný krok ze strany komunistických delegací. Sovětští a čínští zástupci se velmi obávali případného kolapsu jednání, jelikož ve Francii zasedl do premiérského křesla Mendès France, který se

³⁷³ Memorandum z konverzace od náměstka ministra zahraničí pro evropské záležitosti (Merchant), 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1713.

³⁷⁴ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1166–1167.

³⁷⁵ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 17. 6. 1954, tamtéž, s. 1170.

netajil svým odporem vůči válce v Indočíně. Nepochybně se tedy pro komunistické delegace jevila současná situace jako vhodná doba, jak zmírnit následky svého předchozího tlaku, který vyústil v pád proválečně orientované Lanielovy vlády, ale zároveň měl neočekávaný účinek na britského ministra zahraničí Edena, který byl komunistickými delegacemi vnímán jako prostředník k dosažení míru. Pro Moskvu byla také nadále důležitější Evropa, než Indočína. Především se její snahy soustředily na narušení smlouvy o Evropském obranném společenství, u které předpokládala, že díky novému francouzskému premiérovi patrně již neprojde ratifikací v Národním shromáždění. Proto se Moskva snažila vyvíjet nátlak na delegaci Severního Vietnamu, především prostřednictvím Pekingů, aby již překládala realistické, skoro až mírné požadavky.³⁷⁶ Ostatně také kontinentální Čína byla poprvé od převzetí moci komunisty pozvána na mezinárodní konferenci, kde chtěla usilovat o prolomení diplomatické izolace. Nástup nové protiválečné francouzské vlády se tudíž jevila jako ideální příležitost, kdy polevit ve vyjednávání, a spíše nalézt konsenzus se Západem. Proto dne 16. června byly prostřednictvím severovietnamské delegace představeny kompromisní návrhy na uzavření okamžitého příměří, stažení zahraničních vojsk z Vietnamu, zavázání se ke konání národních voleb a vytvoření mezinárodní komise, která měla dohlížet na dodržování dojednaných dohod. Zároveň čínští zástupci prosazovali ukončení bojů v sousedním Laosu a Kambodži.³⁷⁷ Tento vstřícný krok lze navzdory nedostatku archivních pramenů označit za snahu komunistických mocností navázat nejenom vřelé vztahy s novou francouzskou vládou, ale také přesvědčit britského ministra zahraničí Edena, že jsou nadále ochotny dosáhnout zdárného vyřešení indočínského konfliktu. V neposlední řadě bylo bezpochyby cílem zabránit sblížení Londýna a Washingtonu a vzhledem k antipatii Dullese vůči ženevské konferenci, případně ještě více rozevřít vzájemné názorové neshody mezi západními mocnostmi.³⁷⁸

³⁷⁶ OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China 1949–64: Changing Alliances*, New York 2006, s. 40–41.

³⁷⁷ Čtrnácté omezené zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1162–1165.

³⁷⁸ Dne 14. června informovala čínská delegace Peking, že komunističtí zástupci v Ženevě se shodly na jednotném budoucím postupu. V domnění, že Spojené státy budou patrně sabotovat veškerá jednání, bylo záměrem co nejvíce cílit na prokázání takového jednání a upozorňovat, že již koncem května byli komunisté připraveni podepsat závěrečné dohody a stále jsou nakloněny mírovému řešení. V případě neúspěchu konference měla tedy hlavní zodpovědnost nést americká strana, nikoliv komunistická. Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny (výňatek), 14. června 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Zhou Enlai nianpu, 1949–1976*, vol. 1, s. 381–382. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121152>.

Spojené státy vnímaly změnu v komunistickém přístupu vůči konferenci se stejnými obavami jako francouzský postoj vůči vyjednávání, který přišel s osobou nového premiéra. Washington se zároveň obával, že návštěva Churchilla a Edena u prezidenta Eisenhowera, která byla plánovaná od konce dubna 1954 a po pádu Dien Bien Phu nabyla tato schůze ještě více na aktuálnosti,³⁷⁹ posílí mezi francouzskými politiky pocit opuštěnosti a odcizení se od spojenců, jelikož nebyli pozváni, a tak budou ochotnější vyjednat s komunisty dohodu. V těchto obavách byl ministr zahraničí Dulles ještě více utvrzen, když byl pouhých pár dní před příletem Churchilla informován o francouzských tajných rozhovorech s *Viet Minhem* nad participací Indočíny. Ačkoliv o takovém návrhu nebyl Diem pochopitelně informován, Paříž cítila, že bude patrně lepší přistoupit na rozdělení Vietnamu v době, kdy měla stále pod kontrolou Hanoj a přístav Haiphong, než jej ztratit a čelit velmi nevýhodné dohodě.³⁸⁰ Ve zkratce, Francie se snažila v Indočíně zachránit co nejvíce, ježž mohla.

Rozdělení Vietnam se tak stalo velmi pravděpodobné. Ministr zahraničí Dulles se ale obával, že Paříž patrně přijme jakoukoliv nabídku od *Viet Minhu*, která zachrání zbývající území pouze po určitou dobu. Vzhledem tedy ke sdělení ministra zahraničí určené americké delegaci: „*Při jakémkoliv pokusu o „prodeji“ [části Vietnamského státu, pozn. autora] nekomunistickým Vietnamcům, nemohou být pochyby o účasti Spojených států,*“³⁸¹ nabyla otázka distancování se od výsledných dohod na důležitosti. Přesto právě z obav ze spojování s participací Indočíny a nevalných vyhlídek nad vývojem konference,³⁸² povolal Dulles vedoucího delegace Smitha zpátky do Spojených států, jenž pouze vyčkával na vhodný okamžik ke stažení. Ten se nakonec objevil v předpokládaném odjezdu britského ministra zahraničí Edena do Londýna a následně na jednání do Washingtonu.³⁸³ Zároveň se stažením Smitha, zrušil Dulles všechny předchozí instrukce. Veškeré záležitosti měly být od této doby podstoupeny ministerstvu zahraničí se žádostí o další pokyny.³⁸⁴ Role americké delegace se tak *de facto* transformovala do pouhého pozorovatele.

³⁷⁹ Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 10. 5. 1954, SLANY, William (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, Washington 1986, s. 1062–1063; Velvyslanec ve Spojeném Království (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 18. 6. 1954, tamtéž, s. 1065–1067.

³⁸⁰ Jednání Smith-Chauvel, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 16. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1154–1155.

³⁸¹ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 17. 6. 1954, tamtéž, s. 1172.

³⁸² Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 25. 6. 1954, tamtéž, s. 1247–1148.

³⁸³ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 14. 6. 1954, tamtéž, s. 1147–1148.

³⁸⁴ Ministr zahraničí delegaci Spojených států, 18. 6. 1954, tamtéž, s. 1189.

Události po pádu francouzské vlády velmi znepokojovaly nejenom ministra zahraničí Dullese. Vedoucí delegace Smith téměř okamžitě po svém návratu do Washingtonu informoval přední činitele se svým pesimistickým pohledem na případný vývoj konference. Podle jeho úsudku, jakákoliv dohoda, která mohla být uzavřena v Ženevě, znamenala za tehdejších podmínek, tedy neochoty Velká Británie angažovat se v jihovýchodní Asii a touhy Francie uzavřít příměří: „[...] *nastolení nové rovnováhy mezi komunistickou agresí a odporem svobodného světa.*“³⁸⁵ Vzhledem k pozici, ve které se Spojené státy nacházely, kdy odmítaly další účast na konferenci, se ale ani nemohly zmocit na přílišný zvrat, ani na sabotáž celé konference. Eisenhowerova administrativa se tedy musela rozhodnout, zda podpoří kompromisní vyrovnání nebo se od něj distancuje.³⁸⁶

Navzdory dříve upřednostňovanému stažení se z konference a odmítnutí dohody, zazněly ve Washington také hlasy zvažující druhou možnost – podpořit rozdělení Vietnamu, které ale mělo být bráno pouze jako dočasné a zabránit tak rozšíření komunismu v jihovýchodní Asii.³⁸⁷ Velkým zastáncem této teorie byl vedoucí delegace Smith, který z hlediska dlouhodobé vize zahraniční politiky prosazoval dosáhnout prostřednictvím diplomatické akce nejenom co nejvýhodnějšího výsledku v Ženevě, ale také se zasadit o skutečnost, že díky účasti na výsledných dohodách bude minimalizována slabost západních delegací a jejich nejednotnost, a tudíž se komunisté nepokusí v blízké budoucnosti porušovat urovnání. Garanci výsledných dohod tak vnímal jako zpomalení komunistické agrese v jihovýchodní Asii. Nutno zároveň podotknout, že Spojené státy považovaly za hlavní místo střetů nadále Evropu a dočasné uklidnění konfliktů na Dálném východě by umožnilo posílit obranu západní Evropy a především prosadit Evropské obrané společenství, jehož osud byl ohrožen po pádu Lanielovy vlády. Především díky vstřícnosti Washingtonu měly být tudíž opětovně upevněny vztahy s Francií, která byla vnímána jako jeden z klíčových spojenců. Zároveň by si Spojené státy minimálně respektováním výsledné dohody zachovaly obraz zodpovědného a spolehlivého spojence, a tím by patrně nezdiskreditovaly nebo neoslabily možnost provádět vlastní zahraniční politiku pro následující období, kdy se

³⁸⁵ Memorandum zástupce ministra zahraničí (Smith) ministroví zahraničí, 23. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1733.

³⁸⁶ Memorandum zvláštního asistenta prezidenta pro záležitosti národní bezpečnosti (Cutler), 23. 6. 1954, *tamtéž*, s. 1731.

³⁸⁷ Memorandum od ředitele politického plánování (Bowie) ministroví zahraničí, 25. 6. 1954, *tamtéž*, s. 1749–1750.

právě očekávalo hlavní zápolení s komunisty nad vlivem v jihovýchodní Asii. Ministr zahraničí Dulles přesto nebyl na počátku července stále pevně rozhodnut, jakou nabízenou možnost zvolit, ačkoliv bylo stále zřetelnější, že Spojené státy se na konferenci v Ženevě střetnou s dohodou, proti které již od počátku bojovaly.³⁸⁸

Dne 25. června přiletěl do Washingtonu na dlouho dojednávanou schůzi britský ministerský předseda Churchill společně s ministrem zahraničí Edenem, aby prodiskutovali společný postup na konferenci. Situace v Ženevě se však od doby, kdy byla schůze domluvena, dramaticky změnila. Především nástup Mendèse France a předložené komunistické kompromisní nabídky ve výsledku znamenaly, že zájmy Spojených států a Velké Británie nad Indočínou se již před schůzí opět rozcházely. Nový francouzský premiér si získal přízeň Edena už pouhým zvolením do premiérské funkce. „*Mendès France měl hnací sílu a bezohlednost, která byla nutná v této tísnivé situaci, ve které jsme byli,*“ napsal Eden později ve svých pamětech.³⁸⁹ Obdobně se vyjádřil také Churchill v osobním dopise Eisenhowerovi, ve kterém schvaloval patrné odhodlání nového francouzského premiéra dosáhnout dohody za nejlepších podmínek. Nástup nové politické linie v Paříži tudíž Washingtonu opětovně potvrdil hypotézy nad britským skepticismem vyslat britskou armádu do Vietnamu. „*Za žádných dohledných okolností, s výjimkou případné místní záchrany, nemohou být britské jednotky použity v Indočíně.*“ uvedl Churchill v již zmiňovaném dopise a směrem k případné kolektivní obraně dodal: „*[...] je důležité mít podporu asijských zemí. To vyvolává otázku načasování ve vztahu k Ženevě.*“³⁹⁰ Londýn nevyloučil účast v defenzivním uskupení, ale jejich připojení bylo nadále podmíněno skutečností, že tak učiní až po ukončení konference. Britský ministr zahraničí Eden v podstatě chtěl docílit obojího, tedy uzavřít příměří v Ženevě a vytvořit defenzivní pakt. Proto navrhoval, aby výsledek konference byl garantován zainteresovaný národy, čímž měla být vytvořena kolektivní obrana. Doslova krátce před cestou do Washingtonu prohlásil v Dolní sněmovně: „*[...] mohli bychom mít vzájemnou dohodu, které se účastní obě strany, jako bylo Locarno.*“³⁹¹

³⁸⁸ Memorandum od zástupce ministra zahraničí (Smith) ministroví zahraničí, 23. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1734; Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 3. 7. 1954, tamtéž, s. 1780–1781.

³⁸⁹ EDEN, s. 147.

³⁹⁰ Churchill Eisenhowerovi, 21. 7. 1954, *The Churchill-Eisenhower Correspondence, 1953–1955*, s. 147–148.

³⁹¹ Zahraniční styky, Korea a Indočína, projev ministra zahraničí Edena v Dolní sněmovně, 23. 6. 1954, United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 529, London 1954, c. 433.

Odkazování na systém mezinárodních smluv z Locarna ale nebylo příliš vhodné, jelikož ve Spojených státech byly dohody ze švýcarského alpského letoviska stále spojeny s neefektivním systémem meziválečné diplomacie, která vyústila v nejničivější konflikt.³⁹² Pro britského ministra zahraničí bylo ale stěžejní zachovat garanci mezinárodních smluv a neshledával ve svém dřívějším prohlášení sebevětší problém. „Změňte si název z Locarna, pokud smrdí ve Spojených státech,“ prohlásil Eden ve Washingtonu na úvodním setkání s Dullesem.³⁹³ Přesto krátce po tomto sdělení odstoupil od nešťastného výroku z Dolní sněmovny. Nikoliv ale z důvodů, že by již nevěřil v garanční smlouvu, ale aby se vyhnul spojování s britským appeasementem.³⁹⁴

Britská delegace dorazila do Spojených států se značným skepticismem vůči Eisenhowerově administrativě, o které se domnívala, že nedá ani příležitost nové francouzské vládě dosáhnout diplomatického řešení.³⁹⁵ Ovšem během vzájemných rozhovorů, které proběhly od 25. do 29. června, si britská strana všimnula do značné míry modifikované americké politiky. Ostatně dne 26. června sdělil ministr zahraničí Dulles svému protějškovy Edenovi, že Washington nemůže v této době již více pomoci Francii a v podstatě není ani ochoten intervenovat. Jelikož tudíž neexistovaly žádné jiné možnosti, jak zachránit situace, než diplomaticky, začal Dulles společně s britským ministrem zahraničí upřednostňovat rozdělení Vietnamu. K otázce národních voleb, jak navrhovaly komunistické delegace, se ale oba stavěli velmi odtažitě, jelikož by je s vysokou pravděpodobností vyhrál *Viet Minh*. Ostatně k participaci země se namísto národních voleb přikláněla také Francie.³⁹⁶

Důvod tohoto obratu v Dullesově uvažování lze patrně přisuzovat doporučení z ministerstva zahraničí, které krátce před přiletem britské delegace navrhovalo, že nejlepší volbou k záchraně Indočíny je podpora příměří, ovšem za předpokladu, že splní určité podmínky, a tím nevytvoří cestu pro komunistické převzetí Indočíny. Souběžně s tím měla být také Velká Británie ochotná přijmout opatření společně se Spojenými

³⁹² The New York Times, 25. 6. 1954, CIII/35216; The Washington Post and Times Herald, 24. 6. 1954, LXXVII/ 201.

³⁹³ Memorandum ze schůze prezidenta Eisenhowera a ministerského předsedy Churchilla v Bílém domě, 25. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, s. 1083.

³⁹⁴ RUANE, Kevin, JONES, Matthew, *Anthony Eden, Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, New York, London 2019, s. 200–201.

³⁹⁵ Geneva Conference and the Washington Talks: Memorandum by the Secretary of State for Foreign Affairs [Eden], Foreign Office, 22. 6. 1954, TNA, CAB 129/69/7, C. (54) 207, ff. 17-18.

³⁹⁶ Memorandum ze schůze ministrů zahraničí Dullese a Edena, 26. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, s. 1087–1088.

státy, aby zabránily další komunistické agresi v regionu.³⁹⁷ Vyznění tohoto dokumentu tudíž předně cílilo a doporučovalo Washingtonu být připraven jednat, jelikož již byly známy pravděpodobné výsledky konference. Koneckonců tato predikce byla potvrzena v průběhu jednání s britskou delegací, kdy ministr zahraničí Dulles obdržel telegram od francouzského vyslance, který potvrdil dosavadní domněnky – Paříž bude definitivně usilovat o rozdělení Vietnamu.³⁹⁸

Eisenhowerova administrativa čelila skutečnosti, které se od počátku roku 1954 chtěla vyhnout. Ovšem sama si uvědomila, že takové výsledky byly po pádu Dien Bien Phu patrně nevyhnutelné. Proto dne 28. června Spojené státy představily ve spolupráci s Velkou Británií společné prohlášení, které obsahovalo sedm základních podmínek, jež měly být naplněny pro „respektování“ výsledné dohody v Ženevě. Zaprvé; zachovat integritu a nezávislost Laosu a Kambodži a stažení *Viet Minhu* z tohoto území. Zadruhé; Francie si udrží jižní polovinu Vietnamu a pokud možno enklávu v deltě Rudé řeky. Zatřetí; neuložit Laosu, Kambodži nebo jižní části Vietnamu žádná nařízení, která by ohrozila udržení nekomunistických vlád a zejména nulová omezení cílící na právo udržovat přiměřené síly pro vnitřní bezpečnost, dovozu zbraní a působení zahraničních poradců. Začtvrté; smlouva nebude obsahovat žádná politická ustanovení, která by riskovala ztrátu zbývajícího prostoru pod komunistickou vládou. Zapáté; Spojené státy a Velká Británie nevyklučují možnost budoucího mírového sjednocení Vietnamu. Zašesté; zajistit mírový a humánní přesun obyvatel pod mezinárodním dohledem, kteří si přejí žít na jihu Vietnamu a naopak. Zasedmé; vytvořit mechanismus pro mezinárodní dohled na dodržování ujednání.³⁹⁹

Předložené podmínky byly téměř identické s těmi, které britské ministerstvo zahraničí vypracovalo již v březnu 1954. Nelze ale konstatovat, že britská strana přinutila Washington k jejich přijetí. Americké ministerstvo zahraničí patrně ani nevědělo o jejich existenci. Spíše se jednalo o logické vyústění situace, jak řešit indočínskou krizi, kdy se jakékoliv jiné možnosti, jako například dočasné příměří nebo národní volby zdály jako cesta k budoucímu převzetí moci komunisty a následně

³⁹⁷ Poziční dokument pro návštěvu Churchilla a Edena od Williama D. Fischera z Úřadu pro západní Evropu, 24. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, s. 573–574.

³⁹⁸ Text telegramu od francouzského velvyslance ve Washingtonu ministrovi zahraničí Dullesovi ze dne 26. 6. viz: Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 28. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1755–1756.

³⁹⁹ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 28. 6. 1954, tamtéž, s. 1758.

pokračující agrese v jihovýchodní Asii. Britské ministerstvo zahraničí pouze dokázalo dříve správně odhadnout vývoj situace.⁴⁰⁰

Předložených sedm podmínek se za pouhé dva týdny stal základem pro finální dohody v Ženevě. Britská delegace ale měla již od konce jednání ve Washingtonu podezření, že Spojené státy se budou nadále snažit vystupovat proti jakémukoliv urovnání.⁴⁰¹ Pochybnosti byly oprávněné. Ministr zahraničí Dulles se v telegramu pro velvyslance v Paříži vyjádřil velmi skepticky k případné dohodě. Sedm podmínek totiž hovořilo o skutečnostech, které by Washington toleroval, nikoliv které požadoval, tudíž ani jejich splnění nebylo podmíněnou zárukou, že Spojené státy se stanou garantem dohod.⁴⁰² Odrazem této reality byl fakt, že po ukončení jednání ve Washingtonu se do Ženevy nevrátil zástupce ministra zahraničí Smith, nebo jiný významný činitel z americké zahraniční politiky, který by zaujmul místo vedoucího delegace. Namísto toho byl do funkce jmenován koordinátor delegace, Ural Alexis Johnson, tehdejší velvyslanec v Československu. Tímto postupem Dulles jasně signalizoval svůj postoj k jednání, když do pozice dosadil „pouhého“ velvyslance, zatímco ostatní delegace zastupovali minimálně ministři zahraničí.

Pozoruhodné byly také některé body v předložených sedmi požadavcích. Zatímco v bodě pět se hovořilo o možnosti mírového sjednocení, vyznění bodu tři a čtyři bylo proti zavedením prostředků, jež by sejevily jako oslabující prvek pro nekomunistické vlády a mohly by způsobit jejich pád. V podstatě by to znamenalo, že Londýn a Washington odmítl konání voleb, jelikož by to pravděpodobně zaručilo vítězství komunistů. Komunistické delegace by však patrně nikdy nemohly přijmout všech sedm požadavků v plném znění, předně kvůli již zmíněným bodům tři a čtyři.⁴⁰³ Paradoxně také Dulles si byl vědom skutečnosti, že výsledná dohoda, která by formálně obsahovala splnění všech podmínek, nemohla zaručit udržení nekomunistických vlád. „*Sedm bodů je zamýšleno jako nejlepší šance, že se tak nestane*“⁴⁰⁴ informoval Dulles

⁴⁰⁰ WARNER, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu*, s. 62–63; WARNER, Geoffrey, *From Geneva to Manila: British Policy Toward Indochina and SEATO, May–September 1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 155.

⁴⁰¹ RUANE, JONES, *Anthony Eden, Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, s. 203.

⁴⁰² Ministr zahraničí velvyslanectví ve Francii, 3. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1780–1782.

⁴⁰³ HESS, *Redefining the American Position in Southeast Asia*, s. 136; Na vzájemný odpor u bodů tři, čtyři a pět upozornili také z Francie viz: Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 6. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1785.

⁴⁰⁴ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 7. 7. 1954, tamtéž, s. 1791.

amerického velvyslance Dillona v Paříži. Ministr zahraničí se však nadále obával, že komunistické delegace znova využijí politické slabosti Francie, nabídnou Paříži velmi výhodný mír, ale budou požadovat po Spojených státech podpis finálních dohod, které ačkoliv by splnily jejich sedm podmínek, ve skutečnosti by z pohledu Washingtonu obsahovaly politické klauzule, které by ve výsledku znamenaly pád celé Indočiny v řádu několika následujících měsíců.⁴⁰⁵ Ministr zahraničí Dulles byl tudíž nadále velmi skeptický vůči účasti na finální podobě dohod, přestože ministerstvo zahraničí přijímalo od počátku července telegramy z Londýna a Paříže, které žádaly účast Smitha nebo Dullese na konferenci.⁴⁰⁶

Prezident Eisenhower měl ovšem již pochybnosti o Dullesových krocích, přestože zpočátku velmi zastával rozhodnutí ministra zahraničí. Patrně by ani nezměnil svoje dřívější stanovisko, pokud by s ním na toto téma nepromluvil jeho tiskový mluvčí James Hagerty, který se domníval, že neúčast zavede Spojené státy do role: „[...] *malého chlapce, který truceje ve svém stanu.*“ Proto navrhoval, aby Washington minimálně vyjádřil nesouhlas přímo v Ženevě a snížil tak nátlak komunistických delegací na politicky slabou Francii, která se jinak mohla podvolit a podepsat velmi nevýhodné příměří. Zároveň se obával, že britský ministr zahraničí Eden nedokáže bez podpory Spojených států takové situaci zabránit. Eisenhower zprvu vnímal osobní neúčast jako dostatečný projev nesouhlasu, jelikož se stejně jako Dulles obával, že pokud by opětovně přicestovali do Ženevy, byli by donuceni připojit se ke smlouvě, která by garantovala vliv komunismu v Indočíně. Jak ale následně zaznamenal Hagerty ve svých pamětech, prezident s ním přesto částečně souhlasil: „[...] *pokud půjdeme a budeme se ozývat proti dohodám,*“ poznamenal Eisenhower závěrem rozhovoru: „[...] *pak nerozdělujeme svobodný svět a nebudeme postaveny do pozice, ve které se budeme veřejně vzdalovat Francii a pravděpodobně také Velké Británii. Je těžké se rozhodnout, ale dal jsi mi něco na přemýšlení.*“⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 3. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1781; Ministr zahraničí velvyslanectví v Paříži, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1975–1976; Zvláštní zpráva Rady národní bezpečnosti, NSC 5405 jihovýchodní Asie, 7. 7. 1954, Eisenhower Library, NSC Staff Papers, OCB Central Files Series, Box 79.

⁴⁰⁶ Ministr zahraničí velvyslanectví ve Spojeném království, 7. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1788; Velvyslanec ve Spojeném království (Aldrich) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1794–1795; Memorandum o rozhovoru mezi velvyslancem Bonnetem a ministrem zahraničí, 9. 7. 1954, tamtéž, s. 1800; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 9. 7. 1954, tamtéž, s. 1801–1803.

⁴⁰⁷ Hagertyho deník, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1797.

Eisenhower byl patrně velmi ovlivněn diskuzí se svým tiskovým mluvčím, a tak následujícího dne 9. července vyjádřil svoje obavy přímo na setkání s Dullesem. Ministr zahraničí přišel tehdy za prezidentem s návrhem memoranda adresovaný britskému ministrovi zahraničí Edenovi, ve kterém měl definitivně odmítnout vlastní nebo Smithovo účast v Ženevě. Pokud ale Dulles očekával pouze formální souhlas s budoucím postupem, musel být velmi zaskočen Eisenhowerovým váháním. Namísto toho prezident požadoval celou záležitost znovu projednat a o dva dny později se rozhodl vyslat Dullese do Paříže na jednání s francouzským premiérem Mendèsem Francem.⁴⁰⁸ Eisenhower se stejně jako Hagerty začal obávat následků na spojeneckých vztazích kvůli neúčasti v Ženevě. Alespoň osobní účast při vysvětlení vlastních postojů bylo podle prezidenta nepochybně menší hrozbou, než odcizení se spojencům.⁴⁰⁹

Ministr zahraničí dorazil do Evropy skoro po dvou měsících od své poslední návštěvy a zároveň poprvé, kdy v Ženevě zasedly delegace ve snaze nalézt řešení indočínského konfliktu. Dulles se ale obával, že jeho návštěva může být vnímána jako příslib jeho budoucí účasti na konferenci, a proto učinil veřejné prohlášení, aby tyto domněnky okamžitě vyvrátil.⁴¹⁰ V obdobném duchu odmítání návratu se nesla také schůze ze dne 13. července, kdy se v Paříži sešel s francouzským premiérem Mendèsem Francem a britským ministrem zahraničí Edenem, kteří opustili Ženevu, aby mohli usilovat o získání si americké účasti při závěrečných dohodách. Mendès France na této schůzi přítomným vysvětlil aktuální stav vyjednávání. *Viet Minh* původně požadoval rozdělení Vietnamu podél 13. rovnoběžky, Francie podél 18. rovnoběžky. Jenže těsně před příletem Dullese, upravil *Viet Minh* svůj požadavek na 16. rovnoběžku, což považoval za maximum svých územních ústupků. Také byl ochotný okamžitě stáhnout jednotky z Laosu, ovšem neměly zde být vybudovány americké základny a ani působit zahraniční poradci. Změna také proběhla směrem k období konání celonárodních voleb. Původně severovietnamská delegace trvala na půl roku od podepsání mírových dohod. Později ale ustoupila a nově chtěla přenechat rozhodnutí na dohodě obou vietnamských vlád.⁴¹¹

⁴⁰⁸ Hagertyho deník, 9. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1798; Hagertyho deník 11. 7. 1954, tamtéž, s. 1812–1813.

⁴⁰⁹ Zápis v Eisenhowerově deníku, 10. 7. 1954, *The Eisenhower diaries*, s. 283.

⁴¹⁰ Návštěva ministra zahraničí v Paříži, prohlášení ministra zahraničí, U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, Washington 1954, s. 123.

⁴¹¹ Memorandum z rozhovoru, koordinátor delegace Spojených států na ženevské konferenci (Johnson), 13. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1819–1826.

Důvodem těchto vstřícných kroků byly obavy komunistických delegací z americké sabotáže celé konference v důsledku Dullesovy návštěvy Paříže. Ostatně se jednalo také o nejzazší dobu, kdy měly být Francii předloženy rozumné mírové podmínky. Mendès France a jeho vládní kabinet byli nakloněn pro mír, zároveň ale byli pod časovým tlakem, jelikož chtěli prosadit uzavření mírových smluv do 20. července. Po příletu Dullese do Paříže tudíž zbýval pouhý týden. Peking a Moskva se ale obávaly, že pokud nepředloží stručné a racionální podmínky příměří, Spojené státy budou nadále blokovat konferenci a prostřednictvím námitek a odvolávání budou stále nalézat nové problémy, čímž prodlouží dobu diskuzí. V důsledku toho podá kabinet Mendèse France po vypršení lhůty demisi a k moci se opět dostane proválečná vláda. Nutno si taky uvědomit, že z pohledu Sovětského svazu se stále jednalo především o prostor Evropy, kde byly jisté indicie, že Mendès France se postaví proti smlouvě o Evropském obranném společenství. Proto bylo nutné, aby se udržel u moci a bylo mu tak víceméně vyhověno v Indočíně. Pod časovým tlakem se tedy nacházeli nejenom francouzští delegáti, ale také sovětští a čínští, kteří měli necelý týden k dosažení dohody.⁴¹²

Předložené kompromisní nabídky bezpochyby ještě více povzbudily Paříž k uzavření příměří, jenže Mendès France nadále požadoval pro dosažení co nejvýhodnější smlouvy aktivní zastoupení Spojených států v Ženevě. Z výše uvedeného jednání ze dne 13. července však nevzešla žádná dohoda ani přímluva, že Dulles opětovně navýší účast americké diplomacie na konferenci. Mendès France proto varoval Dullese, že pokud vyjednávání v Ženevě selže, *Viet Minh* pravděpodobně zahájí dlouho očekávaný útok na severu země a veškerá zodpovědnost za ztrátu Indočíny, která mohla být zachráněna na konferenci, padne na Spojené státy. Před obdobným útokem *Viet Minhu* varoval ministra zahraničí také jeho mladší bratr Allen Dulles, který byl ředitelem CIA.⁴¹³ Koneckonců všechny delegace, až na výjimku Spojených států a Vietnamského státu, byly nakloněny pro mírové řešení. Ovšem pro Dullese se jako jediný rozumný návrh jevila francouzská nabídka učinit alespoň jednostranné

⁴¹² Telegram od Li Kenonga, obsah zasedání mezi sovětskou, čínskou a vietnamskou delegací, 26. 6. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 57; Telegram od Li Kenonga Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchovi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny, stručné informace ze zasedání čínské, sovětské a vietnamské delegace, 29. 6. 1954, tamtéž, s. 59–60; Telegram od Čou En-Laje, Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchovi, sdělit Ho Či Minovi (výňatek), 11. 7. 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Xiong Huayuan, Zhou Enlai chudeng shije wutai*, s. 147–148; *Zhou nianpu*, vol. I, s. 396–397. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121162>

⁴¹³ Memorandum od Allena W. Dullese pro ministra zahraničí, 12. 7. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP80R01731R000900120036-5.

prohlášení, ve kterém bude uvedeno, že Spojené státy přijmou opatření, pokud komunistická agrese naruší případné dohody, které budou dojednány na základě sedmi bodů z Washingtonu. Podle názoru ministra zahraničí Dullese: „[...] *nemělo být takové prohlášení problémem.*“⁴¹⁴

Následujícího dne, 14. července, představil Dulles francouzskému premiérovi dokument, ve kterém objasnil finální postoj Washingtonu vůči konferenci. Ministr zahraničí opětovně proklamoval, že Spojené státy jsou ochotny respektovat dohodu, nikoliv ji garantovat, pokud bude založena na předložených sedmi podmínkách a zároveň bude ustanoven systém kolektivní obrany.⁴¹⁵ Mendès France uznal americké znepokojení nad procesem vyjednávání a slíbil, že nebude činit Spojené státy odpovědné za případný neúspěch konference.⁴¹⁶ Dulles, který se od počátku stavěl proti obnovení většího diplomatického zastoupení, po následné telefonní konzultaci s prezidentem Eisenhowerem oznámil francouzskému premiérovi, že se Smith vrátí do čela americké delegace v Ženevě.⁴¹⁷ Spojené státy tak docílily slibného postavení. Nadále mohly ovlivnit vývoj na jednáních, ale nebyly povinné zavázat se k výsledné dohodě, i kdyby splňovala všech sedm požadavků. V podstatě nebyly ani odpovědné za případný krach jednání, alespoň v očích francouzského premiéra.

Ačkoliv ministr zahraničí Dulles nebyl nadále příliš optimistický nad vývojem v Ženevě, krátce po návratu z Paříže prohlásil na zasedání Rady národní bezpečnost v souvislosti s návratem Smitha: „[...] *z několika riskantních způsobů jednání, které jsou v současné době pro Spojené státy k dispozici, byl zvolený nejméně rizikový.*“ Podle Dullese totiž existovalo v předešlých měsících v zásadě jediné dilema, které bránilo většímu diplomatickému zastoupení na konferenci. Předně se obával, že Spojené státy budou vystaveny tlaku přijmout komunisty navrženou dohodu. „*Nemůžeme se dostat do „Jaltského byznysu“ garantující sovětské podmanění,*“ prohlásil Dulles směrem k členům Rady národní bezpečnosti. Ovšem blokování konference by se podle ministra zahraničí odrazilo v negativní náladě francouzské veřejnosti vůči spojenci v zámoří. Zároveň druhá strana dilematu spočívala v údajné možnosti, že vyšší diplomatická účast v Ženevě mohla posílit francouzskou delegaci do takové úrovně,

⁴¹⁴ Memorandum z rozhovoru, koordinátor delegace Spojených států na ženevské konferenci (Johnson), 13. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1819–1826.

⁴¹⁵ Tamtéž, s. 1826; Poziční dokument mezi Francií a Spojenými státy, 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1830.

⁴¹⁶ Francouzský premiér (Mendès France) ministrovi zahraničí, 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1833.

⁴¹⁷ Ministr zahraničí francouzskému premiérovi (Mendès France), 14. 7. 1954, tamtéž, s. 1834.

ve které by odmítla jakýkoliv návrh na příměří, a tak by pokračovala v nepopulární válce. V takovém případě se mohla Paříž obrátit na Washington se žádostí o aktivní podílení se armády Spojených států, jenže mimo rámec *United Action*. Jeví se ale jako nepravděpodobné, že ministr zahraničí si skutečně připouštěl takovou hrozbou. Menší diplomatická účast byla spíše důsledkem stanovisek Eisenhowerovy administrativy vůči konferenci, o které se domnívala, že nepřinese přívětivý výsledek pro americké bezpečnostní zájmy, nikoliv obavy z případných francouzských žádostí na unilaterální zásah v Indočíně. Souběžně s tím byl Dulles již od zahájení konference znepokojen prvotními pařížskými požadavky volající po příměří, a přestože tehdejší premiér Laniel objasnil situaci a následně se dotázal po podmínkách americké intervence, podezření ministra zahraničí nad jeho skutečnými záměry se v průběhu jednání pouze stupňovalo. Prohlášení, které by tedy alespoň částečně odpovídalo skutečnosti, se spíše jevilo v proslovu Dullese před senátory z následujícího dne 16. července, kdy uvedl, že se obával politiky premiéra Mendèse France: „[...] *míru za každou cenu, a tudíž čím méně spojování bychom mezi sebou měli, tím lépe.*“⁴¹⁸

Mendès France ale nebyl první, u koho měl Dulles pochybnosti, že zavede francouzský národ k vytouženému příměří. Předchozí premiér Laniel měl obdobné tendence, když patrně využil hrozby americké intervence k posílení vlastní pozice v Ženevě. Přesto bez ohledu na dřívější skepsi se Dulles v obou případech zmíněného dilematu obával dopadů v případě prodlužování konfliktu. Přetrvávající účast v nepopulární válce, kterou by Washington podporoval, mohla vyústit v nárůst francouzského antagonismu vůči Spojeným státům, a tím mohla být ohrožena nejenom smlouva o Evropském obranném společenství, ale také dosavadní systém vzájemných vztahů.⁴¹⁹

Jestliže ale Dulles vnímal rozhodnutí z Paříže jako jedinou možnost, jak zabránit krizi se svými spojenci a hlubším dopadům na Evropu, bylo zde několik skutečností, které mohly Eisenhowerovu administrativu uspokojit. Předně Dulles zhodnotil britské a francouzské naléhání po větší americké účasti jako potvrzení, že Spojené státy jsou svými spojenci na konferenci nadále brány jako: „[...] *klíčový národ, když dojde na*

⁴¹⁸ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1835–1836; Prohlášení ministra zahraničí, 16. 7. 1954, U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Executive sessions of the Senate Foreign Relations, 83. Congress, 2. Session, 1954*, Volume XI, Washington 1977, s. 634.

⁴¹⁹ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1835–1836.

*něco důležitého.*⁴²⁰ Koneckonců ministr zahraničí při návratu z Paříže veřejně prohlásil, že setkání prokázalo sjednocenost západních mocností vůči: „[...] *komunistickému nepřátelství a intrikám.*“⁴²¹ Prohlášení ovšem nebylo pouhou prázdnou frází. Washington a Paříží dokázaly poprvé od poloviny roku 1953 opětovně navázat na stejnou zahraniční linii vůči Indočíně. Ovšem největší výhodou, které Dulles docílil od úvodního zasedání v Ženevě, byla pozice, ve které Spojené státy měly mít vliv, zároveň ale neměly být spojovány s výslednou dohodou. „*Věřím, že jsme našli vzorec pro konstruktivní spojeneckou jednotu, který bude mít příznivý účinek na ženevskou konferenci a nese s sebou žádné nebezpečí, že Spojené státy opustí své principy,*“⁴²² sdělil Dulles novinářům krátce po návratu z Evropy. Reflexy této politiky lze také nalézt v pokynech ministra zahraničí pro staronového vedoucího delegace Smitha: „*Budete v roli zástupce přátelského národa vůči nekomunistickým státům, které se primárně zajímají a přejí si, je-li to žádoucí, pomoci při dosažení spravedlivého urovnání. Nad tuto roli však nepůjdete. [...] Spojené státy se za žádné situace nestanou signatáři dohody společně s komunisty.*“⁴²³

Pozitivní přínos po jednání v Paříži byl zřetelný také v otázce kolektivní obrany. Ačkoliv se mohlo zdát, že situace v Ženevě směřuje ke zdárné dohodě, britský ministr zahraničí Eden se nadále obával krachu konference i v takto pozdní fázi. Pro případ, že by taková situace nastala, chtěl mít připravené prohlášení, které mělo urychlit vytvoření kolektivní obrany jihovýchodní Asie.⁴²⁴ „[...] *Eden je připraven učinit okamžité prohlášení [...] a postupovat velmi rychle v případě obou linií* [krach nebo úspěch konference, pozn. autora],“⁴²⁵ hlásil ze Ženevy dne 19. července vedoucí americké delegace Smith. Ostatně již následujícího dne odeslal britský ministr zahraničí vládám Austrálie, Nového Zélandu, Indie, Pákistánu, Srí Lanky, Barmy a Indonésie, telegram, ve kterém byly informovány o nutnosti vytvořit v regionu jihovýchodní Asie

⁴²⁰ Memorandum z diskuze z 206. zasedání Rady národní bezpečnosti, 15. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1838.

⁴²¹ Prohlášení ministra zahraničí, 16. 7. 1954, *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, s. 123.

⁴²² *The New York Times*, 16. 7. 1954, CIII/35237.

⁴²³ Ministr zahraničí zástupci ministroví zahraničí (Smith), 16. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1844.

⁴²⁴ EDEN, s. 158; From Geneva Conference (United Kingdom Delegation) to Foreign Office, Geneva, 17. 7. 1954. TNA, Foreign Office Papers (FO) 800/762, CON/54/68-103, f. 21; From Foreign Office to Geneva Conference (United Kingdom Delegation), Foreign Office, 20. 7. 1954, TNA, FO 800/786, FE/54/71-108, f. 21.

⁴²⁵ Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1448.

mezinárodní obrannou organizaci, která měla udržovat mírový stav.⁴²⁶ Jestliže tedy Dulles vnímal tehdejší volbu za jedinou vhodnou a nejméně rizikovou pro Spojené státy, lze při zpětném pohledu konstatovat, že pozice Washingtonu byla v půli července diametrálně mnohem lepší, než v průběhu ženevské konference, kdy krátce před jejím zahájením padlo Dien Bien Phu, později zkrachovalo jednání s Londýnem o ustanovení kolektivní obrany, Washington se neúspěšně pokusil vojensky zasáhnout v Indočíně a vztahy mezi západními delegacemi byly v některých momentech na bodě mrazu.⁴²⁷

V době, kdy se Velká Británie, Francie a Spojené státy shodly v Paříži na budoucím postupu, narůstala nelibost vůči případným dohodám u čerstvě zvoleného vietnamského premiéra Diema, který se snažil získat americkou podporu. Diem již dříve razantně odmítal ztrátu Hanoje a obviňoval Francouze z kapitulčního míru a ponechání Vietnamu vlastnímu osudu.⁴²⁸ V důsledku této situace byli američtí zástupci v Saigonu stále více vybízeni k vojenskému zásahu. „*Pokud by se Francouzi vzdali Hanoje, bylo by prakticky nemožné vytvořit životaschopný stát,*“⁴²⁹ varoval Diem amerického velvyslance v Saigonu na jednom ze setkání. Vcelku očekávaně tak po ukončení jednání ministrů zahraničí v Paříži, dorazil od Diema telegram, ve kterém uvedl, že nepřijme žádnou dohodu, která by nezaručila budoucí jižní polovině Vietnamu enklávu na severu zahrnující Hanoj a přístav Haiphong.⁴³⁰ *Chargé d'affaires* v Saigonu byl ale již předtím přímo znepokojen politikou nového vietnamského premiéra, čímž otevřel otázku, zda je to vhodná osoba do funkce, která měla stabilizovat a posílit do té doby v podstatě nefunkční stát: „*Diem ukázal zajímavou směsicí hrdinství smíchaný s omezeným pohledem věc a egoismus, díky kterému bude obtížné s ním jednat,*“ varoval počátkem července ministra zahraničí Dullese a v kritickém zhodnocení pokračoval: *Diem je mesiáš bez zprávy. Jeho jedinou formulovanou politikou je požádat o okamžitou americkou pomoc v jakékoli formě, včetně pomoci Spojených státům uprchlíkům,*

⁴²⁶ Zpráva od Edena vládám Austrálie, Nového Zélandu, Indie, Pákistánu, Srí Lanky, Barmy a Indonésii, 20. 7. 1954, Vietnam Center and Archive, Ronald B. Frankum, Jr. Collection: Box 2, Folder 4.

⁴²⁷ K obdobným závěrům došel již v roce 1968 Melvin Gurtov v tajném memorandum, které bylo vypracováno pro ministerstvo obrany. GURTOV, Melvin, *Negotiations and Vietnam: A Case Study of the 1954 Geneva Conference*, 1968, s. 67. RAND Corporation Archive, číslo dokumentu: RM-5617-ISA/ARPA.

⁴²⁸ *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 29. 6. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1762–1763; *Chargé d'affaires* v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 4. 7. 1954, tamtéž, s. 1783–1784; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 7. 7. 1954, tamtéž, s. 1790; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž s. 1793–1794; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, tamtéž, s. 1854–1855.

⁴²⁹ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 8. 7. 1954, tamtéž, s. 1793.

⁴³⁰ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, tamtéž, s. 1854–1855.

výcviku armády a ozbrojený vojenský zásah. Jeho jedinou přítomnou emocí, kromě uznání sebe sama, je slepá nenávisť k Francouzům.“⁴³¹ Vzhledem k již několikrát zmíněným negativním osobním vlastnostem Diema, se zdá skoro až paradoxní, že se dokázal udržet ve vedení Vietnamského státu, později Vietnamské republiky, až do konce roku 1963, kdy byl za tichého souhlasu Spojených států fyzicky zlikvidován vlastní administrativou, ačkoliv byl jeho autoritářský režim Washingtonem finančně a materiálně vydatně podporován.

Diemův odpor ovšem nemohl zvrátit výsledek ženevské konference, na který neměl vliv ani návrat vedoucího delegace Smitha. Sovětská a čínská strana opět převzala iniciativu. Souběžně s ukončením jednání západních ministrů zahraničí v Paříži, vypracovali komunisté společný postup ve sporných bodech, které se týkaly ustanovení demarkační linie, doby konání národních voleb a složení mezinárodní komise. Předložené kompromisní řešení nově obsahovalo posun demarkační linie severněji na 17. rovnoběžku, ačkoliv severovietnamská delegace byla původně ochotná přijmout jako maximální ústupek linii o sto kilometrů jižněji. Francouzská strana zato vyšla vstříc sovětskému návrhu ohledně data uskutečnění sjednocovacích voleb, které se měly odehrát do dvou let.⁴³² Také složení mezinárodní komise zaznamenalo jistý posun, která měla v podobě Indie, Kanady a Polska dohlížet na dodržování dojednaných dohod. V neposlední řadě bylo kvůli obavám Pekingu z amerického vlivu v jihovýchodní Asii přidáno k návrhu závěrečných dohod ustanovení, které by zakazovalo vybudovat ve Vietnamu, Laosu a Kambodži cizí vojenské základny a jejich účast ve vojenských aliancích.⁴³³ Bezpochyby byl tento záměr cílen na účast indočínských států v budoucí kolektivní obraně. Ovšem protest kambodžské vlády způsobil, že zmíněné restriktce se jich a Laosu v plném znění posléze netýkaly.

Předložené kompromisní nabídky se nakonec staly základem pro podpis ženevských dohod, které ukončily více jak sedm let trvající konflikt v Indočíně. V noci ze dne 20. na 21. července podepsala francouzská a severovietnamská delegace sérii tří

⁴³¹ Chargé d'affaires v Saigonu (McClintock) ministerstvu zahraničí, 4. 7. 1954, tamtéž, s. 1783–1784.

⁴³² LOGEVALL, s. 604.

⁴³³ Přísně tajné memorandum z konverzace mezi Molotovem, Čou En-lajem a Pham Van Dongem, 17. 7. 1954, *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, s. 97–99; Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi a ostatním, obsah schůze s Menděsem Francem a Edenem, diskuze mimo konferenci, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 78–79; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1467; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 19. 7. 1954, 1455; Delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 1472–1473.

dohod uzavírající příměří, jednotlivě podle indočínských států.⁴³⁴ Francouzský premiér Mendès France byl nepochybně spokojen díky dvěma skutečnostem. Zaprvé, konečně přišel úspěch, ve který dlouho věřil. Bylo to dokonce na den přesně, kdy měl vypršet jim stanovený termín pro dosažení příměří, pokud přehlédneme formální skutečnost, že některé smlouvy byly patrně podepsány až po půlnoci.⁴³⁵ Zadruhé, finální dohoda obsahovala z pohledu Francie výhodné příměří, především z územního hlediska. *Viet Minh* ovládl během konfliktu většinu Vietnamu, přesto demarkační linie byla nakonec ustanovena podél 17. rovnoběžky. Ovšem v závěrečných dokumentech bylo doslovně uvedeno, že se jedná pouze o dočasnou, provizorní hranici.⁴³⁶ Podmínky příměří dále zajistily obyvatelům Vietnamského státu svobodnou volbu rozhodnout se v průběhu následujících deseti měsíců, ve které části země chtějí žít. Podle čínského návrhu bylo dále zakázáno, aby se na území Vietnamu nacházela cizí vojska a obdobně tomu mělo být také v případě Laosu a Kambodži, ovšem zde došlo ještě ke specifikování, vzhledem k dřívějšímu protestu. Do dvou let se měly také ve Vietnamu konat národní volby, které měly rozhodnout o budoucím směřování země a na veškeré dodržování podmínek příměří měla dohlížet mezinárodní komise složená ze zástupců Indie, Kanady a Polska. Zároveň všechny tři indočínské státy obdržely plnou nezávislost,⁴³⁷ přesto nadále byly součástí Francouzské unie. „*Vietnamský lid rozhodně bojoval za mír, jednotu, nezávislost a demokracii a získal souhlas a podporu lidí ve světě milujících mír,*“ prohlásil následujícího dne Ho Či Min ve svém projevu věnovaný obyvatelstvu Severního Vietnamu.⁴³⁸

Později téhož dne, 21. července, se odehrálo závěrečné zasedání v Paláci národů v Ženevě, na kterém byly finální dohody podepsány zbývajícími delegacemi, ovšem až na dvě výjimky – Spojené státy a Vietnamský stát se odmítly participovat.⁴³⁹ Vedoucí americké delegace Smith ale podle domluvy z Paříže učinil prohlášení, ve kterém se Washington zavázal respektovat výsledné dohody. „*Vláda Spojených států prohlašuje*

⁴³⁴ Dohoda o ukončení nepřátelských akcí ve Vietnamu, 20. 7. 1954, *The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1505–1520; Dohoda o ukončení nepřátelských akcí v Laosu, 20. 7. 1954, tamtéž, s. 1521–1531; Dohoda o ukončení nepřátelských akcí v Kambodži, 21. 7. 1954, tamtéž, s. 1532–1539.

⁴³⁵ LOGEVALL, s. 605.

⁴³⁶ Závěrečné prohlášení o Indočíně, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1541.

⁴³⁷ Tamtéž, s. 1540–1542.

⁴³⁸ Provolání prezidenta Ho Či Mina k národu, 22. 7. 1954, Vietnam Center and Archive, Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 12.

⁴³⁹ Osmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 21. 7. 1954, tamtéž, s. 1497–1499; Prohlášení vlády Vietnamského státu o příměří, 21. 7. 1954, Vietnam Center and Archive, Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 11.

[...], že se zdrží hrozby nebo použití síly k jejich narušení,“ prohlásil Smith. Nicméně dodal, že Washington bude: „[...] považovat jakékoliv obnovení agrese v rozporu s výše uvedenými dohodami za vážné znepokojení a ohrožení mezinárodního míru a bezpečnosti.“ Eisenhowerova administrativa se také podle Smithova prohlášení rozhodla vcelku paradoxně respektovat uskutečnění svobodných voleb, proti kterým již od počátku vystupovala: „V případě národů, které jsou nyní rozděleny proti jejich vůli, se budeme i nadále snažit dosáhnout jednoty prostřednictvím svobodných voleb pod dohledem Organizace spojených národů, abychom zajistili jejich spravedlivý průběh.“ Jelikož se ale Vietnamský stát nepřipojil k finálním dohodám, existovala zde možnost, že odmítne uskutečnění voleb, které by patrně prohrál.⁴⁴⁰ Reflexy této domněnky lze vidět v závěru Smithovy proklamacce: „Pokud jde o prohlášení zástupce Vietnamského státu, Spojené státy opakují své tradiční stanovisko, že národy jsou oprávněny určovat svou vlastní budoucnost a že se nemusí připojit k dohodě, která by tomu bránila.“⁴⁴¹

Eisenhower a Dulles nebyli přímo znepokojeni konečným výsledkem ženevské konference. Na zasedání Rady národní bezpečnosti pouhý den od podpisu finálních dohod ministr zahraničí dokonce prohlásil: „Komunistické požadavky se ukázaly jako relativně mírné.“⁴⁴² Bylo totiž oprávněnou skutečností, že Viet Minh docílil během konfliktu větších vojenských zisků, které byly stvrzeny pádem Dien Bien Phu. Přesto ve výsledku došlo ke kompromisnímu rozdělení Vietnamského státu.⁴⁴³ Eisenhowerova administrativa mohla ale pouze přistoupit pouze na respektování dohody, pokud nechtěla zdiskreditovat vlastní politiku zadržování komunismu. Washington se přesto nadále obával, že Vietnam bude po konání národních voleb sjednocen pod rudou vlajkou Viet Minhu. Ovšem dva roky do jejich uskutečnění se jevila jako dlouho doba, během které mohla finanční a ekonomická pomoc stabilizovat a posílit Diemův režim. Zároveň se očekávalo, že ze severu může odejít až dva miliony Vietnamců,⁴⁴⁴ jejichž

⁴⁴⁰ Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstva zahraničí, 30. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1892–1983.

⁴⁴¹ Osmé plenární zasedání o Indočíně, delegace Spojených států ministerstvu zahraničí, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, s. 1500–1501.

⁴⁴² Memorandum z diskuze z 207. zasedání Rady národní bezpečnosti, 22. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1879.

⁴⁴³ MOSS, George Donelson, *Vietnam, an American Ordeal*, New York 1998, s. 66–67.

⁴⁴⁴ Během otevření hranic po dobu 300 dnů odešlo ze Severního Vietnamu patrně „pouze“ 800 000 osob. Přesto se nadále vedou diskuze o přesném údaji. Vietnamské úřady se snažily vést údaje o přistěhovalectví, přesto po podpisu ženevských dohod nastal doslova exodus ze severní části země. CATTON, Philip E., „It Would Be a Terrible Thing if We Handed These People over to the Communists”: *The Eisenhower Administration, Article 14(d), and the Origins of the Refugee Exodus from North Vietnam*. In: *Diplomatic*

hlasy mohly sehrát zásadní roli v referendu. V neposlední řadě se ale již krátce po uzavření ženevských dohod objevovaly domněnky, že vietnamský premiér Diem odmítne účast státu na volbách.⁴⁴⁵ Aby se však přátelsky nakloněná vláda na jihu Vietnamu dokázala udržet alespoň do konání voleb, začal Washington téměř okamžitě uvažovat o podobě budoucí podpory. „*Od nynížska není důležité truchlit nad minulostí, ale chopit se budoucí příležitosti, abychom zabránili tomu, že ztráta v severním Vietnamu povede k rozšíření komunismu v jihovýchodní Asii a jihozápadním Pacifiku. V tomto úsilí by všechny zúčastněné svobodné národy měly těžit z poučení z minulosti,*“ prohlásil Dulles na tiskové konferenci dne 23. července.⁴⁴⁶

Vzhledem k výsledkům ženevské konference vypracovala Rada národní bezpečnosti koncem srpna 1954 analýzu, která doporučovala Eisenhowerově administrativě: „*Vynaložit veškeré možné úsilí k porážce komunistů a jejich vlivu, které není v rozporu s pozicí Spojených států vůči uzavřenému příměří, [...] a udržet nakloněnou vládu v jižním Vietnamu a zabránit komunistům zvítězit prostřednictvím voleb.*“⁴⁴⁷ V rámci těchto úvah byla dne 8. září 1954 založena ve filipínské Manile dlouho připravovaná *Southeast Asia Treaty Organization*, zkráceně SEATO. Spojené státy, Austrálie, Nový Zéland, Thajsko, Filipíny, Pákistán, Francie a Velká Británie se staly signatáři tzv. Manilského paktu, který vytvořil systém kolektivní obrany v jihovýchodní Asii. Jestliže ale Paříž byla ochotná bránit vzdálené území na Dálném východě, měla paradoxně opačné stanovisko na prostor Evropy. Národní shromáždění tak již v srpnu 1954 odmítlo ratifikovat smlouvu o Evropském obranném společenství, čímž byla budoucnost tohoto paktu odsouzena k zániku.⁴⁴⁸ Pro Sovětský svaz se bezpochyby jednalo o velký úspěch, když dokázal prostřednictvím indočínské konference

History 39, 2015, 2, s. 331; Polní zpráva o uprchlících v severním a středním Vietnamu, 14. 8. 1954, Vietnam Center and Archive, Ronald B. Frankum, Jr. Collection: Box 8, Folder 8.

⁴⁴⁵ Otázka navýšení finanční pomoci Jižnímu Vietnamu, ve snaze získat si přízeň místního obyvatelstva, se objevila téměř ihned po ukončení konference v Ženevě viz: Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 23. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, s. 1872; Velvyslanec ve Francii (Dillon) ministerstvu zahraničí, 27. 7. 1954, tamtéž, s. 1880–1881; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 27. 7. 1954, tamtéž, s. 1882–1883; Velvyslanec v Saigonu (Heath) ministerstvu zahraničí, 30. 7. 1954, tamtéž, s. 1892–1893.

⁴⁴⁶ Tisková konference ministra zahraničí, 23. 7. 1954, *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, s. 163.

⁴⁴⁷ Zpráva Rady národní bezpečnosti, přezkoumání politiky Spojených států na Dálném východě. In: United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, NARA, Part V, Section B-3-c, s. 731.

⁴⁴⁸ MAYERS, David, *Eisenhower and Communism, Later Findings*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 102.

v Ženevě zabránit vytvoření západoněmeckých ozbrojených sil a jejich následné integrace do vojenských struktur Severoatlantické organizace.

S ohledem na výše zmíněnou analýzu Rady národní bezpečnosti, Washington učinil už koncem roku 1954 Saigonu příslib na hospodářskou pomoc a krátce na to Eisenhowerova administrativa vytvořila program materiální a finanční pomoci. Později vzrostla také důležitost poradní vojenské skupiny *Military Assistance Advisory Group*, která v roce 1956 převzala zodpovědnost za výcvik vietnamské armády.⁴⁴⁹ Ovšem závazky vůči Jižnímu Vietnamu byly zprvu velmi limitovány a podmíněny provedením značných reforem. Přesto se jednalo o rozhodující krok v procesu odcizování jižní části Vietnamu od svého bývalého koloniálního pána, který kulminoval do série rozhovorů v květnu 1955, kdy se v Paříži sešli ministři zahraničí Velká Británie, Francie a Spojených států, a tak po deseti měsících od podepsání ženevských dohod byl ukončen stav *entente* v Indočíně.⁴⁵⁰ Jedním z důvodů postupného odchodu Francie z jihovýchodní Asie byla také skutečnost, že nově čelila povstáním v koloniích v severní Africe, především v Alžírsku. Vietnamský premiér Diem tak po úspěchu, kdy si zajistil americkou pomoc, dne 16. července 1955 veřejně vystoupil s výhradami proti konání národních voleb,⁴⁵¹ čímž *de facto* oznámil svůj úmysl se jich neúčastnit. V listopadu téhož roku dokázal politicky odstavit od moci Bao Daje, definitivně odložit účast na volbách a již jako prezident vyhlásil Vietnamskou republiku, známou spíše pod neformálním názvem Jižní Vietnam.⁴⁵² Od tohoto momentu se zřetelně ukázalo, že rozdělení země není dočasné, ale demarkační linie podél 17. rovnoběžky se transformuje do permanentní hranice. Konference ve švýcarské Ženevě tedy nepřinesla žádné trvalé řešení konfliktu, jak se předpokládalo, ale pouze vojenské příměří na které mělo navázat řešení politické v podobě konání národních voleb. K tomu ale nikdy nedošlo a jak o necelých třicet let později napsal americký historik Stanley Karnow: „Konference byla tedy pouhou přestávkou mezi dvěma válkami, nebo spíše útlumem ve stejné válce.“⁴⁵³

⁴⁴⁹ SPECTOR, s. 252–254, 260.

⁴⁵⁰ GREENE, Daniel P. O’C., *John Foster Dulles and the End of the Franco-American Entente in Indochina*. In: *Diplomatic History* 16, 1992, 4, s. 551, 566–568.

⁴⁵¹ *The New York Times*, 18. 7. 1955, CIV/ 35603.

⁴⁵² CHAPMAN, Jessica M., *Staging Democracy: South Vietnam’s 1955 Referendum to Depose Bao Dai*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 4, s. 680, 694; *The New York Times*, 26. 10. 1955, CIV/ 35704.

⁴⁵³ KARNOW, Stanley, *Vietnam, a History*, New York 1983, s. 199.

5 ZÁVĚR

Indočínská konference v Ženevě z roku 1954 znamenala pro Spojené státy jisté dilema, neboť Eisenhowerova administrativa nebyla původně ochotná přistoupit k účasti na jednání ve švýcarském letovisku. Ovšem nastavená zahraniční politika již od prezidenta Trumana neposkytla Washingtonu větší prostor k diplomatickému manévrování a spíše byl tlačěn k účasti především z jednoho hlavního důvodu, který spočíval v Evropě. Pokud by nenastala v Indočíně nepředvídaná událost, neměla být konference viditelnou hrozbou, jak se zprvu domníval Dulles, a tak americká účast v Ženevě byla unikátní příležitostí, jak přimět francouzskou vládu Josepha Lanielu k ratifikaci smlouvy o Evropském obranném společenství. Tudíž nejenom, že by byla předně posílena obrana západní Evropy v rámci politiky zadržování komunismu, ale také díky zdánlivé účasti by byl minimálně zachován *status quo* v Indočíně.

Eisenhowerova administrativa se ovšem obávala vývoje ve Vietnamu, kde se schylovalo k bitvě u Dien Bien Phu, a tak v záměru docílit co nejpříjemnějšího výsledku na budoucí konferenci, se před Washingtonem otevřely dvě možnosti – podpořit Francii diplomaticky na budoucím jednání, nebo vojensky v Indočíně. Vzhledem ale k vývoji konference v Berlíně z počátku roku 1954 byla první možnost téměř okamžitě odmítnuta. Ministr zahraničí Dulles byl totiž v německé metropoli informován svým francouzským protějškem Bidaultem o nutnosti přivést do Paříže pozitivní zprávy o realizaci budoucího setkání, kde se bude řešit otázka míru v Indočíně, jinak by hrozil pád Lanielovy vlády kvůli náladě ve francouzské společnosti volající po míru. Ačkoliv není otázkou historikovy práce „co kdyby“, zdá se velmi pravděpodobné, že pokud by Washington od počátku krize diplomaticky podpořil Paříž, která navíc byla velmi vyčerpaná válkou a o snaze premiéra Lanielu pokračovat v konfliktu lze polemizovat, patrně by pouze urychlil mírové rozhovory. Spojené státy by tak ve výsledku musely přijmout politické a územní ústupky, což bylo přímo v rozporu s nastavenou zahraniční politikou. V důsledku toho se zdá tudíž logické, že při rozbíhající se indočínské krizi nezbývalo Washingtonu jiné východisko, než vojenské.

Počátkem roku 1954 čelila americká administrativa však dalšímu dilematu. V případě vojenské podpory nebyl prezident Eisenhower nucen požádat o souhlas Kongres, pokud by byla intervence obratně formulována jako obrana bezpečnosti Spojených států před nepřátelskými akcemi. Ovšem Eisenhower se chtěl vyvarovat chybě svého předchůdce v úřadu Trumana, který vyslal americké vojáky do Koreje bez

předchozího souhlasu zákonodárců z budovy Kapitolu, a tím velmi oslabil vlastní administrativu. Problémem se jevila také skutečnost, kdy ačkoliv republikáni zvítězili ve volbách do Kongresu, drželi zde pouze slabou majoritu a zároveň nelze tvrdit, že všichni podporovali prezidentovu zahraniční linii vůči Indočíně. Ostatně stejná problematika se týkala také členů Rady národní bezpečnosti. Nelze opomenout ani názor americké společnosti, jež se drtivě vyslovila proti vyslání armády do Indočíny, na jejichž názor Eisenhower velmi dbal. V očích většiny Američanů byla dostatečná pomoc v podobě materiální a finanční podpory, jež pokryla v roce 1954 téměř veškeré francouzské vojenské výdaje. Bezpochyby ale hlavním důvodem, proč veřejnost odmítala nasadit vojáky v Indočíně, byla nedávno ukončená válka v Koreji, jež přinesla nové trauma do americké společnosti. Koneckonců jeden z hlavních bodů republikánské kampaně v prezidentských volbách v roce 1952 bylo ukončení tohoto konfliktu.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům se zdá tedy pochopitelné, že pokud Eisenhower byl ochotný nasadit vojáky v Indočíně, a podle názoru autora předkládané práce prezident opravdu zamýšlel vyslat část armády, musel přesvědčit nejenom Kongres a Radu národní bezpečnosti, ale také veřejnost o nutnosti podpořit Francii v boji proti komunistickému *Viet Minhu*. Souběžně s tím se však Spojené státy chtěly vyhnout spojování s evropským kolonialismem, jenž by velmi poškodil mezinárodní prestiž jako ochránce demokracie, a tak nejlepším dostupným řešením byla internacionalizace konfliktu v podobě mezinárodního zásahu, tzv. *United Action*.

Americká historiografie se ovšem do současnosti potýká s otázkou, zda tehdejší prezident skutečně zvažoval vyslat vojáky do Vietnamu již v roce 1954. Tato problematika byla v minulosti velmi ovlivněna nepřesným pohledem na roli Eisenhowera v Bílém Domě, a přestože v rámci revisionismu bylo docíleno k dílčím změnám, nebyla tato otázka adekvátně zodpovězena. Na základě archivního výzkumu autor předkládané práce konstatuje, že Eisenhower nepochybně tyto kroky zvažoval a byl jim nakloněn, ovšem pouze v rámci operace *United Action*, jejichž byl velkým zastáncem. V rámci politiky *New Look* totiž snižoval náklady na konvenční armádu, a tak Spojené státy měly předně přispět vysláním leteckých a námořních jednotek, což opětovně vyvolává diskuzi, zda zamýšlel nasazení námořní pěchoty. Nepochybně k této tezi vede i skutečnost, v jaké formě napsal ministr zahraničí Dulles memorandum, ve kterém měl žádat Kongres o podporu, jelikož se velmi podobalo Tonkinské rezoluci z roku 1964. Tato domněnka byla zároveň posílena pozdějším příslibem Francii nasadit

americké vojáky na ochranu vlastních objektů. Jedná se tedy skoro o obdobný postup, jaký učinil prezident Johnson o deset let později. Ovšem historické podobnosti nelze jednoznačně označit za přímý důkaz jednání, a ačkoliv tato otázka bude patrně nadále předmětem debat, je velmi pravděpodobné, že prezident Eisenhower neměl v průběhu první poloviny roku 1954 takové pochybnosti o vojenské intervenci, jak posléze opakovaně tvrdil. Souběžně lze také konstatovat, že se velmi přikláněl k možnosti jediného leteckého útoku. V tomto případě byl ale po dlouho dobu velmi nerozhodný, což nebyla jeho typická osobní vlastnost. Pevný postoj zaujal až v situaci, kdy byl požádán Francií o provedení takového úderu, který ale měl být podle prezidenta realizován pouze na základě *United Action* a schválen Kongresem.

Odrazem výše zmíněné politiky se stala bitva u Dien Bien Phu, která skončila krátce před zahájením indočínské konference v Ženevě. Eisenhower byl velmi zdrženlivý, ačkoliv byl zprvu urgován předsedou Sboru náčelníků štábů, admirálem Radfordem, k vyslání letectva a bombardování *Viet Minhu*. Zdrženlivost byla ale patrně způsobena taktickým vnímáním celé situace. Eisenhower se nechtěl zapojit do bitvy, která mohla být prohrána, ačkoliv zásah letectva mohl zvrátit její výsledek. Jednalo se tudíž o čistý diplomatický kalkul nebo o neochotu provést letecký úder? Patrně o obojí. Jak již bylo uvedeno, nad jednostranným leteckým útokem dlouho uvažoval. Ovšem případné zisky byly mnohem nižší než podstoupené riziko, jež mohlo ohrozit postavení vlastní administrativy a mezinárodní prestiž, a tudíž se klaněl k řešení prostřednictvím *United Action*, o kterém měli tehdy velký zájem také v Paříži, jež si ale spíše chtěla udržet výhodu před vyjednáváním v Ženevě. Nutno zde taky poznamenat, že mezinárodní zásah nebyl plánován k záchraně Dien Bien Phu, ale celé Indočíny. Jenže Londýn nebyl ochotný zasáhnout v jihovýchodní Asii krátce před zahájením konference, a tak citelné oddalování kvůli diskuzím s Kongresem a Velkou Británií znamenalo, že do začátku konference se nepodařilo *United Action* realizovat.

Výchozí postavení Francie na jednání v Ženevě bylo tedy velmi paralyzováno neúspěchem mezinárodního zásahu a porážkou u Dien Bien Phu. Následné požadavky Paříže volající po příměří byly ve Washingtonu brány se zděšením, a ačkoliv francouzský premiér Laniel jejich podání patřičně odůvodnil, Eisenhowerova administrativa docílila závěru, že na konferenci se nepokusí o záchranu celé Indočíny, ale alespoň o udržení její část. Jednalo se o radikální změnu v politice zadržování komunismu, se kterou ovšem Washington nechtěl být spojován, a tak americká delegace

v Ženevě neměla předkládat ani souhlasit se žádnými návrhy na rozdělení Vietnamu a později byla její činnost snížena na úroveň pouhého pozorovatele.

Patrně poslední nadějí pro americkou intervenci byl francouzský dotaz po podmínkách zásahu. Do současnosti se ale stále vede diskuze, zda předložený seznam požadavků byl splnitelný, nebo Paříž pouze oddalovala jejich naplnění, a tak se snažila hrozbou intervence posílit vlastní vyjednávací pozici. Vinou nastavením zahraničí politiky a v situaci, kdy nebyl realizován systém kolektivní obrany kvůli neochotě Londýna, nezbývalo Washingtonu jiné východisko, než se snažit vyjít vstříc francouzským námitkám a dotazům, které ale měly pouze informativní účel. Nejednalo se tudíž o požadavky, jež údajně způsobily krach vojenského zásahu, jak později uvedli někteří američtí historici. Ovšem v konečném výsledku nebylo dosaženo naplnění těchto podmínek a zhoršující se situace v Indočíně měla společně s předstíraným postupem na konferenci za následek pád francouzské vlády. Demise kabinetu Josepha Laniela znamenala konec nadějí pro úspěšný americký zásah. Primární problém se však vzápětí vyjevil ve skutečnosti, že ministerstvo zahraničí nemělo připraveno alternativní plán v případě neúspěchu vojenské intervence, na kterou až příliš spoléhalo.

Příčina pádu Lanielovy vlády šla zároveň v proslovu britského ministra zahraničí Edena o neúspěchu konference, jelikož komunističtí zástupci vyvíjeli značný tlak, na který nemohly západní delegace přistoupit, ačkoliv již existovaly mezi nimi velmi vypjaté vztahy. Ministr zahraničí Dulles však vítal případný neúspěch jednání. Opětovně se totiž otevřela cesta k americko-britské diskuzi nad vytvořením obranné organizace v průběhu konference, a tím zabránit nepřijatelným výsledkům. Ovšem nový francouzský premiér Pierre Mendès France toužil po míru, kterému byli nadále nakloněni také v Londýně. Navíc prudké zhoršení situace v Indočíně dávalo malou šanci na udržení celého Vietnamu, a tak byly Spojené státy postaveny před nové dilema. Jelikož již nemohly vyřešit konflikt vojenskou cestou, musely se rozhodnout, zda opustit Ženevu a riskovat ztrátu Indočíny nebo se nadále účastnit konference a převzít zodpovědnost za její výsledky. Ovšem existovala zde hrozba, že taková účast bude znamenat přistoupení a podílení se na ústupcích, které byly přímo v rozporu se základními americkými principy v politice zadržování komunismu. Kvůli těmto obavám stáhl ministr zahraničí Dulles většinu delegace, a přestože koncem června vypracoval podmínky pro příměří za účasti britského ministra zahraničí Edena a ministerského předsedy Churchilla, odmítal nadále návrat na konferenci.

Jednání v hlavním městě Spojených států tedy posloužilo v jednom případě jako krytí pro návrat vedoucího delegace Smitha a v druhém jako předložení vlastního seznamu požadavků, které pokud by byly splněny, Spojené státy byly ochotné respektovat výsledné dohody, ovšem *de iure* se nepodílet na rozdělení Vietnamu. Paradoxně Eisenhower zpočátku velmi podporoval Dullese, ale o pár dní později se již obával, že hrozí narušení vřelých vztahů, a tak vyslal ministra zahraničí do Paříže vysvětlit důvody neúčasti osobně. Zda Eisenhower již s vysláním Dullese kalkuloval s možností návratu na konferenci, a tudíž cílem jednání ve Francii bylo zajistit si výhodnou pozici, se patrně nedozvíme. Realitou ovšem je, že této pozice ministr zahraničí Dulles dosáhl.

Když se tedy staronový vedoucí delegace Smith vrátil do Ženevy, byly Spojené státy v pozici, kdy mohly rozhodovat, ovšem nebyly zodpovědné za výsledky konference. Vše bylo pouze podmíněno budoucím prohlášením Washingtonu o respektování smluv, nikoliv jejich podpisem. „*Spojené státy nebyly účastníkem, a tak nejsou vázány rozhodnutím přijatými na konferenci, ale jsou naší nejlepší nadějí, která povede k ustanovení míru v souladu s právy a potřebami dotčených zemí.*“ prohlásil Eisenhower v den podpisu finálních dohod 21. července 1954.⁴⁵⁴ Jeho projev zřetelně ukázal, že Washington bude nadále usilovat o udržení Indočíny a jak se později ukázalo, konference v Ženevě umožnila Spojeným státům převzít od Francie zodpovědnost v regionu. Především to plynulo z obav, že Diemův režim na jihu Vietnamu se neudrží a případné národní volby prohraje, a tak bylo nutné Saigon finančně a materiálně podpořit. Vietnamský premiér následně dokázal stabilizovat zemi, vymanil se z područí Paříže, vyhlásil republiku a stal se jejím prvním prezidentem, načež odmítl konání celonárodních voleb. *De facto* tím byly porušeny ženevské dohody, ovšem až na skutečnost, že Vietnamský stát se nikdy k nim nepřipojil, a tudíž nebyl povinen ani jejich plněním. Ačkoliv tedy výsledek konference představoval v krátkodobém horizontu nepochybně úspěch a zavalil příčinu k optimismu, chybějící podpisy na finální listině od dvou hlavních aktérů znamenaly, že byl vytvořen nefunkční systém příměří. „*Na konferenci se sešlo devět delegací, které vydaly šest jednostranných prohlášení, tři smlouvy o příměří a jednu nepodepsanou deklaráci,*“ shrnul výsledek jednání Richard Nixon o třicet let později.⁴⁵⁵

⁴⁵⁴ Tisková konference prezidenta, 21. 7. 1954, *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower*, 1954, s. 642.

⁴⁵⁵ NIXON, Richard, *No more Vietnams*, New York 1985, s. 41.

Jak lze tedy hodnotit působení Eisenhowerovy administrativy během indočínské krize v první polovině roku 1954? Jednalo se o úspěch, nebo neúspěch zahraniční diplomacie Spojených států? Autor předkládané práce docílil k závěru, že z dnešního pohledu lze označit výsledky ženevské konference za vcelku přijatelné pro Washington, pokud se omezíme pouze na prostor Indočíny, jelikož bezpochyby důsledkem konference bylo následné odmítnutí Francie ratifikovat smlouvu o Evropském obranném společenství, což znamenala velkou diplomatickou výhru Sovětského svazu. Lze tudíž pochybovat o úspěšnosti postupu ministerstva zahraničí, respektive Eisenhowerovy administrativy. Přijatelné výsledky byly spíše výsledkem kombinace mezinárodních okolností a štěstí, nikoliv díky velmi promyšlené taktice Washingtonu, který spíše v průběhu celé krize pouze reagoval na vniklé situace, neurčoval jejich vývoj, případně se ani nesnažil výrazně ovlivnit vyjednávání v Ženevě. Nepochybně za takovou skutečnost mohla nastavená zahraničí politiky, která zamezovala přistoupit na kompromisy a unilaterálně zasáhnout v Indočíně.

Při zpětném pohledu lze přesto závěrem shledat pozice Spojených států na konci července 1954 za diametrálně mnohem lepší, než v průběhu ženevské konference, kdy krátce před jejím zahájením padlo Dien Bien Phu, později zkrachovalo jednání s Londýnem o ustanovení kolektivní obrany, Washington se neúspěšně pokusil vojensky zasáhnout v Indočíně a vztahy mezi západními delegacemi byly v některých momentech na bodě mrazu. Ačkoliv výsledkem konference byl systém nefunkčního příměří, pro Spojené státy se nepochybně jednalo o úspěch, jelikož i s absencí diplomatických prostředků byl udržen nekomunistický Vietnam, který se začal s postupným odchodem Francouzů orientovat na Spojené státy, jež nechtěly dopustit další ztráty v jihovýchodní Asii. Lze tedy konstatovat, že poslední červencové dny ve švýcarské Ženevě znamenaly výrazný předěl pro budoucí americké angažmá ve Vietnamu, které vyústilo o deset let později v přímou intervenci ozbrojených sil.

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

I. Nevydané prameny

Dwight D. Eisenhower Presidential Library and Museum, Abilene

Presidential Appointment Books, March 1954.

NSC Series, Policy Papers Subseries: 10.

NSC Staff Papers, OCB Central Files Series, Box 79.

Electronic Reading Room, Central Intelligence Agency, Washington

General CIA Records [březen - červenec 1954]

Indočína, 11. 3. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP79R00890A000200050013-6.

Poznámky ze zasedání Rady národní bezpečnosti, 18. 3. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200190010-0.

Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 3. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001500110001-2.

Vojenská situace u Dien Bien Phu, 25. 3. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200200003-6.

Vojenská situace v Indočíně, 1. 4. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200210003-5

Situace u Dien Bien Phu, 6. 4. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200220003-4;

Ústřední zpravodajský bulletin, 24. 4. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001500380001-3.

Důsledky pádu Dien Bien Phu v Indočíně, 28. 4. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP79R01012A004400050001-9.

Hrozba Viet Minhu v deltě Tonkinu, 7. 5. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R000200270001-1.

Indočína, 20. 5. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01443R0002 00290005-5

Pravděpodobný vojenský a politický vývoj v Indočíně během následujících třiceti dní, 21. 5. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP79R01012A004400070001-7.

Týdenní report z Indočíny, 2. 6. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP91T01172R000300190004-6.

Memorandum od Allena W. Dullese pro ministra zahraničí, 12. 7. 1954; číslo dokumentu: CIA-RDP80R01731R000900120036-5.

Harry S. Truman Presidential Library and Museum, Independence

President's Secretary's Files, Ideological Foundations of the Cold War.

Washington and Pacific Coast Field Station Files, 1942–1945.

John F. Kennedy Presidential Library and Museum, Boston

Papers of John F. Kennedy, Pre-Presidential Papers, Senate Files: 12.

National Archives and Records Administration, Washington

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, Part I, Section A.

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945-1967 (Pentagon Papers)*, Part IV, Section A-II.

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945-1967 (Pentagon Papers)*, Part II, Section B.

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, Part III, Section A.

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, Part V, Section B-3-b.

United States Department of Defense, *United States-Vietnam Relations, 1945–1967 (Pentagon Papers)*, Part V, Section B-3-c.

The National Archives, London-Kew

Cabinet Office Papers 129: Memoranda (C Series)

CAB 129/68/27 – Memorandum: The Geneva Conference.

CAB 129/69/7 – Memorandum: The Geneva Conference and the Washington Talks.

Foreign Office Papers 800: Foreign Office, Private Offices: Various Ministers' and Officials' Papers

FO 800/762 – Papers of Sir Anthony Eden: Conferences and Meetings.

FO 800/786 – Papers of Sir Anthony Eden: Far East.

RAND Corporation Archive, Santa Monica

GURTOV, Melvin, *Negotiations and Vietnam: A Case Study of the 1954 Geneva Conference*, July 1968; číslo dokumentu: RM-5617-ISA/ARPA.

Vietnam Center and Sam Johnson Vietnam Archive, Texas Tech University

Douglas Pike Collection: Unit 13 – The Early History of Vietnam, Box 4, Folder 10–12.

Ronald B. Frankum, Jr. Collection: Box 2, Folder 4; Box 8, Folder 8.

II. Vydané prameny

BOYLE, Peter (ed.), *The Churchill-Eisenhower Correspondence, 1953–1955*, London 1990.

CAMERON, Allen W. (ed.), *Viet-Nam Crisis: A Documentary History, 1940–1956*, Vol. 1, Ithaca 1971.

FERRELL, Hugh Robert (ed.), *The Eisenhower diaries*, New York 1981.

OSTERMAN, Fridrich Christian (ed.), *Cold War International History Project Bulletin, Inside China's Cold War*, Volume XVI, Washington 2008.

United States Government Documents

Office of the Federal Register, National Archives and Records Service, General Services Administration (ed.), *Public Papers of the President, Dwight D. Eisenhower*, 1954, Washington 1960.

U.S. Congress, Senate, Committee on Foreign Relations (ed.), *Executive sessions of the Senate Foreign Relations, 83. Congress, 2. Session, 1954*, Volume XI, Washington 1977.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1950*, Volume 22, Washington 1950.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1953*, Volume 29, Washington 1953.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 30, Washington 1954.

U.S. Department of State (ed.), *Department of State Bulletin 1954*, Volume 31, Washington 1954.

United Kingdom Government Documents

United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 527, London 1954.

United Kingdom, *Parliamentary Debates, House of Commons*, 5th Series, Vol. 529, London 1954.

Foreign Relations of the United States

GLEASON, Everett, AANDAHL, Frederick, STAUFFER, David, REID, John (ed.), *FRUS, 1948, The Far East and Australasia*, Volume VI, Washington 1974.

GLEASON, Everett, PERKINS, Ralph, (ed.), *FRUS, 1945, The British Commonwealth, The Far East*, Volume VI, Washington 1969.

GLEASON, Everett, PETERSEN, Neal, SLANY, William, SAMPSON, Charles, GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1950, East Asia and the Pacific*, Volume VI, Washington 1976.

GLEASON, Everett, REID, John, FINE, Herbert (ed.), *FRUS, 1946, The Far East*, Volume VIII, Washington 1971.

GLENNON, John, MABON, David (ed.), *FRUS, 1952–1954, East Asia and the Pacific*, Volume XII, Part 1, Washington 1984.

GLENNON, John, PETERSEN, Neil (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 1, Washington 1982.

GLENNON, John, PETERSEN, Neal, KITCHENS, Allen (ed.), *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, Washington 1982.

GLENNON, John, PETERSEN, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, Indochina*, Volume XIII, Part 2, Washington 1982.

REID, John (ed.), *FRUS, 1949, The Far East and Australasia*, Volume VII, Part 1, Washington 1975.

SLANY, William (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western Europe and Canada*, Volume VI, Part 1, Washington 1986.

SLANY, William, ROSE, Lisle, PETERSON, Neal (ed.), *FRUS, 1952–1954, National Security Affairs*, Volume II, Part 1, Washington 1984.

SLANY, William, SAMPSON, Charles, ROSE, Lisle, BERNBAUM, John (ed.), *FRUS, 1952–1954, Western European Security*, Volume V, Part 1, Washington 1983.

III. Odborná literatura

AMBROSE, Stephen E., *Eisenhower: Soldier and President*, London 2003.

ANDERSON, David, *Trapped by Success: The Eisenhower Administration and Vietnam, 1953–61*, New York 1991.

- ARNOLD, James, *The First Domino: Eisenhower, the Military, and America's Intervention in Vietnam*, New York 1991.
- CABLE, James, *The Geneva Conference of 1954 on Indochina*, London 2000.
- DAMMS, Richard, *The Eisenhower presidency, 1953–1961*, London 2002.
- DEVILLERS, Philippe, LACOUTURE, Jean, *End of a war: Indochina, 1954*, New York 1969.
- DUIKER, William J., *Ho Či Min*, Praha 2003.
- DUIKER, William J., *U. S. Containment Policy and the Conflict in Indochina*, Stanford 1994.
- FALL, Bernard B., *Hell in a very small place: the siege of Dien Bien Phu*, New York 1966.
- FREY, Marc, *Dějiny vietnamské války: tragédie v Asii a konec amerického snu*, Praha 2003.
- FUTRELL, Robert Frank, *The Advisory Years to 1965*, Washington D. C. 1981.
- GAIDUK, Ylya V., *Confronting Vietnam: Soviet Policy Toward the Indochina Conflict, 1954–1946*, Washington D. C. 2003.
- GARDNER, Lloyd, *Approaching Vietnam: From World War II Through Dienbienphu, 1941–1954*, New York, London 1989.
- HASTINGS, Max, *Vietnam: An Epic Tragedy, 1945-1975*, London 2019.
- HERRING, George, *America's Longest War: The United States and Vietnam, 1950–1975*, New York 2001.
- HOLCOMBE, Alex, *Mass Mobilization in the Democratic Republic of Vietnam, 1945–1960*, Honolulu 2020.
- IMMERMAN, Richard, *John Foster Dulles: Piety, Pragmatism, and Power in U.S. Foreign policy*, Wilmington 1999.

- JACOBS, Seth, *America's Miracle Man in Vietnam: Ngo Dinh Diem, Religion, Race, and U.S. Intervention in Southeast Asia*, Durham, London 2004.
- KAHIN McTURNAN, George, *Intervention: How America Became Involved in Vietnam*, New York 1986.
- KARNOW, Stanley, *Vietnam, a History*, New York 1983.
- KELLY, Andrew, *ANZUS and early Cold war: Strategy and Diplomacy Between Australia, New Zealand and the United States, 1945–1956*, Cambridge 2018.
- KINZER, Stephen, *Bratři: John Foster Dulles, Allen Dulles a jejich tajná světová válka*, Praha 2016.
- KISSINGER, Henry, *Umění diplomacie. Od Richelieua k pádu Berlínské zdi*, Praha 1999.
- LACOUTURE, Jean, *Pierre Mendès France*, New York 1984.
- LOGEVALL, Frederick, *Embers of War: The Fall of an Empire and the Making of America's Vietnam*, New York 2012.
- MANN, Robert, *A grand delusion: America's descent into Vietnam*, New York 2001.
- MARKS, Frederick, *Power and peace: the diplomacy of John Foster Dulles*, Westport 1993.
- MOODY, Walton S. (ed.), *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, Washington D.C. 2004.
- MOSS, Donelson George, *Vietnam, an American Ordeal*, New York 1998.
- OLSEN, Mari, *Soviet-Vietnam Relations and the Role of China 1949–64: Changing Alliances*, New York 2006.
- PIKE, Douglas, *Vietnam And The Soviet Union: Anatomy Of An Alliance*, Boulder 1987.
- PRADOS, John, *The Sky would Fall: Operation Vulture: the U.S. bombing mission in Indochina, 1954*, New York 1983.

- RANDLE, Robert F., *Geneva 1954. The Settlement of the Indochinese War*, Princeton 1969.
- ROTTER, Andrew, *The Path to Vietnam: Origins of the American Commitment to Southeast Asia*, Ithaca 1989.
- RUANE, Kevin, JONES, Matthew, Anthony Eden, *Anglo-American Relations and the 1954 Indochina Crisis*, New York, London 2019.
- SHAW, Geoffrey, *The Lost Mandate of Heaven: The American Betrayal of Ngo Dinh Diem, President of Vietnam*, San Francisco 2015.
- SCHULZINGER, David Robert, *A Time for War: The United States and Vietnam, 1941–1975*, New York 1997.
- SOFFER, Jonathan, *General Matthew B. Ridgway: from Progressivism to Reaganism, 1895–1993*, Westport 1998.
- SPECTOR, Ronald, *Advice and Support: The Early Years, 1941–1960*, Washington, D. C. 1983.
- STATLER, Kathryn, *Replacing France: The Origins of American Intervention in Vietnam*, Lexington 2007.
- SUCHÝ, Petr, *Strategie zadržování v americké zahraniční politice: vznik a vývoj koncepce 1945–53*, Brno 2005.
- SYRUČEK, Milan, *V zajetí džungle. Nejdelsí válka 20. století*, Praha 2007.
- WALL, Irwin, *The United States and the Making of Postwar France, 1945–1954*, New York 1991.
- WINDROW, Martin, *The last valley : Dien Bien Phu and the French defeat in Vietnam*, Cambridge 2004.
- YOUNG, Marilyn, *The Vietnam Wars 1945–1990*, New York 1991.
- YUN-BILLINGS, Melanie, *Decision Against War: Eisenhower and Dien Bien Phu*, Columbia 1988.
- ZHAI, Qiang, *China and the Vietnam Wars, 1950–1975*, Chapel Hill 2000.

IV. Memoáry a dobové publikace

BIDAULT, Georges, *Resistance; the Political Autobiography of Georges Bidault*, New York 1967.

EDEN, Anthony, *Full Circle: the Memoirs of Anthony Eden*, Cambridge 1960.

EISENHOWER, Dwight David, *Mandate for Change, 1953-1956*, New York 1963.

GIAP, Vo Nguyen, *Nezapomenutelné dny*, Praha 1973.

NIXON, Richard, *No more Vietnams*, New York 1985.

NIXON, Richard, *The memoirs of Richard Nixon*, New York 1979.

RADFORD, William Arthur, *From Pearl Harbor to Vietnam: The Memoirs of Admiral Arthur W. Radford*, Stanford 1980.

RIDGWAY, Matthew, MARTIN, Harold (ed.), *Soldier: The Memoirs of Matthew B. Ridgway*, New York 1956.

SHERMAN, Adams, *Firsthand Report: the Story of the Eisenhower Administration*, New York 1962.

V. Studie ve sbornících

CÉSARI, Laurent, FOLIN De, Jacques, *Military Necessity, Political Impossibility: The French Viewpoint on Operation Vautor*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 105–120.

HERRING, George, *Franco-American Conflict in Indochina, 1950–1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 29–48.

HERRING, George, *A Good Stout Effort: John Foster Dulles and the Indochina Crisis, 1945–1955*. In: IMMERMANN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 213–234.

HESS, Gary, *Redefining the American Position in Southeast Asia: The United States and the Geneva and Manila Conferences*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 123–148.

IMMERMAN, Richard, *Between the Unattainable and the Unacceptable: Eisenhower and Dien Bien Phu*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 120–154.

MAYERS, David, *Eisenhower and Communism, Later Findings*. In: MELANSON, Allan Richard, MAYER, David (ed.), *Reevaluating Eisenhower: American Foreign Policy in the 1950s*, Urbana, Chicago 1987, s. 102.

STATLER, Kathryn, *Eisenhower, Indochina and Vietnam*. In: PACH, Chester (ed.), *A Companion to Dwight D. Eisenhower*, Malden 2017, s. 499–502.

STEININGER, Rolf, *John Foster Dulles, the European Defense Community, and the German Question*. In: IMMERMAN Richard (ed.), *John Foster Dulles and Diplomacy of the Cold War*, Princeton 1990, s. 79–108.

TERTRAIS, Hugues, *France and the Associated States of Indochina, 1945–1955*. In: FREY, Marc, PRUESSEN, Ronald W., YONG, Tan Tai (ed.), *The Transformation of Southeast Asia: International Perspectives on Decolonization*, New York 2015, s. 72–82.

WARNER, Geoffrey, *Britain and the Crisis over Dien Bien Phu, April 1954: The Failure of the United Action*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 55–80.

WARNER, Geoffrey, *From Geneva to Manila: British Policy Toward Indochina and SEATO, May–September 1954*. In: ARTAUD, Denise, RUBIN, Mark, KAPLAN, Lawrence (ed.), *Dien Bien Phu and the Crisis of Franco-American Relations, 1954–1955*, Wilmington 1990, s. 149–168.

VI. Odborné studie

ASSELIN, Pierre, *The Democratic Republic of Vietnam and the 1954 Geneva Conference: A Revisionist Critique*. In: *Cold War History* 11, 2011, 2, s. 155–195.

ASSELIN, Pierre, *Choosing Peace, Hanoi and the Geneva Agreement on Vietnam 1954–1955*. In: *Journal of Cold War Studies* 9, 2007, 2, s. 95–126.

BUZZANCO, Robert, U. S. *Military Opposition to Intervention in Vietnam*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 2, s. 201–222.

CATTON, Philip E., “*It Would Be a Terrible Thing if We Handed These People over to the Communists*”: *The Eisenhower Administration, Article 14(d), and the Origins of the Refugee Exodus from North Vietnam*. In: *Diplomatic History* 39, 2015, 2, s. 331.

FALL, Bernard B., *Tribulations of a Party Line: The French Communists and Indochina*. In: *Foreign Affairs* 33, 1955, 3, s. 499–510.

GAIDUK, Ylya V., *Soviet Policy towards U.S. Participation in the Vietnam War*. In: *History* 81, 1996, 1, s. 40–54.

GOSCHA, Christopher, ‘*Hell in a Very Small Place*’ *Cold War and Decolonisation in the Assault on the Vietnamese Body at Dien Bien Phu*. In: *European Journal of East Asian Studies* 9, 2010, 2, s. 201–223.

GREENE, Daniel P. O’C., *John Foster Dulles and the End of the Franco-American Entente in Indochina*. In: *Diplomatic History* 16, 1992, 4, s. 551, 572.

HERRING, George, *The Truman Administration and the Restoration of French Sovereignty in Indochina*. In: *Diplomatic History* 1, 1977, 2.

HERRING, George, IMMERMANN, Richard, *Eisenhower, Dulles, and Dienbienphu: “The Day We Didn’t Go to War” Revisited*. In: *The Journal of American History* 71, 1984, 2, s. 343–363.

HESS, Gary, *The First American Commitment in Indochina: The Acceptance of the “Bao Dai Solution”, 1950*. In: *Diplomatic History* 2, 1978, 4.

HESS, Gary, *Franklin Roosevelt and Indochina*. In: *The Journal of American History* 59, 1972, 2,

- CHAPMAN, Jessica M., *Staging Democracy: South Vietnam's 1955 Referendum to Depose Bao Dai*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 4, s. 671–703.
- IMMERMAN, Richard, *The United States and Geneva Conference of 1954: A New Look*. In: *Diplomatic History* 14, 1990, 1.
- JONES, Matthew, *Great Britain, The United States, and Consultation over use of the Atomic Bomb, 1950–1954*. In: *The Historical Journal* 54, 2011, 3, s. 797–828.
- MARKS, Frederick, *The Real Hawk at Dienbienphu: Dulles or Eisenhower?* In: *Pacific Historical Review* 59, 3, 1990, s. 297–322.
- MILLER, Edward, *Vision, Power and Agency: The Ascent of Ngo Dinh Diem, 1945–54*. In: *Journal of Southeast Asian Studies* 35, 2004, 3, s. 433–458.
- PEMBERTON, James Gregory, *Australia, the United States, and the Indochina Crisis of 1954*. In: *Diplomatic History* 13, 1989, 1, s. 45–66.
- RABE, Stephen, *Eisenhower Revisionism: A Decade of Scholarship*. In: *Diplomatic History* 17, 1993, 1, s. 97–115.
- QIANDG, Zhai, *China and the Geneva Conference*. In: *The China Quarterly* 33, 1992, 10, s. 103–122.
- REICHARD, Gary W., *Divisions and Dissent: Democrats and Foreign Policy, 1952–1956*. In: *Political Science Quarterly* 93, 1978, 1, s. 51–72.
- RUANE, Kevin, *Anthony Eden, British Diplomacy and the Origins of the Geneva Conference of 1954*. In: *The Historic Journal* 37, 1994, 1, s. 153–172.
- WAITE, James, *Contesting "the Right of Decision": New Zealand, the Commonwealth, and the New Look*. In: *Diplomatic History* 30, 2006, 25, s. 893–917.
- WANG, Tao, *Neutralizing Indochina: The 1954 Geneva Conference and China's Efforts to Isolate the United States*. In: *Journal of Cold War Studies* 19, 2017, 2, s. 3–42.
- ZHANG, Guang Shu, *Constructing 'Peaceful Coexistence': China's Diplomacy toward the Geneva and Bandung Conferences, 1954–55*. In: *Cold War History* 7, 2007, 4, s. 509–528.

VII. Rozhovory

Interview with Archimedes L. A. Patti. In: WGBH Openvault [online], [cit. 8. 10. 2020]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_3267C58E4C104A54A0AFDF230D618E6.

Interview with Douglas MacArthur. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_EB16D45C78244F589A64E7A893C26BD1.

Interview with Edward Geary Lansdale. In: WGBH Openvault [online], [cit. 15. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_76FF42FB387043579AAE7F39B43D2D1C.

Interview with James C. Hagerty. In: Columbia University Libraries [online], [cit. 1. 2. 2021]. Dostupné z: <https://dx.doi.org/10.7916/d8-hy0c-xh22>.

Interview with Maurice Schumann. In: WGBH Openvault [online], [cit. 11. 1. 2021]. Dostupné z: http://openvault.wgbh.org/catalog/V_31B1CB3DDC7B4180BF4209CFD3BF384E.

Interview with Ural Alexis Johnson. In: WGBH Openvault [online], [cit. 7. 3. 2021]. Dostupné z: https://openvault.wgbh.org/catalog/V_BA67F7DA143C49A8846FB32DB5D9FA95#at_376.013_s.

VIII. Internetové zdroje:

1945–1954: La Guerre d'Indochine. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

Dopis úřadujícího stálého zástupce Thajska při OSN ze dne 29. 5. 1954, adresovaný předsedovi Rady bezpečnosti. In: United Nations Digital Library [online], [cit. 24. 2. 2021]. Dostupné z: <https://digitallibrary.un.org/record/602877?ln=en>.

Telegram, Čou En-laj Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchi a ústřednímu výboru Komunistické strany Číny (výňatek), 14. června 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Zhou Enlai nianpu, 1949–1976*, vol. 1, s. 381–382.

Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 20. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121152>.

Telegram od Čou En-Laje, Mao Ce-tungovi, Liou Šao-čchiov, sdělit Ho Či Minovi (výňatek), 11. 7. 1954. In: Woodrow Wilson International Center for Scholars, *Xiong Huayuan, Zhou Enlai chudeng shije wutai*, s. 147–148; *Zhou nianpu*, vol. I, s. 396–397. Přeložil Chen Jian. [online], [cit. 29. 3. 2021]. Dostupné z: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/121162>.

IX. Periodický tisk:

Journal officiel de la République française, 1950, 1954.

Le Monde, 1954.

Life, 1954.

The New York Times 1945, 1950, 1954, 1955.

The New York Times Book Review 1969.

The Times, 1954.

The Washington Post, 1950, 1953, 1954.

The Washington Post and Times Herald, 1954.

Time, 1954.

7 RESUMÉ

The Aim of this Master's thesis is to analyze the role of Eisenhower's administration in First Indochina War, especially in first half of the year 1954, when before and during the Geneva Conference Washington was faced to two decisions. First; intervene to Vietnam. Second; diplomatic support French. The thesis simultaneously strives to revise the perception role of the president on United States Dwight David Eisenhower to decision about intervene in Indochina, because this topic is very intertwined with Washington's participation in Geneva. Although the issue of American participation in the Vietnam War overseas is still a lively but controversial topic, American historiography yet has not been given sufficient attention to United States action at the Geneva conference, but is still seen as a reflection of Eisenhower's policy toward Indochina.

Historians in the United States are still debating whether Eisenhower was willing to intervene militarily in Indochina. Undoubtedly, this issue was greatly influenced by the earlier inaccurate view of his presidency in the White House. However, since the 1990s, substantial changes have taken place within the revisionism of Eisenhower, and due to the archival research in this diplomatic thesis, the author is inclined to believe that Eisenhower really wanted to intervene in Indochina. However, the military intervention in the form of United Action was not carried out due to the reluctance of Great Britain and there is much speculation about France's willingness to keep Indochina after the fall of Dien Bien Phu, when he could achieve a very appropriate peace at the Geneva conference.

However, the negotiations in the Swiss city were a threat for American policy containment therefore United States wanted to avoid participation from the beginning. Washington still sought a military solution to the entire Indochina crisis, through intervention or the provision of collective defense. However, not a single option passed. In the case of the first option there is still debate as to whether Washington's list of demands for the fall of Dien Bien Phu was feasible or France only used the threat of intervention to strengthen its own negotiating position on Geneva Conference. Apparently, however, Paris has already decided, similarly to Washington, that they cannot save the whole of Indochina, so it was the best solutions of Indochina crisis was negotiations. Eisenhower administration failed in the case of second option too. Collective defense, these efforts fell short of London's reluctance to form a defense

organization during the Geneva conference, as they first wanted to achieve peace through diplomacy and to guarantee a collective defense system. Military intervention in Indochina thus seemed to Washington to be the only way to stifle the victory of communism.

But Washington was able to secure the position they had been pursuing since the beginning of the conference - not to be associated with the partition of Vietnam, which was in direct conflict with the United States foreign policy of holding communism. Thus, when the final agreements were signed on July 21, 1954 in the Geneva Palace of Nations, the United States was not forced to accede to these treaties, but only to respect them. However, the reason why they were not forced to sign the agreements is not the thoughtful procedure of the Department of State, but it was mainly the result of luck and international relations. However, the agreements were not signed by the Vietnamese state either, so there was a possibility that the unpleasant point in the form of national elections would be ignored, as happened. Saigon, with generous economic and financial support, broke free from France and in November 1955, the first president of South Vietnam, Ngo Dinh Diem, refused to run in the election. Thus, the Geneva Agreements were violated, except for the fact that neither the Vietnamese State nor the successor South Vietnam ever signed the Agreements and was therefore not forced to comply with them either. Thus, the conference in Geneva, Switzerland, did not bring about any lasting solution to the conflict, as expected, but only a military ceasefire, which delayed the end of the conflict in parallel with the military intervention of the United States, which began ten years later.

8 PŘÍLOHY

Spojené státy a Vietnam před vypuknutím indočínského konfliktu:

1. Paradoxní spojenectví, američtí zpravodajci a příslušníci *Viet Minhu*.
2. Dopis Ho Či Mina prezidentovi Trumanovi ze dne 28. února 1946.

Mapy:

3. Situace v Indočíně koncem roku 1950.
4. Situace v Indočíně koncem roku 1953.
5. Situace v Indočíně počátkem března 1954.
6. Situace v Indočíně koncem června 1954.
7. Situace v deltě Rudé řeky koncem června 1954.
8. Situace v Indočíně po uzavření ženevských dohod.

Bitvu u Dien Bien Phu:

9. Operace Castor, listopad 1953.
10. Přelet nad přistávací plochou.
11. Údolí krátce před střetnutím.
12. Nákres pevnosti.
13. Postup *Viet Minhu* koncem března 1954.
14. Protiútok francouzských sil, březen 1954.
15. Zákopová válka, březen 1954.
16. Centrum pevnosti po skončení bojů.
17. Pád.

Materiální a finanční pomoc Spojených států:

18. Generál Ély na návštěvě ve Washingtonu, březen 1954.
19. USS Saipan, duben 1954.
20. Americké bombardéry ve francouzských službách.
21. Americká pomoc Francii v grafech.
22. Průzkum veřejného mínění americké společnosti ohledně vyslání armády do Indočíny.

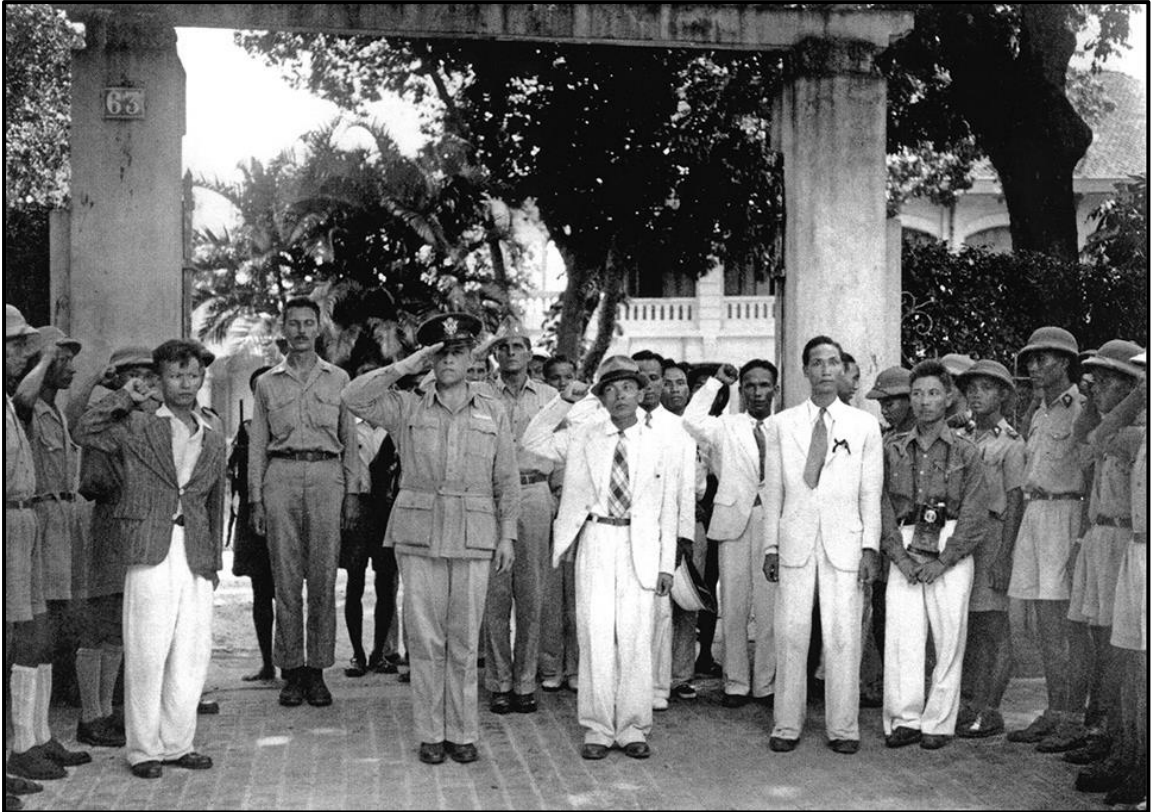
Konference v Ženevě:

23. Hlavní aktéři z Washingtonu.
24. Britská delegace ve Washingtonu, červen 1954.
25. Podpis příměří.
26. Před sídlem francouzské delegace, 21. července 1954.
27. Finální plenární zasedání.
28. Názor francouzské společnosti na konferenci.
29. Opis finální deklaráce o Indočíně.

Odras Indočíny v médiích:

30. The New York Times, březen 1954.
31. Dien Bien Phu a přirovnání k Verdunu.
32. Eisenhower a teorie domina.
33. Americké karikatury z první poloviny roku 1954

Příloha č. 1.: Paradoxní spojení, američtí zpravodajci a příslušníci *Viet Minhu*.

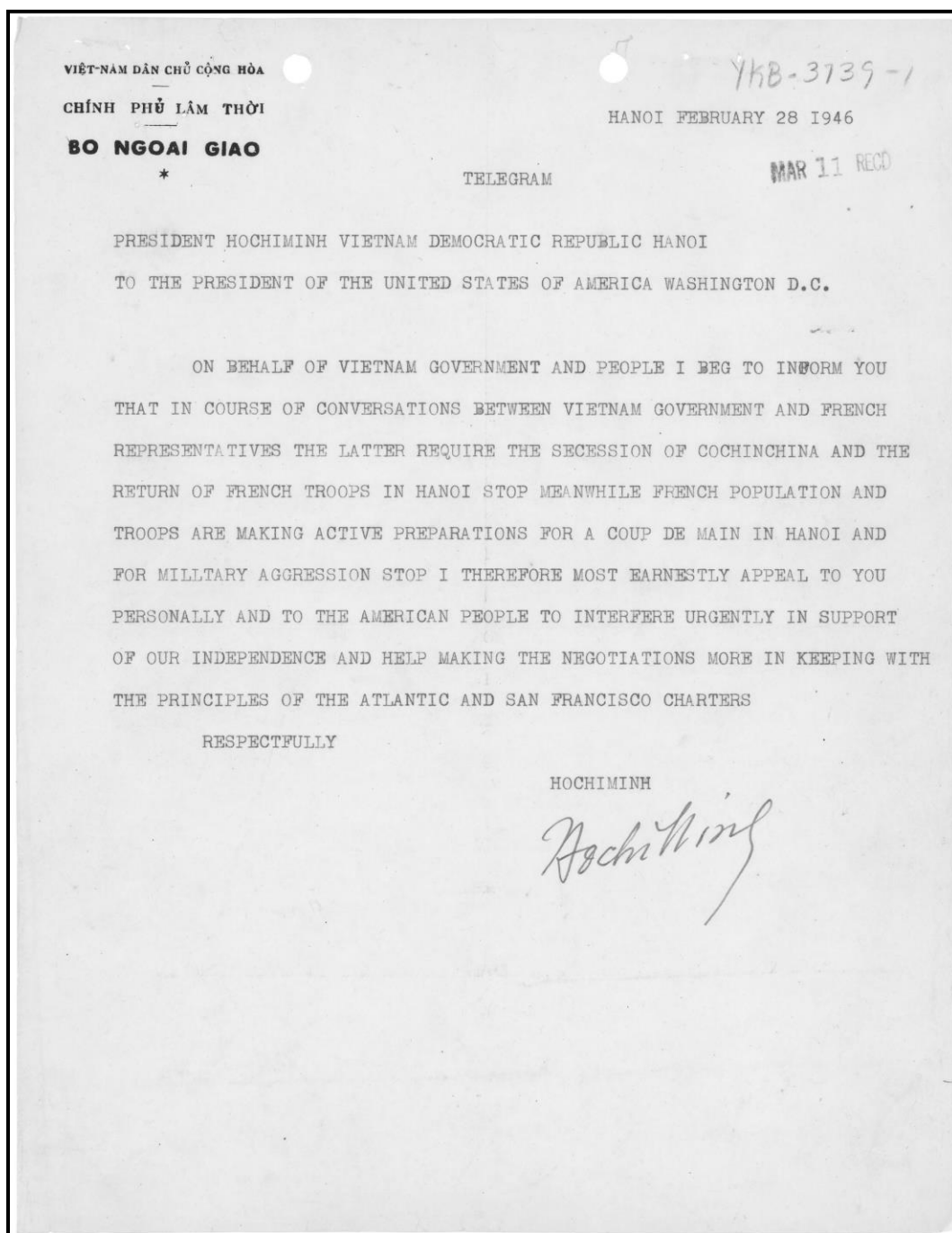

The OSS in Vietnam, 1945. In: The National WWII Museum [online], [cit. 15. 4. 2021].
Dostupné z: <https://www.nationalww2museum.org/war/articles/oss-vietnam-1945-dixee-bartholomew-feis>.

Spojené státy v průběhu druhé světové války podpořily *Viet Minh* v bojích proti japonským okupantům. Především američtí zpravodajci z *Office of Strategic service* aktivně pomáhaly vyzbrojit *Viet Minh* pro obsazení Hanoje. Paradoxně tím nevědomky pomohly vytvořit budoucí Vietnamskou demokratickou republiku.

Na výše uvedené fotografii salutuje důstojník zpravodajské služby Archimedes Patti vietnamské vlajce, která později zavlaje nad Dien Bien Phu. Po jeho levém boku se nachází budoucí protivník Spojených států, generál Vo Nguyen Giap.

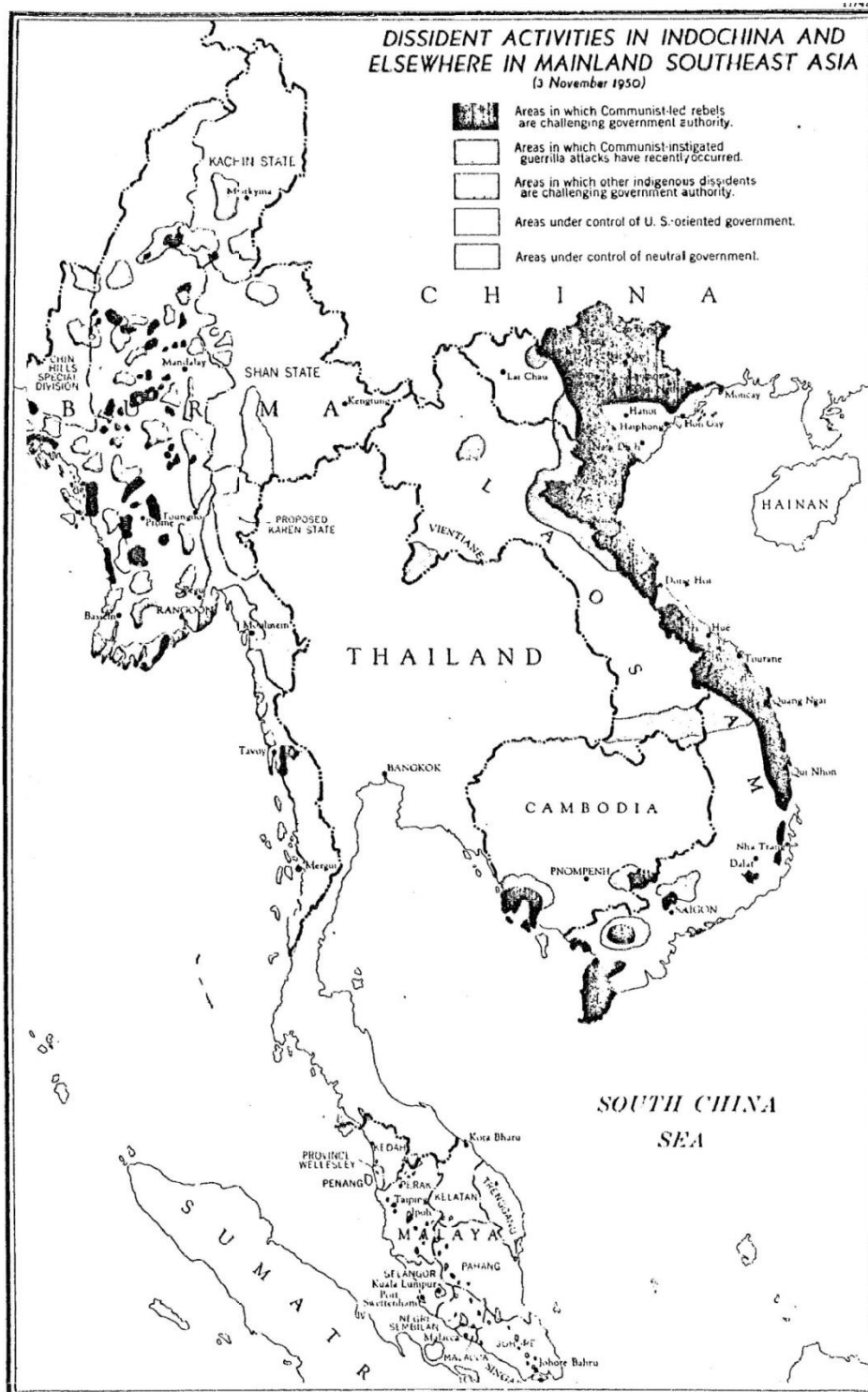
Příloha č. 2.: Dopis Ho Či Mina prezidentovi Trumanovi ze dne 28. února 1946.

NARA, Series: Washington and Pacific Coast Field Station Files, 1942 – 1945.

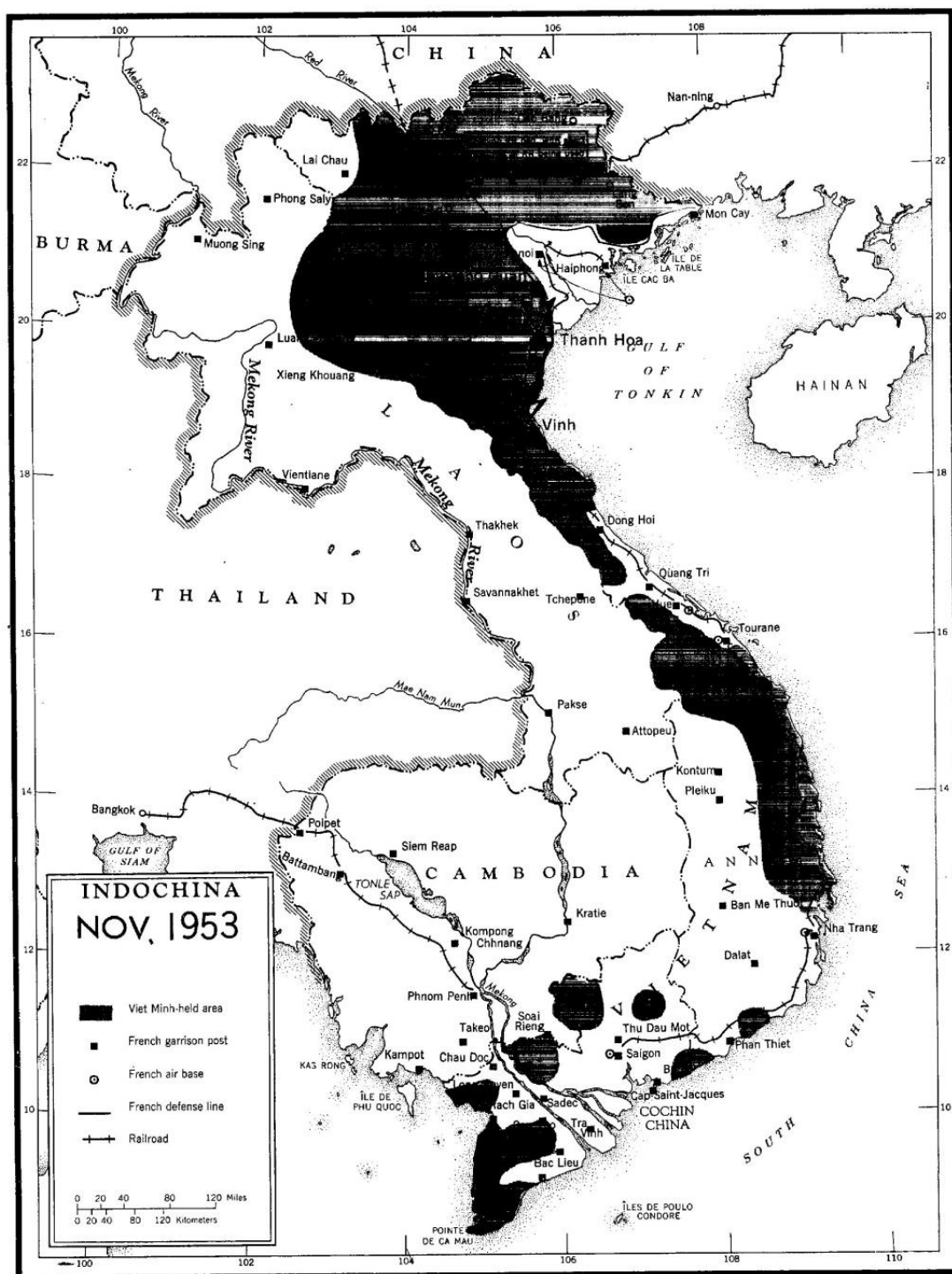
Dne 28. února 1946 oslovil Ho Či Min prezidenta Harryho S. Trumana se žádostí o podporu při ukončení francouzské vlády ve Vietnamu. Vůdce *Viet Minhu* se v dopise odvolával na Chartu Spojených národů [v dopise mylně označena jako sanfranciská, pozn. autora].

Příloha č. 3.: Situace v Indočíně koncem roku 1950.

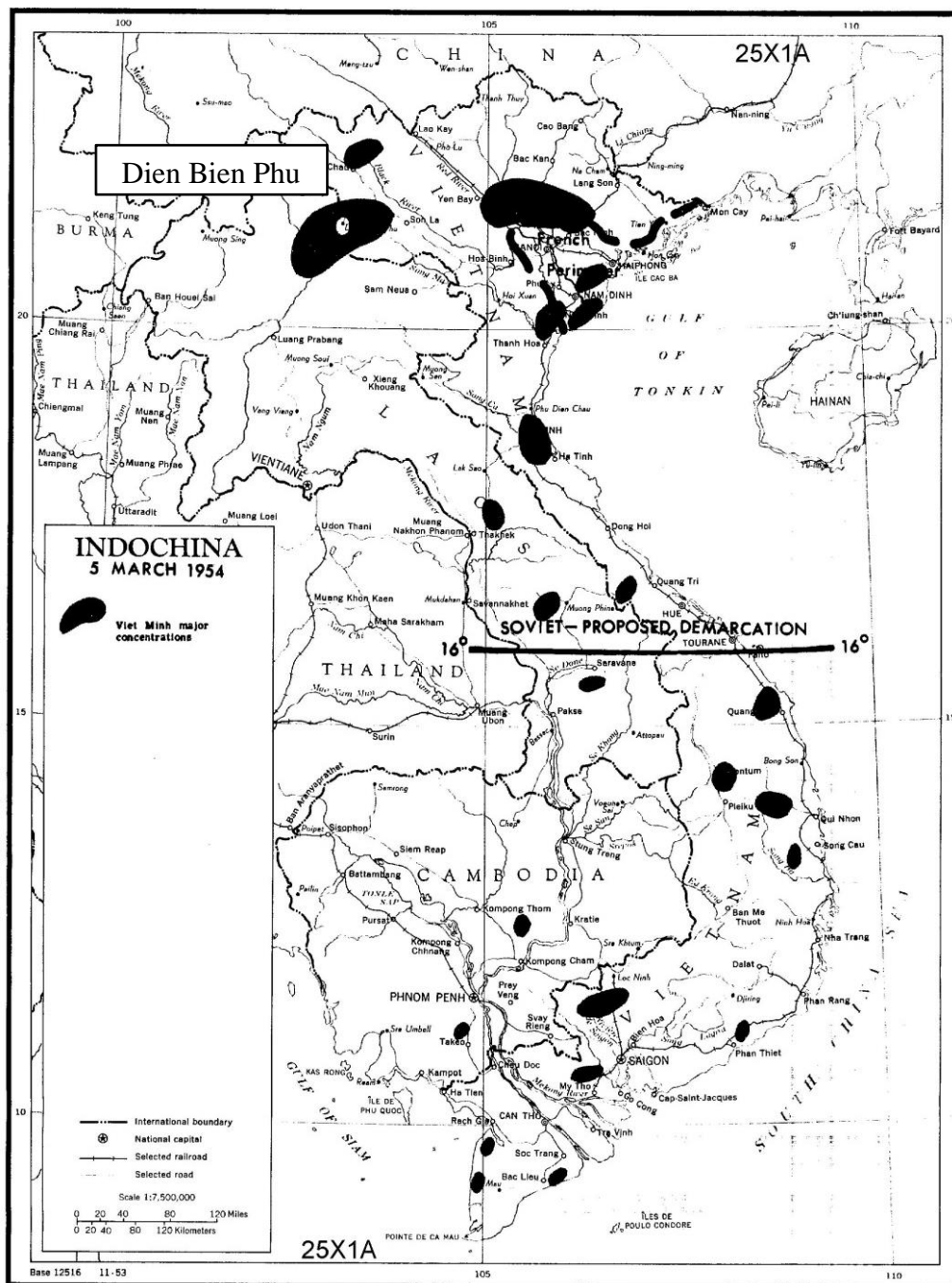
Indočína: současná situace a pravděpodobný vývoj, 5. 1. 1951, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79R01012A000200040002-5. [částečně upravil V. Š.]

Příloha č. 4.: Situace v Indočině koncem roku 1953.

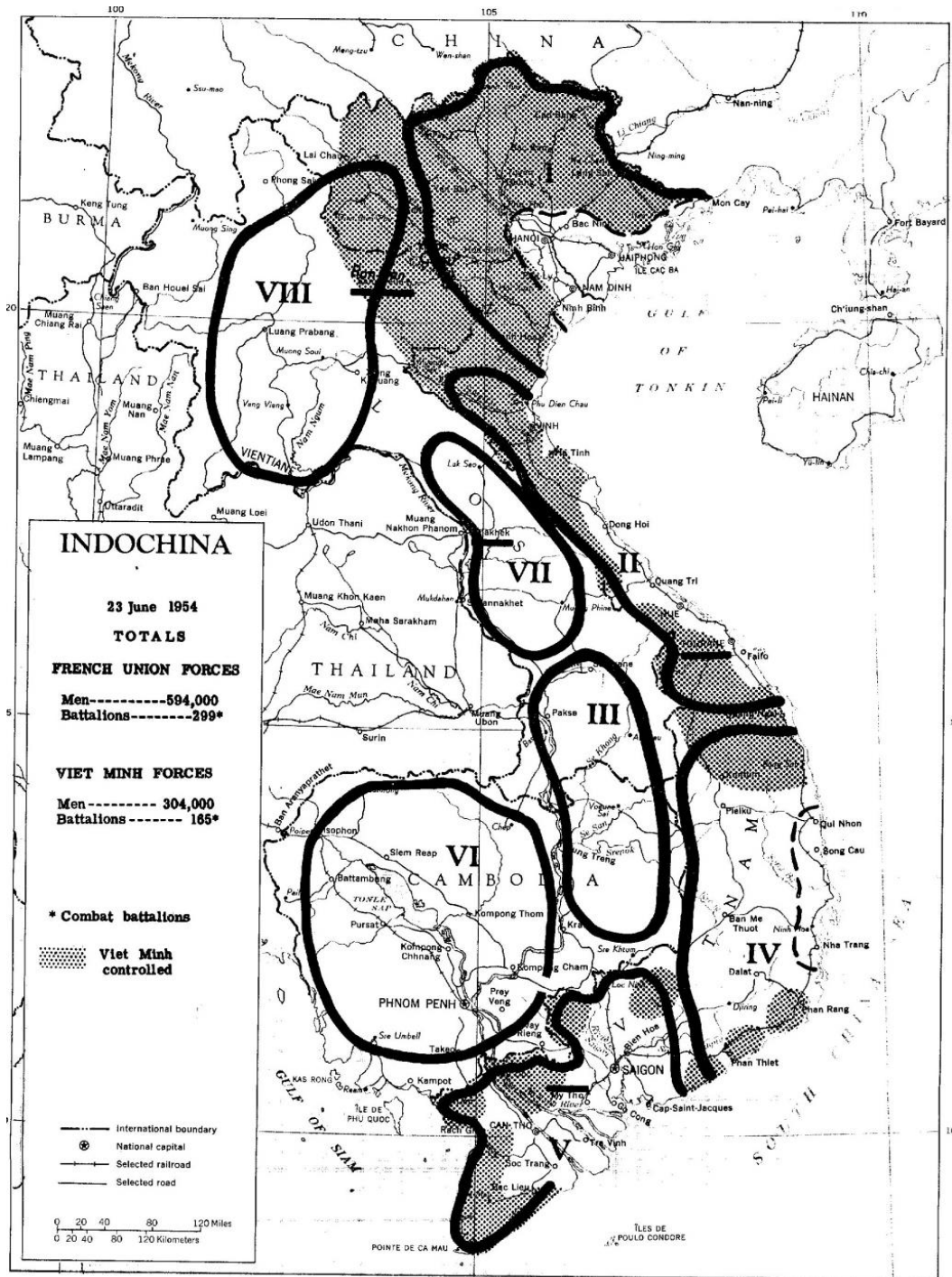
Ústřední zpravodajský bulletin, 25. 11. 1953, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001300630001-7.

Příloha č. 5.: Situace v Indočině počátkem března 1954.

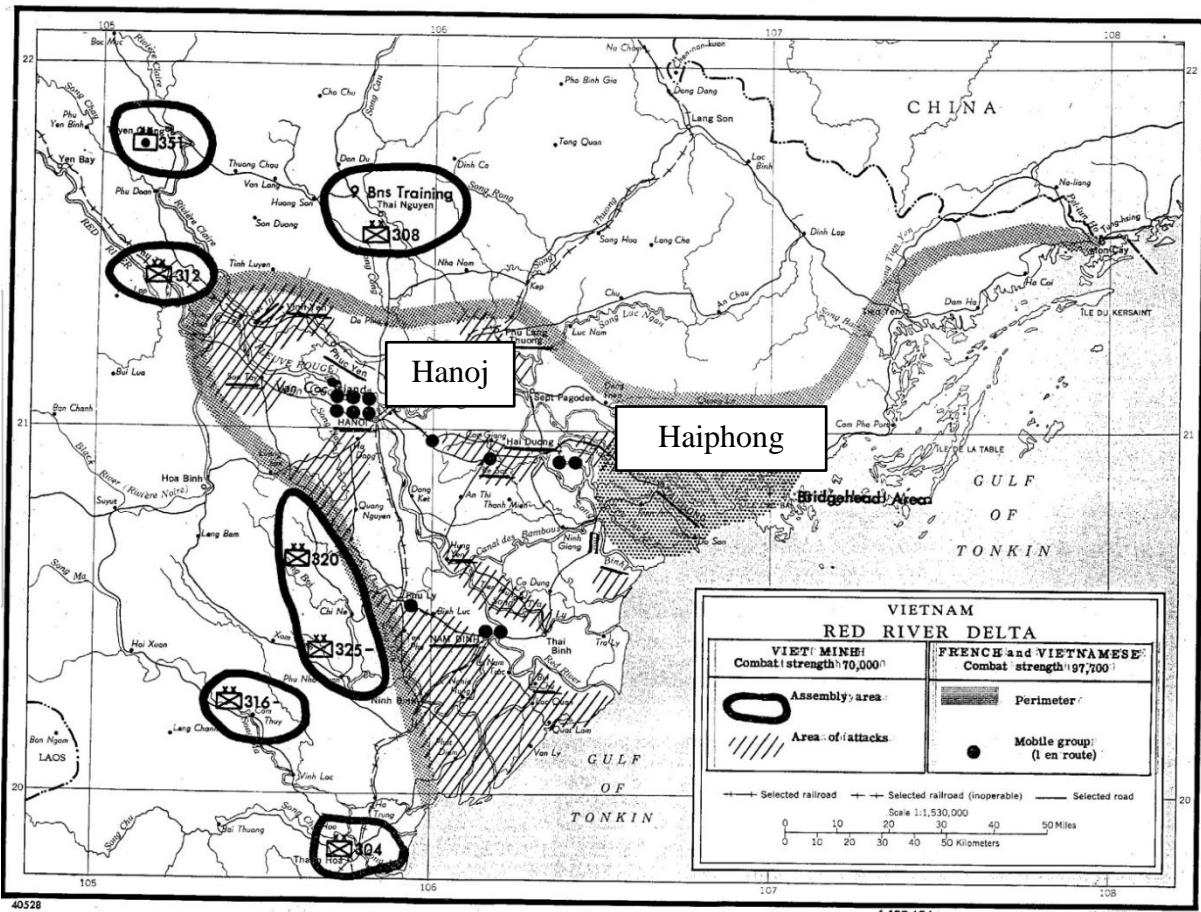
Ústřední zpravodajský bulletin, 6. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001400650001-4. [částečně upravil V. Š.]

Příloha č. 6: Situace v Indočíně koncem června 1954.

Týdenní report z Indočíny, 23. 6. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP91T01172R000300200002-6.

Příloha č. 7.: Situace v deltě Rudé řeky koncem června 1954.

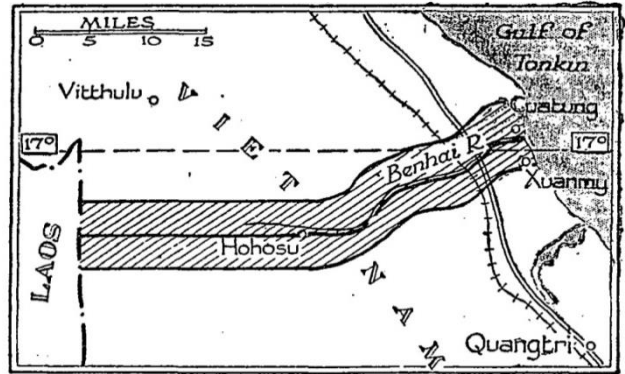
Týdenní report z Indočíny, 23. 6. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP91T01172R000300200002-6. [částečně upravil V. Š.]

Příloha č. 8.: Situace v Indočině po uzavření ženevských dohod.

The New York Times July 22, 1954
INDOCHINA POCKETS ASSIGNED TO TROOPS: The French temporarily retain the Hanoi-Haiphong salient (1) in Vietminh-held Vietnam (cross-hatching) and maintain bases at Seno (2) and Xiengkhouang (3) in Laos. The Vietminh is to evacuate sections it dominates in South Vietnam and Cambodia (horizontal shading). Native Communists are to remain in Laotian sections (diagonal shading).

The New York Times, 22. 7. 1954, CIII/35243.

The New York Times, 24. 7. 1954, CIII/35245.

The Washington Post and Times Herald, 22. 7. 1954, LXXVII/ 228.

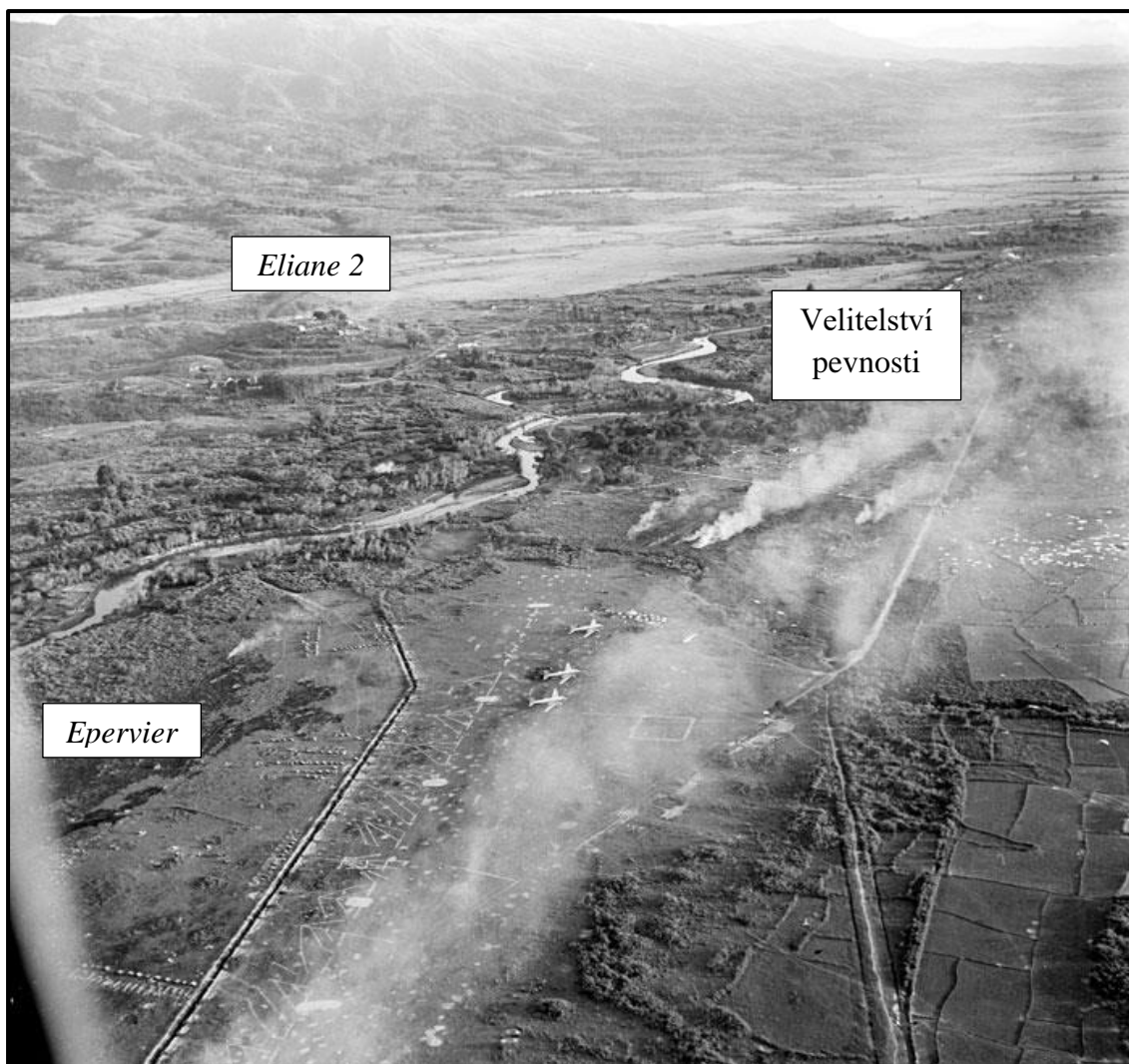
Příloha č. 9.: Operace Castor, listopad 1953.

Parachute du Gap 1 sur Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021].
Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/parachutage-du-gap-1-groupement-aeroporte-1-sur-dien-bien-phu-lors-de-loperation-castor/>.

Výsadková operace, jejíž název vychází z řecké mytologické postavy, proběhla ve dnech 20. až 22. listopadu 1954, během kterých seskočilo do údolí Dien Bien Phu na více jak tři tisíce francouzských a vietnamských vojáků, jak lze vidět na fotografii. Úkolem největšího vzdušného výsadku od konce druhé světové války bylo obsadit pozůstatky letiště, které bylo vybudováno Japonci během okupace Indočíny. Tvůrce této operace, Henri Navarre, si sliboval od vybudování opěrného bodu poblíž hranic s Laosem přerušení protivníkovým přesunům do sousední země, kde právě *Viet Minh* velmi posiloval (viz. příloha č. 4). Ovšem otázka, proč zvolil natolik odlehle místo od hlavních sil dislokované v údolí Rudé řeky, zůstává dodnes neadekvátně vysvětlena.

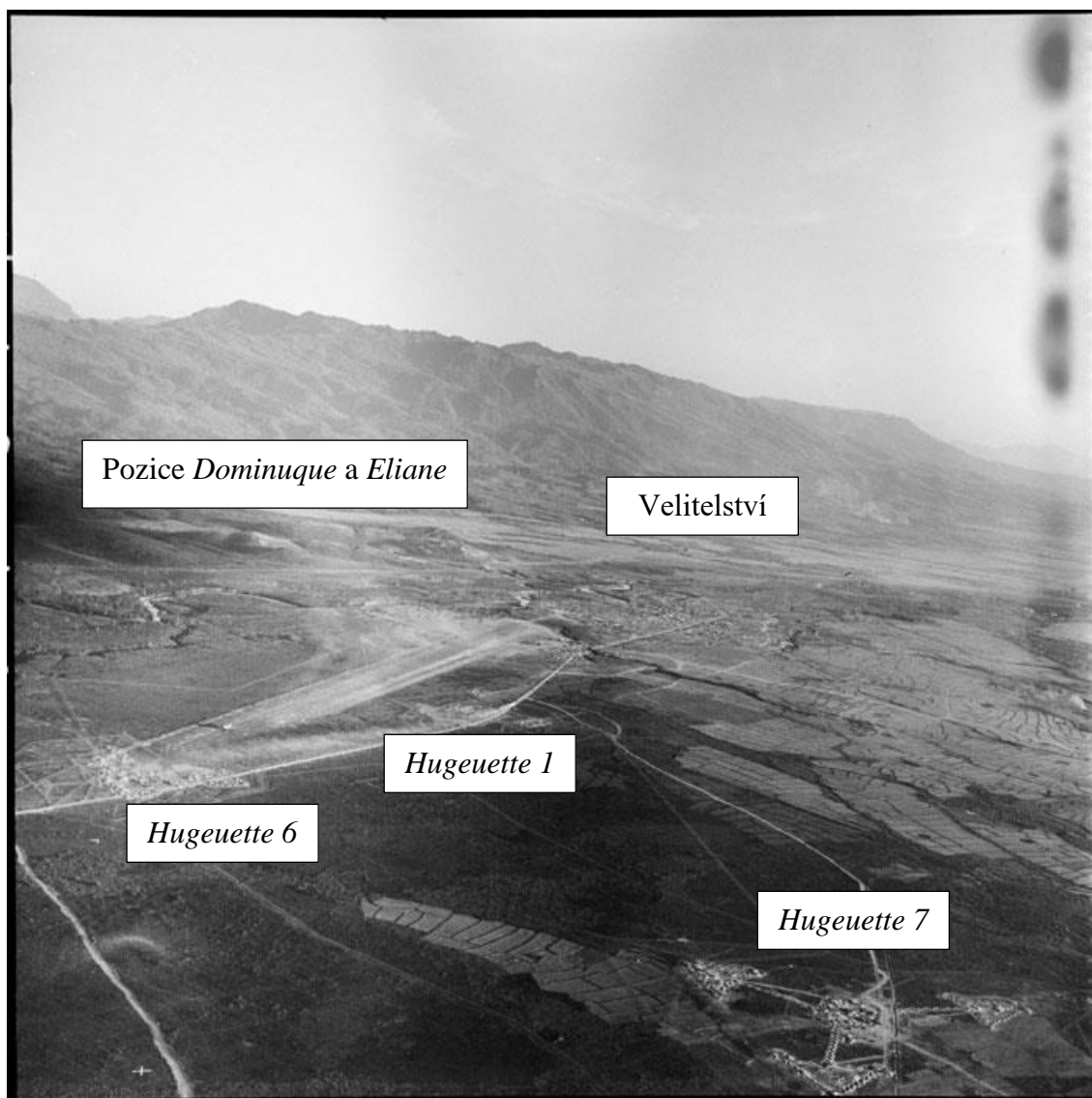
Příloha č. 10.: Přelet nad přistávací plochou.

Opération Castor. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/operation-castor-a-dien-bien-phu-20-24-novembre-1953/>.
[částečně upravil V. Š.]

Fotografie pořízená pravděpodobně krátce po uskutečnění operace Castor. Na snímku lze spatřit přistávací plochu, podél které se nacházel odvodňovací kanál, jenž byl pozůstatek dřívějšího japonského letiště. V pozadí se vypíná pohoří, kam *Viet Minh* v průběhu necelých čtyř měsíců přemístil těžké dělostřelectvo, jež snadno zaměřilo francouzské pevnosti. Vedle odvodňovacího příkopu byla vypálena vysoká tráva a později vybudována pevnost *Epervier*, která se udržela až do pádu celé pevnosti. Další významný bod se nacházel na mírně vyčnívajícím výběžku, *Eliane 2*, který zadržoval *Viet Minh* až do noci ze dne 6. na 7. května 1954.

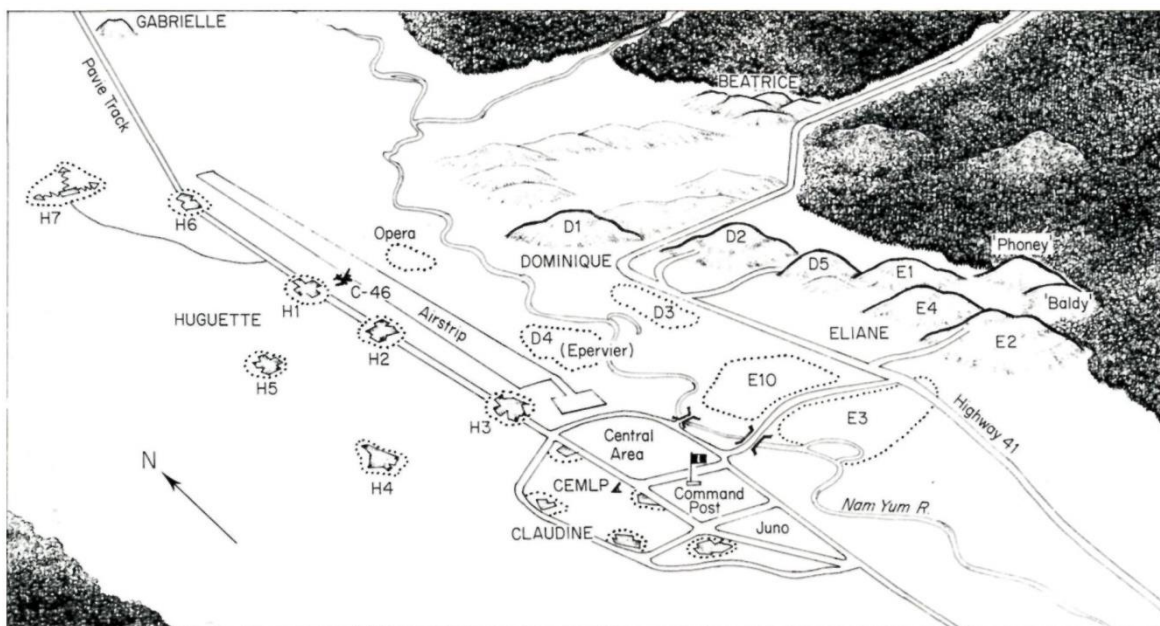
Příloha č. 11.: Údolí krátce před střetnutím.

Le bataille de Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/la-bataille-de-dien-bien-phu-2/>. [částečně upravil V. Š.]

Pohled na systém pevností obklopující letiště téměř pár dní před prvním útokem *Viet Minhu*. Za přistávací plochou se již nachází hlavní stanoviště. V pravém dolním rohu byla série opěrných bodů, které původně spadaly pod pevnost *Anna Marie*. Poté, co byla ale obsazena krátce po prvním útoku v březnu 1954, byly pevnůstky přejmenovány na *Hugeuette 7*. Padly 2. dubna.

Příloha č. 12.: Nákres pevnosti.

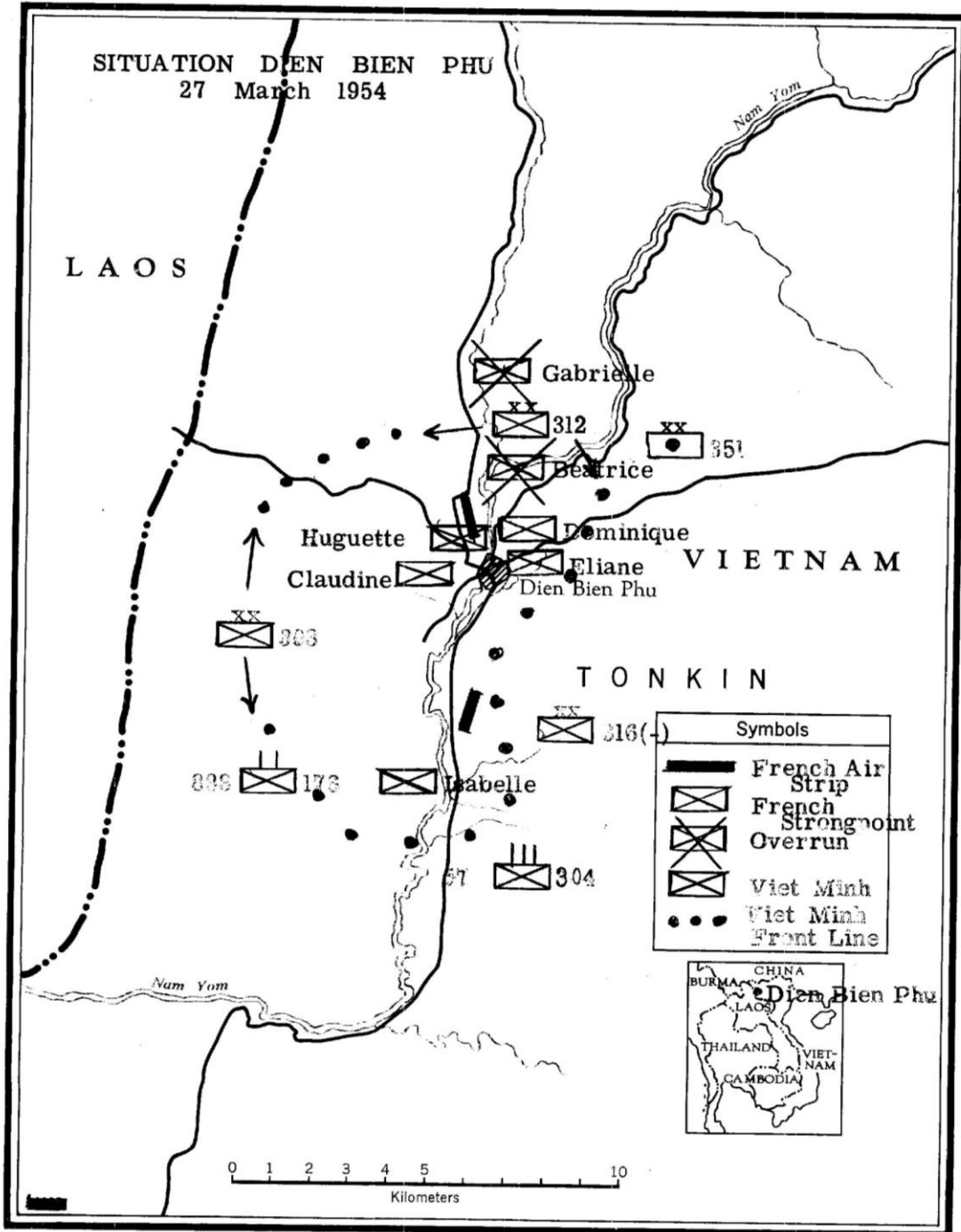
WINDROW, Martin, *French Foreign Legion: Infantry and Cavalry since 1945*, London 1996, s. 18.

Jedná se o zjednodušený nákres rozmístění jednotlivých pevností. Ovšem není zde zobrazena předsunuté pevnosti *Anne Marie*, které se nacházely severně od *Huguetta 7* (H. 7.). Dien Bien Phu nemělo ale pouze jednu přistávací plochu. Druhá se nacházela přibližně čtyři kilometry jižněji, ke které měli přístup obránci z pevnosti *Isabelle*, jež byli obklíčeni a vzdali se až den po pád hlavy pevnosti, navzdory akutnímu nedostatku střeliva a životně důležité pitné vody.

Poblíž přistávací plochy se také nacházela životně důležitá pevnost *Huguetta 1* (H. 1.), která byla ztracena 22. dubna. Od této doby *Viet Minh* kontroloval většinu letiště a veškeré zásobování se od této doby stalo ještě obtížnější.

Viet Minh poté pronikl podél obou křídel až k centru pevnosti. Dne 6. května byla obsazena vyvýšená pozice *Eliane 2*, která byla podkopána a odpálena náloží a následně ostřelována za pomoci sovětských raketometů *Katuša*. Souběžně se přes *Dominique* dostali útočníci až k přírodní překážce, řece *Nam Yum*. Ovšem pro početně převyšující *Viet Minh* to nebyl zádrhel a dne 7. května dobyl zbytek pevnosti.

Příloha č. 13.: Postup Viet Minhu koncem března 1954.

Ústřední zpravodajský bulletin, 28. 3. 1954, ERR, CIA, General CIA Records, číslo dokumentu: CIA-RDP79T00975A001500150001-8.

Příloha č. 14.: Protiútok francouzských výsadkářů, březen 1954.

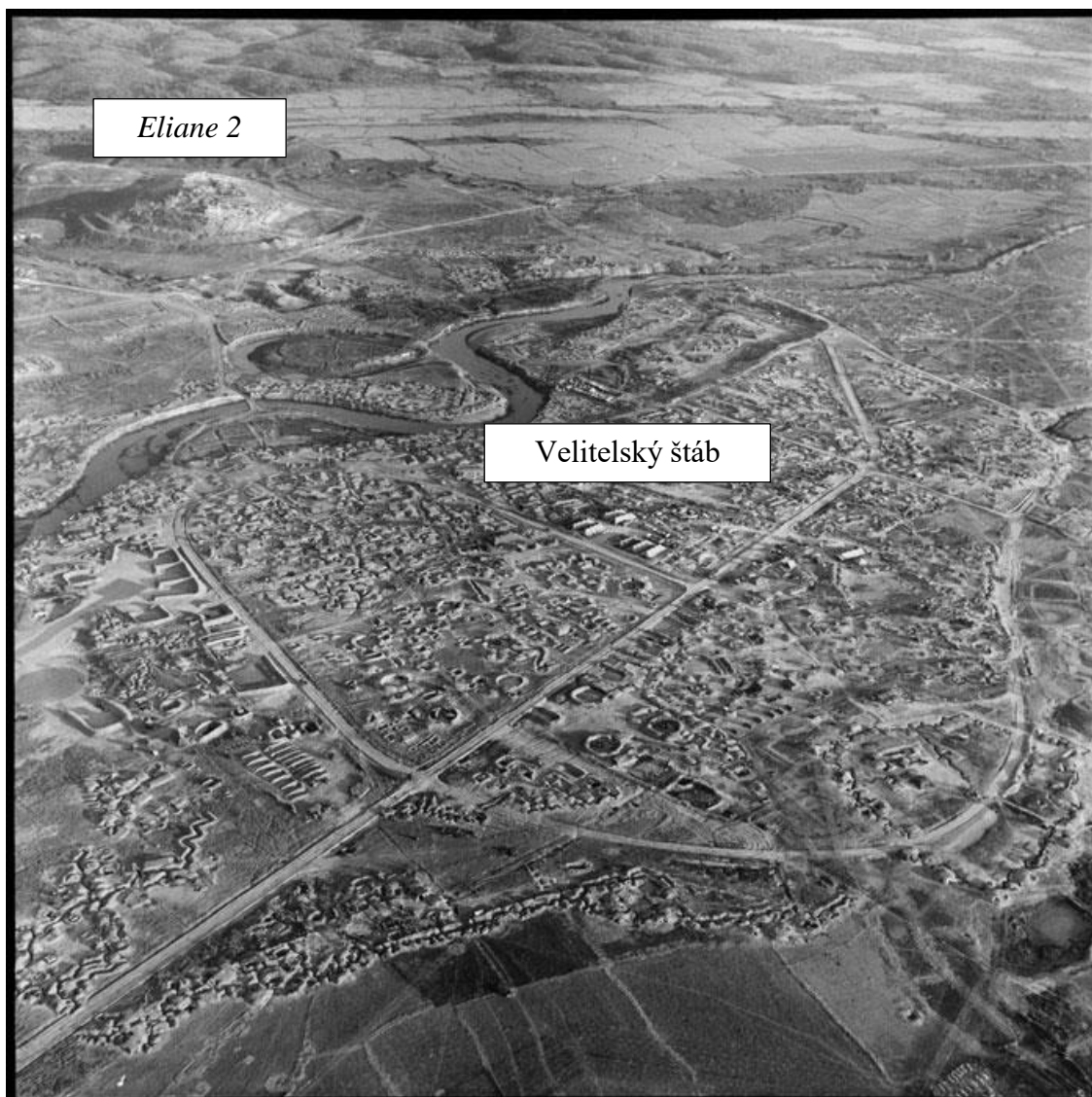
Le bataille de Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/aneantissement-dune-compagnie-viet-minh-au-sud-de-dien-bien-phu/>.

Příloha č. 15.: Zákopová válka, březen 1954.

Le bataille de Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/bataille-de-dien-bien-phu-13-17-mars-1954/>.

Příloha č. 16.: Centrum pevnosti po skončení bojů

La bataille de Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/operation-castor-a-dien-bien-phu-20-24-novembre-1953/>.
[částečně upravil V. Š.]

Příloha č. 17.: Pád.

Victory in Battle of Dien Bien Phu. In: Wikipedia Commons [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Victory_in_Battle_of_Dien_Bien_Phu.jpg.

Ikonická fotografie symbolizující dobytí Dien Bien Phu. Jedná se ovšem o naaranžovaný snímek, který byl použit v prvních rekonstrukcích bitvy pro filmové týdeníky. Zároveň se však nejedná se o výmysl filmařů. Podle válečného redaktora Bernarda Falla, bylo vztyčení rudé vlajky *Viet Minhu* na bunkru velitele pevnosti v poslední den bitvy potvrzeno množstvím francouzských vojákům.

FALL, Bernard B., *Hell in a Very Small Place: the Siege of Dien Bien Phu*, s, 410.

Příloha č. 18.: Generál Ély na návštěvě ve Washingtonu, březen 1954.

NH 84166 President Dwight D. Eisenhower. In: Naval History and Heritage Command [online], [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.history.navy.mil/content/history/nhhc/our-collections/photography/numerical-list-of-images/nhhc-series/nh-series/NH-84000/NH-84166.html>

Příloha č. 19.: USS Saipan, rok 1954.

NH 84043 USS Saipan (CVL-48). In: Naval History and Heritage Command [online], [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.history.navy.mil/content/history/nhhc/our-collections/photography/numerical-list-of-images/nhhc-series/nh-series/NH-84000/NH-84043.html>.

Letadlová loď vyfotografována USS Saipan dne 18. dubna poblíž Indočíny, těsně před odletem pětadvaceti letadel *Corsair* na letiště Tourane [dnešní Da Nang pozn. autora]. Ačkoliv letadla byla pilotována americkým personálem, který byl následně dopraven zpět na loď, nenesly stroje na sobě již insignie Spojených států. Jednalo se o poslední dodávku leteckých strojů, které byly do Indočíny dovozeny krátce před pádem Dien Bien Phu.

Příloha č. 20.: Americké bombardéry ve francouzských službách.

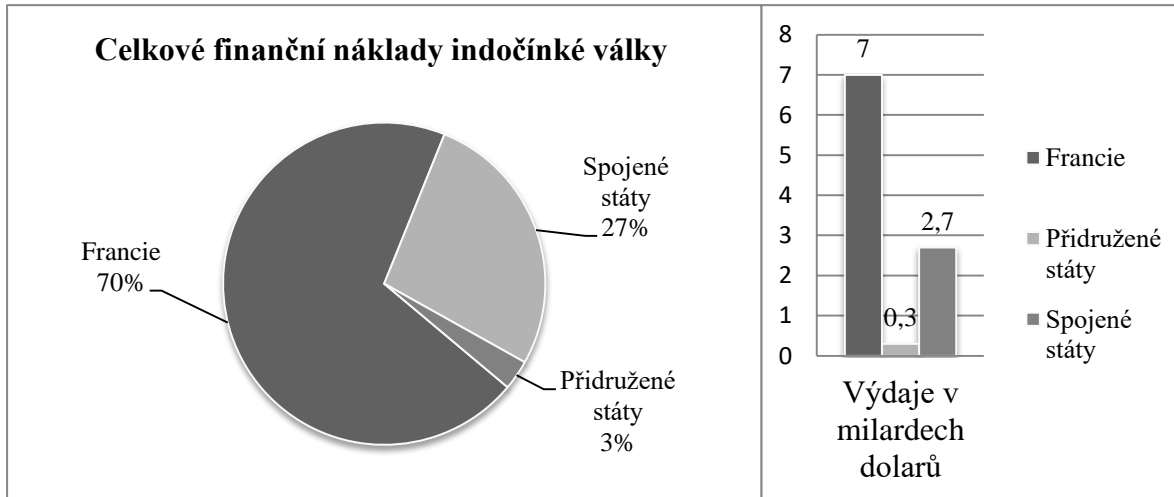

La bataille de Dien Bien Phu. In: ECPAD [online], [cit. 15. 4. 2021]. Dostupné z: <http://archives.ecpad.fr/les-avions-pb4y2-privateer-et-f6f5-hellcat-de-laeronavale-dans-la-bataille-de-dien-bien-phu/>.

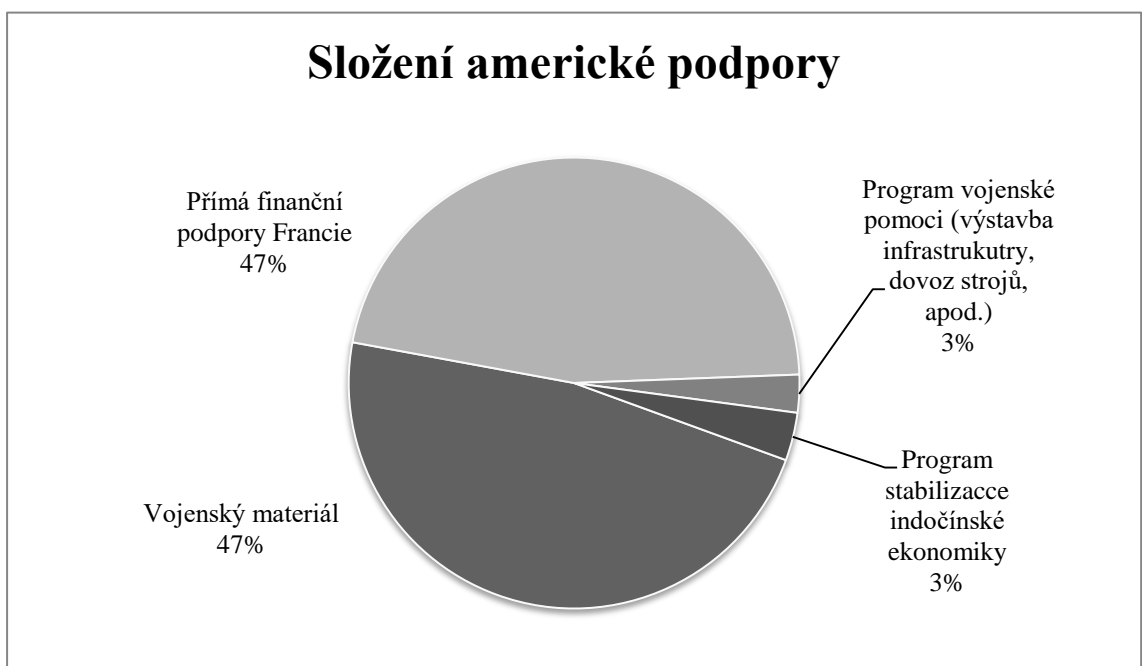
Americký bombardér B-24 v námořní verzi na letišti v severovietnamském Haiphongu.

Příloha č. 21.: Americká pomoc Francii v grafech.

Data převzata z: MOODY, *History of the Joint Chiefs of Staff: Joint Chiefs of Staff and the First Indochina War, 1947–1954*, s. 217–219.

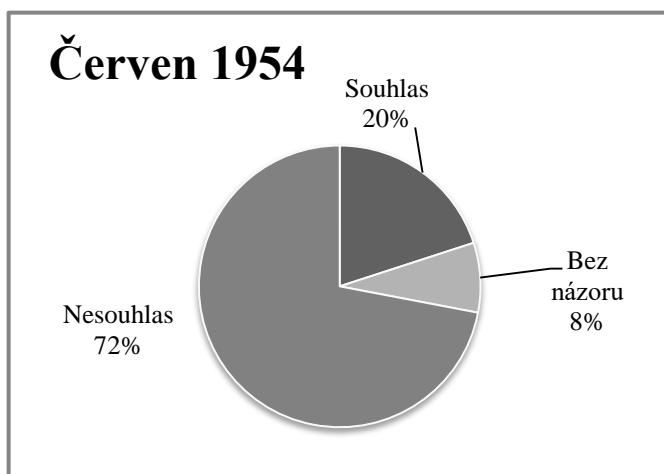
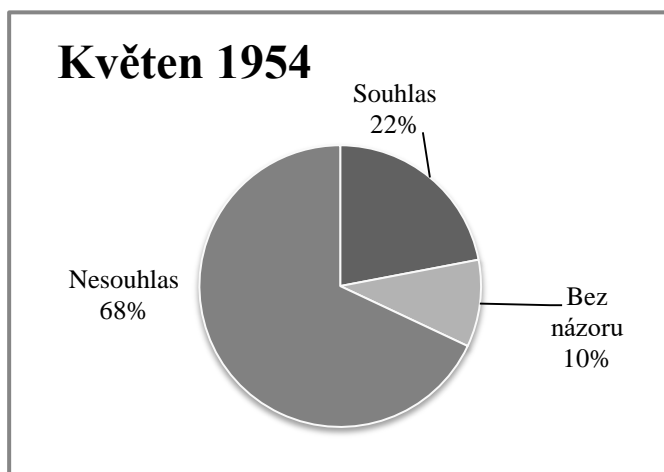
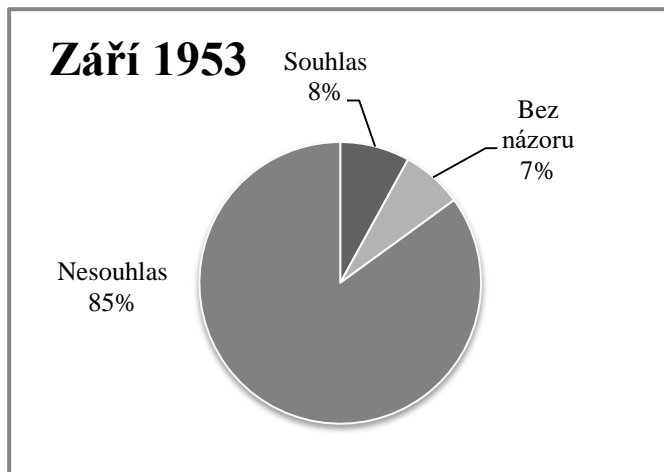

Celkové náklady Indočínské války se vyšplhaly na 10 miliard amerických dolarů. Až do roku 1950 financovala konflikt pouze Paříž. Ovšem kvůli událostem v Číně, odeslal Washington počátek téhož roku první finanční podporu v podobě 10 milionů dolarů. Od prosince 1950 také finančně přispívaly Indočínské státy. Nutno ale poznamenat, že Paříž ve větší míře využívala prostředky z Marshallova plánu k financování konfliktu, o čemž byli obeznámeni ve Washingtonu.

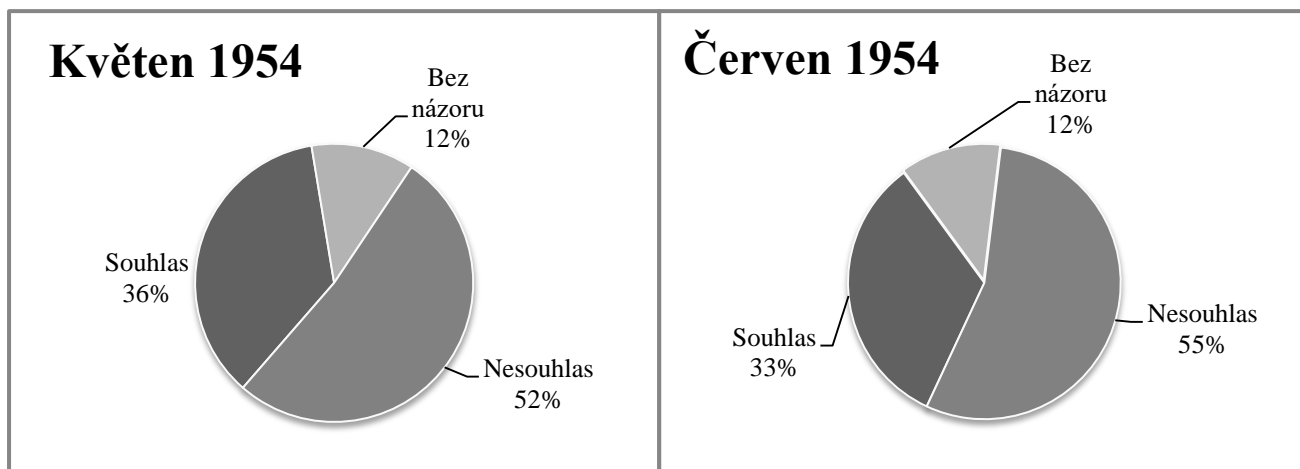

Příloha č. 22.: Průzkum veřejného mínění americké společnosti ohledně vyslání armády do Indočíny.

Otázka: Schvalujete nebo nesouhlasíte s vysláním pozemního vojska do Indočíny?

Otázka: Schvalujete nebo nesouhlasíte s vysláním leteckého a námořního vojska, mimo pozemní armádu, na pomoc Francouzům do Indočíny?

Graf politické příslušnosti v průzkumu veřejného mínění z června 1954.

Otázka: Vyslat pozemní armádu do Indočíny? (Uvedeno v procentech)

	Souhlas	Nesouhlas	Bez názoru
Demokrati	22	70	8
Republikáni	18	76	6
Nezávislý	17	72	11

Otázka: Vyslat letecké a námořní jednotky do Indočíny? (Uvedeno v procentech)

	Souhlas	Nesouhlas	Bez názoru
Demokrati	36	55	9
Republikáni	34	54	12
Nezávislý	26	58	16

Veškerá data z průzkumu veřejného mínění převzata ze společnosti *American Institute of Public Opinion*, jejichž výsledky byly vydány v periodickém tisku viz: *The Washington Post and Times Herald*, 13. 6. 1954, LXXVII/190

Příloha č. 23.: Hlavní aktéři z Washingtonu.

Photograph of Dwight D. Eisenhower and John Foster Dulles Meeting. NARA, White House Albums, 1953 – 1961, 594350.

Příloha č. 24.: Britská delegace ve Washingtonu, červen 1954.

Churchill's trip to see Eisenhower: Dulles, Churchill, Eden and Ike. In: Library of Congress [online], [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://www.loc.gov/item/2017647531/>.

Britský ministerský předseda Churchill přivítal americký prezident Dwightem D. Eisenhower v den jeho příjezdu do Washingtonu 25. června 1954. V pozadí se nachází oba ministři zahraničí. John Foster Dulles a po jeho pravice Anthony Eden. Na fotografii lze spatřit také budoucího amerického prezidenta Nixona, který stojí za Churchillem. Tehdy byl viceprezidentem a po vypršení druhého mandátu prezidenta Eisenhowera se pokusil v roce 1960 usilovat o funkci hlavy státu. Ovšem proti němu byl demokraty nasazen ambiciózní John Fitzgerald Kennedy.

Příloha č. 25.: Podpis příměří.

Geneva Conference 1954. In: Nham Dan [online], [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: <https://en.nhandan.org.vn/highlights/item/2654402-geneva-conference-1954-lessons-for-vietnam%E2%80%99s-diplomatic-sector.html>.

Příloha č. 26.: Před sídlem francouzské delegace, 21. července 1954.

Les accords de Genève mettent fin à la guerre d'Indochine. In: Le Monde [online], [cit. 14. 4. 2021]. Dostupné z: https://www.lemonde.fr/archives/article/2014/06/18/vers-une-autre-guerre_4440508_1819218.html.

Pierre Mendès France v rozhovoru s Anthonyem Edenem (uprostřed) a Vjačeslavem Molotovem (vpravo) před sídlem francouzské delegace v den podpisu finálních dohod.

Příloha č. 27.: Finální plenární zasedání.

ESPER, George, *The Eyewitness History of the Vietnam War, 1961-1975*, New York 1983, s. 13.

Na kraji napravo sedí britská delegace v čele s Anthonyem Edenem (třetí zprava), následují dva členové ruské delegace a Vjačeslavem Molotov.

Příloha č. 28.: Názor francouzské společnosti na konferenci.

Vývoj postoje francouzské společnosti k Indočíně. (Uvedeno v procentech)

	Červenec 1947	Červenec 1949	Říjen 1950	Květen 1953	Únor 1954
Vyjednávat s Viet Minhem	15		24	35	42
Opustit Indočínu		11	18	15	18
Obnovit pořádek	37	19	27	15	7

Otázka: Měla by být Indočína součástí Francouzské unie? (Uvedeno v procentech)

	Září 1945	Leden 1947	Srpen-září 1954
Souhlas	63	58	15
Nesouhlas	12	12	41
Bez názoru	25	30	44

Otázka: Skutečnost, že bylo podepsáno příměří, je pro Francii...? (Uvedeno v procentech)

	Srpen-září 1954
Výhodné	48
Nevýhodné	21
Bez názoru	31

Otázka: Mezi následujícími názory o podmínkách příměří v Indočíně vyberte ty, které nejlépe odpovídá tomu, co si myslíte osobně. (Uvedeno v procentech)

	Srpen-září 1954
Pro Francii se jedná o kapitulaci	11
Mohli jsme získat lepší podmínky	10
Vzhledem k situaci je to nejlepší, v co jsme mohli doufat	58
Podmínky jsou pro Francii výhodné	8
Další odpovědi	6
Bez názoru	7

Data z průzkumu veřejného mínění převzata z: 1945–1954: *La Guerre d'Indochine*. In: Institut français d'opinion publique [online], [cit. 9. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.ifop.com/publication/ifop-collectors-n29-1945-1954-la-guerre-dindochine>.

Příloha č. 29.: Opis finální deklarace o Indočíně.

Finální deklarace o Indočíně⁴⁵⁶

IC/43 Rev. 2

Ženeva, 21. července 1954

Finální prohlášení ženevské konference o problému obnovy míru v Indočíně ze dne 21. července 1954, které se zúčastnili zástupci Kambodže, Vietnamské demokratické republiky, Francie, Laosu, Čínské lidové republiky, Vietnamského státu, Svazu sovětských socialistických republik, Spojeného království a Spojených států.

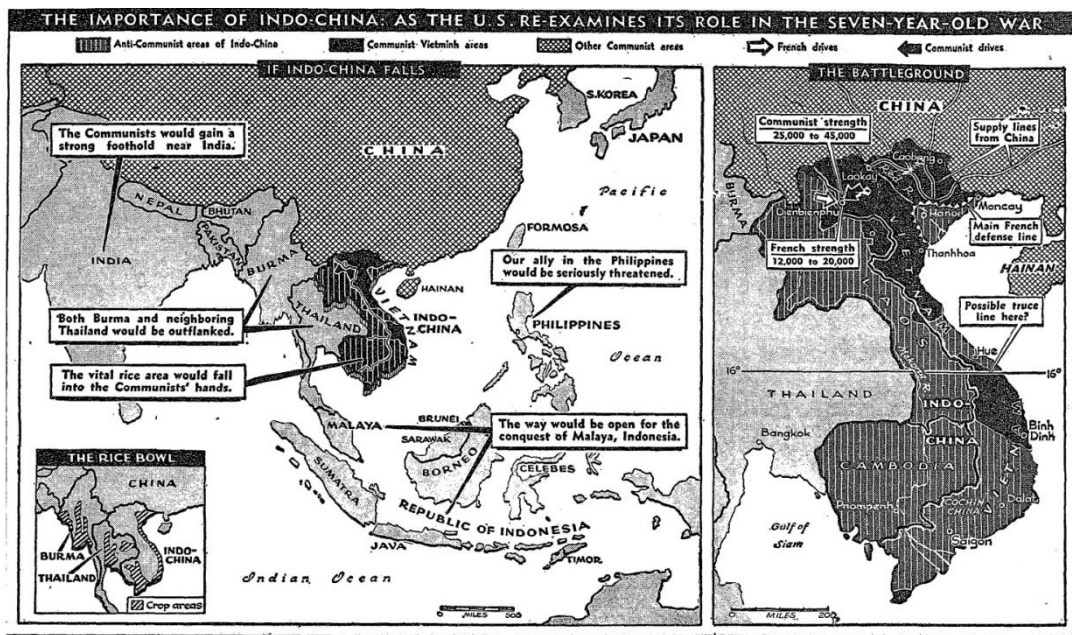
1. Konference bere na vědomí dohody ukončující nepřátelství v Kambodži, Laosu a Vietnamu, které dále organizující mezinárodní kontrolu a dohled nad plněním ustanovení těchto dohod.
2. Konference vyjadřuje uspokojení nad ukončením nepřátelských akcí v Kambodži, Laosu a Vietnamu; Konference vyjadřuje své přesvědčení, že výkon ustanovení stanovených v tomto prohlášení a v dohodách o ukončení nepřátelských akcí umožní Kambodži, Laosu a Vietnamu, že budou od nynějška hrát svoji roli v plné nezávislosti a svrchovanosti v mírumilovné společnosti národů.
3. Konference bere na vědomí prohlášení vlád Kambodže a Laosu o jejich záměru přijmout opatření umožňující všem občanům zaujmout místo v národním společenství, zejména účasti v příštích všeobecných volbách, které v souladu s ústavou každé z těchto zemí proběhnou v průběhu roku 1955 v podobě tajného hlasování a za podmínek dodržování základních svobod.
4. Konference bere na vědomí ustanovení dohody o zastavení nepřátelských akcí ve Vietnamu, která dále zakazuje vstup cizích vojáků a vojenského personálu do Vietnamu, jakož i dovoz všech druhů zbraní a střeliva. Konference rovněž bere na vědomí prohlášení vlád Kambodže a Laosu o jejich rezoluci nevyžadovat zahraniční pomoc, ať už ve válečném materiálu, personálu nebo v instruktorech, s výjimkou za účelem účinné obrany jejich území. V případě Laosu je rozsah těchto opatření definován v dohodě o ukončení nepřátelských akcí v Laosu.

⁴⁵⁶ Finální deklarace o Indočíně, 21. 7. 1954, *FRUS, 1952–1954, The Geneva Conference*, Volume XVI, 1540–1542.

5. Konference bere na vědomí klauzule v dohodě o zastavení nepřátelských akcí ve Vietnamu v tom smyslu, že v přeskupovacích zónách obou stran nemůže být zřízena žádná vojenská základna pod kontrolou cizího státu, který má povinnost dohlížet na to, aby jim přidělené zóny nepředstavovaly součást jakéhokoli vojenského spojení, a nebudou využívány k obnovení nepřátelských akcí nebo ve službách agresivní politiky. Konference rovněž bere na vědomí prohlášení od vlád Kambodže a Laosu v tom smyslu, že se nepřipojí k žádné dohodě s jinými státy, pokud tato smlouva bude zahrnovat povinnost účastnit se vojenské aliance, která nebude v souladu se zásadami charty Spojených národů, nebo v případě Laosu se zásadami uvedených v dohodě o ukončení nepřátelských akcí v Laosu. Dále, pokud nebude ohrožena bezpečnost Kambodži nebo Laosu, zakazuje se zřídit na jejich území cizí základny pro vojenské síly.
6. Konference uznává, že základním účelem dohody týkající se Vietnamu je urovnání vojenských otázek za účelem ukončení nepřátelských akcí, a že vojenská demarkační linie je prozatímní a v žádném případě by neměla být vykládána jako politická nebo územní hranice. Konference vyjadřuje přesvědčení, že výkon ustanovení stanovených v této deklaraci a v dohodě o ukončení nepřátelských akcí, vytváří nezbytný základ pro dosažení politického urovnání ve Vietnamu v blízké budoucnosti.
7. Konference prohlašuje, že pokud jde o Vietnam, řešení politických problémů uskutečněných na základě respektování zásad nezávislosti, jednoty a územní celistvosti, umožní vietnamskému lidu požívat základních svobod, zaručené demokratickými institucemi zřízenými v důsledku svobodných všeobecných voleb a tajným hlasováním. Aby se zajistilo, že bylo dosaženo dostatečného pokroku v obnově míru a aby byly získány všechny nezbytné podmínky pro svobodné vyjádření národní vůle, budou se v červenci 1956 konat všeobecné volby pod dohledem mezinárodní komise složené ze zástupců členských států Mezinárodní kontrolní komise uvedených v dohodě o ukončení nepřátelských akcí. Od 20. července 1955 budou na toto téma vedeny konzultace mezi příslušnými zastupitelskými úřady obou zón.

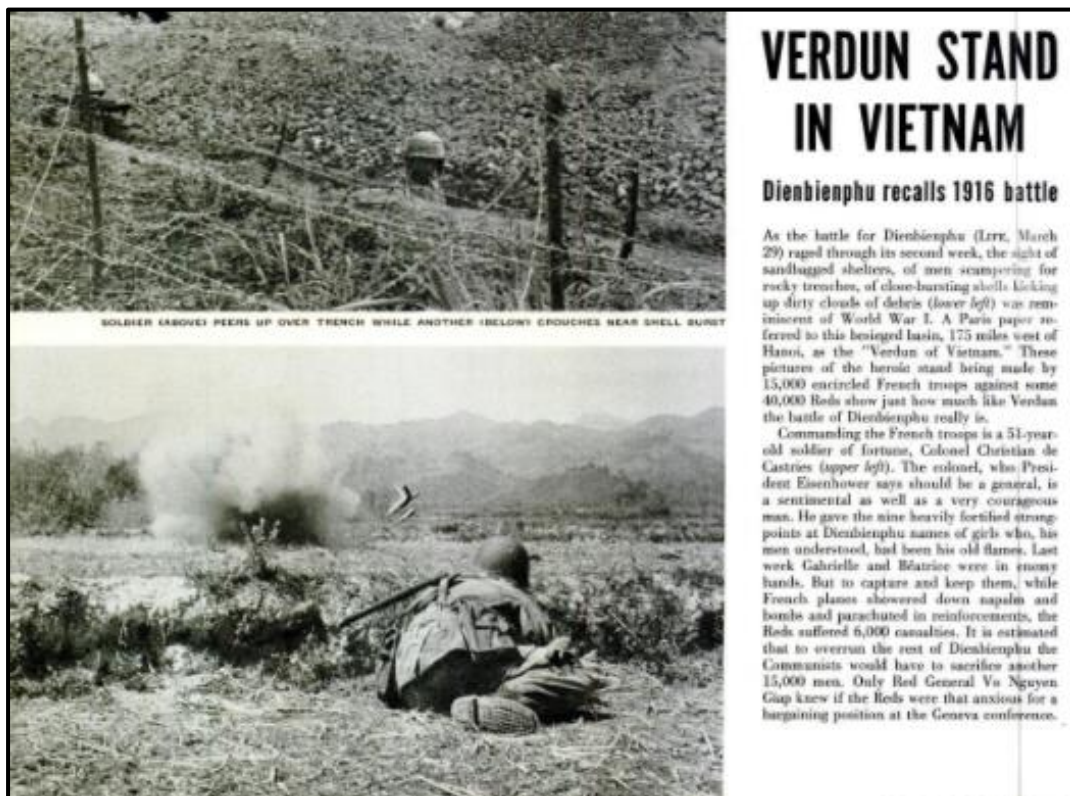
8. Ustanovení dohod o zastavení nepřátelských akcí, jejichž cílem je zajistit ochranu jednotlivců a majetku, musí být striktně uplatňována a musí zejména umožňovat každému obyvatele Vietnamu svobodně se rozhodnout, ve které zóně chce bydlet.
9. Příslušné reprezentativní orgány severní a jižní zóny Vietnamu, jakož i orgány Laosu a Kambodži, nesmí povolit žádné individuální nebo kolektivní represálie proti osobám nebo proti členům rodin těchto osob, kteří během války jakýmkoli způsobem spolupracovali s jednou ze stran.
10. Konference bere na vědomí prohlášení vlády Francouzské republiky v tom smyslu, že je připravena stáhnout své jednotky z území Kambodže, Laosu a Vietnamu na žádost příslušných vlád a ve lhůtách, které budou stanoveny dohodou mezi oběma stranami s výjimkou případů, kdy po dohodě mezi oběma stranami zůstane určitý počet francouzských jednotek ve stanovených bodech a po stanovenou dobu.
11. Konference bere na vědomí prohlášení francouzské vlády v tom smyslu, že při řešení všech problémů spojených s obnovením a upevněním míru v Kambodži, Laosu a Vietnamu, bude francouzská vláda vycházet ze zásad respektování nezávislosti, svrchovanosti, jednoty a územní celistvosti Kambodže, Laosu a Vietnamu.
12. Každý člen ženevské konference se ve vztazích s Kambodžou, Laosem a Vietnamem zavazuje respektovat svrchovanost, nezávislost, jednotu a územní celistvost výše uvedených států a zdržet se jakýchkoli zásahů do jejich vnitřních záležitostí.
13. Členové konference souhlasí, že budou navzájem konzultovat jakékoli otázky, která by jim mohla položit Mezinárodní kontrolní komise ohledně prozkoumání opatření, která se ukáží jako nezbytná k zajištění toho, aby dohody o ukončení nepřátelství v Kambodži, Laosu a Vietnam byly respektovány.

Poznámka č. 30: The New York Times, březen 1954.

The New York Times, 28. 3. 1954, CIII/34762.

Poznámka č. 31: Dien Bien Phu a přirovnání k Verdunu.

Life, 5. 4. 1954, XXXVI/14. [částečně upravil V. Š.]

PRESIDENT WARNS OF CHAIN DISASTER

The New York Times April 8, 1954
EISENHOWER EXPLAINS DANGER TO STRATEGY: Loss of Indo-China to the Communists, the President told his news conference yesterday, would imperil the military position of the free world in the Far East (cross-hatching) and threaten its vital resources there.

The New York Times, 8. 4 1954, CIII/35138. [částečně upravil V. Š.]

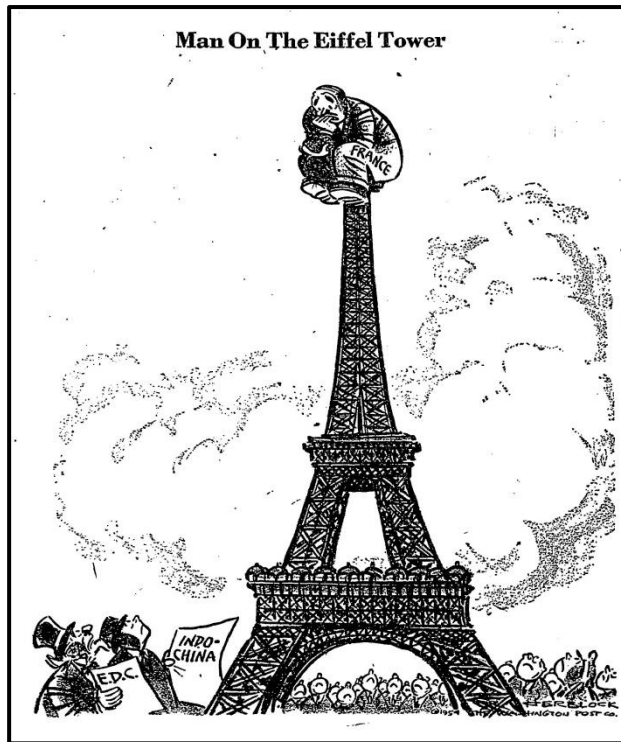
Příloha č. 33.: Americké karikatury z první poloviny roku 1954.

The Washington Post and Times Herald, 26. 3. 1954, LXXVII/28407.

The Washington Post and Times Herald, 18. 5. 1954, LXXVII/164.

The Washington Post and Times Herald,
19. 4. 1954, LXXVII/28431.

The Washington Post and Times Herald,
20. 4. 1954, LXXVII/28432.

The Washington Post and Times Herald, 9. 6. 1954, LXXVII/186.

The Washington Post and Times Herald, 26. 7. 1954, LXXVII/233.

The Washington Post and Times Herald, 4. 7. 1954, LXXVII/211.